

**Apologia catholica ad famosos et seditiosos libellos
coniuratorum qui, ab Alenconii Reg[ij] fratris vnici obitu, ad
turbendam publicam Regni Francici tranquillitatem, &
subuertendam regiae Maiestatis dignitatem insurrexerunt,
conscripta ; & bono publico edita. : Opus ad regiarum
familiarum, Francicae & Borboniae, domus etiam
Lotharingic[a]e origines & progressus intelligendos: religionis
discidia lenienda: successionum co[n]trouersias decidendas
inprimis vtile**

<https://hdl.handle.net/1874/427516>

2
APOLOGIA

CATHOLICA
AD FAMOSOS
ET SEDITIOSOS
LIBELLOS

Coniuratorum

QVI AB ALENCONII

Regij fratris vnici obitu,

AD TURBANDAM PVBLI-

cam Regni Francici tranquil-
litatem, &

SVBVERTENDAM REGIAM

Maiestatis dignitatem insurrexerunt,
conscripserunt, & bono publi-
co edita.

OPVS

AD REGIARVM FAMILIARVM

Francicæ & Borbonicæ, domus etiam Lotharin-
gicæ origines & progressus intelligendos: religio-
nis discidia lenienda: successio-
num cõtrouersias
decidendas imprimis utile.

Auctore E. D. L. I. C.

De Gallico expressum cum fide.

PROVERB. XXVI.

Responde stulto, iuxta stultitiam suam, ne sibi sapias esse
videatur.

clæ Is xvic.

Gal. 1585.

Aut. Pierre
de Bellay.

Co. 74.

L'abbé de La Motte
Pierre de Bellay

ADAM MORGAN
ET ALII
LIBRARI

COMMUNIS

DE V. S. S. S. S.

DE V. S. S. S. S.

DE V. S. S. S. S.

DE V. S. S. S. S.

DE V. S. S. S. S.

AD REGIUM
DE V. S. S. S. S.

AD REGIUM

DE V. S. S. S. S.

DE V. S. S. S. S.

DE V. S. S. S. S.

INTERPRES

PIO ET VERITATIS
STVDIOSO LECTORI S. D.

O N̄ possum, Lector
quisquis es, qui nobis
partibusq; nostris, cum
Deo faues, non inge-
miscere, cū insignē
illam Principum concordiam, vsur-
patā olim maioribus nostris, & ab
veterescriptore Agathia prædicatā,
animo meo reputo, & nuperis his
nostris ciuilibus bellis compono.
*Et si, inquit ille, antehac sæpè, & no-
stris his quidē temporibus, in Principes
tres pluresve Francorum sit partitum
imperium, nunquam tamen in inuicem
bellū suscepisse cōstat, nec ciuili patriam
sanguine cruentasse: cū aliās difficilis*

PRAEFATIO.

habeatur inter pares cōcordia. Vide tu,
 mi Lector, quantum hodie à prisca
 illa & verè diuina virtute discesseri-
 mus. Controuersiam hodiè Regi,
 Principibusq; Regijs cruentam mo-
 uet, non Regius frater, aut Regia de-
 stirpe Francorum Princeps, aut anti-
 qua & genuina ortus procerū Fran-
 ciae familia: nam & hoc, quamuis in-
 mane, esset tamen aliquomodo to-
 lerabile: sed homo nouus, ab omni
 Regiæ familiae propinquitate alie-
 nus, mōstrum Ardennæ desertis sal-
 tibus, aut Louauensium sordidis
 paludibus excitū; &, quod horreas,
 in Franciæ sinu, quam monstra so-
 lam non alere, Diuus olim Hierony-
 mus dixit, educatum, & ad summa
 quæque prouectum. Itane igitur fa-
 mulis & familiaribus nostris licebit
 impunè, viuis nobis, viuis liberis no-
 stris hereditatem nostram cernere?
 Vestra hîc, Reges & Principes, res a-
 gitur. Hîc tu, orbis Christiani deli-
 cium, **ELISABETA** Regina, animū
 inten-

PRAEFATIO.

intende, Hispanicas fraudes, & Iesuiticas artes experta sapius, & Dei clementia, feliciter. Et vos, nobis verè GERMANI Principes, qui CHRISTO, fideles, militatis, rebus nostris vestrisque, tempestiuè consulite. Exsurgentē atrum ab Hesperia nimbium prospicio, sæuam qui nobis tempestatem comminatur: sternet nostra vestraque omnia, ni communi eum animo consilioque, iunctis viribus, cum DEO bene volente, auertamus. Aduersus consentientes & coniunctos nullæ futuræ sunt factis validæ Tyrāni vires. Sed vide quò humana prorumpat audacia. Cœlum ipsum, stulti, armis petunt: At *qui habitat in cœlis, irridebit eos.* scilicet, Diuinæ maiestatis contemptores, de Religione solliciti sunt. Caue credas, mi Lector, homines impios, pietate moueri: hoc agunt, vt sublato vero DEI cultu, legitima etiam & iusta tollant imperia; tyrannicum ceruicibus nostris, & Iesuiticum Sa-

PRAEFATIO.

tanq̄ atq; Hispani iugum imponant.
 Sed *viriliter agite, & cōfortetur cor vo-*
strū, omnes qui speratis in DOMINO.
 DOMINVS *dissipat consilia gentium,*
reprobat autē cogitationes populorum,
& reprobat consilia Principum. Testa-
 mētum nobis ab ipso relictum im-
 pugnatur: auctoritate ipsius condi-
 ta petuntur imperia. Quid dubita-
 mus amplius? quin Deo duce, rem
 aggredimur? & commissam nobis
 veritatem & iustitiam iustis armis
 tuemur? Missis igitur, ex D. Pauli
præcepto, stultis & sine disciplina qua-
stionibus quæ Ecclesiam Dei miserè
 hætenus agitarunt, vnanimi con-
 sensu, Dei primū nostri honorem
 defendamus; sacrosanctam inde
 Principum auctoritatem tueamur;
 & nostram nobis libertatem inte-
 gram alacres conseruemus. Hæ bo-
 næ nobis & faustæ sunt aues, quibus
 freti & manū securi cum hoste con-
 ferere possumus, & infelicem Pacis
 mentionem feliciter repudiare, do-
 nec

PRAEFATIO.

nec suus sit Deo honor redditus, Principibus auctoritas stabilita, nobis certa libertas restituta. Sed dicā de his alio loco fusius. Præparavi tibi interim, Lector, libelli huius pij & docti, lingua nostrati ante menses aliquot editi, Latinam interpretationem, festinanter quidem illam confectā: attamen, nisi me spes mea fallit, quæ illustrādæ apud nationes exteras veritati futura sit.

Sed ne te operis titulus offendat, auctorem velim scias religionē Pontificiam, quæ vulgi errore Catholica dicitur, profiteri: & fatetur ipse in hoc opusculo sæpius, & ita habere, de fide dignis testibus compertum habeo. Hinc libro *Apologia Catholica* titulus. Auctorem ipsum & virū bonum esse, & bonum ciuem, & elegantī doctrina, atque iudicio acri præditum, liber ipse loquitur. Interpretationem meā qui carpat, fore certum habeo: fortasse meritò. Barbaræ sunt in ea multa, & ab elegantia

PRAEFATIO.

Latinae linguae aliena: sed praeterquam quod argumento, & vulgi auribus fuit concedendum aliquid, moram editio non ferebat: ne operi gratia & suus fortasse etiam fructus, qui in huiusmodi ex celeritate est, deperiret. Et in festinatione ista, non dabant se semper & apta & Latina verba: mihi praesertim & operae huius insolenti, & alio properanti. Occurrens, cedendam fuisse hanc provinciam alij, exercitato magis, & ad hanc rem otioso: Et fecissem lubens, si qui se obtulisset. Sed cum neglegi viderem, desumpsi eam mihi, ne defuisse patriae in tam atroci tempestate viderer, & solus miserabile sedens spectasse naufragium. Quod in me fuit, praestiti, & praestabo porro plenius, si vita suppetet. Neque enim nunc votis tantum & precibus, quas adferre etiam mulierculae possunt, sed manu & iustis viribus reprimendi sunt perditorum hominum conatus improbi. Iam si quando mihi, aut veritati

PRAEFATIO.

titati potius indulgi liberius, nihil ta-
men præter auctoris mentē adscri-
psi, prudens. Nomina propria, nisi
quæ iam olim Latinè inflexa, notis-
sima sunt, ita exscripsi, vti apud nos
exprimuntur: quòd ea viderem ple-
raque inflexionem Latinam nō fer-
re; & natiua sua specie nota esse, etiā
exteris, quæ personata vix quisquā
agnosceret. Tu, mi Lector, lege &
faue.

Tu autem, DOMINE fortitudo ple Psalm. 27.
bis tue, & protector saluationū CHRI-
STI tui, saluum fac populum tuum, &
benedic hereditati tue: & rege eos, &
extolle eos vsque in aternū. Adiutor no Psalm. 46.
ster es tu, protector noster es tu, DEVS Psalm. 47.
noster, ne tardaueris. Exsurge, DOMI-
NE, adiuua nos, & redime nos, propter
sanctum nomen tuum. Amen.

Psalm. xxxviii.

Qui retribuunt mihi mala pro bonis, detrahebant mihi, quoniam sequebar bonitatem.

Psalm. xli.

Etenim homo pacis meæ, in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

Tu autem DOMINE, miserere mei, & resuscita me, & retribuam eis.

Psalm. xv.

Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei:
Tu es qui restitues hereditatē meam mihi.

AVCTORIS AD
LECTOREM
PRAEFATIO.

Vnquam manifestius, Christiane, France, & Catholice Lector, inimicorum nostrorū artes detegere, & quibus Satanas præmijs ministros suos remuneret cognoscere licuit, quàm hoc ipso tempore, quo ex ipsis quosdam adeò mente captos cernimus, ut exitio suo finitimi, securi vivant, & felicia sibi polliceantur omnia, detestandam improbitatem callidis artibus, & impudentibus mendacijs tegere laborantes. Sed quò se magis latere putant, eò se magis produnt. Quid enim, obsecro, quietis nostræ turbatores-speciosius & in vulgum gratiosius præfendere consilijs suis poterant, quàm religionis pietatem, & oppressæ plebis sub-

PRAEFATIO.

levationem? Sed quemadmodum mēda-
cijs eos ad se pertraxit veritatis hostis,
ita nisi mendacijs pascere eos & retine-
re non potest: ea autem, cū tamquam
cotidiano utantur victu, deficere ne-
cesse est, ut semper veritatis praevalente.
lacta itaq; mendacia, & emissa ore cani-
no calumnie in Nauarrenum Regem, et
Condæum Principem hætenus, ab alie-
nigenis quibusdam, Regni huius, Regieq;
familie hostibus, sub Religionis prætextu,
seipsas confodiunt. Persuadere enim Re-
gi domino nostro, populog; Francico co-
nati sunt, Regie maiestati, principes illos
parum fidos & rebelles esse, Regni &
Reip. hostes, quam tamen conseruari &
augeri, neminis magis (Regiam maiesta-
tem, cui consanguinitate proximi sunt,
excipio) quam ipsorū interest. Et certè
Dei optimi bonitatē prædicare summo-
pere debemus, quòd post tot falsas & im-
prudenter confictas calūnias, quib. apud
Maiestatem suam Christianissimam o-
ptimos illos Principes, propinquos eius et
subditos fidelissimos traduxerūt, & Re-
gnum

PRAEFATIO.

gnum hoc maximis debilitatum calamitatibus tantum non afflixerunt, Regis tandem oculos aperire & illustrare eo placuit, ut istorum hominum illusiones, ad suum ipsius exitium & Regni Reipublicae ruinam spectare intelligeret, & haecenus grauius sibi impositum cognosceret. Perspectis igitur praeteritorum malorum causis, imitari Maiestas sua peritum & prudentem medicum voluit, qui aegrotum sibi commissum, calore emortuo, & viribus languidis abiectum cernens, ut curam eius aggrediatur, quiescere & animo libero decumbere iubet. Ita Rex noster vexatum diuturnis bellis ciuilibus, falso & calumnioso praetextu excitatis, Regnum suum intuens, componere prius omnia & pacem constitutere voluit, ut facilius deinceps morbi causas tollere, & eos qui auctoritate abutentes Regia, improbis persuasionibus omnia turbauerant, ablegare posset. Hoc improbi illi consiliarij praesentientes, praclusam sibi priorem illam viam cernentes, quod callidis artibus & quasi per
cunt.

PRAEFATIO.

tuniculos tanto tempore egerant, apertò Marte tentare, atque nunc demum in Regnum & Remp. tamquam ad scopum arcum palam intendere cæperunt, libellis & concilijs & fautorum suorum consultationibus publicatis, non solum ad certum & indubitatum Regis Navarraeni succedendi ius, (si, quod abominor, Deus Regem nostrum nullis ex se relictis liberis, vocare ad se voluerit) impugandum, sed etiam ad falsos suos & confictos titulos prædicandos, & nefaria consilia promouenda. Regi quidem Navarrae nullo modo necessarium est, causam nunc suam agere, & imposturis istis, impiorumq; ineptis consultationibus respondere, quoniam eo loco res sunt, ut verisimile non sit, occasionem, quam isti expectant, consilia sua exsequendi, venturam, Rege, Dei benignitate, iuvene, sano, & valido. Et certè successione huius spem parui Rex Navarrae facit, sapiens nimirum & prudens princeps, eoq; iudicio præditus ut facile intelligat commodum omne suum, dignita-

rem

PRAEFATIO.

rem omnem, prosperitatem, & tranquillitatem, à Regis Domini sui longa & felici vita pendere, ut quàm diutissimè eum dignitatis gradum obtineat, quem nunc sub Maestrate sua tenet, in eiusdem gratia, atque sub eiusdem auctoritate felix uiuat. Ea namque propitia, non saluum solum & indemne seipsum ab inimicorum suorum conspirationibus conseruabit, sed eiusdem Regiae Maestatis cui sanguine quàm proximus est, fauore & firmis auxilijs, sua, cum Deo visum fuerit, promouebit & producet eliciter. Quicquid sit neminem esse arbitror, ratione & iudicio praeditum, qui de Rege Nauarreno sinistrum quicquam suspicaturus sit, si iuris sui rationes & cause aequitatem demonstraerit, cum y qui nullo, ne specioso quidem, iure nituntur, & ab hac causa alienissimi sunt, tam imprudentes, imò imprudentes & temerarij sint, ut ea proponant & disputent, quae ne cogitare quidem ausi essent antea fautores eorū praecipui. Et hac mihi inter alias causa
 fuit,

PRAEFATIO.

fuit, ut ad scribendum animum appelle-
 rem, & tot famosis libellis, disputationi-
 bus, concilijs, consultationibus, quas mi-
 hi abhinc annum legere contigit, respon-
 derem. Quod à me fieri, absque Regis Na-
 varra mandatu, cui ne notus quidem
 sum, profiteor. Neque etiam, quam pro-
 fitetur, religione moueor, cum Catholi-
 cus sim, & fuerim haectenus, & sub Apo-
 stolica & Rom. Ecclesiae auctoritate vi-
 uam. Sed cum FRANCVS natus sim,
 putauisse officij mei, FRANCORVM
 Principum iustam causam defendere, e-
 orum maximè, quibus imprimis post Ma-
 iestatem suam obligati sumus, quorumq;
 dignitatem, commodum, Celsitudinem,
 prosperitatem tueri, calumnias & impo-
 sturas à Satana, mendacij patre, in Cel-
 situdinem eorum confictas depellere, e-
 tiam ex officio Maiestati suae naturali-
 ter debito tenemur. Iam & hoc manife-
 stum est agi hasce Tragœdias in miseri-
 huius Regni ruinam & exitium. Itaque
 patriæ meæ caritas, Christiana pietas, et
 civium meorum, quos in bellorum ci-
 uilium

papam est
 author

PRAEFATIO.

*iulium, qua detestando isto prae-textu ex-
 citabuntur, flammis periclitaturos vi-
 deo, atq; etiam mei ipsius, qui eadem in
 domo sum, commiseratio, calcar addide-
 runt ut corrente manu impijs istorum
 libellis responderem. veritus ne homines
 nostri seducerentur: seque, cum ad cer-
 tamen res fortè deueniet, & consueti-
 iura sua decidere armis isti volent, ve-
 ritati & iustitiae ignari opponerent. Le-
 ctorem itaque Francum & Catholicum
 etiam atque etiam oro, Primum ut de-
 positus affectibus omnibus, impositam sibi
 à Deo obligationem erga Regem Regiosq;
 Principes, secundum naturalem succes-
 sionis, legibus Regni sancitum ordinem,
 ob oculos ponat; deinde in patriam, ci-
 uesq; suos pietatem secum ipse reputet;
 tum consideret omnes nos homines esse,
 Christianos esse, Francos esse, & inditum
 cuique nostrum à natura, sui ipsius a-
 morem: & si Tyrānorum iugo, quod no-
 bis mendacibus suis & falsis titulis im-
 ponere volunt, colla submiserimus, ea-*

PRAEFATIO.

dem in nos cauteriata fide, eodem falso animo futuros, quo antea simplicitate a-
 butentes nostra, de genuinorum & na-
 turalium Dominorum nostrorum obe-
 dientia corruptos, nos ipsi mendaces &
 impostores subtraxerunt. Cum enim ir-
 risores Dei sint, sub cuius nomine nefa-
 ria sua aggredi consilia, & omnium que
 unquam fuerunt maximè detestan-
 dam perfidiam palàm facere ausi sunt,
 quid exspectare aliud ab ijs possumus,
 quam quod nobis, uti sperant, Turcico
 modo dominaturi, & Satânica inquisi-
 tionis tyrannicum iugum, Hispanico e-
 tiam durius & periculosius imposituri
 sunt? Omnes itaque alacres Regi nostro,
 Regijsq; Principibus operam demus, quo-
 rum debemus causam sanguine tueri
 nostro, ut Reip. statu confirmato, libe-
 ri saltem nostri, sub miti naturalium
 Dominorum suorum imperio pacificè
 & quietè viuant: tanto Principibus
 suis, quibus & nos cari semper fuimus,
 futuri cariores, quanto insignior erit &
 aliè

PRAEFATIO.

*altè impressa fidelitatis nostrae memoria,
qua, post admirandam Dei benignita-
tem, ipsi in ea dignitate & fastigio con-
servati fuerint, in quo nasci eos, in
hoc Regno, ad Regis Regum gloriam,
Deus voluerat: Cui laus &
honor in aeternum.*

AMEN.

β 2

PRÆCIPVORVM AVCTO-
 RVM QVORVM TESTIMONIA IN
 hac Apologia citantur,
 nomina.

A bbas Vrſpergenſis.	Chronica Chronicorum.
Ado Vienneniſis.	D. Chryſoſtomus.
Aegn.	Collenutius in hiſt. Neapol.
Agathias de bello Gothorū.	Cromerus in hiſt. Polon.
Aimoſinus.	Decreta & Decretalia
Alexander Martyr	Pontificum.
D. Ambroſtus.	Demofthenes.
Anges.	Dion.
Antoninus.	Dionyſtus Halicarnaſeus.
Appianus.	Doctores Ciuiles & Ceno-
Ariſtoteles.	niſtæ.
Auentinus in Annal. Boior.	Emundus Bulaxus.
Auguſtinus de Ancona do-	Euripides.
ctor Sorbonicus.	Euſebius.
D. Auguſtinus.	Flodoardus.
Baldus.	Fulgentius.
Baleus in catalog. ſcript.	Guguſinus.
Angl.	Garibert. in hiſt. Nauarræ.
Benno de vit. Pontif.	Godefridus Viterbienſis.
Blondus.	Godefridus Ardoim ^o de ex-
Capitolinus.	peditione in terram Sæ-
Cafiodorus.	tam.
Carolus Molinæus.	Gratianus.

Grego-

Gregorius Turonensis.
D. Gregorius.
Guicciardini historia Italic.
Guilielmus Ocham.
Guil. de Mont. in tract. de
Successione Regni Franc.
Hermannus: Contractus
in Chron.
Herodotus.
D. Hieronymus.
D. Hilarius.
Hostiensis.
Iacobus de Terano.
Ioannes Andreas.
Ignat. an Rex Franc. reco-
gnoscat superiorem.
Illustrationes Gallie.
Innocentius 3. Papa.
Iohann. Magn. in historia
Gothorum.
Iohan de Teran.
Iornandes de reb. Gothor.
Irenaeus.
Isidorus.
Iureconsulti.
Iustinus.
Iuuenalis.
Lex Salica.

Magister sententiarum.
Martianus Siculus.
Martinus Polonus.
Masseus in Chron.
Matthaeus Zampinus.
Molinaeus.
Munsterus.
Nicephorus.
Nicolaus Vignerijs.
Nicolaus Aegidius.
Nicolaus de Vbald.
Oldradus.
Onuphrius.
Optatus Muleuitanus.
Osoarius in hist. Lustan.
Ottho Frisingensis.
Paulus Diaconus.
P. Aemilius.
Pausanias.
Platina.
Plinius iunior.
Plutarchus.
Polydorus Vergilius.
Procopius.
Regino.
Renatus Chopinus.
Richardus VVassēburgēsis.
Robertus Cenalis.

Rozorius.

Sabellicus.

Sanctiones Pontificum iuris

Orientalis.

Sansouinus.

Sigebertus.

Socrates in hist. Ecclesiast.

Sosomenus.

Strabo.

Suctonius.

Tacitus.

Tertullianus.

Tiraquellus.

Titus Lilius.

Trithemius.

Turpinus.

Valerius Maximus.

Vgo Gemblacensis.

Vignerius de origine Fran-

corum.

Vincentius historicus.

Vvitichindus.

Volumina Conciliorum.

Xiphilinus.

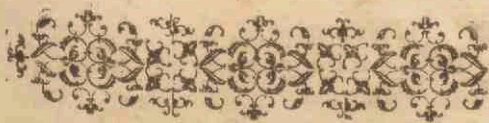

ERRATA SIC CORRIGITO:

Pag. 12. lin. 7. *repono*, amplissimis, 29. l. 6. deficientē
 te, l. *ult.* quo suos, 23. lin. 15. Reges suos, 24. l. 10.
 prior est, 25. l. 20. Lud. Huttinus, 28. l. 23. Hāno-
 nia, 34. l. 3. retinens, l. 24. submersum, 37. l. 15. Le-
 monicis, 38. l. 9. Caroli, 39. l. 4. in Cardinal. lin. 27.
 Ioannes Francisco, 45. l. 16. Cleuensi duci, 46. l. 9.
 ad egit, l. 20. relata, l. 27. Romanorum, 48. l. 15. pro-
 hibentur, 49. l. 18. maturioris, 52. l. 1. inueniri, 56. l.
 9. nouo Cod. 57. l. 20. Monarchæ, 60. l. 16. in Israë-
 litas, 68. l. 1. vi uelimus, 72. l. 8. ab omni, 74. lin. 18.
 vindicant, l. 20. facile ius suum, 77. l. 14. ad quod
 vos nef. 78. l. *ult.* & pen. 79. li. 1. & 2. & sang. ciuium
 fratr. uestr. effundendum uocatis, Satanæ tub. ef-
 fe, 93. l. *pen.* coëgerint, 85. l. 24. Clodoueo, 90. l. 4.
 historias, 97. l. 7. Guntramno, 94. l. 6. Dea, 17. cu-
 rulis, 95. l. 18. Turon. 97. l. 16. Pip. filio cum R. 22. eū
 ille nom. 100. l. *pen.* nimijs, 102. l. 19. Antocc. 110. l.
 12. quā cum, 113. l. 25. Montalbani, 118. l. 18. solitis
 ipsis, 128. l. 19. Carolus quintus, 129. l. 3. Politico
 & temp. 136. l. 11. Dulcio, 138. l. 13. vitam æternam
 conf. 139. l. 25. Imperatores, 141. l. 12. iisdem ipsi, l. 21.
 à Deo secundum, 144. l. 3. Papæ, l. 15. Et Car. 146.
 l. 6. qui aliam sent. amplectuntur, 152. l. 1. venena-
 tam. 154. l. 13. deturbandum, 160. l. 6. sita, 163. l. 21.
 Suidig. l. 24. prohibuisse, 164. l. 1. opponeret, 170.
 l. 2. gerit, 171. l. 12. Eleem. iura, l. 17. & recuperan-
 das, 174. l. 7. monasterijs, 177. l. 16. iure & conf. 180.
 l. 19. patriam, l. 22. Regij Franc. 184. l. 13. in Regni
 successione, 186. l. 15. eorumque in illum, l. 6. Vul-
 tis illum, 192. l. 16. haberet, 193. lin. 17. ab Henrici,
 194. l. 11. Sunam. l. 14. Se mei, 195. l. 4. celebratæ ca-
 pita quis ignorat? 166. l. 2. lacrum ea rat. 204. l. 18.
 conquē

conqueri debere, 208. l. 6. excusans, 210. l. 24. vā-
stilitatem & inn. 211. l. 7. factis tuis, 213. l. 17. domi-
norum, 214. l. 8. restitutorijs, 216. l. 5. assentatorū,
223. l. 16. quæ vir, 227. l. 1. Car. Valesij filij: qui ipse
frat. l. pen. & ult. Eburonic. 229. ad l. 24. adscribe o-
re libri Iud. 11, 26. p. 230. l. 6. Rex nost. & B. 238. l. 3.
Simplice, 239. 14. Hæc est, 242. l. 5. liberi, 249. lin. 19.
obierat, 250. & 251 lege vbiq; Lau trecto, 251. lin. 17.
Rauennati, 255. l. 19. Acacidæ, 256. lin. 19. familiæ
ruinis, 259. i. 19. hunc dico. 260. l. 5. quanticunq;
261. l. 17. sed nimis, 263. l. 17. separata & distincta,
q. in ip. subsistente, 276. l. 21. simili in specie, 277. l.
25. nobis nat. 281. l. 8. excluderent. l. 14. Rob. Fra-
cici D. Lud. 282. l. 18. hi ad pet. l. 26. quod si aliter,
288. l. 3. maior natu. 209. l. 2. successiuis, 291. l. 1. ad
secundum eius frat. 295. l. 4. præferatur, 299. l. 23.
& nos præd. 300. l. 9. fundamentorum, 302. l. 22.
vnanimiter.

APOLOGIA

CATHOLICA,
AD LIBELLOS, DE
CLARATIONES, CONSILIA,
consultationes, ab coniuratis Franco-
rum regni perturbatoribus, qui post
Alençonij ducis, Regij fratris vnici, in
pacem publicam insurrexerunt, se-
ditiosè compositas, conscri-
ptas & diuulgatas.

CAPITIS PRIMI
Summarium.

1. Cause turbarum huius regni.
2. Lotharingorum genealogia, auctore Emun-
do Boulayo.
3. Familiæ Lotharingicæ origo, à Comitibus
Louanij.
4. Lex Salica, in Lotharingiæ ducatu, locum
non habet.
5. Callidæ seditiosorum nostrorum artes.
6. De viui regis successionem quærere, Concilia
prohibent.
7. Regnum Franciæ successiuum est, non autem

hereditarium.

Proximus agnatus, quocunq; gradu sit, ad successione[m] vocatur.

8. Successiva regna, electiuis præstant.

9. D. Ludouicus, utriusq; familiae, Francicae & Borbonicae, stirps communis.

Philippus Audax D. Ludouici filiorum primus.

10. Robertus eiusdem D. Ludo. filiorum secundus. Robertus, familiae Borbonicae heredem, uxorem ducit.

Borbonij nominis causa, & terra Borbonia aucta ducatus titulo.

Comitatus Delphinus Aruernie, Borbonijs adiungitur.

11. Familia Sabaudae cum Borbonia affinitas.

12. Indignationis Caroli Borbonij causa.

Baronia Mercurij est à Borbonia familia.

Montpenserium ornatur Ducatus titulo.

13. Comitatus Vindocinus & Castrensis, & Condensis principatus, aliaque ad Borbonios perueniunt.

14. Prima Borbonica familia cum Navarrena affinitas.

Iacobus Borbonius, Rex Neapolis.

Nemorensis ducatus origo.

15. Familiae Boloniensis cum Borbonia affinitas.

16. Vindocini ducatus & perriæ institutio.

Antonia Borbonia, Guisij vxor.

I.

I quorūdam hominum, qui in amplissimis regni huius dignitatibus, opibusq; maximis, & summa gratia nati, aiti, educati sunt, ambitiosa consilia bene & sapienter considerauerimus, ipso meridie clarius nobis elucescet, eos esse persimiles viperis, quas mater na perumpentes latera, parentem occidere, veteres prodiderunt. Malitiose quippe conatur, ciuilibus in hoc regno bellis, annos abhinc viginti quinque, excitatis, eius ad se imperium trahere: veros Francos, scelestis artibus, ab ea quam principibus suis debent, obligatione, & naturali pietate, seducere. Etenim certum est, quomodo perennis aquæ cursus, perennes fluuios efficit, ita cōtinuis ciuilibus bellis subditorum à principibus semel alienatos animos vix vnquam subsistere. Attamē ita excæcati, ita incogitantes, ita leues sumus, vt cernere tāto tempore &

diiudicare morbum nostrum non poterimus: cum interim affligimur, miseri, illorum ambitione, quorum exple re totus orbis cupiditatem non possit: quique ea, quæ certa habet, opes, quietem, vitam, in incertum adducant temere: scilicet ut eo potiantur imperio, quod absque incredibili sanguinis innocentis effusione, & certissima patriæ ruina sperare non possunt.

Inuitasse videtur eos ad perniciofa ista consilia, temporum nostrorum, ob religionis discidia: miserabilis conditio. Plerosque videt, è genuinis nostris Principibus, eam tueri partem, quæ populo nostrati minus grata sit; Principibus autem exteris, etiã odiosa, in quorum illi armis & potentia spẽ posuere.

Sed ut faciliore sibi ad ea, quæ iam dudum animo cõceperunt, ascensum redderent, varios cõscribi & edi libros, qui passim exstant, paucis abhinc annis, curauerunt, Lotharingiæ principũ descriptas genealogias continentes: (hos enim, si quo modo fieri possit, huic immiscere controuersiæ cupiunt) scilicet, impudenter persuasuri populo, Reges & principes nostros, legitimos

mos non esse huius regni successores, sed imperium vsurpasse tyrannicè, antiqua illa familia derurbata, à qua Lotharingiæ ducum originem repetere conantur: nempe vt eos habeât, impiæ coniurationis non participes tantum, sed etiam principes.

Sed prudentiæ & iusticiæ laudem, Lotharingi principes ita studiosè hætenus affectarunt, vt falsis istis argumentis persuaderi se & abduci haud facile passuri sint. Et certè Lotharingicæ familiæ summum esset & perpetuum dedecus, insi gnem serpentis illius ingratiudinem imitari: qui, vt est in fabulis, rusticum à quo, pænè emortuus frigore, in ædes receptus, & admotus igni, atque ita vitæ redditus fuerat, domo pellere tentabat. Sed vt tantum scelus nunquam eos animo agitauisse doceam; atque etiam vt appareat crassam esse nimis, & manifestam imposturam, velle eorum ad Carolum Magnum originem referre, vtar vnico testimonio libri anno 1549. opera eorum, ab Emundo Boulayo, eorundem fæciali primario, publicati. Vult, cum vulgo, Carolum Lotharingum, quo maximè seditiosi no-

stri gloriantur, Lotharij Francorum regis fratrem, è Caroli Magni stirpe vltimum, filium Othonem reliquisse, Lotharingiæ Ducem: decessit autem hic Otho, sine liberis, atque ita, defecit, in eo, mascula Caroli Magni proles. Ad-
 dit tamen idem auctor, successisse Godofredum Barbatum, Arduennæ comitem, cognatum eius: quod si Othoni Godofredus hic, cognatus fuit, fuit per filiam supradicti Caroli, nuptam Lambertocomiti Bergensi, siue maui, Mòntensi, qui & Sacri Imperij Marchio, & comes Brabantiae fuit. Igitur, ex lege Salica, ad huius regni successione in-
 eptus. Ideoq; Benedictus octauus Pontifex, cum anno 1023. Ticini vnà cum Henrico secundo Imperatore, & Roberto Hugonis Capeti filio, esset, iam commemoratum Robertum, coronæ Francorum legitimum Regem & dominum declarauit. Idem præterea auctor fateri cogitur, & huius ipsius Godofredi lineam masculinam, postea defecisse, & ad Idam, Eustachij Bononiæ maritimæ comitis, coniugem, deuenisse: quorum Idæ & Eustachij filius, Godofredus Bulionius, Rex Hierosolymorum,

morum, auunculo Godofredo Gibbo-
fo in Lotharingia successerit. Huius li-
beros masculos, continua serie, idem
auctor persequitur, vsque ad Isabellam
heredem & filiam vnicam Caroli du-
cis Lotharingiæ, quæ anno 1418. Rena-
to Andegauensi nupsit, Regis Franciæ
Ioannis nepoti. Itaque, domestico ipso-
rum testimonio, hæc tertia est femina,
Lotharingiæ heres, ab Othone illo, qui
Caroli Francici filius fertur: quarum v-
na, quâuis ab Carolo Magno maiores
eius, per mares descenderent, ipsis re-
gia successione excludendis, satis fue-
rit. Quod autem ad Andegauensem fa-
miliam attinet, cuius origo Regia est,
matrimonio Renati & Isabellæ in sira
Lotharingicæ, idem ille auctor fatetur
defecisse in Nicolao Marchione Ponti,
Ioannis secundo filio qui anno 1473.
obierit, ei que successisse sororem Iol-
landam, Ferrandi Vaudemontij vxorẽ,
qui veteris stirpis Lotharingicæ erat
minor natu filius, nempe Antonij, qui
ipse alterius Ferrandi filius, frater erat
Caroli Isabellæ patris.

Lubet addere, ex historica veritate,
eam, quæ hodie est, familiã Lotharin-

gicam, non tantum non esse è Caroli Magni stirpe, seu masculina illa, seu feminina; sed adeò recessisse, vt iam ab illa Caroli stirpe, ducatus Lotharingiæ possessio, in quartâ deuenit aut quintam alienam familiam. Prima fuit Arduennæ Comitum, cum Othone mortuo, Caroli Francisci filio, Henricus secundus Imperator ann. 1005. Lotharingiam dedit Godofredo, Godofredi Arduennæ comitis filio, cuius deinde opera contra Frisones vsus est, à quibus captus, paulo post sine liberis obiit.

*Sigeb. sub
anno 1005.*

Huic frater Gothelo succedit ann. millesimo decimo nono. Roberti Regis Francorum tempore. Inde anno 1033. Conradus Imper. Gotheloni Mosellanam dedit, morte Friderici comitis vacantem, atque ita Gothelonis opes in Lotharingia creuere. Duxit contra hunc Gothelonem, Odo Campaniæ comes, & Barum castrum occupauit: conferto prælio, Odo perimitur. Gotheloni filius fuit Godofredus, qui cum ei Henricus Imper. ducatum Mosellanorum denegasset, Lotharingiæ quoque ducatu repudiato, anno 1044. contra Imperatorem arma sumsit: captus, dato ob-

*Sigeb. ducē
vocat.*

ann. 1037.

sede

fide filio, liberatur: quo mortuo, iterū
 rebellat, adiuncto sibi comite Flandrię
 Balduino. Interfecit hic Godofredus, *Sigeb. sub*
 Albertum, qui negatum sibi, Mosella- *ann. 1048.*
 norum ducatum ab Imper. acceperat:
 quo facinore commotus Imp. Euerar- *Gerardum*
 do ab Alsatia, Mosellanam, Friderico, *vocat Sig.*
 Balduini Flandrici auūculo, Lotharin-
 giam dedit. Godofredus vndique pres-
 sus, in Italiam transit, & Bonifacij Mar-
 chionis filiam vxorem duxit: breui ta- *anno. 1503*
 men, iussu Imp. Longobardia pellitur,
 Redit igitur in Flandriam, & iunctis *ann. 1055.*
 cum Balduino viribus, Antuerpię Fri-
 dericum obsidet, qui concurrentibus
 Lotharingis, obsidione liberatur. Fra-
 trem habebat Godofredus, Fridericū,
 Gothelonis filium, qui reuersus Con-
 stantinopoli, monachum in mōte Cas-
 sino professus est: pontifex deinde
 Rom. 157. factus, Stephani nomen acce-
 pit, Henrici Francorum regis tempore.
 Friderico Flandrico, qui Lotharingię
 ducatu donatus fuerat, mortuo, Eue-
 rardus Alsatius dux Lotharingię factus
 est. Vtroque autem Godofredo & Eue-
 rardo mortuo, Deodoricus, Euerardi
 filius, Mosellanā ab Imperatore acce-

pit, anno 1070. & Godofredus Gibbo-
sus, Godofredi illius filius, in Lotharin-
giam restitutus est. Hic Frifones bello
aggressus, pænè ad internecionem de-
let; tandem à Richario cæsus occûbit.

an. 1076.

*Sigeb. in
Chron. Her-
man. contr.
in chron.*

Eius morte, anno 1089. in secundam fa-
miliam, Lotharingia deuenit, per Idâ
Godofredi sororem, Eustachij Bolo-
nienfis comitis vxorem: eius enim ex
Eustachio liberi, Lotharingiæ duces
fuère, Godofredus nempe Bullionius
(cui cognomen ab arce Bullionia, in
qua fuerat educatus, quæ hodie Leodi-
ensis est Episcopi) & frater Balduinus.
Cum hi in terra Sâcta, cuius ad eos re-
gnum, Godofredi electione, peruene-
rat, sedes fixissent, Henricus 4. Imp. an-
no 1101. Lotharingiæ ducatum, Henri-
co Comiti Lemburgensi, dedit, qui se-
cum, post rebellionem, in gratiâ redie-
rat. Et certè, erat hic Henricus homo
nequam: nam, vt cetera eius flagitia ta-
ceam innumera, bellû inter patrem &
filium Henricos, quartum & quintum,
ânstigantibus, qui tunc temporis erât,
Pontificibus, impium excitauit. Dona-
uerat cum Ducatu pater: filij tamê par-
tes sequebatur: à filio deinde ad patrê
transiit,

transijt, patre mortuo à filio cùm pedi-
 bus eius aduolutus, veniam supplex
 peteret, in carcerem coniectus est: Du-
 catus eius, anno 1106. datus est Godo-
 fredo, quem alij Guilielmum vocant,
 comiti Louanij: huius opera ei ad Mô-
 tefalconem capiendum, cuius Domi-
 nus viuebat intolerenter, vsui fuerat. Ab
 hoc Louanij comite originem ducit
 hodierna Lotharingica familia. Succel-
 sit enim ei Thideric^o, Thiderico The-
 obaldus, Theobaldo Matthæus qui-
 dam, & ita deinceps ad Isabellam vsq;
 Renati Andegauensis vxorem. Itaque
 qui in familia Lotharingica Caroli Ma-
 gni posteritatem quærunt, ne illi impu-
 dentes sunt & ridiculi, cùm annis ab-
 hinc 580. deleta penit^o sit, & ab ea, qua-
 tuor diuersæ familiæ Lotharingiam te-
 nuerint. Ex postrema, è natu minorib.
 vnus, eorum qui hodie viuunt Guisæ
 & Mainæ ducum, auus, ab opibus haut
 certè multum instructus, in Franciam
 venit: vbi & ipse & eius posterì, regum
 nostrorum Francisci primi, Henrici se-
 cundi & ceterorum liberalitate ita lo-
 cupletati sunt, vt ad decies cetera, flo-
 renorum nostratiū, millia, reditus an-

Sigeb. ibid.
Mist. in cos-
mog. Saxon.
in Chron.
Vign. de o-
rig. Franc.

nui, eorum facultates in hoc regno cre-
 uerint: cum Claudius ille, auus horum,
 sola quatuordecim, aut fortasse quin-
 cim millia in reditu haberet, tum, cum
 Antoniam Borboniam, Vindocini du-
 cis filiam, uxorem duceret: dignitatib.
 præterea in hoc regno amplissimis,
 veluti aulæ præfectura, (quæ antea
 Momoranciorum erat) atque alijs com-
 pluribus, aucti & honestati. Ita ut vix
 credibile sit, naturam eos mulorum i-
 mitari velle, quos aiunt matrem, post-
 quam eius lacte exsaturati sunt, calcib.
 petere; & ingenio esse tam ingrato, ut
 contra Regiam familiam, cui quicquid
 sunt, acceptum referre debent, arma su-
 mant impia, falsissima & ab veritate
 maximè abhorrente opinione fascina-
 ti, oriundos se à Carolo Magno, scilicet.

IV. Nā & hoc suffecerit, ut vincamus Lo-
 tharingicos principes è Francica fami-
 lia fuisse nunquam: nempe in Lotha-
 ringiæ ducatus successione, legem Sa-
 licam locum non habere: vti in conci-
 lio Basiliensi, patres olim iudicauerūt,
 pro Isabella Lotharinga, Renati Ande-
 gauensis vxore, Caroli Lotharingi filia,
 cōtra patruelem eius Anthonium, Lo-
 tha-

tharingum, Ferrandi filium, Caroli fratrem natu minorem. Itaq; apparet publica sententia patres illos declarasse, Principes Lotharingos Francos non esse, neq; Regij Francorum sanguinis, adeoq; ad hoc regnum capiendum inptos, pro quo & in cuius successione Lex Salica ab Pharamundo vsque, religiosissimè semper obseruata fuerit. Lege autem Salica non filia tantum, sed etiam ex filiabus descendentes masculi, ab regni successione remouetur. Ita enim legis verba habent. DE TERRA SALICA IN MULIEREM NULLA PORTIO HEREDITATIS TRANSIT: SED HOC VIRILIS SEXVS ACQVIRIT. Pulcerrimè huius constitutionis, ratio est, quod exterorum dominationem maiores nostri summo semper odio prosequuti sint: quam, absq; dubio, septemmero incurrissent, si Francia filiarum, Principibus exteris nuprarum, filij, habiti fuissent ad succedendum idonei: vti conantur hodie quidam Lotharingis persuadere, pari scelere atque olim Edoardo Anglo, contra quem, Isabellæ filium, Philippi Pulcri nepotem, causa sollempni iudicio

*lib. 1. c. 62.
leg. Salic.*

Paulus Aemil.
in Phil.
Val.

examinata, pro Philippo Valesio, paulo post rege totius Regni ordines pronunciarunt: cum Philippī causam Robertus Atrebas egisset, & modò cōmemoratam rationem adduxisset, originem legis, ante ipsius Iustiniani tempora reperens. Paulus Aemilius populi Francici lætitiā, à lata sentētia, incredibilem describens, Rex, inquit, *urbē Regiam sub sacra umbella intrans, excipitur lætis faustisq; ominibus, plausuq; omni ordine, omni ætate prosperum felicem ingressum apprecante: Vijs (ut tempus anni ferebat) flore multo, festa fronde, virēte herba stratis. Nulla, inquit, læticiæ species, nullum dignitatis exemplum non excogitatum, nō adhibitum. Addit præterea splendido conuiuio, cum regijs principibus, & procerib. regni exceptum Regem: claris eum vocibus & laudibus in cælum euectum, tanquam vindicem Maiestatis Francicæ, legis Salicæ assertorem, qua vna, dignitas, libertasq; Francici nominis constaret: ne alienigenarum imperio, ne exterorum ditione teneri possent Franci, ceteris gentibus Reges, lægesq; dare soliti. Narrationem tandem ita cōcludit ut dicat noctis tenebras, ignibus in areis plateisque, indicibus lætitię publicæ, accensis, illustratas: cho-*
reis

reis virginum iuuenumq; symphoniã alijsq; honestis oblectationibus consumptas horas, dicatas somno. Parisijs imprimis cateruatim incedebãt ciues, sibi inuicem de Regis aduentu cõgratantes, quem legum pulcerrimæ cõseruatore prædicabant. Non erant veteres illi patres adulterini Frãci, quales sunt hodie, heu, nimium multi: neque certè artes conquisiissent aut rationes emendicassent, quibus sanctissimam hanc legem, vnicũ Franciæ nostræ oraculum, vnicum dignitatis Frãcorum propugnaculum, tollerent. Igitur ea cum nunquam Lotharingi principes vsi sint, certissimum est à Francis nostris ortos nõ esse, qui eam, in administratione regni, studiosissimè semper vsurparint atque coluerint.

Impostores itaque nostri, leuiter nĩ-^v mis & incogitanter iactum hoc causæ suæ fundamentũ considerantes, quod & ipsos Lotharingos principes, (quos in cõsiliõrum suorum societatem pertrahere conantur) regi reddere odiosos possent, & libellorum istorũ auctores, tãquam læsæ Maiestatis reos, (quibus regia Maiestas, iusta ira percita, &

nullo negotio, & celeriter manus iniicere possit) miserè perdere: via ista repudiata, miseros illos, qui magno vitæ suæ periculo, mendacia ista sparserat, deseruerunt. Nihilominus consilium suum repetentes, à morte illustrissimi Ducis, maiestatis Regiæ fratris vnici, sibi ipsis stolidè persuaserunt, & Regè ipsum aliquando sine liberis decessurum. Itaque rebus suis, longè antè prospicientes, adiungere sibi principem, & primis sanguinis Regij, Borbonia familia oriūdum, conati sunt: (ad quam solā, regni huius legitima & iusta successio pertinet, si quod abominor, Deo peccatis nostris irritatus, optimum Regem nobis, nulla ex se mascula prole relicta, eripuerit.) ei que persuadere retarunt, proximum eum esse & legitimum regni successorem, id que iam alta voce publicādum & rationibus additis proclamandum.

VI. Sed peccant in Regem vtrique grauissimè, de eius successione viuo ipso & spirante disputantes, frustrà, si quod speramus, Deus eum herede filio auxerit. Imo, impijs istis quæstionibus, in vitam eius conspirasse videntur: quod quid,

quid, obsecro, aliud est, quàm in natura ipsam insurgere? bonos mores corrumpere? pietatem Christianam, atq; eam quam Regi nostro debemus caritatem violare? cùm ei, utpote Regi & domino nostro, bene dicere, bene precari, bene ominari debeamus. Nigram itaque illam diem & luctuosam expectare, peccare est contra & ciuiles omnes & naturales leges. Neque certè, disputationem de regia successione, contra regis ipsius voluntatem, ipso rege viuo institutam, vnquam viri boni probauerunt: imò illicitam, quandiu saluū Regem conseruare Deo lubitum fuerit, putauerunt. Ideo decreto quinti Toletani concilij, circa annum 622. Honorij primi tempore, Heraclio imperante, & Chintillo Hispaniæ Rege, celebrati, excommunicatione feriuntur omnes qui, mortuo Rege, quis imperaturus esset, inquirerent. Decreti verba sunt, Ergo quia & religioni inimicum *Cap. 4.*
& hominibus constat esse perniciosum futura illicite cogitare, & casus principum exquirere, ac sibi in posterum prouidere, cùm scriptum sit, Nō est vestrum nosse momenta vel tempora quæ pater posuit in sua potestate: hoc decreto censemus,

vt quisquis inuentus fuerit talia perquisisse, & vè uente principe, in alium attēdisse, pro futura regni spe, aut alios in se propter id attraxisse, à cōuentu Catholicorum cum excommunicationis sententia expellatur. Quod ipsum decretum sequenti sexto concilio confirmatum est, adiecto valido & eleganti argumēto. Iniquum & valde execrabile Christianis haberi debere, futuri temporis illicitis prospicere, & vitæ suæ ignaros, ventura disponere. Quare curiosis his disputationibus, homines isti, qui & boni publici & religionis Christianæ studiosi imprimis zelatores haberi volunt, in Deum & sanctā eius Ecclesiam, grauiter peccant.

Cæterum, cogitet bonus ille Princeps, quo abuti tamquam sceleris sui propugnaculo, conatur, in ipsiusmet, familiæque suæ ruinam altercationes has institui: vt separatis & disunctis familiæ viribus, vtrique parti factionis huius auctores, graue iugum imponat; vna deleta, vires alterius facile dissipaturi. Quin ita sit, Ecce inter impudentes libelli illius, qui occultè inter nos spargitur, propositiones, hanc omnium longe certè impudentissimam, inferere ausi sunt. Nullum è principib.
fami-

familia Borbonia, (& Cardinalem ipsum quem tamē, tamquam clypeum, causae suae prētendunt, expresse designantes) ad Regni Francici successiōnem aptum esse, quia infra decimum Regiae agnationis gradum sint: ad quē usque, legibus ciuilibus hereditates & successiones proximo deferantur: ultra eum neminem admitti, sed ad fiscū hereditatem vacantem pertinere; qui, hoc casu, esset, Ordinum & Parium Franciae, ad noui Regis electionē, conuentus. Sed dolo malo, scientes, errāt. Nam Regni Francici titulus non est hereditarius simpliciter patrimonialis aut feudalis, neque simplicis hereditatis iure defertur; sed familiae Regiae proximus vocatur, successione & substitutione perpetua, seruato, in infinitum, consanguinitatis aut agnationis ordine: quāuis is, qui vocatur, propriorum Regis defuncti bonorum heres, neque sit, neque esse possit. Et certē Regni ius, non hereditarium est, vt Doctores nostri dicunt, sed familiae proprium est, etiam si ex ea nemo defuncti heres esse possit. Itaque Baldus & qui de successione huius regni scripserunt alij, vo-

§. ceterum, de legit. agn. succ. §. fin. de succ. cogn. l. octau. ff. vud. cogn.

l. familiaria. ff. de relig. l. iua. sepulchri. C. cod. ign. in disp. an. Rex Franc. super. Molin. in cons. Paris. ti. i. §. 8. Bal. in §. vnic. de feud. March. Iohan. de Toran. in li. cont. reb. reg. Tract. i. art. i. conc. 9. 10. 11. & 12. Guil. de Mont. in tract. de succ. reg. Franc.

lunt proximum agnatum, etiam si millesimo gradu sit, in eo succedere idque iure sanguinis ex perpetua Regni consuetudine: & exemplum familiam Bourboniam adducunt, quæ, ea quæ nunc Regnum tenet, deficiente, sola sit & vnica Regni heres.

Adde, vt ad rem reuertamur, quod quæcunque pro suprascripto, aut aliquo Principe, (Nauarrenum Regem excipio) afferuntur, tam sunt absurda & inepta, vt facile iudicare quilibet possit, qui ea proponunt, publicè, Regni huius quietis turbatores legumque euersores esse; priuatim, familiæ Regiæ, in primis autem prædicti Cardinalis, infensissimos hostes: Eum enim præcipuè, in hanc causam, tâquam plagas, attrahere nituntur, vt eum, apud posterios hac nota, insignem faciant. Principem magnum, sapientia & prudentia præstantem, Ecclesiæ à puero dictarum, senectæ ætate, nullo iure, nulla iusta causa impulsus, in consanguineos & propinquos suos arma sumpsisse, hominum familiæ suæ inimicissimorum partibus non adfuisse tantum, sed etiam præfuisse, quò suo facilius & expe-

expeditius, florentissimo & amplissimo regno spoliarent, quod ipsis (nisi Regi nostro Deus masculam subolem concesserit) natura ipsa & lex Regni deferret.

Sed, vt quod volo, apertius, intelli- VIII.
 garur, dicam quod res est: Regnū hoc
 Francorum, de quo quærimus, eorum
 omnium iudicio qui Imperiorū & Re-
 rum publicarum administrationes dili-
 genter notauerunt, optimè & sapiētis-
 sime conditum, compactum & consti-
 tutū fuisse: suisq; legibus atq; ciuilib.
 institutis, quā alia vlla quantumuis
 antiqua aut potēs Monarchia, diutius
 conseruatū. Milleſimus certè & ducen-
 tesimus annus præterijt, ex quo eisdē
 semper legibus, eadē Reip. forma, sub
 angusta Regū maiestate, gubernamur:
 & postrema hæc familia, iam 600. fer-
 mē annos absq; controuersia, imperat.
 Inter pulcerrimas autē, quibus hoc Re-
 gnum maximè nititur, constitutiones,
 memorabilis est hæc imprimis, qua Re-
 gni successio ex lege Salica, defuncti *Successionē*
 Regis agnato proximo defertur. Reges *electioni*
 enim nostri, cū suos sibi successuros *prestare.*
 sciant, in tuendo & conseruādo Impe-

rio, tanquam sibi suisque proprio, diligentiores fore præsumuntur. Regni præterea successores in maiestate illa nati, educati, instituti, ab ipsis incubulis assueti imperio, in Tyrannos haut facile degenerant. Maiorum autem suorum gloriam virtutem, maiestatem animo recolentes, iustitiam, fortitudinem, animi magnitudinem, tanquam successionis portionem præcipuam amplectuntur. Iam subditi, in quorum oculis ipsi nati sunt Principes & educati, Principum suorum ingenia nouerunt melius, & tanquam ad huius Regni imperium natis, obediunt alacrius, quam recenti electione, ad imperij fastigium euectis, quos pares sibi, nulla auctoritate aut potentia præcipuos, meminerunt.

Nihil itaque absolutum & perfectum magis, quam id quod ad naturam ipsam, diuinum exemplar, accedit quam proximè: quæ continua ista successione, qua patrem filius excipit: immortalitatem assecuta quodammodo videri possit. Ii quoque qui inter subditos opibus & potentia præstant, in officio facile continentur

nentur, debitamque Principi obedientiam reddunt, cum cogitant, quamdiu è Regia familia vel vnus supersit, frustra se de Regno cogitare, & si quid contra officium, in Regem aut Regnum tentauerint, tot sibi Regiæ Maiestatis vindices, oppositos esse, quot Principis agnati supersint. Et hanc esse causam arbitror, quòd in Francia nostra, quæ Regiam successi- onem diligentissimè semper obserua- uit, nullus vnquam fuit, aut fuisse legitur, qui in Regem moliri aliquid, aut tentare ausus sit: siue id naturali & perpetuo subditorum in Reges suo amori tribuas, cuius hactenus supra omnes Europæ nationes palmam fe- runt; siue quòd nunquam propin- quis & agnatis destitui Regem Deus voluit, qui audacium conspiratorum scelus meritò punirent. Cū igitur, à ne- mine, in hoc Regno, Regia ista succes- sio in dubium vocetur: præsumptione quadam, & naturali instinctu subditi; quis Rex ipsis futur⁹ sit, intelligūt. Ho- die itaque de successione disputare, & de re nō dubia, quærere, quid aliud est quàm iustam Regi nostro suspicionis

causam præbere, esse in Regno suo aliquos, qui improba cupiditate ducti, locum eius ambient, eoq; mortem eius expectent & exoptent? Sed quia eò processit audax hominum impudentia, ut prauum animū explicare & oculis omnium subiicere non erubescat: quia etiam vulgò tribuendum aliquid est, qui alias ad falsa quælibet amplectenda, quæ ad vera sequenda promior est, antequam cætera exsequar, & præcipuis seditiosissimi illius libelli capitibus respondeam, quo hoc agunt ut probent, mortuo Christianissimo Rege absque masculis liberis, non Regem Navarrae, sed Cardinalem Borbonium eius patruum aut, ut mentem ipsorum apertius declarem, eorum neutrum legitimum regem futurum, sed nouum Principem electione quaerendum, & nominandum. Antequam igitur, ad illa respondeam, palam ex animi mei sententia profiteor, me substitutionis, quam isti proferunt & sperant, tempus non optare, imo ex animo abominari; Regi q; , supremo meo Domino, lógam precari & felicem vitam, sobolem q; Regni successioni idoneam, quæ stellarum adæquet infinitam multitudinem.

lus sextus, Rex, quē ordine subsequen-
ti sunt, Carolus 7. Ludouicus vndeci-
mus, & Carolus 8. filius, nepos, & pro-
nepos. Minor natu Ludouicus Dux
Aurelianensis, ex Valentina Mediola-
nensi duos suscepit filios, Carolum,
maiores, eius Ludouici patrem, qui
Rex, Carolo octauo patruē sine libe-
ris defuncto, factus, duodecimus di-
ctus est: & Ioannem Comitem Engo-
lismensem, Caroli Comitis patrem, a-
uum Francisci primi, qui à Ludouico
duodecimo agnationis iure, regnum
accepit; erat enim Franciscus Ludouici
Regis patruē, natus. Huius Franci-
sci nepos est Héricus 3. Rex qui hodie
Regnū tenet, natus Henrico secundo,
Francisci primi filio. Nōdum itaq; de-
fecit Philippi Audacis, D. Ludouici Re-
gis filij maioris, familia. Et mentiūtur,
familiæ Borboniæ hostes, impudenter
dam in vulgus spargunt, Regis Franci-
sci primi in Carolum Borbonium, qui
Romæ obiit, indignationē inde ortā,
quod sibi Carolus ius in Francicum
Regnum tribueret: cumque idem ce-
teri deinceps eius familię Principes fa-
cerent, tumultus ciuiles & intestina in
hoc

hoc Regno bella excitata, Fráncisco secundo & Carolo nono Regibus, huius nostri Regis fratrib. in minore etate cōstitutis. Impudentissimè excogitata fabula, ad plebis odiū in Principes Borbonios cōcitandū: cum neminē lateat, Borbonijs Principib. fidelitate in Reges nostros nihil fuisse vnquam antiquius: q̄ eos legitimos & summos Dominos suos semper agnouerint, & hoc nomine obediētiam ijs & seruitutem debitam religiosè præstiterint: digni à Deo hoc honore habiti, qui eiusdem stirpis cum Regibus nostris essent, eademque gentis haberent insignia: hac sola differentia, quòd à natu maiore filio, Reges nostri, à minore Borbonij originem trahant.

Minor autem D. Ludouici Regis filius fuit Robertus Francicus, qui à patre, Claromontanum Comitatu, in ditione Bellouacensi, accepit. Duxit hic Robertus vxorē Beatricē, Archabaldi Borbonij filiā & heredem, ex qua filiu suscepit Ludonicum, qui patri in Claromontano Comitatu successit, eaque ratione Comes etiam Marchiæ fuit: Præterea in ius maternū veniens bona

Nota

*x. de primis
manibus gloda
mors y pro et vny
filiis nabow. ter
x. y. a guadinal
y. m. m. m. m. m.*

etiam Archambaldi Borbonij cepit, in quibus erat dominium Borbonij, tam latè patens, vt à Philippo Valesio, regnum ineunte, anno 1327. titulo Ducatus augetur. Nomen itaque & titulū Ducis Borbonij sumpsit, & posteris trāsmisit. Ludouico duo fuere filij, qui stirpem hanc in duos veluti ramos diuisere, Petrus & Iacobus. Petri posteritas mascula penitus defecit: enumerabimus tamen breuiter, ortos eo Principes; dein ad Iacobum natu minorem reuertemur, à quo Vindocina familia, eorum qui hodie supersunt, Borboniorum Principum origo.

Petrus Borbonius, stirpis maximus, Ioannis Regis tēpore, magnæ opinionis & auctoritatis fuit. Filias plures habuit: earum vna forma adeò fuit excellenti, vt eam Carolus quintus Rex vxorem duceret, neglecta Marguarita Fládrica, trium opulentissimorum comitatum, Flandriæ, Arthesiæ, Harmoniæ herede, quam fratri suo, Burgundiae duci Philippo Audaci, vxorem dedit. Secundam Petri filiam, Blancam, Castellæ Rex vxorem habuit. Tertiam Sabaudiae dux, quartam, Catharinam,
Comes

Comes de Harcourt. Filiū habuit Ludouicum, magni nominis, tam sub finē regni Caroli quinti, quàm sub initium Caroli sexti, cui & fratri eius Ludouico Duci Aurelianensi, tutor cum Burgundiæ Duce, pupillorum patruo, datus est. Fuit hic Ludouicus Borbonius, Caroli sexti tempore, dux exercitus, contra Turcos, in Africam missi. Vxorē habuit Annam Delphinam, à qua, Delphinatus Aruerniæ, terra Combrallensis, & Mercurij dominium in Aruernia, ad familiam Borboniam peruenerunt. Filium ex ea suscepit Ioannem, cui vxor fuit Maria Biturigum Ducis filia. Ducatus Aruerniæ huic, cū Borboniensi, & comitatu Claromontano, datus est.

In hoc Ioanne, ramus hic stirpis Borboniæ diuidi cœpit: duos enim ex se filios reliquit, Carolum & Ludouicū, Caloro Borboniū cefsit, & Claromontium & Aruernia; Ludouico, Montpēserium, sed ad huius posteros omnia tandem familiæ bona, deuenerūt. Duxit Carolus Agnetem Burgundam, Philippi Burgundi sororem, eorum duo, præ ceteris celebres, filij fuere, Ioānes & Petrus; duos etiam alios addunt, v-

trumque Ludouici nomine, quorum vnus immatura morte obierit, alter episcopus Leodiēsis fuerit, & abbas sancti Vasti: alij duos quidem præterea fuisse agnoscunt, sed ex his Cardinalē vnū faciunt, Lugdunensem Archiepisc. Carolum nomine, alterū Ioannē nomine, Leodiensem Episcopū. Filias verò complures habuēre, Ioannā, nuptam Aurāgiæ Principi, Isabellā, Burgūdiæ Duci, Margaritam, Duci Sabaudia, de qua natus est Philibertus Sabaudia Dux, qui sine liberis obiit, & Ludouica Sabauda nupta Duci Engolismēsi, ex quo matrimonio Frāciscus primus, Rex, natus est. Sed reuertamur ad Ioannē & Petrū, Caroli Borbonij, & Agnetis Burgundæ filios. Ioānes primogenitus, in paterna bona succedens, vxorem duxit Ioannā Francicam, Caroli septimi filiam, Ludouici II. sororem. Ludouicus tamen vndecimus, in bello, quod boni publici nomine gerebatur, Ioanni Borbonio parū fidebat, tū quod Burgunda matre genitus esset, tū quod pecunia dotis nomine ipsi dicta, nondum esset exsoluta. Decessit Ioannes, nullis relictis liberis, neque ex Ioanna Francica, neque

que ex propinqua sua Ioanna Borbonia, quam priore defuncta, vxorem duxerat. Itaque ad fratrem eius Petrũ, qui Dominus de Beaujeu dicebatur, tota redijt hereditas. Nupsit huic Petro, Anna Francica, Ludouici vndecimi filia, quo regnante, inter primos auctoritate valuit: sed Carolo demum octauo regnum tenente, tantæ opinionis fuit, vt Rege Neapolitanam expeditionem conficiente, regendæ Franciæ præficeretur. Obijt Petrus absque prole mascula, Susanna, filia vnica relicta, cui de successione paterna, grauissimæ controversiæ fuissent, nisi tollendis ijs, dare eam, alicui eiusdem familiæ Principi, vxorem, sapienter consultum fuisset, vt postea docebimus.

Ludouico Borbonio de quo supra loquebamur, celsit Comitatus Mörpenserij, cuius tam diu penes posteros eius titulus mansit, quã diu Caroli primogeniti posteritas superstes fuit. Vxorẽ habuit Gabrielã de Turre; vnde ortus est Gilbertus Mörpenserius, post occupatum à Carolo 8. Neapolitanum Regnũ Neap. prorex. Gilberto vxor fuit Clara de Gôzague, cũ qua 5. liberos suscepit

tres filios, filias duas, Carolum nempe, Ludouicum & Fránciscum: posteriores duo sine liberis decesserunt; Carolus patri successit, & Ludouici vndecimi Regis iussu Susannam Borboniam agnatam suam, de qua mox commemorauimus, vxorem cepit, cuius fauore matrimonij, concessa ipsis, & cõfirmata sunt antiqua familiæ bona: itaque iam præmeditata & composita lis de Susannæ successione, consopita videbatur, quæ mox tamen, maioribus viribus, renouata est. Susanna enim Borbonia, herede primogeniti, Carolo, marito suo absq; stirpe liberum, præmorrua, herede se Ludouica Sabauda, Fráncisci primi mater regendæ Franciæ præposita, professa est: & erat reuera, quàm Carolus Susannæ ipsius maritus, gradu proximior. Hinc controuersia illa & lis cœpit, qua ad eò irritatum Carolum ferunt, vt se à Regis sui obedientia subtraheret: ideoque addicta fisco bona eius, & Regiæ Maiestati adiudicata sunt. Anno demum millesimo quingentesimo vigesimo septimo, intercessit inter Regem & matrem transactio, vt Rege absq; heredibus masculini sexus decedente, redirent

dirent ad familiam Lotharingicã possessiones illæ. Noluit Rex vti iure suo; sed benignum se & clemẽtem erga sorores Caroli ostendens, parte eis bonorum liberaliter cessit, Baroniã Mercurij dedit Lotharingiæ Ducissæ; Ludouicæ Principi de la Roche sur-Yon, Comitatum Montpenserij, & terram Combrallensem, addito Ducatus titulo; cuius proprietatem ad Ludouicæ heredes transferebat, qui & ipsi, hodie Borboniorum nomine insignes sunt, è secunda & nunc præcipua familiæ linea oriundi, quam hæctenus, primogeniti posteritatem expedientes, reliquimus intactam. Itaque, vt ad Carolum reuertamur, defecit cum eo prima Borboniæ domus masculina linea. E duabus autem sororibus, quas ei fuisse supra diximus, Claudia Antonio Lotharingiæ Duci nupsit, cuius adhuc posteritas exstat: Ludouica in altera illa Borboniorum linea, quam mox præcipuã dicebam, collocata, & ipsa ex ea familia posteros dereliquit.

Veniamus nunc ad secundum, sed Principem familiæ ramum, qui lineam postremi, natu minoris filij efficit: quæ

& hodie durat, & primogeniti locū tenet, nomē, & plena familię insigniā retinent, utpote quę, finita primogeniti masculina posteritate, sola remāserit. Repetemus eā à Iacobo Borbonio, Ludouici .i. Borbonij ducis, de quo supra diximus, minore filio. Fuit hic Iacob⁹ Franciæ Conestabilis, post Carolū Hispanum, quem Ioannis Regis tempore Carolus Nauarræ Rex interfecerat, Vxorem habuit Ioannā de Sancto Paulo; Marchię comes erat & vocabatur: vnicum reliquit filium & heredē Ioannē, qui Catharinam, Vindocini & Castri comitissam, vxorem duxit: atq; ita duo illi Comitatus in hanc familiā venerunt, cum plerisq; terris alijs, Carcuecy, Lupé, Condé, Espernon, Mōdoubleau, & alijs. His nati sunt tres filij, Iacobus, Ludouicus & Ioannes: filiæ totidē Anna, ducis Bauariæ vxor, Carolo Regi Cypri nupta, Maria à Roberto de Cruce rapta quem ideo fuga sibi consuluisse, postea subuersum ferūt: valebat autem apud Carolum septimum auctoritate. Sed ut ad illos reuertar, Iacobo obuenerūt Comitatus Vindocini, Ioannes Dominus fuit de Carcuecy: hic Margari-
tam

tam quandam, commatrem suam, Vindocinam, vxorem habuit, ex qua etiam liberos suscepit, & vt sibi eam iure habere liceret, dispensationem, quam vocant, impetrauit: sed filij illegitimi iudicati, in familiam recepti non sunt, neque in bona paterna successerunt: Et ipse Ioannes Borbonius pater, amplissima reliquerat legata, Iacobo & Ludouico filijs legitimis, in quibus, huius familiae alius, quasi furculus incipit.

Iacobus Borbonius, Ioannis primo-XIVs
genitus, vixit Caroli 6. tēpore: vxores duas habuit, Beatricē Nauarrenā, familiae Nauarrenae filiam natu minore: & haec prima est, Borboniae & Nauarrenae, familiarum, affinitas, ex qua Leonora filia orta: Beatrice mortua, Iacobum inquit, Ioannam Neapolis Reginam vxorem duxisse, quae antea Arragoniae Regi fidem dederat: decepit autem vtrumque, ita vt Iacobus Borbonius Neapolim profectus, deserere eam tandem, & in Fraciā reuerti cogeretur: nomen tamen & titulum Regis Neapolis tenuit, quamuis alijs postea à Ioanna donatum. Obijt relicta vnica herede

filia Leonora, quæ patri in Comitatus Marchiæ & Castri successit: nupsit Bernardo Armaniaco, Comiti de Pardiac, familiæ Armaniacensis minori nati. Cum eo filios duos habuit, Ioannem Castrensem Episcopum; & Iacobum, paternorum & maternorum comitatum heredem: terram præterea de Nemours, propter Beatricem Navarrenam auiam, iudicio persecutus, obtinuit, & Ducatus insignitam titulo, possedit. Vxorem cepit, Caroli Andegauensis Comitis Cœnomannorum, & Isabel læ Luxemburgiæ filiam. Iacobus hic Armaniacus, gratiosus primum fuit apud Ludouicum vndecimum, cui cùm postea in suspicionem venisset anno millesimo quadringentesimo quadragésimo septimo, die vigesimo quarto Augusti, in foro Parisiensi, capite punitus est. Liberos reliquit quatuor, duos filios, filias duas, Ioannem Ducem de Nemours, & Ludouicum Comitem de Guise: filia, Marguarita & Carola, in familiam de Rohan, matrimonio venerunt: Decefsere omnes absque liberis; atque ita linea hæc vtrinque defecit.

xv. Restat Ludouici Iacobi fratris, linea
Cefsit

Cessit huic Comitatus Vindocini: ad Azincurtium, sub Carolo sexto captus est. Vxorem primùm habuit, Ioannam de Roufsy, deinde Ioannam de Laual, ex qua filium vnicum suscepit, Ioannē Borbonium. Ioanni vxor fuit Isabella de Bellomonte, & ex ea filij duo, Franciscus & Ludouicus; filiaë sex, Ioanna vxor domini de Ioyeuse, Ioanna alia, nupta primùm Ioanni Borbonij Duci, ex primogeniti linea, deinde Ioāni de Turre, Comiti Bolonię, & ex his oriunda est Catharina Medicea, Regis nostri mater: Catharina vxor Gilberti de Chabanes, Lemonicis; Carola, Gilberti de Cleues, à quo postremo defunctus Dux Niuernensis, originem ducebat: Renata, abbatissa Fronteuallis, Isabella, abbatissa Cadomi. E filijs, maior, Franciscus, in Comitatum Vindocini successit, & in Mondoubleau, Espernon, aliisque dominia, quibus adiunxit dominium de Sain & Calais. Ludouicus natu minor, dominus fuit de la Roche sur Yon, Lupé & Condé in Hannonia.

Sed quoniam ad propositam quæ-
 stionem, primogeniti successio exami-
 nanda est. exsequemur eam postremo

loco, & secundogeniti lineam prius explicabimus: Ludouicus Princeps de la Roche sur-Yô, vxoré habuit Ludouicâ Borboniam, ex linea primogeniti. Duo ex hoc matrimonio filij procreari, filia yna. Filiorû natu maior Ludouic. fuit, qui nuper decessit, Ducis Môrpenferij titulû ferens, vti cû Francisco 1. Rege, post Carolij Borbonij mortem conuenerat. Filiû reliquit vnicum, Franciscû Borbonium, qui & ipse hodie Dux est Montpenferij. Habet hic Frânciscus, filium etiam vnicum, ex Marchionis de Mezeres filia, Henricû Principê Dôbêsem. Alter Ludouici Principis & Ludouicæ Borboniæ filius fuit Princeps de la Roche sur-Yon, qui paucos ante annos, sine liberis vita functus est.

Redeamus ad Frâncisci primogeniti lineam, Vxoré habuit Frânciscus, Mariâ Luxéburgiam, Ludouici Frâciæ Conestabilis filiâ, à qua huic familiæ magnæ opes in Picardia, Flandria, Arthesia, alijsq; locis accesserûnt. liberos habuere complures, Carolû, Francisc. Ludouic. Antoniâ & Ludouicam Borbonios. Carol. natu maior in Comitatu vindocinû successit, cui Ducatus & Pariaë titulum

lū impetrauit. Franciscus Comes S. Pauli, vxorē duxit Adrianā de Totauilla, amplifs. & opulentifs. familiae heredē, ex qua filiā suscepit. Lodouic. Cardinaliū collegiū cooptatus est. Antonia nupsit D. de Guise, a quo descendūt q̄ hodie sunt Guisij. Ludouica abbatissa fuit Frōteuallis. Sed Carol. primogenitus, vxorem habuit Franciscam Alençonā, Caroli ducis Alençonij, qui anno 1524. obiit, sororem. His nati Antonius, Franciscus, Carolus, Ludouicus & Ioānes. Antonius 1. & præcipuus familię heres vxorē duxit Ioannā Albretiā, Reginam Nauarræ: horū filius est HENRICVS hodiē Nauarræ Rex, qui vxorem habet Margaritam Regis Christianis. sororē. Franciscus, dominus de Anguiē, cuius auspicijs memorabilis illa ad Serifollā victoriaparta est, obiit sine liberis. Carolus filiorū 3. hodiē Cardinalis est Bonius, Archiepisc. Rothomagēsis. Ludouicus Princeps Cōdēus 4. reliquit filios, Henricū Principē Condæū Franciscū Principē de Conty, Carolū Cardinālē Vindocinū, & Carol. Suefsionū comitē. Ioān. Francisc. morruo, D. de Anguiē dictus est, & ipse, sine liberis, vita de-

*Carolus Borbonicus
Antonius Borbonicus
Henricus Borbonicus
Ludouicus Borbonicus*

*Carolus Borbonicus
Henricus Borbonicus
Ludouicus Borbonicus*

functus. Filias, quia huc non faciunt,
prætereo, sciens: agitur enim de Fran-
corû regni successione, quæ nõ nisi ad
huius familiæ mares peruenire potest.

Tota itaque hodierna controuersia,
à peruersis illis, feris dicam an homini-
bus? excitata, inter Henricum Borbo-
nium Regem Nauarre, Antonij primo-
geniti filium, & patruum eius Carolum
Borbonium, Cardinalem, Rotho-
magensem Archiepisco-
pum, agitur.

CAPITIS

CAPITIS SECVNDI

Summarium.

1. Argumenta quæ Regi Nauarreno opponuntur.
2. Ioannæ Albretiæ, Principis Nauarre cum Cleuensî Duce matrimonium, Ecclesiastica sententia & Pontificalibus litteris, rescissum.
Eiusdem Ioannæ cum Antonio Borbonio, &c. matrimonium, quo Rex Nauarre procreatus est.
3. Matrimonium, ante annos pubertatis, iure civili, nullum est.
4. Sanctis Decretis, matrimonij benedictio ante annum 12. in feminis, 14. 15. masculis, prohibetur.
Orientalis Ecclesia, nuptijs 15. annum in masculis, 13. in feminis præscripsit.
5. Civilis honestas, nuptias ante pubertatem prohibet.
6. Exempla matrimoniorum, quæ minoritate contrahentium soluta sunt.
7. Legis Politicæ, qua hæretici à successione remouentur, interpretatio.
8. Regnorum iura à Deo immediate sunt, legitima successione continuatione.
Ordines Regni, ineptum Regem, mouere regno non licet.

Populus ius Domini sui in aliū transferre nō potest, neq; se alij subijcere.

9. Ecclesiasticorum in Reges & Principes officium.

Henricus 2. Rex, Conciliabulo Tridentino se opposuit.

10. Quare coniurati, Catholicos Regij sanguinis Principes ad fœdus non vocarint.

Coniurati, Religionis reformatæ homines, in suas partes pertrahere tentarunt.

11. Reges Ecclesiasticorum honorum dispensatores sunt. Ecclesia Reip. pars est, non e contra.

Officiorum Ecclesiasticorum collatio, & ecclesiastica iurisdictio, summis Principibus debetur.

Francorum Reges, politicam personarum, & bonorum Ecclesiasticorum administrationem, sibi semper reseruarunt.

Ecclesiastici olim ad bonorum Ecclesie distributionem non admittebantur.

12. Rex in Francia nunquam moritur, ratione legis successione Regie.

Regum coronatio ad quem finem instituta.

Ethnicorum Regum coronationis sollempnia.

Consecratio quando & quare instituta.

Regum consecratio & coronatio non est vni cuidam loco affixa.

13. Antiqui-

13. Antiquitas ad consuetudinem stabiliendam non sufficit.

14. Ecclesia nunquam, ne propter heresim quidem, Regum successioni impedit.

15. Princeps subditorum suorum conscientijs, vim inferre non debet.

16. Bearnie & Nauarræ status.

17. Causa protestationis, anno proxime præterito à Rege Nauarræ Montalbani factæ.

18. Rex, legem successioni Regiæ violare non potest.

Regni successor, non succedit tamquam nudus defuncti heres.

19. Quare Pontifex ius sibi Regna transferendi tribuat.

Pontifices Francorum Regnum, de immensa potestate sua, semper exceperunt.

Lex diuina in terris, absq; Politica auctoritate, sanctionem non continet.

Sacerdotes imperatiuam iurisdictionem non habent.

Episcopi & Pontifices, Reges et Imperatores Dominos agnoscunt.

Heresim punit Magistratus Politicus.

20. Varia scripturæ loca, de Ecclesiastica iurisdictione, explicata.

Improbi Imperatores, nunquam Imperio priuati sunt.

Pontifici, ciuitatem aut corpus aliquod Francorum Regi subiectum, excommunicare non licet.

A Pontifice & ceteris Ecclesiasticis, tamquam de abusu, appellandi mos in Francia semper obseruatus.

20. Princeps malis moribus præditus, ab Ecclesia excommunicari non potest.

Principe excommunicato, subditi non tamen liberantur.

22. Sententiæ excommunicationis Principis, clausulam priuationis iurium eius, addere non licet.

22. Princeps contra iniustam Pontificis excommunicationem, arma sumere potest, & ab ea tamquam de abusu appellare.

24. Regis Nauarræ argumenta, quibus se hereticum negat.

25. Tridētinus conuentus quomodo Francorum Regni iura vsurpet.

26. Perniciosa Coniuratorum reformandi regni rationes.

27. Improbæ Coniuratorum consilia, & inuidia qua Espernoni Ducem, & alios quosdā prosequuntur.

28. Dauidis Causidici instructiones, à coniuratis, executioni mandantur.

Regis in causa Religionis officium.

29. Imperium alienigenarum perniciosum.

I

V i Regis Nauarræ causæ non fauent, obijciunt ei, famoso illo libello, quatuor præcipuè capita : quorum tria eius propria sunt, & cum eius persona coniuncta; quartum, veterem illâ de successione, inter patruû & primogeniti fratris filium agitaram disputationem cõtinet. Nos verò demonstrare conabimur, nullo eos fundamento niti, & quidem firmissimis, vti spero, argumentis, conuincemus.

Primùm, Regem Nauarræ dicunt, ex legitimis Antonij Borbonij, familiæ primogeniti, nuptijs natum non esse: quoniam Ioanna Albreria, mater, Cle-
mētī Duci, iam tum nupta fuerit, cum Antonio Borbonio iungeretur: Ideoq; procreatum ex Antonio & Ioanna Regem Nauarræ, illegitimum esse; & regni Francici successioni, quam nothâ nunquam ceperint, ineptum.

Sed facilis est, nodi huius, ex nuda II.

facti ipsius veritate, solutio: Res sic habet. Frãscus primus Rex, cum sibi adiungere, & Carolo quinto Imp. subtrahere Cleuensẽm Ducẽ cuperet, Margaritã Francicã, sororem suam, & Henricum Albretium, Regem Nauarræ, Ioannæ nostræ, tum temporis octo aut nouem circiter annorum puellæ, parentes, eò agedit, vt eam Duci Cleuensi matrimonio iungerent: cum quò tũ & res soëlniter peracta, & puella, Castelloraudi (Castrum Lerum quidã vocãt) in nuptialem thalamũ deducta est. Sed nondã cõpleta nuptijs legitima ætate, de matrimonio conquesta, solutionem petijt, & obtinuit, vt Ecclesiastica sententia, atque auctoritate Pontificis, in Curia tabulas, iam ab anno millesimo quingentesimo quadragesimo primo, relacta, matrimonium solueretur. Quo peractõ, nubit Ioanna Princeps, Antonio Borbonio, huius Regis Nauarreni, patri.

Sequitur hinc, quod dicitur inter Cleuensẽm & Albretiam matrimoniũ nullum omninõ fuisse, nulliusque momenti, tam Ciuilibus Romani legibus, quibus vtimur plerumque, quã san-

ctis

dis Ecclesiæ Catholicæ decretis. Antistius Labeo, & post eum Papinianus
 & Vlpianus, contra Saluium Iulianum l. 9. ff. de spons. l. 32. §. si quis sponsam. ff. de don. int. vir.
 pronunciarunt, puellam minorē duodecim annorum, deductam in mariti
 domum, sponsam non videri, nisi spō-
 falia præcessissent. Alio loco Papinia-
 nus, docens dotis promissionem, fu-
 turi matrimonij, tacitam cōditionem l. 6. ff. de iuro dot.
 continere, statuit, Si minor annis duodecim
 deducta sit, tunc primū peti possit, cū maior annis
 apud eundem esse cœperit. Labeo de dona-
 tionib. Loquens à marito in vxorē col-
 latis, quæ iure prohibitæ sunt, quod vir
 ei quæ nondū viripotens nubserit, donauerit, va-
 tum futurū existimat. Alio tamen loco, quod
 pupillæ legatum est, inquit, quandoq; nubserit: l. 30. ff. quæ de dies leg. cod.
 si ea minor quàm viripotens nubserit, non ante
 ei legatum debetur, quàm viripotens esse cœ-
 perit: quia, non potest videri nupta, quæ virum
 pati non potest: quod & probat Vlpianus, l. 10. ff. de cōd. & dem.
 Alibi idem auctor, ex rescripto Severi l. 13. §. si minor ff. ad leg. Jul. de adul.
 Imp. refert, maritum, iure uiri, accusare vxorē
 ex eo adulterio nō posse, q̄ ante etatē nupta, cō-
 misit. Et reliquit nobis super hac re, Pō-
 ponius generalē & minimè ambiguā
 sententiā: Minorem annis duodecim nuptam, l. 4. ff. de rit.
 tunc legitimam vxorem fore, cū apud virum nupt.

l. 1. c. 18. ff. de bon. auct. iud. possid. Ulpiano & Paulo repetitur, disputatibus de priuilegijs vxori ob repetitionē dotis concessis:

c. 9. vol. 3. cōf. fol. 295. Referta sunt decisionibus, in eā sententiam, Sācta Ecclesiæ Catholicæ decreta. Euaristus Papa, qui anno Christi centesimo decimo vixit, fatetur se à patribus accepisse, ineptam nuptijs ætatem, vxorem illegitimam reddere. *can. 1. 30. q. 2. c. 2. de despon. imp.* Stat etiam Concilij Foroiulienfis, sub Carolo Magno & eius filio Pipino celebrati, super hac quæstione, decretum, quo nuptiæ ante pubertatis annos, prohibetur, & ætatis impares coniungi vetat, cum paribus annis parem consensum & voluntatem requirens.

In quam sententiã Nicolaus primus Papa, qui anno 858. præsidebat, vbi non est consensus vtriusq;, inquit, ibi non est coniugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, & è conuerso, nihil faciunt, nisi vterq; puerorū postquam venerit ad annos discretionis, consentiat: nec est coniugium, nisi sit consensus vtriusq; etiã si pater & mater hoc voluerint, & fecerint. Ad quæ docet Ioānes Andreas de pupillorum voluntate, cum ad iustam ætatem peruenerint, inquirendum esse: *secun-*

secundum ea quæ à Marcello Papa statutæ sunt, de ijs qui ante legitimum ætas, religioni se deuouent, ex secundi Toletani concilij decreto. Nam quamuis à pube, impuberes sint vocati, vt vult Iulianus; & pubes sit is qui iam generare potest: attamen potentia ista, ex sola illa & nuda naturæ ad generandum facultate censenda non est, sed ex voluntate ipsius iudicio & cõsilio. Est enim, vt & testamentum, matrimoniũ actus quidem sapiētis hominis, politicus & æconomicus. Ideoq; Alexander 3. Papa, iudicat eos qui, ante ætatem firmi iudicij, & cõstantis, ad matrimoniũ conuolauerunt, posse, imò debere Ecclesiæ sententia separari, quoniam consensisse non videantur, nisi postea, maturiores iudicij ætatē assequuti, ratũ habeant, aut carnali iam copula coniuncti sint: quo casu, malitia ætatem supplere dicitur. Et ita constituit Alexander ex auctoritate Concilij Lateranensis, anno 1180. præsentibus 280. episcopis. Urbanus 3. Romanensis episcopo scribens, superiores constitutiones seruari iubet, etiam si matrimonio iuncti, corrumpere se inuicem conati sint. Et Innocentius

can. illud. 10.
quæst. 1.
can. de his. 28.
distinct.
cap. puberes.
de despos. imp.

cap. de illis. ca.
accessit. c. à nobis. extr. de
despos. imp.

*cap. attestatio
nis. extra de
deff. impub. c.
fin. extr. eod.* tertius tale coniugium, non esse con-
 iugium iudicat; sed sponsalia, aut nu-
 dam futuri matrimonij promissionem
 potius, quàm certam præsentis con-
 tractus obligationem. Eadem ratione
*cap. nostrates.
30. q. 5.* motus Nicolaus Papa, ante definitum
 ab Ecclesia tempus, benedictionem, &
 ceteras ab Ecclesia institutas ceremo-
 nias, capere, prohibet, ne videlicet, ir-
 ritæ fiât, aut reuocari facilè possint. Id-
 que non in Occidentis solum Ecclesijs
 locum habuit, sed & Orientis Impera-
 tores religiosè & sanctè à suis obserua-
*Leo. nouel. 74.
89. 109. Nou.
Alex. Com. c.
9. Balsam. ad
Phot. cã. tit. 13.
cap. 2.* ri iusserunt: uti in Nouellis eorùm consti-
 tutionib. legimus, quib. & tempus nu-
 ptiarum feminis ad 13. masculis ad 14. an-
 num præfixerunt, graui sanctione addi-
 ta, ne nuptijs ante istam ætatē contra-
 ctis, collata benedictio, constantis & in-
 dissolubilis matrimonij vim haberet,
 sed esset nudè promissionis, aut ciuilib.
 stipulationis loco. Atq; ut clariùs ostē-
 damus Orientalem Ecclesiam cōstitu-
 tiones illas valde probasse, adducit in
*In Sanct. Pont.
iur. Orient.* hanc sententiam, Antiochenus Patriar-
 cha Balsamo, decreta quædam Nicolai
 Constantinopolitani Patriarchæ, & Si-
 monis Græciæ metropolitani. Inter ce-
 tera

tera Ecclesiastica Patriarchæ Cōstanti-
 nopolitani responsa, exstat hoc Germa-
 ni ad Episcopum Arensem, qui, qua ra-
 tione contra puellā, quæ ante puberta-
 tis annos benedictionem acceperat &
 corrupta fuerat procedendū esset, con-
 suluerat, & quid sacerdote faciendum,
 qui ceremonias celebrauerat. Respon-
 det Germanus, puellam separandam;
 sacerdotem, dignitate priuandum. Et
 in omnibus certè bene cōstitutis Re-
 bus publ. certa semper ætas ad legitimā
 ciuiū coniunctionē, & iustas nuptias,
 fuit. Etenim, vt Fulgentius ait, cū ma-
 trimonium liberis procreādis ordina-
 tum sit, rationi prorsus cōsentaneū est,
 vt ætate ad procreandum apta, contra-
 hatur. Itaq; cū generationis tēpus na-
 tura in feminis 50. ann. in masculis 70.
 finiāt, & ciuitatum quarundam institu-
 tis, & Aristot. opinione, supra eam æta-
 tem, non sunt admittendę nuptiæ. Cui
 suffragari videtur, qd' inter Romanos
 obtinuisse legimus, si vir post 60. annū,
 vxorē duceret, mulier post 50. nuberet,
 non videri eos legi Iuliæ de nuptijs pa-
 ruisse; deoq; pœnis, coelibatui indictis
 subiacere, scribit & ipse Iustin. mirabi-

Genes. 2. Mat.

10. 1. ad Cor. 7

Ephes. 5.

Fulgēt. epist. 1.

cap. 3.

Isid. de off. ec-

cles. ca. de con-

ing. Arist. 7. de

Rep.

l. sancimus. 2.

C. de nupt.

l. si maior. C.

de legit. her.

lem quinquagenariæ partū inuenire.
 Et videbantur tales nuptiæ, in spē, non
 tam liberūm suscipiēdorum, quam cō-
 modi alicuius contrahentium, copula-
 re. Hinc Antigonom legimus, filio De-
 metrii, vt Phillam anum vxorem ducere,
 persuasisse, & ad id abusum auctori-
 tate Euripidis, cuius ita verba ad sentē-
 tiam suam inuertebat, vt cūm dicat Eu-
 rip. *ἔπειρόν τις δὲ παρὰ φύσιν ἀναδύσει*, ipse di-
 ceret *γὰμνίον*: scilicet vtilitatis alicuius
 & commodi causa, etiam impares nu-
 ptias fugiendas non esse. Puerilis autē
 illa ætas, matrimonio nunquā apta vi-
 sa est, quoniam non potest generatio
 non esse manca & imperfecta: matres
 ipso partu, graue periculum incurrūt;
 patres, coniunctionē sine iudicio & ra-
 tione appetunt, itaq; robur illud perfe-
 ctū, ad qd, non violata natura, peruenif-
 sent, non attingunt. Et hoc voluisse A-
 pollinem, veteres putauerūt, cū Trœ-
 zenios moneret, cauere, agris semi-
 na, nimis tempestiuē committere.

Arist. lib. 7. de
 Rep.

Ultimò, vt hanc controuersiam finia-
 mus, etiam si Ioanna Albretia, Antonio
 Borbonio Duci Vindocini (seu Vendo-
 mij maui) nubens, peccasset, quia fuis-
 set

fet antea Cleuēsi Duci matrim onio iū-
 eta: Nihilominus, q̄ hodie Rex est Na-
 uaræ, legitimè natus esset, ex legitimis
 nuptijs, Antonij Borbonij, patris sui,
 qui errans, matrimoniū, bona fide, sub
 Ecclesiæ auctoritate, in ipsius Ecclesię
 facie, adhibita fide publica cōtraxisset.
 Quo casu dubium non est, *legitimos esse,*
 etiam *ex putatiuo matrimonio procreatos, vt lo*
 quantur Canonistæ. Quoniā in dubijs *cap. ex tenore.*
 in matrimoniij & liberorū, ex eo, fauo- *extra qui fil.*
 rem, iudicādum est: cū de fide bona *sunt legit. c. fin.*
 & conscientia eius agatur, qui vxorem *extr. de re iud.*
 se legitimè duxisse putat; & secundum *l. tanta. extra*
 leges & constitutiones Ecclesiæ, opinio *qui fil. sint.*
 veritati præualeat. Ita vt, cōmuni senten- *leg. Alex. in l.*
 tia, ad liberorū legitimationem, vnus *1. ff. sol. matr.*
 contrahentium bona fides sufficiat, li- *& in ca. quod*
 citas & iustas nuptias credentis. Patet *nobis. qui fil.*
 itaq; legitimos etiā esse eiusmodi ma- *sunt legit. Ab-*
 trimonio procreatos liberos. Sed iam *bas in cap. de*
 superius diximus & demonstrauius, *quarta. extra*
 etiam præteritas, Ioannæ Albrete, hu- *de presc.*
 ius Nauarreni Regis matris, cū Cleuēsi
 Duce nuptias, nullas fuisse, atq; irritas:
 talesq; Ecclesiastica sentētia, declara-
 ras, eademq; reuocatas atque rescissas
 fuisse: ideoq; eiusdem Ecclesiæ aucto-

ritate, Ioannæ Albretiæ liberam, quò
 vellet, nubendi potestatem cõcessam.
 Quod ipsum exemplo non caret. Legi
 mus enim in veterũ annalium monu-
 mentis, eandem ob causam Othonem
 quartum Imp. à Margarita, Ducis Bra-
 bantiæ filia, separatum. Et, vt quidã vo-
 lunt, Ludouicus Delphinus Viennen-
 sis, Caroli sexti Regis filius, paullò ante
 mortem, Catharinæ, Ducis Burgundiæ
 filiæ, repudiãdæ eandem occasionem
 sumpsit. Et patrum nostrorum memo-
 ria, Carolus 8. Rex, ann. 1480. cùm à Lu-
 douico 11. patre, ante annum ætatis 14.
 cum Margarita Austria, Maximiliani
 Imp. filia verbis de præsentis desponsa-
 tus esset, eaq; biennis in Franciã dedu-
 cta, & per decennium educata fuisset,
 Papæ Innocentij 8. auctoritate, separa-
 tus est: Eademq; sententia, eandem ob
 causam & Anna Britannica libera pro-
 nunciata est, vt ei, quem vellet, maritũ
 capere liceret; quamuis à Francisco pa-
 tre, Britannię duce, minor annis Maxi-
 miliano Imp. nũptijs, per procuratorẽ,
 celebratis collocata fuisset. Nicolaus
 Lotharingiæ Dux, viuo patre Ioanne
 Duce, ann. 1460. Annam Frãcicam, Lu-
 douici

donici II. filiam, verbis de præfenti, uxorem duxerat: nihilominus, maior factus, Papæ dispensatione, cum Maria Burgunda, Caroli vltimi Burgūdię Ducis filia, sponsalia habuit: & parabat nuptias, cum morte, in ipso apparatu, extinctus est. Tot legum, decretorum, sententiarum, rerum iudicatarum auctoritates, improbā & malitiosam aduersariorum Nauarreni Regis, impudētiam omnibus manifestè produnt.

Obijciunt secundo loco Regem Navarrae hereticū esse, ideoq; successione Francorum Regni indignum, cuius Reges Christianissimi sint & dicantur, quæ cum primū ab Rhemenſi Archiepiscopo consecratur iurēt se Religionis fidei; Catholicæ defensores, & protectores accerrimos fore: quod præstare Regem Navarrae nō posse, qui opinionem in Religione sequatur, dudum ab Ecclesia damnatam. Nihil eum itaque, iuris sibi in hoc Regnum vindicare posse: subditosq; Regni, ei nō obligari: secundum generalis Romani cōcilij sub Innocentio 3. ann. 1215. congregati, decreta, quib. veteres repetebatur Theodosij iunioris, Valētiniani 3. & Martia-

VII.

*de heretici sur
rissione*

*3. Vol. Conc. c.
excom. extr. de
heret.*

ni, maximè Catholicorum principum constitutiones, ad generalium Ephesij & Chalcedonenſis conciliorum confirmationem, comprobatas etiam à Iuſtiniano 1. in 5. Conſtantinopol. concilio: circa cuius tempus, quid ipſe probaret declarauit, vti ex collatione temporū dicti concilij, & Imperatorię conſtitutionis, nono Codici inferre, apparet: Et varijs deinde Nouellis cōſtitutionib. quibus omni ſucceſſionis iure hæretici priuantur, idem Imp. cōprobauit.

Videtur certè, primo intuitu, hæc obiectio ſpecioſa valdè: Nobis autè, duo ad eam neceſſariò excutienda ſunt capita: iuris vnum; alterum facti. Primū itaq; diſputabimus. An Hereticus Regno, quod iure ſucceſſionis ei debetur (vt hoc Nauarreno) priuari debeat. Deinde an hoc caſu, Rex Nauarræ hæreticus dici poſſit, ita vt ſucceſſione ſua ſpoliandus ſit.

II X. Quod ad primum attinet dico: Conſtitutiones Imperatorias, & Decreta canonica, quibus ſucceſſionis ius hæreticis adimitur, loqui tantum de priuatorum Chriſtianorū bonis & hereditatibus, quæ politicis magiſtratum legibus

2. Vol. cōc. fol.
 136. 215. 216.
 330. l. Mani-
 cheos. l. quicū-
 que. l. ſin. C. de
 heret. Auth.
 Gazaros. C. de
 heret. ca. 3. §. ſi
 quis de prædi-
 ctis Nou. vt cū
 de appell. cog.
 §. vlt. Nou. de
 hered. ab in-
 teſt. & Nouell.
 de Samar.

legibus subiacent. Imperiorum & Regnorum, longè alia est ratio, neque auferri ea legitimis dominis & possessoribus, aut hæresis aut criminis alterius causa possunt. Tenent enim ea ab Deo æterno, immediatè, non ab hominibus, uti in Concilio Parisiensi, sub Ludouico Pio & filio eius Lothario, Regibus Francorum & Impp. anno 829. disceptatum & iudicatum tandem est: addita ex verbis sapientis conclusio: *Meum est consilium, & equitas; mea est prudentia; mea est fortitudo: Per me, Reges regnant; & legum conditores iusta decernunt: Per me principes imperant.* Idem & in Danielis Prophetia legitur: *quòd dominatur Excelsus in Regno hominum; & cuicumque voluerit dat illud.* Inculcat eadem idem Propheta, Balthasari, Babilonis Regi, Nabuchodonozoris Assyriorum Monarchiæ potentiam referens. Et idem docet Ieremias Propheta, apud quem, Rex Regum, Deus ita loquitur. *Ego feci terram & homines, & iumenta quæ sunt super faciem terre; in fortitudine mea magna, & in brachio meo extento: & dedi eam ei qui placuit in oculis meis.* Ius itaque in Reges nullum habent subditi, ad hoc solum nati, ut

Prou. 8:

Dan. 4.

Dan. 5.

Jerem. 27. 5.

Principibus suis, quales quales sint, obedient & inseruiant, de eorum iure & iustitia parùm solliciti. Ideoque re-

Rom. 13. uereri Reges, nos iubet Apostolus, utpote ordinaros à Deo. Et cum populo suo Deus Regem bonum largitur, pietatis, iustitiæ, religionis Christianæ amantem, singularis est Dei gratia, & benedictio: Impij principes & improbi,

Os. 13. iræ Diuinæ flagella sunt. Dabo tibi Regem
Iob 34. in furore meo, inquit Propheta. Et Iob: Qui

regnare facit hypocritam propter peccata populi. Cum enim accesa in nos ira Dei fuerit, talem nobis Regem dabit, qualem peccata nostra merebuntur; quia, ut idem Iob inquit, si malum Regem habemus, peiores ipsi sumus, Elegans est I-fidori locus: *Difficile est principem regredi ad melius, si fuerit vitijs implicatus.* Populi enim peccantes iudicem metuunt, & à malo suo legibus coercētur. Reges autem, nisi solo Dei timore, metuq; gehennæ coerceantur, liberè in præceptis prouunt, & per abruptum licentiæ in omne facinus vitiorum labuntur. Dico itaq; non esse ex populi officio, in Regis sui actiones inquirere, aut eas vellicare, violata reuerentia, atque obediētia debita: sed sublatis in cœlum oculis cogitare debent,

Sentent. lib. 3.
cap. 51.

debent, sceptrum ei, qui imperat, siue bonus, siue malus est, diuinitus datum esse: maximè, si legitima successione vocatus sit, vti in Fràcia nostra, in qua populus, Regni lege, nõ solùm ei, & in eum omnem potestatem contulit; sed sibi etiam ipsi manus ita colligauit, vt quamdiu Regij sanguinis masculus vnus superest, de Regno statuere nihil omninò possit. Lege autè Regni, nunquam deficit Rex: quia defuncto, ipso iure, statim succedit agnatus proxim⁹, ex generali Francorum consuetudine, quamuis ad Regni administrationem ineptus, & iudicij parum recti. Hoc tamè casu, licebit ei curatorem dare, qui rerum publicarũ administrationi præsit: vti olim, apud nos, Carolo Simplici & Carolo sexto. Quãuis enim Regnũ, nostrum imprimis, propriè hereditarium patrimoniale aut feudale non sit, attamen successiuum est, proximo agnato, non tamquam heredi defuncti, sed tamquam Regij sanguinis in linea masculina primo, acquisitum. Vocatur itaque, qualis qualis est, siue ætas in ipso, siue iudicium, siue quid aliud requiratur: Ordines autem & Pares Regni

l. 1. ff. de bono.

poss. l. fin. §. ta-

li. C. de cu. sur.

§. si. de hered.

qual. Ioh. Ign.

in disput. de

reg. Franc. col.

3. & 8.

cap. grandi. de

supp. negl. præ.

vbi per Innoc.

& Bal. in c. v-

ni. de suc. feud.

& in auth. hoc

amplius. C. de

fideic.

gni hoc vnum possunt, ipsi regendo curatorem constituere, & consilio, quæ defunt, supplere: Electus enim est ad Regnum, ex quo natus est. Et incurret iram diuinam omnes, qui se Regi legitimo, successionis iure ad Regnum vocato, opponent: nostrum quippe non est, in sapientiam Diuinam insurgere, quæ ad populum etiam à se electum, domum ipsam Sion, castigandum, Regnum sæpè pueris, peruersis, stultis, infidelibus, tyrannis concessit: quales erant in Iuda Roboam, Ioram, Ochozias, Amasias, Achaz, Ozias, & alij idololatræ, & à vero Abrahamæ Deo deficientes: & Israelitis Nadab, Baasa, Achab, cum vxore Iesabel, Manasses, plerique alij, maiori idololatria & tyrannide in seruos Dei grassati sunt, quàm, humanæ rationis iudicio, opus fuisset. Iisdem virgis Ecclesiam suam visitauit Deus à tempore gratiæ, ex quo filium suum pro peccatorum nostrorum redemptione misit, cum infinitos non solum Imperatores & Reges infideles, fidei nostræ hostes, hereticos; sed etiam Christianarum animarum pastores, vitæ impiæ & pessimi exempli, rebus præesse

per

permisit. Constantinus, Magni Constantini filius, & Valens Valentiniani primi frater, & Zeno Leonis gener, Imperatores, Arianis fuere: Anastasius & Iustinianus primus Eurychiani; Heraclius, Monothelita. Pleni sunt historiarum libri, Romanis Pontificibus hereticis, adulteris, magis, maleficis, schismaticis, & in foetida vitiorum sentina demersis, qui tamen omnes in Moysis Cathedra, nemine repugnante, sederunt. Nimirum castigare ita suos Deus, & tyrannorum imperio premere voluit: tyrannosq; ipsemet selegit, qui essent iustitiae suae executores, contra quos conspirare populus, neq; potuit, neque certe debuit. Namq; ut est apud Panormitanum, cum populus liber non sit, sed subditus, iurisdictionem transferendi, aut titulum conferendi ius non habet: neq; is donasse censetur, qui donandi ius non habet. Et alio loco ait idem Doctor, non posse vassallos, in alterius quam Domini sui personam consentire, neque etiam potentiae & iuris prorogatione: & ad hoc multorum Doctorum iudicium adfert.

*c. quod autem.
de iure patro.
c. Adibertum.
l. q. 7.*

*Bal. in c. imperiali.
de probi. feud. aben. col. 10.
Id. in c. ceterum. de iud. Abbas conc. 3. in 2. parte.*

Attamen sciunt viri boni, & dolent,

Ecclesiasticorum & Cleri Francici maximam partem, tamquam coniurationis in Regni huius ruinam captæ, participes se gessisse: Quod ita se reuera habere, mihi persuadere non possum, quavis ordinarios concionatores nostros cottidiè audiam, certè inuitus, publicè in veritatis, & humilitatis, & caritatis Christianæ Cathedra, scilicet, bella, sanguinè, arma, rebelliones, Regis & Principum Regionum contemptum spirantes: Rem, profectò, horrendam, & coram Deo, detestandam.

IX. Obsecro vos, Episcopi, sacerdotes, & Doctores, quid hoc rei est? Hoc ne vobis à Deo iniunctum est? illane est quam in Ecclesia Dei plantare debetis doctrina? illane lux, quam gregi, vobis à Deo commisso, præferre? illane pax, quam prædicare debetis, & pro qua ardentès cottidiè Ecclesia ad Deum preces fundit? Quam à vobis expectare populus emendationem potest, si primi mali auctores estis? Vultis superbas luciferi, ipsi què perniciosas, voces repetere, *Ascendam in coelum, et ero similis Deo Altissimo?* Vultis, merito vestro, veri Dei hostes haberi? Dei, inquam, qui obedientiam

tiam vobis in Reges, & potestates ab se constitutas, in primis commendat: cuiq; pace nihil acceptius est, odijs & sanguinis humani effusione nihil ingratum magis. Illudne miserorū mortalium furoris remedium est, humanitate ipsos omni exuere? gladium, quo se ipsos interficiant, furentibus tradere? atque auctoritate vestra impios furores excitare, comprobare, augere? & in concionibus vestris, bellicum canere? Ergo idē vobis nos exprobrare cogemur, qđ suis Ieremias? *Prophetae propheta-
bant mendacium, & sacerdotes applau-
bant manibus suis, & populus meus dilexit talia.* *Ier. 5. 31.*
Idemque in vos dicemus, quod in vestri similes Ezechiel? *Quia locuti estis vana,
& vidistis mendacium: ideo, ecce ego ad vos,* *cap. 13.*
dicit Dominus Deus. Et erit manus mea super Prophetas, qui vident vana & diuinant mendacium: in concilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: & scietis quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes, Pax, & non est pax. Non sunt isti spiritualis, quam tractatis, doctrinę fructus. Videte, amabo, ne vobis dicatur; Malam arborem, bonos fructus ferre non

posse. Bella, perfidiam, rebellionē prædicatis: qui in Regem nostrū, Regiosque Principes conspirarunt. opibus vestris adiuuatis: vrbes traditis; gregem, fidei à Deo vestræ cōmissum, proditis; Alienigenas, qui nobis imperent, requiritis; & Regis vestri Maiestati opponitis. Quò ruitis? Illāne est doctrina, quam seminatis, Catholica & Apostolica: fundamentum esse Ecclesiæ Christum ignoratis? quiq; statuat aliud, semetipsum, & consilia sua præcipere dare? sed Christi doctrina quid aliud nisi pacem, humilitatem, obedientiā, mansuetudinem prædicat? Nōne de vobis scriptum est, *estote prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut columbæ*? Nōne sal terræ vos estis; quæ si sparsum fuerit, vobis recolligemus? Scio quid ad hæc dicatis: Infinitus est, inquitis, hereticorū numerus, ferro perdendus: quia Deo & gloriæ eius aduersi viuūt. Erratis, amici, & erratis sanè grauitè. Si etenim heretici sunt, tanquam heretici primū conuincēdi sunt, & tanquam heretici legitimo iudicio condemnandi: quod adhuc factum à nobis non est. Namq; Tridentinum illud, quod dicitis concilium,

lium, quo illos condemnastis, certè le-
 gitimum non est: neque ipse Franco-
 rum Rex, iam tum cùm celebraretur,
 legitimum agnouit. Ideoque non solù
 Regni sui Episcopos, prædecessores ve-
 stros, adesse noluit; verùm etiam per o-
 ratorem, congregationem illam se, pro
 publico & generali Concilio habere
 non posse, professus est: sed priuatum
 esse & factiosum conuenticulum, Pon-
 tificis vtilitati procurandæ, & Hispani
 auctoritati, magno Christianissimæ
 Maiestatis suæ præiudicio, stabiliendæ,
 conuocatum. Agitabát, vt cetera præ-
 teream occultiora (nam hoc agebant
 publicè) Regi Francorum Christianis-
 simo, cui Pontifex auctoritatem suam,
 opes certè & splendorem debet, locù,
 inter Reges Christianos, primum, tot
 sæculis, sine vlla controuersia, totius
 orbis consensu, possessum, eripere: &
 eum, si dis placet, Hispano, ante ipsos
 centum annos, vix reguli locum ruen-
 ti, tribuere. Itaque profitebatur Rex, se
 subditosque suos, decretis eius obligá-
 tos non fore: imò si opus sit, vsurum se
 remedijs omnibus, ad illa rescindenda,
 necessarijs, quibus & Reges Fránc-

rum, prædecessores sui, sæpè similibus casibus vsi essent.

Præterea, vim dico & arma, verum non esse huius morbi remedium. Ignoratis, scilicet, errorem in Religionis doctrina, spiritualemente animi morbū? spirituales itaque medicinas, quæ in vobis est, illi sanando quærite. Admonitiones nimirum, orationes, ieiunia, morum vestrorum emédationem: vera & vnica, Ecclesiæ Dei arma. Sed, obsecro vos, an non vobis summa illa Regum nostrorum Christianissimorū & Catholicorū, diligentia & sollicitudo satis est, qua ad vnã Apostolicam Rom. religionem subditos suos reducere, summis operibus, conati sunt? Quid tot horrendis ignibus? quid tot ciuium nostrorum miserabiliter sparsosanguine? quid tot cruentissimis prælijs? Quid denique calamitosa illa totius Regni ruina profecimus? An non ipsi illi, qui hodiè vobis imperare volunt, tum & exercituū ductores, & bellicorum faces fuère? Nonne ipsa satis experientia docuit, nec ferro, malum hoc curari, nec igne? Nonne experti sumus, vnica tumultuum istorum ciuiliū diem

diem prauis militis effræni licentia, maior
 ius Ecclesiæ Dei scandalum maiorem-
 que ruinam inferre, quàm totos annos
 vitæ tranquillæ & pacificæ? Pace stabi-
 lita, suum cuique tribui potest: Pium
 Deo cultum reddere; debito Regē ho-
 nore afficere, Ecclesiasticorum securi-
 tatem rueri, magistratus reuereri, No-
 biles obseruare, Populū oneribus sub-
 leuare, cui libet denique in rectè uiuen-
 di viam, à qua nos sæua bellorum tem-
 pestas abduxerat, redire facile est. Hæ-
 veri sunt militantis Ecclesiæ, & fidei-
 uum Pastorum effectus; hi fructus quibus
 gloriari unice debetis. Viuos combus-
 simus, sanguine suo ignes restinxerunt:
 aquis submersimus, sub ipsis aquis mul-
 tiplicati sunt: dormiētes interfecimus
 paucis post diebus resurrexerunt: ar-
 mis ipsos pressimus, sed nondum op-
 pressimus. Itaque si considerabimus,
 qua nos ratione erga illos hætenus
 gesserimus, nihil nobis aliud reliquum
 esse depræhēdemus, quàm vt, mutuis
 confecti vulneribus vnà pereamus: aut
 vnicuique in conscientia suæ liberta-
 te, liberam viuendi potestatem conce-
 damus: salutis alienę haut ita in poste-

rum studiosi, ut inuitos, ni velimus & armis in cœlum pertrahere: sed, vultis me vobiscum apertè more maiorum, loqui? Superbæ illæ pompæ vestræ, fastus intolerabilis, insatiabilis ambitio, crassa hominum vestrorum ignorãtia, malum hoc nobis pepererunt. Nihilominus cum Ecclesiam ruentem cernatis, quis eam vestrum, obsecro, pietate, caritate, innocentia, doctrina fulcire conatur? quis vitam suam (paucos excipio) emendare studet? quis, uti decet, Ecclesiæ bonã distribuit? Nonne Episcoporum, aliorumque Ecclesiasticorum luxu, refertas adhuc principum aulas, vrbes, rura ipsa cernimus? Tot Abbates, quos Commendatarios vocant, nullam religionem professi, Ecclesiæ redditus, pauperibus debitos, deuorant. Tot beneficiarios, Epicuri de grege, pluribus onustos Episcopatibus, Abbatibus, Prioratibus, parochiis partim sub titulo, partim sub cõmendã possessis, videmus, qui earum nullã nisi locandorum fortè reddituum causa, vnquam visitarunt. Sacra interim templa, verustate corruunt; sacerdotes ab ipsis sacrati, miseri, victum ostiatim quæri-

quæritant; pauperes, ad ianuas ipsorū
 prostrati, fame enecantur. Vt verbo
 rem expediam, Numos illi, quibus a-
 butantur, ad omnis generis sordida &
 obscæna vitia, abundè habent; quibus
 piè & Christianè, ex officio vtantur,
 non habent: ne ad hoc quidem, vt
 prædicari Dei verbum (quoniam præ-
 stare ipsimet, aut non possunt aut con-
 temnunt) cultum Diuinum admini-
 strari, iuuentutem institui curent.

Nemo enim ignorat, Carolum no-
 num Regem (cui Deus propitius sit)
 & Henricum tertium, qui hodie Rex
 est, cum in ijs vrbibus essent, in qui-
 bus celeberrimæ huius Regni Acade-
 miæ olim conditæ sunt, constituisse,
 vt quarundam Diœcesium Ecclesia-
 stici, exiguam pecuniæ summam con-
 ferrent, quæ augendo Doctorum sti-
 pendio esset. Impetrare tamen, à Mi-
 dis istis, boni illi viri, quibus iustitiæ
 & virtutis semina debemus, nihil vn-
 quam potuerunt. Nunc verdè pecunijs,
 effluunt, quibus Regi suo, sub falso
 defendendæ Catholicæ religionis
 prætextu, illatum bellum, iuuent &
 sustentent. Sed frustra, antequam vol-

metipfos repurgaueritis, emendare alios cogitatis. Deponite quæso, spem istam. Objicitur enim vobis, festucam vos in aliorum oculis cernere; trabem, quæ vos excæcat, ex oculo vestro extrahere non posse: Quare Moysis exemplum non sequimini, qui, cum in Diuinam Maiestatem, populus Dei, idololatRIA peccaret, nõ gladium, sed ditiosus, in manus sumpsit, sed ad Deum clamauit: Domine, inquit, peccauit populus iste peccatum maximũ, feceruntq; sibi Deos aureos: aut dimitte eis hæc noxam, aut, si nõ facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Nos verò, vti Christianos decet, viuam, & relicta hac temporali crapula, mores nostros, ad Diuinam normã, corrigamus. Quale de nobis nunc, qui religionem reformatam, profitentur (quos hac de causa dudum, & sæpè infectati sumus) iudiciũ faciẽt? nẽpè valdè contemnendũ esse Doctorem, qui in eũdem, quem reprehendit errorem, impingat. Sed & acrius in vos insurgent; arma enim numquã, nisi defendendi sui causa, sumpserunt: vos vtrò & primi Regem petitis. Regem supremum semper Dominũ suum agnouerunt, regios Principes nunquam cõtempse-

Exod. 32, 31.

tempserunt; quod & Rex editis suis
 falsus est: Vos exteros introducere, &
 promouere, contra Regiæ Maiestatis
 dignitatem, vultis: Cõtra Regē, inquā,
 qui antequam Rex esset, & postquam
 ad Regnum peruenit, vt furoribus ve-
 stris satisfaceret, & cruēta concilia ex-
 sequeretur, de vita sæpè sua, fortunisq;
 Regni periclitatus est. Qui vos, igitur,
 nunc stimulus agit, vt vos Ecclesiasticę
 tranquillitatis hostibus adiungatis? im-
 perij vestri, Regis vestri, Regiorumque
 Principū hostibus? & Regis certè Chri-
 stianissimi, Catholici, Deum timentis,
 qui vobis, vi & armis, omnibus deniq;
 viribus, conatus est parare, quod quæ-
 ritis: supra, fortasse, quàm factum oportuit.
 Arbitror enim, & experientia docuit,
 morbum quanto magis irritatur, tanto
 magis crescere. Sed hac in re optimum
 & bonis viris atque sapientibus vsurpatum
 concilium erit, certum habere, hanc quæ
 reformata dicitur, religionē, si ex Deo nõ est,
 nullo negotio, absq; vi vlla, sponte sua, peritura
 quomodo & superiores hæreses: si verò ex
 Deo est, & à Sp. sancto, quicquid tenta-
 uerim⁹, opus suū Deus certe perficiet.

Actor.

Sed (nisi malitia fortè quædam vos agitat) itane estis excæcati, vt Catholicæ Religionis zelo duci credatis, coniurationis huius (sanctum fœdus, impudentes, vocant) auctores? si ita sit, quare eos Regij sanguinis Principes, qui nobis Catholici supersunt, ex Ecclesiæ Rom. præscripto viuentes, ab omni reformatæ istius religionis suspitione alienissimos, in tam sancti fœderis societatem non vocarunt? Scimus Cardinalem Borbonium, (cuius ætati illudunt illi, cuique gladium, quo in sanguinem suum sæuiat, tradiderunt, cum ei antea optimam maximam Ecclesiasticorum bonorum partem blanditijs expressissent, fratris eius filijs improbè defraudatis) hunc, inquam, ipsum scimus, antequam affectum omnè suis debitum exuisset, cum ei sanctum, scilicet, fœdus subscribendum offerretur, petijse vt & Cardinalis Vindocini, & Princeps de Conty, & Comes Suefionum, fratris filij aduocarentur: quod audire boni illi viri noluerunt. Quare, obsecro, & Dux ipse Montpenserij, & filius eius Dombësis Princeps, Principes Religioni Catholicæ addictissimi, su-

mi, suspecti sunt? Nisi quòd ex Borbonijs sunt, quorum funditus euertere familiam statuerunt, vt eò facilius Regni veluti vacantem possessionem, inuadant. Cardinalis interim Borbonij senectæ & caducæ ætati innituntur, eoq; tamquam signo militari, ad arma sua conuocanda & confirmanda abutuntur. Illos admittere noluerunt, quòd eos Cardinale peripicaciores, ad impias fraudes detegendas, fore vererentur. Er si postea in incerto, tâquam sub alea, poneretur, ad quem Regnum, quo de agitur pertineret, valdè verebantur, ne populus Principes illos, tamquam Regiæ familiæ membra, & successioni Regiæ, ordine suo, idoneos, sequerentur: saltem, Francica Nobilitas pudendo rubore suffunderetur, si tyrannicam alienigenarum dominationem, legitimo Principû geminorû imperio prætulisset. Sed noua non est, Hispanicorû istorum mancipiorum, in Regiam Borboniorum familiam, inuidia: vetus est odium, & diu occultatû: Apparuit autê cum Vindocini Dux, huius Nauarreni Regis pater, Regni Nauarræ heredem vxorem duceret, quam è maiori-

bus istorum vnus, ambiebar. Ducem certè Montpenferij priuatum oculis & iudicio iudico, si ex amica illa Aurelianensium salutatione, qua nuper, Aurelianum nomine Regis adueniens, tormentis bellicis petitus, repulsus est, si inquam inde animos coniuratorū non videt, & agnoscit non ad defendendā Religionem Catholicam (quam nemo armis oppugnat) sed ad Regiam familiam exterminandā, impias manus arma sumpsisse: Iudicet & hinc de eorū animis quòd sibi, in Comitatu Ducis Aleançonij fratris Regij, qui tum in Brabantia erat, absenti, Britaniæ præfecturam surripuerunt, cuius nunc sibi proprietatē, hic maris, ille vxoris suæ nomine, iudicant. Sed Regem spero, si eum pellere iusta possessione tentauerint, ius suum retenturum, aut amissam possessionem reciperaturum, causam deinde eorum auditurus & examinaturus.

Iam, vt ad vos Ecclesiasticos reuertar, ingens vobis istorum hominum in Catholicam Ecclesiam studium, manifestissimè demonstrabo. Cùm irritæ eorum in Argentinam ciuitatem machinationes

nationes successisset: cuius diuiti præ-
 da, amplas se opes consequuturos ar-
 bitrabantur, etiam ad Metim, Tullum,
 Vertodunum, ciuitates celebres & i-
 plis commodissimas, occupandas,
 quarum deinde & reliquarum ad Rhe-
 num (quas suas sine sudore & sangui-
 ne fore præsumebant) opibus, reli-
 quum Regni Francorum aggrederen-
 tur: Cùm, inquam, vana eorum con-
 silia fuissent, Reformatos quos vo-
 cant, partibus suis adiungere tenta-
 runt, non Religionis solum exerci-
 tium liberum, iam antè ab Rege no-
 stro concessum, permittentes, sed ma-
 iorem etiam, si desiderarent, liberta-
 tem, & idoneis cautionibus confirma-
 tam promittentes. Liberos nempe
 masculos, & propinquos suos, in
 Germaniam, obsidum loco, addiscen-
 dae linguæ Germanicæ prætextu,
 missuros. Docebant præterea, nul-
 lam esse, Religionem Reformatam, vt
 vocant, professis, ab hoc Rege pacem
 aut securitatem expectandam. Ex an-
 teactis credere eos debere, Regem,
 quamprimum oblata occasione, pacis
 conuentiones violaturū. Regem Na-

*Nota Suisi
furtum*

uarræ & Principem Condensem, tur-
 dis ipsis, neque auctoritatis satis, neque
 virium habere. Suae denique fidei & tu-
 telæ committere seiplos debere, qui
 milites, qui Ecclesiasticos, qui provin-
 ciarum Rectores sua in manu atque po-
 testate habeant. Hæc ut commodius
 Reformatis proponerent, & facilius
 succederent, miserant ad Casimirum
 Ducem, defunctum Dominum de Maio,
 ut & eum etiam suas in partes pertra-
 herent; & eo tamquam medio, ad con-
 ciliandos sibi Reformatos vterentur:
 offerentes fidei ipsius & prudentiæ o-
 pes suas se omnes & vires commissu-
 ros. Reuocabant in memoriam, anti-
 qua eum Caroli Magni stirpe, ex qua
 & ipsi essent, ortum: posse iunctis viri-
 bus, ex vno potentissimum Imperato-
 rem, ex altero, magnum Regem effici.
 Capetios hæreditatem, quæ sua esset,
 diu nimis possidere: non esse diutius
 ferendam iniuriam. Et certè, cum Fera
 (Picardiæ oppidum) obsidione teneba-
 tur, idem ille de Maio, quoscunque, ali-
 quo modo malè affectos videbat, calli-
 dè subscribendæ coniurationi, concii-
 liabat: donec, vulneratum, huius con-
 iura-

iurationis Princeps intelligēs, per dis-
 positos equos aduolauit, vt scripta cō-
 iurationis capita, & articulos recipe-
 ret: Defuncto autem Maio, certos in
 aedes eius homines misit, qui chartas
 & scripta omnia diligenter perscruta-
 rentur. Nolite iam amplius credere,
 pietate in Deum aut in Catholicam Re-
 ligionem studio, homines istos ducit
 liberē pronuncietis, inexplebili eos
 ambitione laborare; & impium atq;
 detestandum huius Regni perduci,
 eiusque ad se imperium transferendi,
 concilium cepisse: ad quod nefanda-
 rum suarum cupiditatum mancipia,
 aut crudelissimæ tyrānidis exsecuto-
 res destināt. Vobis dictum arbitrami-
 ni, quod olim ioel suis: *Expergiscimini e-* ioel. xxi.
bri, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinū,
in dulcedine, quoniam perijt ab ore vestro. Lu-
 geatis & vos, qui altari inseruitis sacer-
 dotes, quoniam terræ nostræ miserabi-
 les sunt; agri nostri sterilitatem suam
 plorāt; vineæ siccitate corruptæ sunt;
 oleum deminutum; agricola ad ege-
 statem redactus est. Ploretis & vos Ec-
 clesiastici, qui Deo seruitis, & pia hæc
 verba sint vobis armorum loco: Do-
 mine,

mine, remitte huic populo peccata sua; & hereditatem tuam ne derelinquas. Quod vitam vestram attinet, dirigite vos ad Apostoli normam: Facti sumus paruuli, inquit, in medio vestrum, tamquam si nutrix foueat filios suos: Ita desiderantes vos, cupide volebamus tradere vobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis. Deponite oedium omne; malitiam, fraudem, similitatem, inuidiam, detractionem abiicite. Lacte nos enutriatis, ad salutem: quoniam omnipotens Deus, mitis & dulcis est.

1. Thessal. 2, 7.

Ignoscite mihi, quaeso: scio lenius ista vobis proponi potuisse: sed quid iuuat vulnus extremis digitis tangere; aut summa eius linimento labra demulgere, cum premere illud, ad pus, quo inficitur corpus exprimendum, oporteat? Cui vsui turunda futura est, cum opus sit cauterio? Grati igitur, quae dixi accipite: ex media Ecclesiae Catholicae, Apostolicae & Romanae schola prompta sunt. Hoc enim mihi, summi eius Doctores vel inuiti concedant oportet, Conciones illas vestras, quibus populum ad arma & sanguinem effun-

effundendum vocatis, Satanæ tubas
 ciuium fratrumq; vestrorum esse. Cer-
 tē si arma alia queritis, quā ea quę Chri-
 stianę religionis mansuetudo & pie-
 tas requirit; & nisi cum Tertulliano
 dicatis, malle vos interfici, quā inter-
 ficere, iram vobis Diuinam prenūcio:
 veraq; erit in vobis Malachię Prophe-
 tia: Vos recessistis de via, & scandalizastis plu-
 rimos in lege: irritum fecistis pactum Leui, dicit Cap. 2, 8.
 Dominus exercituū. Propterea quod, et ego dedi
 vos contemptibiles & humiles omnib. populis.

Et inepta est quorundam vestrum x 1.
 querela quam, parū prudentes ho-
 mines, inde capiāt, quōd Rex à vobis,
 necessitate coactus, decimas aliquan-
 do exigat; & ad necessarios Regni v-
 sus, temporalibus Ecclesię bonis vtra-
 tur. Iniusti certē homines: & auctoritā-
 te illa abutentes, quam prædecessori-
 bus vestris, principum peperit indul-
 gentia, cum eos, viros bonos, Ecclesię
 bona cernerēt magna fide & diligētia
 inter pauperes distribuere: non vestra
 enim illa sunt, sed pauperū bona sunt.
 Nam & hoc vobis, obiter, in mentem
 reuoco: diuitias & opes, verum & v-
 nicum esse Ecclesię venenum. Non in-
 tent-

temporalibus bonis, & mundana illa
 magnificentia, vti Ecclesiasticorum
 plerisque Diabolus persuasit, Ecclesiæ
 dignitas si ta est: sed in sancta & lauda-
 bili pastorū vita, & in diuino cibo, gre-
 gi (cui dies noctesque inuigilare de-
 bent) exhibendo. Imò, vt rectè monet
 B. Ioannes Chrysostomus, Ecclesiæ il-
 la opulencia, & diuitibus & pauperib.
 suspectos vos reddit. Latronibus & ca-
 lumniatoribus exponit: curis, insidijs,
 iurgijs, litibus, odijs, timore, auaritia,
 perpetuaque sollicitudine vos agitat.
 Prodit vos hæc temporum nostrorum
 miseria; cum maxima Ecclesiasticorum
 pars bellum gerit aut fouet, ne quid i-
 psis de tam amplis redditibus, quos pau-
 peribus improbè detinent, decedat.
 Hinc facile cognoscimus, nihil nobis
 in hisce hominib. amplius restare quā
 vanam vmbra, & dolendam memo-
 riam, atque incredibile prisca illius
 Ecclesiæ Christianæ desiderium, quæ
 pietate nascitur, pietate augetur; pieta-
 te stabilitur: Ea de causa, nihil vnquam
 Apostoli possidere voluerunt; & olim
 Leuitæ eorumque viduæ & orphani, à
 populo Dei victum accipiebant. Tum
 etiam

Homil. 84. in
 Matth.

Deut. 12. et 14.

tiam, cùm Ecclesię visum est certi aliquid tenendum esse ad pauperum & pastorum sustentationem, administratio & distributio ijs mandabatur, quæ ad id ab Ecclesia essent electi: quia tùm & populus & principes populi, iurati fidei hostes, & sponsiæ Christi persecutores erant; aut fidei saltim infirmæ, zelo & pio ardore destituti. Pecuniæ itaque illę publicę, Episcopi fidei cõmittebantur vt qui esset pietate ceteris illustrior & fideli atq; sancta distributione insignis: vt pote qui tantũ sibi solummodo reseruaret, quantum erat ad victum necessarium. Chrysostomus scribit Socrates, duos tantũ patres, sibi ad diurnum victum desumpsisse. At cùm episcopus, publica illa pecunia, apud se deposita, ad priuatos suos vsus, semel abuti cœpit, & furtum ei us rei facere, quæ ei tamquam dispensatori, rationibus reddendis obnoxio, cõmissa erat; cœpit etiam ceteris Ecclesiasticis opulentior esse, & artibus Satanae prostratus, in luxum delabi: nempe Satana opibus istis, tamquam machinis, sanctitatem Ecclesiæ Filij Dei expugnante, & insignem splendorem

Sofom. lib. 8. c. 12. Socr. lib. 7. cap. 25.

corruptis eius principibus, obfuscatè.

Statim autem atque Principes Religionem Catholicam amplexi sunt, dispensatores etiam & œconomi bonorum Ecclesiasticorum esse voluerunt, ut quæ Reip. cui ipsi imperarent, partem facerent. Namque ut & Optatus Milevitanus sentit, Respublica non est in Ecclesia, sed è contra, in Republica est Ecclesia: & sub terrestri Reipub. auctoritate, cœlestis Ecclesiæ splendor elucescit. Itaque Constantinum M. custodem & distributorè bonorù Ecclesiæ fuisse legimus, veterù Regum Iudæ exèplo: inter quos Ioas, sacerdotis Ioiadè cõsilio, pecuniã à populo ad restorationè tēpli collatã, ne fortè ab sacerdotibus malè administraretur, in arcã reponi, & vno è suis præsente distribui iussit. Et certè primis illis tēporib. sub auctoritate & potestate Principù Christianorum posita erat Ecclesia, non solum ad temporalium bonorù eius administrationem, sed ad officiorum etiã iurisdictionis & ordinis Ecclesiastici institutionem, & morum Ecclesiasticorum correctionem: propter illam quam supra citauimus, Africani Episcopi

*Dei. ad Par.
1011.*

*2. Reg. 12.
2. Paral. 24.*

scopirationem. Morem illum Eccle-
 siæ veteris vt probem, neque aperti-
 us, neque maioris auctoritatis testi-
 monium requiro, quàm illud Augu- Ep. 62.
 stini cum penes Imperatorem Con-
 stantinum ait fuisse Ecclesiasticarum
 causarum cognitionem. Et in Ieremi-
 am Beatus Hieronymus elegantes ra-
 tiones adducit: eiusque à Gratiano in 2. Reg. 23. 6. 7.
 Decreto opinio confirmatur. Hac cer-
 tē cura & diligentia, studium & pieta-
 tem suam Reges in Christianam Reli- Deut. 17.
 gionem declarant. Narrat in hanc sen-
 tentiam Beatus Gregorius Imperato-
 res & Reges Christianos donare Ec-
 clesias, & conferre consueuisse: & co-
 guntur Canonistæ Baldus, Archidia- Bald. in pro-
 conus, Panormitanus sateri, potesta- am. decret. Ar-
 tem illam Regibus, iure cōmuni pro- chid. in c. le-
 pter Coronæ iura, competere, quod in elis. 63. dist. Pa-
 oratione, de tradendis Basilicis, ante norm. in c. 700.
 eos probauerat Ambrosius. Attamen niens. extr.
 sciunt, qui in historiarum lectione ver- de accus.
 sātur, quātas Germanicis Imp. Pontifi-
 ces Romani, sup hac re Tragœdias ex-
 citarint, ita vt eos tandē causam desere-
 re coëgerit. Principalis huius auctori-
 tatis, exigua sanē in orbe Christiano

vestigia supersunt: sola Liliorum ma-
 iestas hoc tibi ius integrū hactenus &
 illibatum conseruauit, & vti spero, con-
 seruabit, si viri boni, genuini Franci, of-
 ficio suo, ad quod Sacramento huius
 Regni dignitati naturaliter debito, ob-
 ligantur, deesse noluerint. Quos igno-
 rare nolo, ob hoc præcipuè Pontificem
 tantopere insistere, vt Conciliabulum
 suum Tridentinum in Franciam intro-
 ducat; & ad hoc vt deminuat aut
 funditus euertatur huius Regni nostri
 dignitas, auxiliari Hispanum, per mi-
 nistros & procuratores suos, in gratif-
 simos huius Regni nutritios. Ea enim
 semper fuit huius Regni dignitas, vt
 Rex in Ecclesiasticos omne & summū
 ius haberet: & sub eius auctoritate, iu-
 dices & officarij, in Parlamentis, ma-
 ioriq; Concilio, deuoluta ad ipsos, per
 Maiestatis suæ subditos appellatione
 quæ in hanc rem inuenta, *tanquam de abu-
 usu*, à pragmaticis dicitur, ius sibi, à pri-
 ma inde institutione conseruarunt,
 annullandi & rescindendi quicquid
 contra sancta Decreta, leges Regias,
 edicta, constitutiones, Senatusconful-
 ta, à Papa, episcopis aut alijs delegatis
 Eccle-

Ecclesiasticis pronunciatū, constitutū,
 iudicatū aut decretū fuisse. Quia Principes reuera Ecclesiasticæ disciplinæ
c. principes.
c. administra-
tores. 23. q. 5. custos est, vindex & reformator, vt
 prisca illi Episcopi, & melioris notæ
 Pontifices, nostris minus ambitiosi, se-
 pissimè publicè falsi sunt. Ex Ioannis
 2. Pontificis epistola, ad Iustinianum
 Imp. quæ Codici inserta est, clarissimè
Linter claras.
C. de summ.
trin. c. vides. c.
quid autem. c.
fi. 10. distinct. apparet, eo tēpore Ecclesiā sub potesta-
 te Imperatoris fuisse: idemq; ex primo
 Codicis Iustiniani licet obseruare; &
 Nouellis eiusdem Constitutionibus.
 3. 5. 6. 16. 37. 56. 57. 58. 59. 67. 83. 117. 123. 133.
 146. & posterioribus Tiberij 2. Basilij,
 Leonis Philosophi, Alexij, & aliorum
 Orientis Imperatorum. In Francia autē
 nostra, Papa & Ecclesiastici, ordinarias
 collationes semper à Regibus nostris
 factas, negare non possunt: & testantur
 Gregorius Turonensis, Aimoinus, ce-
Aimon. lib. 3. c.
55. lib. 4. c. 83.
Vincent. Paul.
Diac. & alij. teriq; nostrates Historici veteres. Et no-
 tē sunt præclare illæ constitutiones &
 reformationes à Clodoneo factæ, in Sy-
 nodo, eius iussu Aurelianis congrega-
Vincent. li. 22. to; item à Dagoberto (si Flodoardo
 credimus) Childeberto, Pipino, Caro-
 lo Magno, Ludouico Pio, Lothario,

Angef. in cap. (vt eorum capitula testantur) Philip-
Carol. Magn. po Deodato, S. Ludouico, in sanctio-
Clot. & Lud. ne pragmatica, anno 1268. Philippo
pj. c. sanctorū. Pulcro in anni 1303. edicto, Carolo 5. Ca-
63. dist. c. volu rolo 7. anno 1453. Carolo 9. in Aurelia-
mus. 11. q. 1. nensi ordinum conuentu, & hodiè re-
Platin. in vita gnante Henrico 3. Quæ olim omnia
Gregor. 4. Ludouico 11. sapièter à duobus Curia
 Parlamenti præsidibus, totius curia
 nomine proposita, & libello ad id cõ-
 posito, explicata fuère. Et generales Re-
 gni ordines, anno 1483. in ciuitate Tu-
 ronensi cõgregatos, scimus à Carolo 8.
 Ecclesiasticorū reformationē, vt quæ
 ex eius officio esset, petiisse: Pontifico
 nullam in Franciæ episcopos iurisdic-
 tionem aut causæ cognitionē haben-
 te, vt iam ab anno 1407. sub Carolo 6.
 generali edicto in Parlamēto publica-
 to, & in Curia tabulas relato, declara-
 rū est: Imò eò etiam res aliquando de-
 uenit, vt Pontificis bullas, & rescripta,
 contra Ecclesiæ Gallicanę libertatē, &
 Regis nostri maiestatem data, obliterari
 & dilacerari Curia iusserit. Pontifici
 aut ipsi ne Legatū quidē in Frãciã, nisi
 Maiestate sua permittente, mittere li-
 cet, idque saluo Regni iure, vt anno
 mil.

millesimo quadringétesimo octuagesimo quarto, Senatusconsulto iudicatum est: & sæpe senatus, legatorum, Rege approbante missorum, auctoritate restrinxit, ne quid in Regni iura attentarent. His limitationibus & libertatibus nihil vnquam Pontifex opposuit. Cum igitur Episcopatus vestros, Abbatias, ceterasque Ecclesiasticas dignitates à Regibus possideatis, & ordinis vestri constitutio, morumque emendatio iuris Regij sit, quare obsecro, post *Orat. de grad. Basil.* Sanctum Ambrosium non inferam, Regibus licere temporalibus Ecclesie bonis, absque Pontificis auctoritate, urgente necessitate, & Regni commodis vti? eaque vendere aut quouis alio modo alienare, seruato sacerdotibus, aliisque diuino cultui destinatis victu necessario? Nam & vos scitis, quicquid de bonis illis præter ea quæ ad vitam necessaria sunt, desumitis, furtiuum esse & latrocinio partum, eoque nomine sanctis decretis notari ex Apostoli auctoritate, qui vos alii *e. episco p. 10. q. 2. c. episcopi* mentis & vestimentis contentos esse iubet. Et canonibus vestris seuerè iniungitur, ne quæ fratrum aut propinquorum, *12. q. 1.*

aut aliorum in bonorum istorum parte vocetis. Ideo cum cognouisset Ecclesia, predecessores vestros, opinione, quam de pietate ipsorum Imperatores Christiani conceperat, abuti, & in bonorum Ecclesiasticorum distributione, quam piorum Principum, integritati episcoporum nimis fidentium, indulgentia, reciperauerat, male versari; denuo vos hoc iure merito priuauit; vobisque hac administratione, quarto Carthaginensi Concilio, prorsus interdixit, & generali Chalcedonensi Concilio, sub Martiano Imp. Oeconomi, in hac re, qui neque presbyteri essent, neque Ecclesiastici, constituti sunt; & eorundem, septimo generali Concilio, sub Iustiano primo Imp. auctoritas renouata; constitutumque; ut Archiepiscopi soli, ad eorum electionem vocarentur meminit ipse Iustinianus. Grauerit conqueritur B. Ioannes Chrysostomus, quod sibi sui temporis Episcopi, & Ecclesiastici, bonorum Ecclesiae administratione & distributionem sumerent: & Homelia 86. in Matthaeum tantundem, inquit Sanctus ille pater, laboris eos & operae temporalium atque spiritualium admi-

1. Ap. 25.

8. cum scimus.

9. q. 3. Nouell.

6. 7. 133.

2. ad Cor. 16.

administrationi impendere. Iam ipsi-
 met Apostoli, pecuniarum in commu-
 ne collatarum distributores esse nolu-
 erunt. Magnus ille noster legislator & *lib. 1. c. 30.*
 Rex Carolus, de bonis Ecclesiæ ad pri- & *83.*
 uatum commodum trāsferri quicquā
 prohibet; omnia in pauperū vsus con-
 uerti iubet. Notum est quo ordine, in
 quas res, redditus Ecclesiasticos, Eccle-
 sia distribui voluerit. Refert B. Grego- *Greg. in Rego.*
 rius, quattuor portiones sepius fieri so- *lib. 12. c. 1.*
 litas, quarum vna episcopi esset, eiusq;
 exiguæ familiæ; pauperum præbyte-
 rorum, aliorumque Ecclesiasticorum
 altera; tertia, reliquorum pauperum;
 quarta templis, sacrisque ædificijs re-
 staurandis. Hodie quominus ita pro-
 cedatur, Episcopi, & Abbates nostri ca-
 uent sedulo: societatem Leoninam, cu-
 ius leges nostræ meminerunt, diligen-
 ter obseruant: & Presbyteros, aliosque
 pauperes facile patiuntur, portiones
 sibi, prout lubet, fingere; modò ad earū
 petitionē non admittantur. Et si quan-
 do fortè, Princeps aliquis, necessitate
 exigente, de nimio eorum luxu, parti-
 culam ad vsus Regni necessarios tran-
 stulit, miras sparserunt fabulas: hunc à

Diabolo raptum; illum, in inferno visum, alterius in sepulcro cadauer non repertum, & similia complura, quibus Christianorum historia septingentis aut octingentis annis, tamquam veneno infectas, legimus: Cum tamen Regum & dominorum suorum voluntati obedire taciti debuissent: sub quorum disciplina & imperio vitam viuere simplicem & pauperem tenentur; summissis oculis, in humilitate & obedientia Christiana, ab ipsis Regibus, de Ecclesiæ & altaris, cui seruiunt, redditibus tantum accipientes, quantum, ad victum necessarium, sufficit: At necessitati principum suorum legem dicere, & in eos, si quando necessitate publica urgere, bonis illis, benè vtantur, clamoribus, & armis insurgere, improbum est.

Vos itaque, Episcopi & Prælati, qui plerisque omnibus bonis viris tamquam Hispanorum, Italicorum, & Lotharingorum, qui huic Regno, tanquam prædæ, inhiant, nefaria in Regem Regiosque principes adiuantur consilia, suspecti estis, valdè oratos volo, vt vobis Magnulphi Tholosaris Episcopi exemplum proponatis, vt à Gregorio

no Thuronenſi refertur. Cùm enim *Greg. Tur. lib. 7. cap. 37.*
 Gundoaldus quidam, qui Clotharij
 primi filium ſe ferebat, Deſiderio, &
 quibusdam alijs huius Regni turbato-
 rib. quales hodie noſtri ſunt, opem fe-
 rentibus, diuiſionem paternæ ſucceſ-
 ſionis, à Guntrano & Childeberto,
 Clotharij liberis peteret, narrat hiſto-
 ria, impium illũ Deſiderium, aliosq; fa-
 ctioſos homines, pij illius Epifco. ora-
 tione, verũ patriæ amorẽ ſpirante, de-
 territos, incepto deſtitiffe. Dicitur e-
 nim his verbis populũ allocutus. Scimus
 Regem eſſe Gunthramnũ, ac nepotem eius, hunc
 autem, neſcimus vnde ſit. Eſtote ergo parati, et ſi
 voluerit Deſiderius dux, hanc calamitatẽ inducere
 ſuper nos, ſimili; vt Sigulſus, ſorte depereat;
 ſitq; omnibus exemplũ, **NE QVIS EXTRA-**
NEORVM, FRANCORVM AVDEAT
REGNUM VIOLARE.

Supradictis omnib. & ijs q̄ de ſubdi-
 torũ in Reges & Principes officio dicũ-
 tur, reſpondet trãquilhitatis & Legum
 huius Regni turbatores, Regẽ Navarre
 Francorũ Regẽ nunquã futurũ, niſi pri-
 ex veteri more, iam inde ab Clodoueo,
 primo Rege Chriſtiano, obſervato,
 conſecratus, inunctus & coronatus lit:

Neque natura sola, absque cerimonia, in nouis Regis inauguratione ysitatis, Regem fieri posse. Ideo inferre audent, etiã quæ supra attulimus conceduntur, non conuenire tamen ea Nauarreno Regi, cui Franci, non nisi post consecrationem, & coronationem, obligati futuri sint: ad consecrationem autem & coronationem ab Catholicis non admissum iri, nisi religioni, quam Reformatam dicunt, renunciauerit. Itaque si ei se opponant, non Regi, sed ei qui ad Regnum adspiret sese opposituros.

Certè hic est rotius rei nodus & difficultas; & hic præcipuè imponere rerum imperitis hominibus student. Sed non patiar eos diutius ignorare, in successiuis regnis, quale nostrum est, Regem semper viuere, ita ut defunctus Regnum, ipso iure successionis, agnato proximo relinquat. Itaque etiam ante coronationem, verus est & legitimus Regni Dominus. Etenim nihil aliud est coronatio, quàm honoris declaratio & publicatio; dignitatisque iam antea, iure naturæ & successionis lege acquisitæ, nota: iam autem ipso iure acquisita dignitas, declaratione ista successoris nõ eget;

*l. proponenda-
tur. ff. de iud.*

*a. venerabilem
de elect.*

*a. quoniam Ab-
bas. de off. de-
leg. c. si gratio-
se. de rescr. in 6
Ruse. in tract.
de iur. reg.*

eger: quia non simpliciter defuncti hereditaria est, sed consuetudine & lege in ipso mortis Regis præcedentis articulo, defertur: ita vt naturalis successor non in proprietatem solùm & ius Regium, sed in plenam etiam possessionem & fruitionem, ipso illo momento veniat. Et volunt interpretes nostri, in causis feudalibus, successorem, ipso etiam prædecessore viuo, haberi pro domino, & absque noua inuestitura esse quasi possessorem. Id que ita, in Francia nostra, maximè absq; controuersia, ob-
 tinet. Ideo subsequens coronatio, Regni quoddam est insigne tantùm. Et facile hoc mihi viri boni dabunt, consecrati & coronari Regem, quia Rex sit, non quia coronatus sit, Regem esse. Aliàs facile latrones & tyranni, opibus & potentia præualètes, legitimi Reges fierent; & hac cæremonia, possessionis suæ causam mutarent. Populi Romani legitimus Imperator erat, postquam electus & salutatus fuerat. In electionis autem argumentum & testimonium, coronam capiti imponebat; sceptrum eburneum gestabat; purpurea veste induebatur; viginti quattuor lictoribus,

*Guil. de Mont-
 ferrat. in trac.
 de succes. reg.*

*Franc. Bald. in
 l. generaliter.
 §. in his. C. de
 secund. nupt.*

*cap. 1. de feud. l.
 cogn. vbi glos.
 Bal. in l. c. an-
 tiquioribus. C.
 de iur. delib.
 Barb. in rub.
 C. qui admit.
 ad honor. poss.
 poss. Guil. Bro-
 llius instil.
 parlam. in tit.
 de feud. §. ite
 de consuet.*

fasces & securim ferentibus, comitatus
Plut. in Artax. incedebat. Moris etiam erat ignem Im-
 peratorib. præferre, ex Regum Persarum
 veteri consuetudine. Solebant & ipsi
 Persarum Reges Pasargadas proficisci,
 ut in templo Armorum Deo, à sacerdo-
 tibus consecrarentur: ibi, deposita ve-
 ste, eam quæ Cyri maioris fuerat, ante-
 quam Rex esset, induebant; præterea
 de placenta ex ficibus & therebinthi-
 na confecta, & de potu quodam ex la-
 cte & aceto mixto sumebant. Vetus-
Iustin. lib. 43.
Liv. Sup. Tac.
Valer. lib. 5. c. 7. Græciæ Reges, diadematis loco hastâ
 gestabant: aut scipionem, sceptrum Gre-
 ci dicunt: Reges suos Romani coro-
 na aurea, poculo & scipione ebur-
 neo donabant, sella deinde culuris ad-
 dita est.

Cùm autem ad Christianam Religi-
 onem populorum animi iam conuersi
 essent, peracta solemniter Imperatoris
 electione, accessit & mos exigendi iu-
 ramenti, & aliquando, cautionis manu
 ipsius Imperator. electi, subscriptæ,
 qua in doctrina se, ab Ecclesia Catho-
 lica & concilijs œcumenicis recepta,
 permanfurum, & in Ecclesia Dei ni-
 hil turbaturum promittebat: quo per-
 acto,

acto, coronam capiti eius Constanti-
 nopolitanus Patriarcha imponebat, *Aimo. in lib. 3.*
 adstante & inspiciente populo, gladio *c. 36. 39. & 49*
 eum cingebat, sceptrū porrigebat, au-
 reum digito eius anulum interebat.

Imperatorum Germanicorū, ex Caro *c. venerabilem*
 li M. constitutione insignia, hæc sunt, *de elect. c. Ro-*
 sceptrum, ensis, lancea, vestis, torquis, *mana. de iure-*
iur.

corona, crux globo imposita, clypeus,
 aquila duplex, & vexillum purpureū:
 & hæc ei ab Archiepiscopis, Coloni-
 ensi, Moguntino, Treuerensi tradun-
 tur: eadem ratione & Toletanus Ar-
 chiepiscopus Hispani Regis corona-
 tioni præest, Cantuariensis, Angliæ,
 Moguntinus Bohemiæ, Strigonien-
 sis Hungariæ, Guesnaniensis Polo-
 niæ, Vpsalensis Daniæ, Tuonensis,
 Armoricæ, quæ Britannia hodiè di-
 citur, Pompelunensis Nauarræ: vti a-
 pud nos Remensis Archiepiscopus
 Regem nostrum coronat & consecrat.

Quamuis aliquando alio etiam loco,
 solemnitas illa celebrata sit, apud
 Sueffones enim Diuum Ludouicum,
 alios Aurelianis coronatos legimus.
 Ante Christianæ Religionis professio- *Aimon. lib. 3.*
 nem clypeo impositi, & eleuari, Reges *cap. 61.*

proclamabatur. Postea satius visum est sollemnitatem illam in Ecclesiae congregatione administrari, ut ea ratione, fidei qua se populus Regi adstringit, & officij, ad quod se Rex erga populum obligat, testis Deus aduocaretur: & ut eadem ratione populo vniuerso innotesceret, ex priuata eum conditione, in qua antea vivebat, ad imperium promotum. Quod primum ann. 461. in Leonis. 1. Imp. inauguratione ab Anatolio, & postea ab Euphenio, in Anastasio Imp. anno 494. factitatum est: ab hoc etiam cautionem exactam legimus, quoniam fuerat antea, & erat tum, cum Imp. proclamaretur, Eutychianus: fuerat autem, Eutychianorum heresis, anno 455. Chalcedonensis concilij decretis, Imp. Martino praesente, damnata. Posterioribus temporibus, post Iustiani 1. mortem instituerunt ut & à Constantinopolitano Patriarcha Imperatores consecrarentur, inungeretur, & aurea corona, in conuentu Ecclesiae, Regum Iuda ex eplo, coronaretur. Quod in Iustino 2. Imp. primum obseruatum, in Occidentem deinde ab Leone 3. translatum est, in Caroli Magni persona, ante

ante quem, aut paullo certè ante eius tempora, haut facillè reperiatur Franco- rum Reges vnctos aut consecratos, sed coronatos tantùm: vt̃ ex Gregorio Turonensi manifestum est. Ita- que in prima Regum nostrorum fa- Greg. Tur. li. 2. milia, solemnitas illa locum non ha- buit. Primus in quo vsurpata est, Pi- pinus fuit, Caroli Magni pater, man- datu Zachariæ Romanorum Pontif- ficis consecratus, inunctus & corona- tus à Bonifacio Archiepiscopo Mo- guntino: quia, opinor, familiæ suæ primus, ex priuato ad Regni fastigium peruenerat: Quo defuncto idem, in Carolo Pipini Fratris cum Rex Fran- corum constitueretur, Stephanus se- cundus vsurpauit; quem denuò conse- crauit, inunxit & coronauit, Adrianus Papa, cum Regem eum Longobardo- rum declararet; & deinde Leo tertius, cum nomen Imperatoris assumeret. Eadem deinceps in cæteris Franciæ Regibus solemnitas retenta est, non quod Reges illa faciãt, sed vt publicũ sit testimoniũ Christianos eos esse, & Catholicos, & ad culmen Regum, vt ceteris imperent, prouectos. Ideoque

primi Impp. Francisci Ludo. Pius, Lotharius, Ludouicus 2. & ceteri, naturali successione Reges, ad Imperium promoti, Imperatoris titulum, non ex consecrationis aut coronationis die sumebant, sed ex die quo à patre, aut alio prædecessore, Imperij successores nominati erant, annos Imperij numerabant, coronationis sollemnitate neglecta, vt ex veteribus illius temporis instrumentis apparet.

Imò notant historiæ Carolum Crasum, Ludouici Pij filium natu minorē, primum omnium in annis Imperij sui notandis, rationem habuisse diei, quo consecratus Imperator fuisset, neq; Augusti nomen sumpsisse ante 8. Kal. Ian. anni octingentesimi sexagesimi sexti, quibus inunctus ab Ioanne 8. Papa, & coronatus fuerat: astute certè, quia ad Imperium successione non veniebat: à Ludouico enim neq; nominatus neq; institutus heres erat, multò minus electione vocatus. Docent autem historie dignitatem eum Imperatoriam à Pontifice magno pretio emisse, quòd aptiores alij ad eā, & propinquiores adspirarent, Ludouicus nempe, qui eum
 ætate

etate vincebat, eiusq; filij, Germaniæ Reges: hi ne, quod debebat, meritò & iure præferrètur veritus Carolus, præoccupare voluit; ideoq; inungi se prius à Pontifice curauit. Itaque, vt huic disputationi finem imponamus, nihil solemnitatis illa ad ius successionis Regiæ facit, sed dignitatis nota est nuda & simplex, in eius gratiam introducta, quem natura aut lex, aut electio legitima, Regem constituit. Et fallit ille & impudenter imponit, qui persuadere conatur, eum quem legitimum Regem vestrum Deus nasci voluit, qui & lege Regni Rex vester sit, nihil in vos iuris habere, nisi cõsecratus, inunctus & coronatus sit.

Quoniam itaque vobis demonstra-
ui & hoc casu Nauarrenum Regem na-
turalem vestrum, verum & legitimum
Regem, fore: nam & illi quamuis per-
fricta fronte homines, cogente veri-
tate, Regij sanguinis proximum, se-
ditiosis suis libellis confitentur: &
hoc mihi necessariò dabitur, facinus
vos nefarium & impium perpetraru-
ros, si Maiestati eius vos opponatis,
aut aliquomodo resistatis.

XIII.

Addam & hoc, nulla eum huius Regni lege aut consuetudine impediri, quo minus Regnum Regniq; insignia legitimè capiat, & Regni iure potiatur quamuis in Religionis suæ professione constanter permanserit. Imò hoc iure utimur, vt Religionem istam professi, ad quallibet hereditates capiendas admittantur: idq; ex Regum nostrorū edictis innumeris & constitutionibus publicatis atque approbatis, quæ vsurpantur cottidiè, & cottidiè supremarū Curiarum sententijs cōfirmantur, aliorumq; iudicū, qui sub Maieft. suæ auctoritate in hoc Regno ius dicunt; quiq; nobis amnestiam maximè & perpetuam præteritarum dissensionum & discordiarum obliuionem quantum possunt, inculcant. Sed qui Hugonorum Iudæo aut Mahometano comparat, næ ille affectibus suis, plus quam Catholicum & Christianum deceat, indulget, & ab recta ratione transuersus rapitur. Nam, vt hoc omittam, Regum eum nostrorum auctoritate suffultum, esse; hos minimè: si ad veritatis normā libero iudicio, nullisq; nimis affectibus tamquam nebulis, offuscato rem
examinare

examinare velimus, (cum bona Eccle-
 siæ Catholicæ venia dixerim, Catho-
 licū enim ego profiteor, & in fidei Ca-
 tholicæ professione mori exopto) qđ
 ad fidem ipsam attinet cōsentimus, de
 externarum ceremoniarū obseruatio-
 ne maxima ex parte quæritur, quas in
 Ecclesiam tempus, aut instituēdæ ple-
 bis studiū, præter sacre Scripturæ tra-
 ditiones, inuexit. Cū itaq; in prima
 illa Ecclesiæ ætate, vixisse absque illis
 Christianos, Deumq; nihilominus san-
 ctè coluisse cōcedamus, iniqui certè si-
 mus, si eorū, qui aboleri ista cupiunt, ra-
 tiones non audiuerimus, antequam
 dānemus eos aut pro hereticis habea-
 mus: ne probationes, & causæ examē,
 condemnationis sententia præcurrat:
 neue iusta eis conquerendi, quod iam-
 dudū faciunt, occasio detur, iudicatos
 se antequam auditos, & latam in se sen-
 tentiā ob cōtumaciam, quam purgare
 parati sint, si liber eis, ad Ecclesiæ con-
 gregationē aditus concedatur. Neque
 est quod eos, longi tēporis exceptione
 repellamus, quia traditiones illas à ma-
 ioribus acceptas, & Ecclesiæ consensu
 receptas, tātō iam tempore possidea-

mus: non enim hoc solum argumentum causae obtinendae suffecerit, cum negari non possit, maiores nostros, à quibus illae profectae sint, homines fuisse, & generis humani vitio labi, errare, decipi potuisse: ut ipsa nos cottidiana experientia docet. Vnicum in eam rem exemplum proferam. Virgilius Salisburgensis episcopus anno. 755. cum forte in concione dixisset, Antipodas esse, à Bonifacio Archiepisc. Moguntino hereseos accusatus est, quod Antipodas constituendo, alium etiam Christum constituere videretur. Causa apud Vtilonem Bauariae Regem agitata, Zachariae Papae iussu, omnium qui unquam fuissent hereticorum maxime detestabilis declaratur: tanta erat eo tempore in Antipodum, aut Aotæcorum ignoratione pertinacia, quos tamen esse, posterior aetas docuit. Haec à me non eò dicuntur quod ceremoniarum Ecclesiae nostrae (quibus ego, Deo meo cottidiè seruiò) institutionem damnare velim: maxime cum sciam in legum & consuetudinum immutatione, urgentem esse debere necessitatē, & rationem manifestam emendandi eius, quod longo tempore

Auent. 3. Ann.
Baior.

pore & vsu receptum atque approba-
 tum sit: sed vt doceam, nihil mirū esse
 cum ea quæ ab hominibus sunt, ab ho-
 minibus ad examen reuocantur, vt in-
 de sciamus an eorum auctores Diuinæ
 voluntatis normam secuti sint, an ab
 ea discesserint: maximè cum de tot mil-
 lenum hominum, qui hac de causa &
 in posterum perire possunt, & iam ni-
 mium multi periēre, tranquillitate, vi-
 ta atque anima disceptetur.

Præterea cum omnis Prælatorum
 nostrorum culpa sit, qui in opere suo
 obdormientes, gregis sui institutio-
 nem negligentes, eò rem adduxerunt,
 vt causas fidei & religionis suę igno-
 rās plebs ab Ecclesia discesserit, & nūc
 fidei suę rationes requirat: necessariū
 mihi in primis videbatur, amicè cum
 ijs agere, ferrum & ignē omittere, do-
 nec illi, causa benè examinata, & defē-
 sione plenè intellecta, legitimè condē-
 nati fuerint.

Sed & hoc amplius dicere ausim in
 Regnis & Imper. naturalē successionē,
 ab Regni ordinibus approbatam, tantū
 semp apud viros bonos & Catholicos
 fuisse, vt nihil vnquā, etiam inuitante

egregia occasione, ne heresis quidem Ecclesiæ auctoritate damnatæ, & deuotæ causa tentare contra eam uoluerint, quamuis & ea interrupta, meliorem sperare cõditionem potuissent, & seruata, ingentes sibi & certas miserias præuiderent. Cõstantinus nõne iam ab Episcopis quibusdam Arianae hæresis venenum hauserat, cum patri, quamuis adolescens, succederet? Quid Zenonem & ipsum hereticum post Leonem socerum suum, ad Imperiũ promouit, nisi quòd iure successio- nis ad Ariadnam vxorem & Leonem iuniorem filium eius (quem auus heredes instituerat) imperium spectabat? Quæ obsecro, ratio, quod ius, ad patienter ferendam afflictionem istã Christianos mouebat? Constantinus tertius, & quintus, cum Imperium sumerent, heretici erant: sed in legitimos successores nihil Ecclesia mouere uoluit.

Ab Anastasio Imper. electo, qui Euty-
 chiana heresi, Chalcedonensi Con-
 cilio damnata, infectus erat, cautio-
 nem Patriarcha Cõstantinopolitanus,
 populusq; Cathol. exegit, Catholicum
 eũ fore, aut saltẽ nihil eum in Ecclesia
 noua

nouaturū aut turbaturū. Et certè præ-
 ter solam hâc cautionem, ab Rege ve-
 stro non Catholico nihil exigere po-
 testis, cūm vetus Ecclesia Christiana i-
 storum sola fide Regia contenta fuerit.
 Molestus essem si infinita alia in medi-
 um exempla producerem, quæ osten-
 dunt, sanctam Ecclesiam Regni leges
 nunquam temerè violandas duxisse,
 aut debitam Principi fidem, legitima
 successione, aut sollempni electione ad
 Imperium vocato frangēdam. Et quis,
 obsecro, temporis illius Episcopos,
 maiore, quàm nostri sint, zelo, præ-
 ditos, & vita sanctiore fuisse dubitet?
 Populo itaq; quem religione & pie-
 tate regebant, deponendos, pellen-
 dos, in exilium amandandos hæreti-
 cos Imperat. æquè facile persuasissent,
 atq; in successione, legibus Imperij
 debitam, recipiendos, fidemq; atq; o-
 bedientiam legitimam seruandam. An
 illis auctoritatē defuisse putatis tūm,
 cūm totus Christ. Religionē amplecte-
 retur orbis? cūm Ecclesia, utpote ado-
 lescens, floreret? cūm essent iam supra
 centesimum annum oclusa idolorum
 templa, eorumq; planè interisset, apud

amplissimi illius Imperij subditos, memoria? Adducam vobis quæ olim de Regum posteritate Ecclesia constituit, ne me fortè aut affectui indulgere, aut vobis fabulas proponere putetis. Audiamus igitur, in solenni Concilio conuocatorum Patrum verba. Sicut insolentia malorum Regum odiosa & execrabilis semper existit subiectis, ita bonorum prouida utilitas amabilis efficitur populis. Quocirca quis ferat, aut quis talem errantem Christianum videat, qui Regiam sobolem, aut posteritatem conetur exspoliare rebus, aut priuare dignitatibus? quod ne fiat cum generalis promatur de Principis filiis sententia, de presenti excellentissimi Chintillani regis posteritate dantur apta decreta à nobis vt ea quæ Synodus, præterito anno in hac Ecclesia habita, constituit, circa omnem posteritatem eius, vniuersitas Regni conseruet: hoc est, vt præbeatur filiis eius dilectio benigna & firma; & tribuantur vbi loci opportunitas exhibuerit, defensionis adimicula iusta, ne de rebus iuste profligatis, aut parentum dignitate procuratis, vel largitate principum vel alicuius impensis, aut etiam proprietate debitis fraudentur quibuslibet insidijs calliditatis, neque à quoquam lædendi eos præbeantur argumenta machinationis: quia dignum est, vt cuius regimine habemus securitatem, eius poste-

¶ Tolet. concil.
cap. 16. Bur-
card. in De-
cretis.

1. Conc. Tolet.
cap. 2. & 3.

posteritati, decreto Concilij impertiamus quietem. Sint autem hæc ita ab Ecclesia constituta, aut propter eam quam à subditis, posteritati Regum deberi iudicabant fidelitatem, aut propter piam bonorum Principum recordationem (Dei exemplo, qui auctor & conseruator Imperiorum, auferre totum ab Iuda Sceptum, propter Dauidem seruum suum noluit) etiamsi nihil nos aliud quàm tot bonorum Regum ex hac postrema stirpe felix memoria, commoueret, D. in primis Ludouici, familiaris Borboniæ parentis, quem ob vitæ integritatē in Sanctorū numerū Ecclesie rettulit, cuiusq; nobis sancta debet esse & veneranda memoria, impij tamē perfidi, ingrati simus, si quid in Regia eius posteritate immutare aut tentauerimus, aut etiam cogitauerimus.

Non ignorant viri boni, quo præ- xv
 textu ingentes isti fidei Catholicæ clypei, impudenter abutatur. Primum Regem inquit Nauarrenum, cum ad Regnum peruenerit, Religionem Catholicam è Fræcia sublaturū; subditos, ad suam amplexandā coacturū: Nimis crassam & ineptā laruā, improbis consiliis prætendentes. Ipsius enim Nauarreni

uarreni Regis antea cta vita contrari-
 am euincer. Scimus & vidimus quan-
 to studio, quibus supplicijs à Regibus
 suis petierit, & impetrauerit, vt se su-
 osq; in conscientia suæ libertate, sub
 eorū Imperio, viuere paterentur. Qua-
 re eum nunc iudicabimus, aliam popu-
 lo suo, quàm tùm sibi ipsi, legem dictu-
 rum? Quare libertatem eandem, quam
 sibi à Regibus Dominis suis, cùm pri-
 uata esset conditionis, concedi voluit,
 ipse cùm ad Regnum perueniret, popu-
 lo suo non tribuet? Est ne vobis verissi-
 mile Principem Christianum, pruden-
 tem, in timore Dei educatum, animos
 subditorum suorum tyrânicè premere
 & excarnificare velle? & religioné, per
 rot centenos annos, vnanimi Ecclesiæ
 cōsensu receptam, cogere? maximè cū
 suam ipse, in seruitutem cogi passus nō
 sit? Idem mihi prætereà, quod tubis il-
 lis nostris bellicis, videtur, neque tùm
 vires eum, quas nec nunc habet tanto
 negotio pares habiturum; neque be-
 nè calculum eos ponere, qui tertiam
 Francorum partem Hugonoticam es-
 se, persuadere conantur: atque, ut sta-
 tum nostrum saluum cōseruemus, mu-
 ros

ros ei tantum nostros opponendos. Obsecro itaque vos, quare eum putabitis, conscientijs vestris vim illaturum, & ab ea vos religione, in qua tum viuentes inueniet, quamq; vobis caram intelliget, vi abstracturum, cum neque id perficiendi vllam spem habiturus, & animos suorum, ea ratione, à se alienaturus sit? Annon hoc est nodum, quod aiunt, in scirpo quærere?

Nam quod aiunt Religionis Catholice Apostolicæ & Romanæ exercitiũ in Bearnia & inferiori Nauarra, in quibus summum imperium habeat, liberum non esse, callidè & inuidiosè cõfingunt. Rectè enim ipsemet Rex Nauarræ, respondet, in Bearnia nõquam à se prohibitum fuisse; neq; interdictum vllum, aut à se aut nomine suo propositum, aduersarios suos producere posse. Imò comperient, inquit, statim se à morte Reginae Nauarræ, matris suæ, litteras per Dominum de Granmont in Bearniam misisse, quibus restitui Catholicæ Religionis exercitium iubebat: noluisse autem conuocatos Regni ordines mādato suo parere, quod plebis, temerariæ & ad ciendos motus promptæ,

tumultus & seditiones vererentur?
 Nullos etiam tum, aut certè paucissimòs in ea prouincia Catholicos fuisse, qui mandati sui executionem desiderarent. Quid vultis amplius? Vulnus ipse non inflixit; inflictu ab alijs, curare voluit; curationem nemo admisit: Quid præstare aliud medicus potest, quàm potionem ægroto salutarè miscere? eam si haurire ægrotus recusans, pereat, an non pertinaciam suam potius, quàm eam qui vtile ipsi remediũ præscripsit, accusare debebit? Ab illo tempore sæpius conuocati Regni ordines, nunquam ab sua Maiestate, Religionis Catholicæ restitutionem, petierunt; quam & semper ipsis obtulit, & quandoq; desideratam eam videbit, offeret liberá, dùm vita suppetet. Quod ad inferiorem Nauarram attinet, viget in ea Religio Catholica: imò quod neminem larer, non nisi duobus locis Reformatæ Religionis ecclesiæ habetur. Neque à Maiestate sua, Regnum auspicante, quicquam aut in Bearnia aut in Nauarra nouarum reperietur. Aequum ne vobis, obsecro, videtur ob vanos istos pauores & rei, quæ nunquam futura

tura fit, inanem timorem, miserum hoc Regnum immortalibus bellis perdere? nosmetipsos, ante tempus, præcipites dare? antequam dolorem vllum sentiamus, clamoso heiulatu omnia replere? & præsumptione ista, imaginariæ calamitatis dolores accelerare? Vultis' ne iam, sanos & immerentes nos cruci perpetuæ affigere? aut Caucaſo, quod nobis vitæ reliquum est, alligare? Annon Rex noster, & iuuenis est, & sanus & ita benè valens, vt & Regi Nauarræ, & reliquis suæ ætatis Principibus superstes esse possit? Quid nos mouet, vt de gratia Dei desperemus? vt liberos ei Deum nunquam largitum putemus?

Quod ad Regis Nauarreni protestationē attinet, año 1584. Montalbani in ministrorū Religionis suæ Synodo editam, qua in suæ illius Religionis professione & propugnatione viuere & mori velle declarabat: Non video quare tam esse meticolosi debeamus, vt eum ideo vituperemus, aut ei irascamur grauitus. Multis scio protestationē illā ingratam fuisse; & ex ea, homines affectibus in
XVII.
in

in Catholicos animo, sinistrè iudicasse. Eos ego, vt mecū hæc perpendant, obtestor. Primum Regem Nauarræ neq; nos, neque Rom. Ecclesiæ Religionem se exterminaturum profiteri: quemadmodum ei partibusq; eius Coniurati nostri comminantur. Protestatio itaque eius defensiva tantum est; ideoque amica etiam & humana, ob quam laudare eum potius, quàm vituperare debeamus. quoniã idem & nos de Religione nostra Catholica, Apostolica & Rom. profiteri certè debemus; & sancto ad id Baptismi Sacramento, omnis fidelis Christianus obligatur: Reges imprimis & Principes, quos subditis suis pio exemplo præire decet: quorū fidei Confessionē publicas omnes Ecclesiasticas cōgregationes, Cōcilia, Synodos, tamquam exemplar intueri oportet. Constat hoc enim semper obseruatum, vt qui Synodis istis adessent Imp. Reges, Principes, publicam fidei suæ confessionem ederent, eiusq; defensionem pollicerentur. Fidem facit Constantius M. in Concilio Nicæno; in Ephesino, Theodosius iunior; in Chalcedonensi Martianus; Justinianus primus, in

in sancto concilio Constantinopolitano; in Francofurtensi, Carolus Magnus alijque Christiani & Catholici principes innumeri. Cùm igitur Rex Navarrae, in ea, quam profitetur, religione educatus & institutus sit, & eius liberum exercitium Rex noster concedat, quare ei vitio vertamus si in Religiosa suorum congregatione profiteatur, in eafe defendenda vitam transigere, & finire velle? Maximè cùm hoc non impediatur, quominus legitimo generali aut nationali concilio (si nationale ad hoc sufficere Regi senatuique eius visum fuerit) meliora doctus, rationi se submittat, statim in viam redeat; seque deceptum hactenus & seductum fateatur; adeoque arma, quæ nunc, prompta suæ ruendæ, proficitur, pro Roman. Ecclesia defendenda sumat.

Iam & hoc, qui protestatione illa Regis optimi offenduntur, considerent, non leues eum ob causas congregationi Montalbini interfuisse: magni hoc momenti & ad existimationem eius, & ad Regni conseruationem fuisse. Notum enim est, & apud

exteras tota Europa nationes, & in
 hoc maximè Regno, sparsos callidè ab
 hostibus eius sermones, Regem Navar
 renum, Religionis suæ ministros abs se
 remouisse, Missæ frequentem adesse,
 statuisse deniq;, quia Ducis Alençonij
 morte, Maiestati suæ & Regno propin
 quior esset, Religionis suæ professionē
 deserere. Hac eum arte, veteratores, &
 suis tanquā desertorē, suspectū redde
 bant, & apud Catholicos, tanquā leuem
 & inconstantē, in contēptum adduce
 bant: ut ita neglectus vtrinq; & deser
 tus, improbæ Coniuratorū cupidita
 tis, præda fieret, tamquā leuis, & pro
 polito parū tenax: quod Christiano
 Principi vitium, fugiendum imprimis
 est, maximè in fidei & religionis causa,
 quā mutare, nisi re benè perspecta, at
 que publicè, in Dei Ecclesia, priuatim
 in conscientijs nostris examinata, ne
 mo debet. Viri itaque boni ægrè ferre
 non debent, Regem Navarrenum pro
 fiteri in sua se Religione viuere & mori
 velle, quæ Regia auctoritate, Maiestatis
 suæ edictis, ordinum Regni totius con
 sensu publicatis, permessa sit. Neq; hæ
 reticum eum aut pertinacem dicere li
 cet,

et, antequam eius opinio, libero, generali aut nationali, prout cōmodum videbitur, Concilio legitimè conuocato, damnata sit.

Sed vultis vobis ostendam, quantum eius in Catholicos humanitati diffidendum sit? Conijciant, quæso, etiam ij qui affectibus suis maximè indulgent, in familiam & comitatum eius oculos? Mirabuntur, maximam domesticorum partem, Catholicos esse: & quo gradu? qua apud eum dignitate? Regiæ nempe personæ proximos, quibus eum in manu quasi sua & potestate habeant; quibus seipsum committit, in quorum fide acquiescit: vt sunt corporis custodes præcipui, cameræ priuatæ magistri, domus & Palatii præfecti, plerique alij, qui præsentem ipso, sciēte, cōsentire, in ipsius comitatu Missā adeāt, diuino cultui interfint, ex Catholicæ Rō. ecclesiæ præscripto viuāt: habeātur denique ab eo, pro fidelibus & bonis familiaribus suis: quod sibi ipsis illi, viri boni & honesti, de eo promittere non possent neque ex animo ei inseruire, si quod in eo diffidentie, & mali animi quod odium in Catholicos & similitudinem foueret, argumētum agno-

scerent; aut si se ab eo (quod clam ipsos esse non posset) religionis causa malè haberi, aut diuino cultu prohiberi, aut conscientijs suis vim afferri cognoscerent.

Qualia qualia sint, quæ, supra explicata, in Regem Nauarrenum dicuntur, neq; vera neq; speciosa, non impediunt, quominus in animis virorum bonorum, & genuinorum Frâcorum, ad Francicam coronam capiendam aptus & dignus habeatur: imò, quominus iustus vester & legitimus Rex sit, ei soli fidem & obedientiam debituri, si fortè viuo eo, successioni locus fiat, quod auertat Deus: Namque, si Christiani sumus, & in Regem nostrum aliquo modo benè affecti, neq; ipse Nauarrenus, neq; nos optare id aut debemus aut possumus.

XVIII. Veniamus ad cetera: & an Rex, qui imperat, noster in primis, aliū sibi successorem cōstituere & nominare possit, quàm eum quem natura ipsi & lex Regni dat, inquiramus. Facit hæc questio ad propositum nostrum: quoniam huius Regni turbatores, qui auida iam illud & improba spe deuorant, fœdus
(san-

(sanctum ipsi vocant, sanguinolentum experiuntur viri boni) cum Pontifice, Hispano & Sabaudò, coniuratis Francicæ Regiæ familiæ hostibus inierunt: eorum se viribus numerosum exercitum confecturos sperant, quo in medium regnum perducto, à Rege Christianissimo, amicè, vt aiunt, petituri sint, successorem Regni, ex suo ipsorum arbitrio nominari. Quæ illa est improbitas velle nos, emendicatis armis, ad sacrosanctam successionis huius Regni legem, cuius auspicijs tot secula regnamus feliciter, violandam cogere? Quæ temeritas est & audacia, eos, qui domi vix sibi victum habeant, tanti Imperij ordinem & constitutionem, tot seculorum felicitate stabilitam corrumpere & tollere velle?

Impudentia certè insignis est, velle Francorum Regem, tantum Monarcham, dominum suum, florentem ætate, valentem, cui benedictionem posteritatis Abrahæ Deum largiturum speramus, ad successoris electionem & nominationem inuitum adigere, sed certè, certò sciunt Franci Regem se habere bene institutum, magno & Regio

animo præditum, pium Dei cultorem, existimationis suæ studiosum: qui nulla vi, nulla ratione adigi possit ut conscientia suæ, famæ, virtuti, memoria tam fœdam inurat maculam, quæ atrox eum carbone notandi, posteris nostris causam præbeat: nempe adeò sibi ipsi, suoque sanguini inimicum fuisse, ut eas leges violaret, per quas, post continuam, ab vltima huius imperij origine, maiorum suorum seriem, ipse in Regni solio constitutus esset; & Regni coronam ab suis ad alienos transferret: ad exfatiandam temerariam eorum hominum cupiditatem, qui validas se vires acquisisse cernentes, Maiestati suæ, absq; dubio, naturalem vitæ cursum, solitis ipsius artibus, acceleraturi sunt, ut locum eius, sceleratè occupet. Quid non cogat enim ambitiosa regnandi cupiditas? Præterea, supplex veniam præfatus, liberè dico & verè, Regi ipsi illud non licere; & Regni lege, per quam ipse Rex sit, ea tangere prohiberi, quibus illa ipsa lege, prouisum sit: Legibus autem se alligatum profiteri, digna regnantis Maiestate vox est. Ita iudicatum olim, atque etiam executioni man-

*l. digna. C. de
legib. & const.
princ.*

mandatū est, à Parlamēto Pariū Frācię,
 pro Carolo 7. cōtra conuētionē Troiæ
 in Campania inter Carolum 6. Regē &
 Henricū 5. Angliæ anno 1420. in Mar-
 garitæ Caroli F. nuptijs, factā, qua vole-
 bat Carolus 6. Anglum aut ex eo ma-
 trimonio procreatos mares, ad Regnū
 Francorum, exhæredato Carolo 7. vo-
 cari. Et iā olim Doctores nostri tenēt,
 fuisse ita semper obseruatum, & in per-
 petuum obseruatū iri, ex florentissimi
 hui⁹ regni Salicę legis auctoritate, quā
 abrogare Regi nō licet: quia tantū tu-
 tor sit, seu curator Regni, aut fructuari-
 us, cui, salua eius substātia, administra-
 tio demādata sit: itaq; nec donare nec
 perdere poterit, aut de proximis agna-
 tis suis, aliter, quā lege Regni cōcessum
 sit, statuere; neq; in aliū, q̄ eum q̄ legiti-
 mē vocatur, quāuis odiosum sibi, regnū
 trāsferre. Si habuerit homo vxores duas, diui-
 nus inq; legislator, vnā dilectā, & alterā o-
 diosā, genueritq; ex eis liberos, & fuerit filius o-
 diosę primogenit⁹, volueritq; substātiā suā inter
 filios suos diuidere, nō poterit filiū dilectę facere
 primogenitū, et præferre filio odiosę, sed filiū o-
 diosę agnoscet primogenitū, dabitq; ei de his quæ
 habuerit cūcta duplicia: iste est. n. principii libe-

Bald. in l. ex
 hoc iure. ff. de
 inst. & iure.

Deut. 21.

rum eius, & huic debentur primogenita. Proximus itaque agnatus prædecessoris sui morte, creditor est, imò factus est dominus: neque tamen quicquam ab ipso possidet, sed vi & auctoritate legis & consuetudinis Francicæ possidet. Ita de hoc nostro Regno expressè loquuntur Ioan. Andreas, Baldus, Parormitanus, Iason. G. Benedictus, & ceteri, qui super hac re, scripserunt omnes. Ita vt qui aliter disponere velit, & vi maiore naturam violare, de conscientia & anima sua pericliterur, & Deo rationem reddere cogatur: præter quã quodd quicquid constituerit, irritum futurum sit, & iure publico restitutioni obnoxium, cum maxima eius, qui ita disposuerit, infamia. Nemo odium, quod Carolo 8. cum Ludouico Duce Aurelianèsi, qui ad Regnum vocatus, Lud. 12. dictus est, intercessit, ignorat, & Caroli de Ludouico repellendo voluntas, si cõsequi aliquo modo potuisset, nihilominus etiam tùm locum & dignitatem suam Lex Regni tenuit. Nunc autem Regis nostri, in Nauarrenum quem & affinè habet, animus ira notus est, vt facilè à Rege Nauarrenum amari

Ioh. And. in c. licet. de vot. Pa norm. conc. 3. Bald. in 6. il lud. de prohi. feud. alien. Ias. in l. nemo. ff. de leg. 1. Bened. in cap. Raim. vers. in eodẽ testamento. extr. de testam.

amari appareat; eiusq; omnino defensionem suscepturus Rex ipse videatur: Tantum abest vt famam suã optimus Princeps, tam impio facinore lutulare velit, quod sibi tamen turbatores nostri pollicentur.

Cùm itaque liberare se Regni huius subditi, sacramento naturalibus principibus suis debito nulla ratione possent; neque Rex quicquam præter communem Regni legem constituere, videamus an hoc ius Romano Pontifici, tamquam Ecclesiæ capiti debeatur. Scio Papicolas omnes, qui veris Catholicis iniquiores sunt, ita credere & iudicare. Neque aliter sentit Augustinus de Ancona Dكتور Sorbonicus, libro ad Ioannem 22. Papam, in quo ne Regnum quidem Franciæ excipit: & Ioannes de Terano Papæ Urbani sexti Camerarius, in libro de Monarchia Papali. Tribuunt hi, Pontifici, tamquam Ecclesiæ capiti, omnem & spiritualementem & temporalem auctoritatem, etiam supra Concilia, quæ ipsa nihil in se iuris habere, ipse Pascalis Papa declarat. In eius decretalis expositione volunt Doctores Canonici, Pontificem, decreta

*c. significasti.
extr. de elect.*

*Constā. concil.
sess. 4. & Ba-
sil. sess. 12.*

*e. precipue.
21. q. 3.*

*omnes. de ma-
jor. & obod.
van. alius.
15. q. 6.*

q. 2. c. 8.

Concilij rescindere posse, & in concilium plenam auctoritatem habere: atque ita S. Rom. sedi additi concludunt: quæ tamen opinio, ut hæretica, generalibus Concilijs Constantiensi & Basiliensi damnata est, præsentibus Ioanne vigesimo tertio, & Eugenio tunc temporis Pontificibus: Secundum quæ veteres Romani Episcopi renūciaturos ea se Ecclesiæ profitebantur, quibus mederi ipsi non poterant.

Quantum autem ad temporalem Imperatores, Reges & Principes terræ potestatem, liberius sibi eam tribuerunt, eò impudentiæ lapsi, ut Imperatorem, qui est mundi Dominus, præstare sibi Sacramentum fidelitatis debere, dicerent. Proficisci hoc ius à S. Clemente, Episcoporum Rom. tertio, persuadere conantur, qui à B. Petro acceperit. Et sibi ipsis suauiter blandiuntur, cum Zachariam Papam, Francorum Regem, de familia Merouingiorum ultimū, Regno deposuisse dicunt: quamuis reuera consiliū tantū Nobilitati Francorum Papa tum dederit, uti rectè notauit Guilielmus Ocham in libro de Potestate Ecclesiæ, Centum & quin-
qua-

quaginta circiter postea annos Bonifacius 7. impiè & sacrilegè eandem publicè vsurpare tyrānidem conatus est: & Gregorius 7. Hildebrandus aliàs dictus, defendere palam ausus est, & statim in Henricum quartum Imp. exequi, cui Rodolphū Sueviæ Ducem opposuit: hanc sibi auctoritatē non ex fabulosa Constantini donatione, aut Pipini Caroli M. & Ludouici Franciæ Regū liberalitate tribuens; sed habere se à Deo & B. Petro duplicem gladium, spiritualem & temporalem iactans, clerm. vnic. de iurciur. sacris illis verbis, *Pasce oues meas*, ad Imperatorē deponēdum abutens: gerere se *claves Regni cœlorum*, dicens, ad ius sibi in Reges & Principes vindicādum. Et his artibus, maximā sibi Italiæ partem subiecit, quantumuis repugnante Henrico Imperatore quem bis & sexagies, collatis signis, pugnasse ferunt, Abb. Vysp. in Henr. 4. Benno de vit. Pontif. supra Magnum Marcellum, quem Roman. gladium vocitabant, & inuictum illum Cæsarem, quorum hic 30. iustis prælijs, ille 52. cum hoste, aperto Mare, congressus dicitur.

Eodem se modo, easdē ob causas, in Henricū 5. Henrici 4. filiū, Pascalis 2. &

Calixtus secundus Pontifices gesserunt
 & idem postea perpetrarunt Adrianus
 quartus & Alexander 3. qui Fridericū
 Barbarossam Imp. pedibus calcavit:
 neque innocentiū cum Friderici filio
 Philippo, egit Innocentius tertius: op-
 posuit enim Othonem, qui inde quar-
 tus dictus est, Saxoniae Ducis filium,
 post pronunciatam in eum excommu-
 nicationis & priuationis Imperij sen-
 tentiam, arrogantia & imperioso fastu
 plenam, addito hoc superdicto, confir-
 mandae auctoritati suae, *Tu es Petrus, & su-
 per hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam:*
 quae verba & alio loco, cum auctario,
 repetit, verbis nempe quae à Deo om-
 nipotente Ieremiae dicuntur, *Ecce consti-
 tui te super gentes, & regna:* seque ipsum So-
 li, Imperatores & Reges Lunę compa-
 rat. Et fuit Innocentius hic in Philip-
 pum Imp. tam malo animo, vt eius o-
 dio Lupoldi, in Archiepiscopum Mo-
 guntinum promoti, electionem rescin-
 deret: quod iniuria factum, etiam Ab-
 bas Vespbergenfis faterur. Gregorius 9.
 Sabellico & eodem illo Abbate aucto-
 ribus, leuissimas & nihili ob causas,
 Fridericum secundum terris & regnis
 suis

*c. venerabilem
 extr. de elect.*

Ierem. 1.

*in c. solita, extr.
 de maio. obed.*

*c. bone memo-
 ria, extr. de e-
 lect.*

*Sab. Euseb. ad
 9. lib. 9.*

fuis exiit: Cuius sententia confirmata
 deinde & denuo publicata ab eius suc-
 cessore Innocētio quarto, postea etiam
 ab Bonifacio octauo in sextum Decre- *e. ad Apōtol.*
 talium, inserta est, quo loco hæc sacræ *de re iud. in 6.*
 scripturæ verba, *Quodcunq; ligaueris super*
terram, &c. adducit, quorum auctoritate
 effrænem voluntatem suam exseque-
 retur. Itaque Baldus & Ioan. Andreas
 glossatores imprimis Catholici, aiunt
 eum partis potius & aduersarij, quàm
 boni iudicis functum officio. Nicolaus
 tertius qui paullo post eum vixit, Vr-
 bis administrationem, ceteris omnib.
 auferre, solo Pontifici asserere volens,
 seuerè vetuit, ne quis Rex, Dux, Co-
 mes, aut Marchio ad senatoris aut præ-
 secti dignitatem promoueretur, nèue
 promotus eam acciperet: iurisdictionem
 omnem sanctæ sedis, exclusis a-
 lijs omnibus, propriam esse, non dona-
 tione Constantini, sed horum verborū *e. fundamenta*
 auctoritate comprobans: *In omnem terrā,* *de elect. in. 6.*
exiit sonus eorum: aliorumque quæ pro
 arbitrio suo impiè & ineptè torquet.
 Iisdem motus rationibus Bonifacius
 octauus Franciæ Regē Philippum Pul-
 crum excommunicauit, & Regnū eius

*extrav. vnam
sanctā. de ma-
ior. & obed.*

*c. pastoralis. de
re iud. in 6.
l. liberti. C. de
oper. libert.*

primo occupanti prædę exposuit, ut in
eius cōstitutione reuera extrauagante
legimus, in qua nullum neq; Imp. ne-
que Regem excipit, quem sibi subie-
ctum non dicat, *etiam in temporalibus*, ut
ipsemet loquitur. Et summa illa aucto-
ritate, Clemens 5. sententiam ab Henri-
co septimo Luxemburgensi, Imperat.
aduersus Robertum Siciliae Regem la-
tam rescidit, cum antea eum veneno,
monachi Eucharistiam ei ministrantis
opera, sustulissent. Quod factum ar-
rogantię & iniurię Baldus arguit, me-
rito. Tragedię denique illę, quibus
Ioannes vigesimus secundus Papa, Be-
nedictus 12. Clemens sextus cōtra Lu-
douicum Bauarum Imperatorē, totum
Christianum orbem turbauerunt, &
parentum nostrorum ætate Alexander
sextus & Iulius secundus superioribus
illis nequaquam leuiores fuerunt, ijs-
demque nixę fundamentis. Atque hæc
sunt Pontificis Romani argumenta,
quibus sibi Reges deponendi, Regna
euertendi, & prædæ exponendi, au-
toritatem tribuit.

Verum tamē est, qui artificiosius dis-
simulare nouerant, Regnum Franco-
rum

rum semper excepisse. Et Innocentius tertius ad Prælatos & Nobiles Franciæ, in gratiam Ioannis Sine-terra Angliæ Regis scribens, profiretur se iurisdictionem Regis Francorum turbare, aut minuere nolle. Sed Hostiensis, qui historiæ veritatem optimè nouerat, notat ad locum illum, protestationem, ipso facto redargui: quoniam Innocentius ille Philippum Augustum Regem, impedire volebat, quominus iure suo vteretur in Ducatu Normaniæ & Aquitaniæ & alijs ab Anglo possessis, quæ Artusij primogeniti fratris sui filij cæde in commissum venerant. Et alia decretali epistola fatetur idem Papa, Francorum Regem neminem in temporalib. & Regni sui administratione, superiorem agnoscere. Clemens 5. in sua extrauaganti, vt Philippum Pulcrum, Bonifacij octauæ insolentia meritò irritatum, placaret, Bonifacij contra Franciæ Regnum editam declarationem rescindit; & sedi suæ non subiacere Franciæ Regnum fatetur.

Idè ille Pontifex auctoritatè in qua officarij sui in regnicolas, cum ipse in Regno esset vteretur, ex Regis permis-

*ca. nouit. extr.
de iudic.*

*c. per venerabilem. ext. quò
fil. sint. legit.*

*extrau. neruit.
de priuileg.*

su proficisci vltro profiteretur, vti ex protestatione eius in Curia Parliamenti tabulas relata, videre est.

Ioan. Ign. de excell. reg. Frã. Spec. in tit. de appell. & nunc tractemus. Bar tol. in l. hostes. ff. de capt. Bal. in c. 1. de pac. iur. firm. And. de Iser. ibid.

Et constat certè Francorum Regem, nullum mortalium, quod ad Regni sui administrationem attinet, superiorem habere; neque Rom. subiectum esse imperio, cui Gallias armata manu, iure belli, abstulerit. Reges enim Franciæ, quamuis ipsi etiam Imp. aliquandiu fuerint, non tamen hoc Regnum Imperio subiecerunt. Ideoque Regius generalis procurator, Carolo quarto Imp. qui tum Parlameto intererat, & equestrem, nescio cui, dignitatem conferre volebat, se opposuit, neque vltra progredi, nisi post acceptum expressum Caroli quinti Regis mādatum, passus est. Et Carolo quinto Imp. cū per Franciam iter faceret, nō nisi Francisco primo Rege permittente, iudicatis pœnā remisit, & vitæ gratiam fecit; quoniam Maiestate Regia excepta, nemo in temporalia auctoritatem habet: in quorū numero, absque dubio, est pœna criminum, atque etiam hæresis, qua de agimus, cuius cognitio seculari Magistratu merito semper reseruata est. Quoniam

niam diuina semper lex consideranda est, in hoc primùm seculo, in quo Magistratui Politico de temporali, politiæ & societatis humanæ conseruatori, obedire tenentur, ad confusionē & turbas euitādas: Tum in altera illa & meliori vita, in qua solus Deus iudex sedet, & pœnas imponit, nullq̄ in eam rem, iniuriæ sibi factæ vindice Magistratu constituto. Nam sacerdotes le- Luc. 5. & 22.
 gis diuinæ custodes & Magistri, non iudices, sed animæ lenes medici constituti sunt. Et Dei Leges, non sanctiones, pœnam aut supplicium statuentes sed instructiones sunt, & admonitiones amicæ. Si etenim ad Legis diuinæ obseruationem vi & armis cogimur, exiguam certè benefactis nostris mercedē merebimur. Ideoq̄ Apostolus, 2. ad Cor. 1.
non quia dominamur fidei vestræ, inquit, sed adiutores sumus gaudij vestri, & alio loco his 2. ad Tim. 3.
verbis nos docet: Omnis scriptura, diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia. non addit, ad cogendum, ad puniendum. B. in dial. de dignitat. sacerdot.
 Ioannes Chrysostronus auctoritatem Regiam, ab Euangelij Ministerio accutate distinguit: Ministerium inquit

esse onus impositum à Deo ad docendum, absque armis; non autem Regnandi aut auferendi potestatem, aut politicas Leges condendi. Idem scribit, Episcopus nostras Hilarius, ad Constantinum Imp. contra Mediolanensem Episcopum Auxentium. Didicerant hoc sancti illi patres, ex ore filij Dei, Domini nostri Iesu Christi: *Principes gentium, inquit Apostolis suis, dominantur eorum: Nō autem ita erit inter uos.* Alio loco promittit Apostolis suis, cum sederit filius hominis in sede Maiestatis suæ, & ipsos sessuros, ut iudicet tribus Israel: in hoc autem mundo quamdiu, futuri sint, ministerium sibi commissum exercetes, *ad præsidēs, inquit, & Reges ducemini, propter me.* Et præiuit nobis ipse exemplo suo, Ecclesiæ caput, Christus: cum enim Regem eum facere vellent, fugit in montem, & Regnum suum de hoc mundo non esse professus est. Imò Regibus terræ seipsum subiecit, tributum eis pro se & eo quem Principem Apostolorum suorum designauerat soluit: gratiæ suæ præmia, & iniuriarum suarum vindictam, ad cœleste Regnum suum reseruans; & Apostolis suis, ut se imita-

imitarentur, grauiter iniungens. Et a-
 pertè B. Paulus Apostolus, nemo, inquit, 2. ad Tim. 2.
 Deo militans implicat se negotijs secularibus. & 2. ad Cor. 6.
 seruuum Domini oportet mansuetum esse, ad om-
 nes docilem, patientem, cum modestia corripien-
 tem eos qui resistunt veritati. Et, vt paucis
 rem expediam, Iurisdiction duplex est,
 Terrestris vna, Regibus & Principibus
 demandata, cui omnes tenentur obe-
 dire, cuiuscunque status aut dignitatis
 sint, Laici, Clerici, Presbyteri, Episcopi,
 Pontifices: ex eo quod scriptum est, Rom. 13.
 Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita
 sit. Ad quem locum ait B. Chrysosto-
 mus, Apostolum vniuersalem notam
 vsurpasse, Omnis, vt ostenderet nullam
 excipi creaturam, neque Apostolum,
 neque Prophetam, neque Sacerdotem,
 aut Monachum, aut quempiam alium.
 In prima autem illa Ecclesiæ ætate an-
 tequam superbia & ambitio Episcopo-
 rum animos inualisset, Pontificè Rom:
 nūquam Imperium recusasse legimus.
 Exstant apud nos Bonifacij 1. ad Ho- c. Ecclesia. cap.
 norium Occidentis Imp. preces, qui- victor 97. dist.
 bus petit vt sanciat, ne Episcopi in po- c. si duo. 97. di-
 sterū & Pontifices Rom. favore & gra- stinct.
 tia, aut alio illicito modo eligantur.

Cui Imperator Princeps valdè Catholicus, vti requirebat precum argumentum, responderet. Odoacer Herulorum Rex, qui anno quadringentesimo septuagesimo primo, Romæ imperare cœpit, & annos quatuordecim imperium tenuit, post Orestis & Augustuli, filij eius, qui Occidētis Imperatorum, ante Carolum Magnum vltimus fuit, cædem, multas egregias, etiam in Ecclesia ab Ecclesiasticis receptas constitutiones edidit, tandem à Theodorico VVifigotho, ab Zenone Oriētis Imperatore in Italiam misso, interfectus. Pelagius 1. fidei suæ confessionem apud Ruffinum, Childeberti Francorum Regis legatum, edidit, & eidem fidelitatis sacramentum præstitit. Leo quartus Papa, iurat & profitetur, leges se ab Lothario primo Ludouici Pij filio, Caroli Magni nepote, Romæ præsentente Eugenio primo Papa conditas, seruaturum, quarum pars, Feudorum libris inserta est; eas autem ante ianuam Beati Petri ad limina, in atrio, factas, in inscriptione legimus, qui locus, erat olim sollempnis, publicandis Imperatorū Christianorū constitutioni-

*c. benè quidem
96. distin.*

*c. satagendum
25. distin.*

*ca. constitutio
fendi. d. Lotha
rj li. 1. de feu.*

turionibus, si Casiodoro & alijs credi-
 mus. Eodem tempore, idem Imp. Ma-
 gistratus in Vrbe constituit, qui iurisdic-
 tionem, Imperatoriam administrarēt.
 Idem Leo Pont. satis ostendit, quārum
 suo tempore Imperatoribus, Pōtificates
 Rom. deferrent, Cūm Lotharium & Lu-
 douicum secundum eius filium, obse-
 crat, vt Rheatinam aut Tusculanā ec-
 clesiam, Colono cuidam, diacono, con-
 cedant, idoneum spondens, Et præces
 ad Deum pro Impp. facturum promit-
 tens. Idem Leo is ipse est, qui maiesta-
 tis accusatus, coram Imperat. Ludoui-
 co secundo Lotharij filio causam suam
 egit, & se crimine purgavit, vt ex Gra-
 tiani decreto notare licet. Similem &
 Ioannes secundus Papa eidem Impe-
 ratori Ludouico secundo declaratio-
 nem edidit. Ex Honorij tertij qui an-
 no millesimo ducentesimo decimo-
 sexto vixit, decretali Epistola apparet,
 nondum omnino legum Imperialium
 in Ecclesia Catholica, memoriam su-
 blatam fuisse; neque tum sacerdotes
 atque Pontifices, iugum earum pror-
 sus abiecerant, etiam in causis, quas vo-
 cant, spiritualibus: vt cūm de iureiurā-

*Casiod. lib. 9.
 Varror. Blond.
 Sabell. Egn.
 Platin.*

*c. Rheatina.
 63. distinct.*

*c. de capitulis.
 c. fin. 10. dist.*

*c. si nos incom-
 petenter. 2. q. 7*

*c. 1. extr. de iu-
 ram. cal.*

*l. i. c. de iur.
calum.*

do, ad causarum decisionem, in iure præstando, agitur; quo casu renouat Honorius antiquum Martiani & Iustini primi edictum. Ut finem faciamus, & ijs occludamus os, qui Pontifici, Episcopis, & Ecclesiasticis ceteris terrenum asserere volunt Regnum, Imperatoribus & Regibus nõ subiectum, imo Imperatorem sibi & Reges subiciens, inquiramus in scripturis sacris diligenter, Regum & Principum Israeliticorum, in sacerdotes & ceteros legis diuinę ecclesiasticos, auctoritatem, quæ imminuta, post tempus gratię, esse non debet: cognoscet summum eius habuisse, quamuis officium sacerdotis exercere licitum eis non fuerit. Et certè diuersa sunt, neque confundi debent, ministerium & politia atque disciplina Ecclesiastica, quæ merè temporalis est.

*p. siquidem. c.
sicut. 11. q. 3.*

Caput alterum iurisdictionis (huius enim duo esse capita mox dicebamus) in cœlo est; eamq; à iudicio diuino expectare debemus. Neque ideo Christi legem mancã esse aut imperfectã dicemus, quòd impijs & facinorosis nullam hinc pœnam statuat: cum enim cœlestis

lestis & spiritualis fit, ad vitam illam
 æternam præmia & pœnæ referuatur:
 itaque, quod de periurio Alexander Se L. 2. C. de reb.
cred. de iureiu.
 uerus dixit, hîc in genere vsurpari pos-
 sit: *Qui in Deum peccat, satis Deum habet vltro*
rem: Deo supplicium sibi omne vindi- Matt. 28. 1. ad
Tim. 3. ad Tit.
cap. 1.
 cante, vt peccator, in hoc mundo, tem-
 pus ad resipiscendum & pœnitentiam
 agendam habeat. Verum quidem est, si
 quid à magistratu ciuili in eam rem san-
 ctum sit, eius erit iniuriã legibus suis
 factam vindicare. Itaq; vt Isidorus in-
 quit: *sepè per Regnum terrenum, cœleste Re-* c. principes fe-
culi. 23. q. 5.
 gnum perficitur, vt qui intra Ecclesiam positi
 contra fidem & disciplinam agunt, rigore Prin-
 cipum conterantur, ipsamq; disciplinam quam
 vtilitas Ecclesiæ perficere non præualet, ceruici-
 bus superborum, potestas principalis imponat.
 Idque contra hereticos, ab omnibus
 Christianis Principibus, nostris maxi-
 mè, factitatum est: vt ex innumeris tam
 veterum quàm recentiorum Regum Lud. 9. Franc.
1. Henr. 2. Ca-
rol. 9.
 Christianissimorum editis legibus &
 constitutionibus, manifestum est. Et
 certè si de hæreticorum pœnis presby-
 ter aut Episcopus cognosceret, iurisdic-
 tionum oriretur & officiorum magna
 cõfusio, Aurifaber, de auro ab se elabo-

rato, de cura sua medicus, sententiam
 ferre, quisq; deniq; violato iusto & de-
 cente rerū ordine, causæ suæ patronus
 & iudex esse vellet. B. Pauli Apost. ab
 Iudæis hēresis accusati, exēplo satis in
 hanc ré edocemur, qui ad Festū præfe-
 ctū Cæsaris deductus, Cæsaris esse causę
 cognitionē iudicauit, & accusatoribus
 suis corā Imper. diem dixit. Honorius
 Imp. Marcelliū tribunū iudicē Catho-
 licis & Donatistis dedit. Dulcro etiā
 qui & ipse ab Imper. dignitatē tenebat
 cōmissum est ad Catholicorū preces, vt
 Africanorum Donatistarū causam deci-
 deret, vt D. refert Augustinus: & ab eo
 petijisse Catholicos, vt ferendam in
 eos sententiam suis iudicibus manda-
 ret, ex Gratiani decreto constat. Idem
 Gratianus Pelagij Papæ sententiam,
 expedire hæreticos à secularibus e-
 tiam potestatibus comprimi, inseren-
 dam Decreto suo censuit. Ad hoc re-
 statur D. Ambrosius missum ad se ab
 Valentiniano Imperatore Dalmatium
 tribunum, qui sibi diem diceret. Iam
 igitur extra dubium est, tēporali Prin-
 cipis iurisdictioni, punitionem hære-
 ticorum, in quos pœna, principalibus
 consti-

Act. 25.

Opt. in hist.
Afr.tract. 2. ad 3.
cap. 10h.c. quādo. 23. q.
4. c. an. qual. 23
q. 5.

Epist. 32.

constitutionibus, statuta est, cōpetere.

Sacerdotis quidem & Episcopi officium est, scientia instructum esse; & eos qui voluntatem Dei neglexerunt, & qui se, cū Christiani essent de sinu Ecclesiæ subtraxerunt, ex Sacris literis & vniuersalis Ecclesiæ sententia, fortiter conuincere. Hæ veræ sunt Regni cœlorum clauēs, ipsis à Deo traditæ; hi gladij duo, quibus qui sint soluti vel ligati ab Ecclesia Sacerdos demonstrat: in hoc solo consistit ligandi in cœlo aut soluēdi auctoritas, vt in B. Matthæi locum eleganter D. Hieronymus docet, cui se Magister sentētiarum adiungit. Neque ita est parui momenti auctoritas hæc, vt à Christianis fidelibus negligi debeat. Certum enim est ex peccato nasci culpam, & inde obligationem, qua nos Dei hosti astringimus; quam qui non reuocauerit, Ecclesia pellendus, & tamquam putre membrum, Satanæ tradēdus est. At qui peccatorum suorum contritione & confessione in viam redire volet, tria statim recipit, superioribus illis contraria, Remissionem peccati, deinde culpæ abolitionem, & obligationis cum

Matth. 16.

1. ad Cor. 5.

Distinct. 12.

cap. 7.

Satana contractæ liberationem, tum cum Catholica Ecclesia reconciliationem. Et in his vera pœnitentia sita est, quæ nobis ab sacerdote aut Episcopo imponitur, vi & iure auctoritatis eius quam in cœlo & in terra ligandi habet & soluendi. Apparet itaq; in Ecclesia Dei necessariam sacerdotij dignitatē & Ecclesiasticam auctoritatē fuisse, vt cura & disciplina quadam, animi nostri in Diuinæ voluntatis cognitione conseruarentur; eaq; ratione, diuina fauente gratia, vitam consequeremur. Quamuis enim creatus, ad Dei & sapientiæ eius æternæ imaginē, homo fuerit, ideoq; perfectus & nulla institutione indigens: atramen post lapsum, & primi parentis corruptionem, valde ei necessarium fuit ad primam veri cognitionem reuocari, & in Creatoris sui gratiam reuerti: quam vt cōsequeretur, multa ei mandata præscripta, seueræ leges traditæ, quas sub mortis & damnationis æternæ pœna, seruare teneretur, vsque ad Gratiæ tempus, quo velum Deo rumpere & auferre placuit, legisq; veteris rigorem tollere, peccata nobis nostra remittere, ob dilecti ipsius

filij Iesu Christi passionis meritum, ad mortis autem tam pretiosę, excellentes fructus percipiendos, sancta nobis sacramenta reliquit, tamquam pignora, quorum administratio Apostolis, sacerdotibus & Doctorib. cõmissa est. Ut itaq; Architekti finis & scopus est, edificij consummata structura; ita Ecclesiasticorũ officium, & finis vnicus est, quæ ad fidẽ spectant, edocere, actiones nostras amicis admonitionib. regere, vt salutẽ tandẽ æternã, hac vita piẽ defuncti, assequamur: Nulla alia auctoritate à Deo insignes, quàm sanctis admonitionibus & institutione, ad Deum cognoscendum efficaci, ob oculos nobis malorũ supplicia, bonorũ præmia, vniuersali Maiestatis diuinæ iudicio distribuenda, ponẽtes, & sepius inculcãtes.

Sed cùm neque populi, hac in re, xxi.
 vlla sit auctoritas; neque Pontifici hoc ex officio conueniat, cuius merè spiritualis potestas, nihil iuris in Regna mundi habet: quid futurum est si Imperatoris ipsi & summi Reges hæretici sint, aut aliã impbe vitæ? vt certè & ipsi homines sunt, peccatis & errorib. obnoxij. Annon scãdalum ingēs, ma-
ior

ior etiam calamitas futura est, cum isti summo cum imperio regnabunt, ut persecutores sint & flagella Ecclesiæ Dei? Hic peto à Frâcis nostris ut sapientis & magni illius viri D. Augustini responsum perpendant. Imperatores, inquit, si in errore essent, & pro errore suo, contra veritatem, leges darent, per quas iusti probarentur, & coronarentur, non est faciendum quod illi impiè iubent. non ait pellendos esse, regno spoliandos; hoc solum, non est faciendum, quod illi impiè iubent. D. Ambrosius, quâ Iuliano apostatæ, milites Christiani, obedientiam reddebant, nõ improbat; tantum admonet eos, ne quid contra Dei honorem committant. B. ipse Petrus nunquam Ecclesiæ persuadere conatus est, ut Neronem deponerent; sed ut orarent pro eo, debitumque ei honorem deferreret, hortatus est. Sancta illa Fulminatoria legio, pugnare & vitam exponere sub M. Antonino philosopho non recusavit, quamvis Christianorum hoste infensissimo, ut restatur seuera ab eo edita in religiosam pietatem constitutio, cuius in Pandectis nostris exstant vestigia: & meminertit Eusebius, Capitolinus, Dion, Xiphili-

e. Imperatores.
ll. q. 3.

e. Iulianus.
el. q. 3.

l. 30. ff. de pæn.
Euseb. lib. 5. ce-
teri in M. An-
tonini vitæ.

nus

hus, alij. Ex Tertulliani apologetico
 satis constat, quanto Seuerus Imp. in
 Christianam religionem odio labora-
 rit: sed qualis Christianorū animus, in
 Principē nominis sui hostē, fuerit, ipsi-
 us Tertulliani verbis audiamus. Sic *et Ad Scapulam*
 circa maiestātē Imp. infamamur, tamē nūquā Al-
 biniani, nec Nigriani, vel Castiani inueniri potue-
 runt Christiani (coniurauerāt hi in M. An-
 toninū Philosophum, Commodū, Per-
 tinacē, & Seuerū, quomodo nostri ho-
 die in Regē) sed iisdē ipsi qui per gentes eorū
 in pridie usq; iurauerāt, qui pro salute eorū hosti-
 as et fecerāt et vouerāt, qui Christianos saepe dam-
 nauerāt, hostes eorū reperti sunt. Christianus nul-
 lius est hostis, nedū Imperatoris: quē sciēs à Deo
 suo cōstitui, necesse est vt *et* ipsum diligat, *et* re-
 uereatur, *et* honoret, *et* saluū velit, cū toto Ro-
 mano Imperio, quousq; seculū stabit, tādū. n. sta-
 bit. Colimus ergo Imperatorē sic, quomodo et no-
 bis licet, et ipsi expedit, vt hominē à Deo seruan-
 dū, et qcqd ē, à Deo cōsequutū, solo Deo minorē.
 Constantium, Valentem, Zenonem,
 Anastasium, Iustinianum. 1. & 2. Hera-
 clium, Leonem. 3. Philippū, Bardanē,
 Cōstantinū. 5. Leonē. 4. & alios plerof-
 que hereticos Imp. legimus; Imperio
 spoliatos nō legimus, quauis errorib.
 eorum,

eorum, ab Ecclesia Catholica, sæpius damnatis. Licet nihilominus Ecclesiæ, Reges & Principes falsarum opinionum sectatores, aut vitæ improbæ, nisi post crebras admonitiones resipiscant, excōmunicare: hoc ipsum tamen vni soli Episcopo aut Pontifici, qualis qualis sit, non licet, absq; Ecclesiæ iudicio & cōsensu, auditis etiam & examinatis Regis exceptionib. & defensionib. Quæ in re oēs, absq; dubio, iuris solennitates seruandæ sunt, cum propter criminis grauitatem, tum propter rei dignitatē: quod inde temerè irritato Principe, maximi in Rep. Christiana tumultus, & cruēta bella ciuilia, & sparso miserorū fideiū sanguine, Ecclesiæ subuersio cōsequeretur: vt rectè monet & docet D. Augustinus dum præceptum illud diuinū interpretatur, quo nobis, obedientia in Reges nostros, iniungitur. Excōmunicatio prætereà, cōtra antiquis patrib. obseruatū ordinem, absque causæ cognitione facta, iniusta esset, & prorsus irrita, qua non lederetur, qui notaretur, sed solus ille à quo notaretur, vt Gratianus docet, locum D. Hieronymi in Leuiticum explicans. Et Leo Papa
ait

*c. præcipue. c. si
Episcopus. c. si
quis presbyter.
c. si quis episcopus.
11. q. 3.*

*ad Rom. 15.
1. ad Cor. 6.*

*c. si quis non
recto. 24. q. 3.*

*c. manet. 24.
quæst. 1.*

ait Priuilegium Petri manere vbicunq; ex ipsius
 æquitate fertur iudiciũ. Innocētius. 3. quan-
 tuuis auctoritatis suę cōseruandę & au-
 gēdę nimio studiosus, faterur excōmu-
 nicatũ, qui se iniuria excōmunicatum
 dicit, querelã instituere posse; & ad p-
 bandã innocentĩã suã admitti. In Fran-
 cia aut̃ nostra, ex priuilegiis Frãcię, sæ-
 pissimè sentētiis Curie iudicatũ est, ne-
 que Regē, neq; officarios, neq; subdi-
 torũ eius corpus aliquod à Põtifice aut
 quouis episcopo excōmunicari posse.
 In quam sententiã, Carolus Molinæus
 aduocatus celebris, & Iureconsultus
 inter primos sui tēporis, refert bullam
 haberi Papæ Martini. 5. expressis ver-
 bis cōscriptã: quę cõmuni iuri Pontifi-
 cio nequaquã repugnat. Licere enim
 sibi Ioannes. 22. ait, priuilegiũ alicui, ne
 excōmunicari possit, cõcedere. Ideoq; extrau. diui-
na de priuil.
 Eugenius. 4. Papa, Francis, sanctę sedis
 Apostolicę curiam sequentibus, hoc
 dedit, ne cui Episcoporum, sententi-
 am in eos excommunicationis iacere
 liceret. Sed bullis istis, aut priuilegijs
 Curie Rom. non indigemus: digni-
 tas enim & auctoritas & ius maiesta-
 tis Regis Francorum, qui in Regno
 suo,

*c. per tuas. ex-
tr. de sent. ex-
com.*

*In 4. part. fil.
parlam. tit. de
iur. reg. Franc.
extrau. sequen-
tes. de iudic.*

suo, neminem, præter Deum, superiorē, agnoscit, ita nos tuetur, vt neque Papa neque Episcopo cuiquam, ciuitatē aut corpus aliquod, Franciæ Regno subiectum, excōmunicare permittat. Eam ob causam anno 1488. Regius generalis procurator; *tamquam de abusu* ab Pōtificis excōmunicatione, in Gandauenses cōtorta appellauit, qui tū Maximaliano Imperatori, Comiti suo, & ob id Franciæ vasallo, parū obediētes erant: nō enim ad Papam, cui nulla est in subditos huius Regni auctoritas, sed ad Regem, tamquam Dominum recurrendum erat. Er Carolus. 5. Rex, edicto anno 1369. in Parlamento confirmato, seuerè prohibuit, ne quis episcopus aut prælatus, quacunque tandem occasione motus, excōmunicationis sententiam, in ciuitatem, communitatē, corpus aut collegium aliquod Regni sui ferret: vtpote quæ in sua tantū potestate essent, nullo præterea mortalium quicquam in eos auctoritatis habente.

Quod & Rex Ludouicus II. reuocauit. Et orta est hinc, sanctè apud nos seruata *tamquam de abusu*, à Papa & Ecclesiasticis

sticis ad Parlamenti Curiam appellan-
 di consuetudo. Absq; eo, constituerent
 in Francia, Ecclesiastici Monarchiam à
 Regia distinctam, & Regia potentio-
 rem. Sed Regij imperij tueri maiesta-
 tem, eiusq; dignitatem vita sua anti-
 quiozem habere, & ne qua eius demi-
 nutio fiat, veri oēs Frāci curare debent.
 Itaq; hoc solū Pōtifici & Episcopis su-
 perest, vt priuatos homines ex sancto-
 rū decretorū, & constitutionū Canoni-
 carum auctoritate excōmunicare pos-
 sint. Et hic vnicus est contra Reges &
 summos Principes, hereticos aut aliās
 Ecclesiæ scandalū afferētes, procedēdi
 mod⁹. Excōmunicatione aut legitimē
 & secundum obseruatū olim in pri-
 ma & florenti Ecclesia iuris processum
 facta, nostrum erit disputare, an ideo
 fide & sacramento principi naturaliter
 debito, liberati simus.

Pontificum Gregorij. 7. Honorij. 3.
 Lucij. 3. Innocentij. 3. & aliorum notæ
 sunt constitutiones quib. heretici prin-
 cipis, aut aliās excommunicati subdi-
 tos, non solūm fidei sacramēto soluūt,
 sed obedire ei etiam, sub excommuni-
 cationis pœna, prohibēt. Constitutio-

*c. nos sanctorū.
 c. iuratos. 15. q.
 6. cap. ad abo-
 lendam. c. ver-
 gentis. c. excō-
 municamus. c.
 fin. extr. de hæ-
 ret. c. fin. extr.
 de pan.*

nes istas, non nisi à summo, Pontificum
in sui temporis Principes odio, profe-
ctas arbitror. Ioannes itaq; Andreas, In-
nocétius, Archidiaconus, Panormita-
nus & pleriq; alij doctissimi Decreta-
lium interpretes, quia aliam sentétiam
amplectantur, multa ijs opponunt ar-
gumenta graua: tandem ita exponunt
& limitant, si excommunicationis sen-
tétia subditi, obligatione quam do mi-
nis suis vasalli debent liberi nomina-
tim pronuncientur. Quod verisimile,
imò verissimum est multas ob causas
Religioni & pietati ciuili cōsentaneas.

Primùm quia Regibus nostris seu
bonis seu malis obedire tenemur, quo-
niã electi sunt, & à Deo, pro lubitu, vt
nobis imperent, constituti.

Secundò, quia excommunicatio sta-
tum non mutat, nec minuit, nec habet
capitis diminutionem secundùm Iu-
reconsultos, vt priuationem & publi-
cationem in se bonorum continere
possit: sed motionem ab ordine & cœ-
tu Christianorum, vt de Senatore Mo-
destinus loquitur, qui Senatu motus,
capite minutus non est, & Romæ mo-
rari potest.

ff. de senat.

Præ-

Præterea excommunicatio discipli-
 plina est, admonitio, & medicina spiri-
 tualis, quæ cum bonis, opibus terrenis
 & caducis, seu paruis seu magnis, ni- 2. ad Cor. c. 10.
 hil commune habet. Namque, vt Bea-
 rus Paulus inquit, *arma militiæ nostræ non*
carnalia sunt. Itaque cum Regna & do-
 minia maxima ex parte patrimonia-
 lia, saltim mūdana & terrena sint, quo- l. in agris. ff. de
 rum proprietas & possessio nihil ad acq. rer. dom.
 regnum Dei pertinet, declaratio amis- l. fm. ff. de calō.
 sionis vnius, alterius priuationem non
 infert.

Ad hæc, vt Paulus Iuriconsultus do- l. obligatione
 cet, quod alicui debetur certis modis ff. de oblig.
 deberi definit: inter quos modos, e-
 ius, cui nos obligatos fatemur, ex-
 communicatio, non censetur: Aliàs
 vasallus & subditus Domini sui in-
 commodo, commodum sibi & utili-
 tatem quæreret. Adde quod excom-
 municatio non eò spectat, vt in hoc
 mundo, pauper excommunicatus red-
 datur; sed vt, tamquam indignum
 membrum, Ecclesia Dei pellatur. Et
 talis declaratur, primùm vt fidelibus
 ceteris exemplo sit, facinoris grauita-
 tem & scandalum publicum perpen-

dentibus: secundò vt damnatus ad resipiscendum moueatur, & contritionem atque adeò horrorem peccati sui sentiat, videns se satanæ generis humani infensissimo hosti traditum; & reconciliari Ecclesiæ Catholicæ petat,

Epist. 1.

Luc. 7. 2.

Reg. 12.

à qua vt Alexander Martyr dicebat, in exilio finitimo relegatus est. Quòd satis discimus ex satisfactionis formula,

à veteri Ecclesia, excommunicato præscripta: Culpam coràm sacerdotibus

& Ecclesia fatebatur; in fidelium congregatione publica, verbis castigabatur, & officij sui admonebatur; & in locum certum, extra communionem &

conuentum Ecclesiæ, damnabatur, adiectis exteriorib. quibusdã pœnitentiæ

notis, in vestitu, gestu, & victu maximè,

quib. insignitus, sacerdotes, vniuersaq; Ecclesiã obtestabatur, remitti sibi culpã, & absolui petès. Tũ Ecclesia, de ministrorũ cõsilio, grauiter eũ aliquñ multabat, & tandẽ paulatim, prout consul

tũ videbatur, in Ecclesiã recipiebat: Nã primùm quidem ad audiendũ verbum tantùm admittebatur: deinde etiã, ad preces publicas; tum ad cõmunionem fidelium; tandem manibus presbyteri

1. ad Cor. 5. &

2. cap. 2. & 7.

1os. 7.

Iren. lib. 1. cap.

9. Tertul. de

pœnit. Euseb.

lib. 5. c. 28. lib.

6. c. 25. Sozom.

lib. 9. c. 35. can.

quadregesima

50. dist.

cont-

contactus, in statum pristinum restituebatur, ita vt nulli exprobrare ei preterita liceret. Ex hac excommunicationis forma, quam de veteribus Conciliis Ancyrae & Nicææ, sumpsimus, facile est iudicare temporalia eam non attigisse, de quibus, non est Ecclesiæ quicquam statuere, sed excommunicati solummodo correptione spectasse, quod ceteris, peccato eius offensis, exemplo esset: aut, vt scriptura ipsa loquitur, *in te 1. Cor. cap. 5. ritum carnis, vt spiritus saluus esset, in die Domini nostri Iesu Christi.*

Videntur præterea Gregorius. 7. Innocentius. 3. & ceteri Pontifices ita intellexisse, cū Domino & ijs qui cū eo versantur & negotiatur excommunicatis, ministros eius & domesticos, atq; alios qui obediētiam eis ex officio debēt, vt sunt vasalli & subditi, qui naturali & ciuili lege Principib. suis obligantur, in excommunicationis, sentētia cōprehēdi noluerūt: Necessitas illa obligationis, eos de excommunicatione excipit, quæ tamen ceteros tangit omnes qui cum excommunicato versantur. *Inno. quoniam multos. 11. q. 3. cap. quod in dubijs. cap. cū illorum. extr. de sent. excom.*

v. inter alias.
extr. de sent. ex
com.

Aristot. lib. 1.
Polit.

non tolli excommunicatorum nomina
cautiones, obligationes declarat; neque
eorum debitores liberari: multo minus
debitoribus, si solvant, vitio verti, quia
obligationis necessitate adigantur.

Iam & hoc indubitatum est, famili-
am & œconomiam, veluti minore esse
Rempublicam; Remp. autem veluti maiore
familiam, cuius Rex pater fit, protector
subditorum suorum, tamquam paterfamili-
berum suorum, à Deo constitutus. Sed idem
Innocentius. 3. cum & eos qui cum excommu-
nicato versantur, excommunicatione se-
rit, domesticos excipit & familiares, qui
obedientiam excommunicationi præstare co-
guntur. Nemo autem liberorum & dome-
sticorum patrifam. debitam obedi-
entiam, ea qua subditi Principi & Regi
suo obligati tenentur, laudabiliorē, aut
vinculo constrictam artiori iudicabit.

f. cum apud.
21. q. 3.
s. Volum. conc.
fol. 553.
Niceph. lib. 13.
c. 34. can. præci-
puè. c. Theugal-
dum. 11. q. 3.

Vt clarius tandem convincamus, Re-
gis excommunicationem subditos non
liberare, veterum annales evoluamus,
& exempla huic quæstioni accommoda
consideremus. Theodosius Imp. ob ci-
vium Thessalonicensium cædem excom-
municatus merito legitur: filius eius
Arcadius, propter depositum Ecclesia
Con-

Constantinopolitana B. Ioannē Chry-
 sostomū: Zeno & Anastasius, quòd Eu-
 rychiana esset heresi infecti: Lothari⁹
 1. propter adulteriū cum Galdrada cō-
 missū: subditi aut̄ eorū, nō idēò debita
 obligatione & sacramento soluti sunt;
 neq; vnquā imperiū eorū, vtpote legi-
 timorū dominorū recusarūt. Dagober-
 tus Frācorū Rex, Neronē imitatus, pri-
 mis annis bonum & Catholicum prin-
 cipē egit; circa annū. 637. spoliare Ec-
 clesias, tēpla destruere, Ecclesiasticos
 in exilium agere, alia execrāda perpe-
 trare cœpit: ob q̄ à Seuerino Episcopo
 Rom. graūiter castigatus, & sæpius ab
 S. Amādo Ultraieētē Episcopo, seuerē
 monitus, atq; etiā, vt quidā volunt, ex-
 cōmunicatus; à suis tamē reiectus non
 est, imò, cōtinuis suorū ad Deū precib.
 in viā reuocatus Deo ad mortē usq; san-
 ctē seruiuit. Cū Celestinus. 3. Papa,
 Philippū Augustū, Frācorū Regē año
 1197. excōmunicasset, ob repudiatā, nul-
 la legitima causa intercedēte, Isamber-
 gā vxorē Ioannis Daniæ Regis sororē,
 pulsus tamen Regno nō est, neq; eò mi-
 nus p̄ Rege & summo principe suo eū
 populus habuit. Cū Bonifacius. 8.

Uincula la

*Massam in
Chron.*

anno 1302. veneratam illam bullam in Philippum Pulcrum edidisset, Nobiles & praelati Franciæ Parisijs congregati, non cõpetere Pontifici eiusmodi ferre sentetiam pronũciarunt. Cũ Iulius. 2. Pontifex in Regem Ludouicũ. 12. quem meritissimò patrẽ populi dicimus, excõmunicationis fulmẽ iaculatus esset, eiq; sacris interdixisset, declararunt Nobiles & praelati, qui in Turoñesi ciuitate cõuenerat, licere ei fulmẽ illud tamquam vanum contemnere: & fidem Regi atq; sacramentum renouarunt. Hẽrico. 2. Angliæ Rege, ab Alexandro. 3. Papa, ob Thomam Episcopum Cantuariensem exsilio multatum, excommunicato, integrum tamen & ilibatum Regnum mansit, neq; obedientiam solitam subditi abiecerũt. Ioãnes Sine-terra eiusdem Angliæ Rex, Innocentij. 3. excommunicatione, in possessione Regni sui turbatus nõ est, donec ad tyrannidẽ delapsus, subditos suos iniquè premens, populo mouendi aliquid, sub excõmunicationis illius prætextu, causam dedit. Statim aut atque moderatiũs se erga suos gerere cœpit pedibus eius oēs, rogantes veniã, acciderunt,

derunt; Ludouicum Francum, in eius locum subrogatum, eiecerunt, ipso Ioanne mortuo, filium eius Henricum receperunt. Henricus octauus etiã Angliã Rex, à Papa Paulo tertio excommunicatus, mutatum in se suorum animũ non sensit. Daniã Rex Sueno, circa annum Dom. 850. ab Episcopo Roschildensi meritò excommunicatus, quòd ab Religione defecisset, & principes propinquos suos, in Roschildensi Ecclesia, S. Trinitati sacra, trucidasset, aditu etiã Ecclesiã & fidelium cõmuniõne ab eodem Episcopo prohibitus, regno tamen spoliatus non est, neque eius Imperium subditi detraxerunt, quamuis ab Canuto & VVolde-
 maro secretioribus cõciliarijs, & apud Regem gratiosis, animi eorum tentarentur, quòd Regnum, cum Suerchero Sueciã Rege diuidere statuissent. Brigerus Sueciã Rex circa annum millesimũ trecentesimũ improbissimus & crudelissimus princeps fuit, in Ecclesiam maximè & Ecclesiasticos, nominatim autem in Nicolaũ Archiepiscopum Vpsalensem, quem vnã cum maiori ceterorum Episcoporũ parte car-

*Ioh. Magn. in
 hist. Gotlo-*

cere incluserat, excommunicatus est cum Turgillo Canuto, præfecto generali, actionum eius auctore: populus tamen, quamuis Regi meritò infensus, & repudiandi eius egregia se offerret occasio. VValdemaro & Henrico fratribus eius, ad pellendum fratrem causam iam dudum animo quæretibus, nunquam corruptoribus aures præbere, neque erga Regem, naturalem Dominum suum, perfidus esse voluit. Itaque duo illi fratres, amicis aliunde & auxilijs, ad Brigerum turbandum, arcessitis, ipso etiã Brigero capto, urbes vi expugnare coacti sunt, nulla sese vltro dedere: Tanta erat subditorum erga Principem suum fides & religio, ut quauis improbum eum, excommunicatum, impium, atque etiã in fratrum suorum potestate captiuum scirent, nihilominus in officio permaneret; & tandem etiam in libertatem vindicarent, eiusque fratres subire imperium cogeret. Et hoc potest, fidelium subditorum in Principem qualemcumque obligatio. In Polonia Boleslaus princeps, impiæ vitæ, adulter publicus, Ecclesiæ & Ecclesiasticorum hostis, à Stanislao Cracouiensi Episcopo sæpè monitus, ab eodem excommunicatus

*Cromer. in
hist. Polon.*

nicatus tandē est: quod ægrè Rex ferēs
interficiendum episcopum curauit: I-
deo Gregori^o an. 1079. excōmunicati-
onem cōfirmavit, acerbius eum notās,
addita etiam Regni interdictione: Re-
gnare tamen consentientib. & obtem-
perantibus Polonis non desijt, donec,
cū iam à postrema excōmunicatiōe
amplius annū regnasset, amicum suū,
Hungariæ Regem Ladislaum, visitans
seipsum interfecit, iusto fortassè Dei iu-
dicio eum prosequente. Sigismundus
Imp. cū suis omnib. impetrare à Bohe-
mijs nunquā potuit, vt animū in VVen-
ceslaum fratrem, Regē suum natura-
lem, benè affectum deponerent: quam-
uis sordidum & improbum, ideoq; Si-
gismundi artibus, in carcerem sæpius
coniectum, & ab Episcopis excōmuni-
catū, atq; etiā ab Electoribus imperio
priuarum. Obijt nihilominus in Bohe-
mia Regis dignitate & titulo, sub ditor-
rum beneuolētia, conseruato, qui se sa-
cramēto & obligatione debita, nō nisi
morte eius, aut liberali & voluntaria
cessiōe, liberari posse, arbitrabantur.
Quomodo Albertus Sueciæ Rex circa
anno 1388. Margaritæ Daniæ & Nor-

negiæ Reginae, quæ captiuum eum detinebat, ius omne quod in Gothiam & Sueciam habebat, celsit: Regnorum itaque illorum ordines, fidem Margaritæ & obedientiam iurauerunt, cum Regem suum prius clam & sapius interrogassent, & obnixè rogassent, ut uoluntatem suam liberè declararet, aut subditos obligatione sibi debita solueret: Quamuis iustissimas ob causas uinam ei Sueci machinari potuissent: cõfentiunt enim historici omnes, nullum unquam Principum, tot tamque grauibus iniurijs subditos suos affecisse. Iam igitur concludamus, iure gentium omnium & more, obligationem Principi iure naturæ debitam, inuiolatam atq; illibatam esse seruandam; neque ullo modo, ex alterius arbitrio aut iudicio, violandam. Imò debere nos ex officio & fide nostra, de Rege, Regijsque Principibus, idem quod de matrimonio, dicere, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.*

XXII. Sed & hoc expendamus, An excommunicationis sententia, cõtra Regem, etiam legitimè, iustas ob causas, & ad ceterorum exemplum, lata, nominatim Regis subditos, fide debita, & sacramento li-

io liberare possit: quomodo quingen-
tis abhinc annis à Pontificibus Rom.
in Imperatores & Reges sibi odiosos
facilitatum accepimus.

Ego certè de hominū istorum, quos
ambitio & impotentes affectus, trans-
uersos abripiabant, exemplis & actio-
nibus ius perendum non censeo. Sed
inuestiganda est huius quæstionis ve-
ra solutio, iuris diuini regulis, & ratio-
nibus politicis, ad societatis humanæ
conseruationem constitutis. Dico ita-
que, excommunicationis in Regem, le-
gitimam etiam ob causam, latam sen-
tentiam, quæ subditorum à fidei & sa-
cramenti vinculis absolutionem con-
tineat, contra legē diuinam esse, & hu-
manæ rationis argumētis repugnare.

Cū enim subditi Principibus suis,
quales quales sint, obtemperare teneā-
tur, in conscientiam & actiones eorum
non inquirentes, nullā certè humana
traditione, aut licentia, siue particula-
riter, siue generaliter, liberari possunt.
Nihil enim nobis, contra diuinā con-
stitutionem, tentare licet. Et si qua con-
ceditur liberatio, erit ipso iure, nulla:
vt potè contra diuinam concessa pru-

Iohan. 8.

*in c. an. sicut.
14. dist. c. sunt
quidã. 25. q. 1.*

dentiam: quod Leo & Urbanus Pontifices sapienter agnouerunt.

t. c. si illa. 1. q. 7 Maximè quia liberatio ista, ad effectum adduci non potest, absq; insigni scádalo, & magna Christiani sanguinis effusione, dissentionib. & ciuilib. bellis excitatis, subditis in Principè arma sumentib. Rege ius suū, non solùm q; ad conscientiã attinet, sed multò etiã magis quod ad Regnum spectat, armis defendente. Ideò tali urgente necessitate docet nos Gelasius Papa, illa magnopere esse præcauenda quæ recipi, sine magna decoratione non possunt. Iurisdictio præterea & Ecclesiæ auctoritas, ad bona hæc & res temporales nullomodo se extēdit: nam, quod omnes norunt, diuisum imperium cum Ioue, Cæsar habet. Et auctoritas Ecclesiastica merè spiritualis est, ad Regnum cœlorum pertinēs: inutiliter itaq; & iniuria, mitteret falcē in alienā messē, & ultra potestatis & iurisdictionis suæ limites, administrationi humanæ politiæ & regnorū atq; imperiorū, terrenorū possessioni sese immisceret: Cùm tamen Regnum Dei, cuius ipsi dispensatores sunt, & cuius clauēs gerunt non sit de hoc mundo.

Adde

Adde quòd ex liberatione ista maxima malceretur iniuria: Cùm enim sacrosancta Ecclesia excommunicato, & facta pœnitentia, idoneè satisfactèri, peccatù, cui cui modi sit, remittat; eumq; restituar: nihilomin⁹ Rex aut Princeps peracta satisfactione, in Ecclesię sinu reuertens, spoliatus regno suo remaneret, vt quod à vicinorum suorum aliquo, occasionem populi rebellionē & ciuilibus dissensionib. oblatã, cupidè amplexo, occupatum esset. Pellere autem eum, sine grauissimo bello, quod iterum dispensatio illa, fœcũda bellorum mater, pareret, impossibile fuerit. Reparari itaque, Regis paullò antè excommunicati damnum, excommunicationis sententia inflictũ, non poterit, quæ tamen in hoc tantũ edita esset, vt excommunicatus admonitione ista & correctione, ad fatendũ errorẽ, & veniã à Deo & Ecclesia perẽdã, perduceretur, vt verbo dicã, ex ipso iure sũma nasceretur iniuria: Qua irritatus Princeps inops, miser, excommunicatus, & concessa illa subditis suis rebellãdi licentia, desperatus, in errore suo pertinaciter remaneret, regni sui iacturã peritimescens

tinescēs, & alius sese peccatis immergeret; nedum ad pœnitentiam, & Ecclesiæ scandalum reparandum moueretur. Veniret itaque in contemptum Ecclesiastica disciplina, cuius nullus fructus appareret. Et certè fitum est in hoc Legislatoris & iudicis prouidentia, vt leges ita suas condant, & ita sententiã ferat, vt sine difficultate, aut saltim absque insigni incōmodo, executioni mandari possint.

XXIII.

Iam hoc quæri possit, An Regi aut Principi liceat non solum de excōmunicationis sententia *tamquam de abusu* appellare, sed armis etiam se eius capitis executioni opponere, quo subditis permittitur Regis sui imperium repudiare, & obedientiam denegare. Eadē hæc quæstio ab Rege Ludouico duodecimo anno millesimo quingentesimo decimo, in Turonensi ciuitate cōgregatis Episcopis proposita est, propter insolentes & temerarias Iulij secundi Papæ in eum eiusque confederatos cōiectas excōmunicationes. Ab Episcopis hoc responsum tulit. Licere Regi ineptis se istis & iniustis Pontificis declarationibus, quocunq; modo, etiam

Massens in
Chron.

etiam vi & armata manu, opponere.

Est hoc responsum, meo iudicio, omni naturali & civili rationi consentiēs.

Certum enim est, caput illud sentētię, quo subditis à Rege deficiēdi licentia

conceditur, vim esse publicam, quam

Pontifex, cōtra officium & auctoritatē

suam iniuste vsurpet: cui equali aut ma-

iore vi Regi licitum sit resistere.

Secundò Pontifici licere non debet,

sub boni pastoris prætextu & illa, quā

se gerere dicit, Christianorū cura, mo-

liri aliquid & tentare iniustum, in gre-

gis sui detrimentum. Nec magistratibus,

inquit Iuriskon. licet aliquid iniuriosè face-

re. Si quid igitur, per iniuriam fecerit magistra-

tus, vel quasi priuatus, vel fiducia magistratus,

iniuriarum potest conueniri.

Et suprà probauimus bonorū & re-

gnōrum huius mundi dispositionem

& iurisdictionem & cognitionem, ad

Ecclesiasticos nō pertinere, quibus so-

la spiritualis & cœlestis gladij admini-

stratio commissā sit. Sententia autem non à

suo iudice dicta, neminem litigatorum astringit:

& supra iurisdictionem suam ius dicenti, impune

non paretur.

In hęc sentētiā Gelasius, Episco-

l. vt vim. ff. de iust. & iur.

l. 32 ff. de iur. iur. l. 13. ff. de per. & com. rei vend. l. 29. §. 7 ff. ad leg. Aqu.

l. fin. C. si à nō compet. iud. l. si. ff. de iurisd. omn. iud.

e. cui est illata. 81. q. 3. pis orientalibus scribens: Si iniusta sententia est, inquit, tanto curare eam non debet, quanto apud Deum & eius Ecclesiam neminem potest grauare iniqua sententia, & infert hoc modo. Ita ergo ea se non absolui desideret, quæ se nullatenus perspiciat obligatum. Alio loco Gregorius Papa, non debet, inquit, is poenā sustinere Canonicam, in cuius damnatione non est Canonica prolata sententia. Ioānes Andreas glossator docet executioni sententiæ, quæ ab incompetente iudice lata, nulla sit, resistere esse licitum. Et consentit Celestinus, de episcopi electione, contra clericorum eius diocesis cui præsidere debet, voluntatem facta. Et notat glossa licere magistratui auctoritate sua abutenti, & vim paranti, resistere: eo casu maxime, quo damnum reparari non posset, ut in eo quo de nunc agitur. Quia iure naturæ conceditur vim vi repellere, etiam contra superiorem. Alio etiam loco legimus, licere cuique magistratu deficiente, sibi ipsi ius dicere, & vim alienam propulsare.

l. denotat. C. de met. lib. 10. e. nullus iniur. 61. dist. glo. in. c. ex litteris. de offic. deleg. Innocen. in c. si quando. eod. & in c. dilectæ. de excess. prel.

l. si quis prouocatorum. C. ap. pell. non recip. Paul. de Castr. post. Bald. in l. ut vim. ff. de iust. & iur. So. in. in 443. fal.

Infinita sunt Imperatorum & Regum Catholicorum exempla, qui approbante Ecclesia, arma in Rom. Episcopum & eius assecclas, prompti sumpterunt, cum

cum officij sui inmentor, ea principib. Cinss. in l. ab
 vi extorquere voluit, ad quæ consenti- executore. C.
 re iure non poterant. Cum Ioannes 12. cod. quor. app.
 Papa Hungaros ad deficiendum ab O- nō recip. & in
 thone 1. Imp. adhortatus esset, & ipse- l. i. C. unde vi.
 met contra Imperatorem, qui tum in Clem. pasto. de
 Italia erat, adiuuante Alberto Marchio- re iud. can. ius
 ne Spoleti, arma sumpisset, Episcopi autem gentiū.
 & Prælati Romæ congregati, Papam 1. dist. lmo. in
 deposuerunt, & Imperatori armis per- c. olim. in cau-
 sequendum exposuerunt, Leone 5. sub- sam. in princ.
 rogato. Henricus Niger, cum Benedi- de test. spol.
 ctum nonum, Syluestrum tertium & Gre-
 gorium sextum Antipapas, armis inter
 se contendere intellexisset, quis Italia
 potiretur, Romam properauit, ad eorū
 componenda certamina: & ex Conci-
 lij, auctoritate Imperatoria conuocati,
 sententia, tres illi Antipapæ depositi
 & gradu moti fuere, substituto ab Im-
 peratore Sindigero episcopo Bamber-
 genfi, qui Clemens 2. dictus est. Cum
 Henricus quartus Imp. Papam Grego-
 rium septimum prohibuisset, ne ab se
 inuestituram peterent Episcopi, intel-
 lexisset; & vndique sibi inimicos ab eo
 suscitari cognouisset, vsque eò vt & fi-
 lium in patrem armaret, & ei Rudol-

phum Sueviæ Ducem opponent, Episcopus Brixiaë conuenire iussit, quorū consensu excommunicatus & depositus est Gregorius, & suffectus ei Clemens Episcopus Rauennas, ad quem in possessionem inducendum, armata manu, Italiam petijt Imperator. Coactus est & Henricus sextus Paschalem bello petere, qui Romanos ad eum interficiendum excitauerat, quod antiqua Imperij iura, in Episcopatum colationibus, sibi conseruare uellet. Fridericus primus intellecta superba, & pertinaci Adriani, Alexandri 3. & Victoris Pontificum conclusione, Pontificis nepe esse Imperium cui uellet donare, septies Italiam armatus intrauit, & cruentum prælium commisit, quo, de Alexandri Papæ factione, duodecim millia occubuerunt. Irritatus Papa, Imperatoris exactè expressam effigiem, ad Aegypti Soldanum contra quem Fridericus exercitum duxerat, transmissit, in super denuncians nunquam pacem habiturum, nisi interficiendum curauisset. Cùm itaque Imperator paululum à sus animi causa secessisset, captus & ad Barbarum perductus est, qui

*Baleus in cal.
tal. scrip. Anzl.*

&

& Pontificis litteras, & sibi missam effigiem ostēdit: eumque tandem, pacto pretio, honorificè remisit: sacerdotum Christianorum Principis, in hunc Principem, qui propugnandæ Religionis ergo, in tot se pericula cōijciebat, proditionem execratus. Hoc scelere ita commotus est Imperator, vt redux, in Italiam duceret; & Alexandrum, simulato habitu, ad fugam cogeret, in Synodo prius Episcoporum sententia damnatum, tamquam Imperij proditorem, imò Christianæ fidei hostem. Filium Friderici Philippum, varijs apud principes Imperij calumnijs Innocentius tertius laceravit: quam iniuriam armis vindicandam Germanici Episcopi cēsuerunt. Otho quartus cū in Vrbe esset, eiusdem Innocentij artibus ita perterrefactus est, vt recurrere ad arma coactus, ingentem ciuium Romæ cadem ederet. Fridericus secundus cuius tempore Innocentius quartus Honorius & Gregorius nonus Pontifices Guelphorum & Gibellinorum in Italia factiones excitauerunt, de principum & prælatorum omnium consilio coniurationibus Pōtificum, armis ob-

uiam ire coactus est. Albertus Imp. & Philippus Francorum Rex, contra tyrannica Bonifacij octaui consilia, conscientia salua insurrexerunt, & excommunicationes eius contempserunt: & eò Philippus Rex rem perduxit, vt cõuocatis Franciæ Prælatiſ, eorum ſententia, Papa ſchiſmaticus, hereticus, ſanctæ ſedis inuaſor, Eccleſiæ perturbator, pronunciaretur: turbauerat bonus ille Paſtor, vniuerſam Italiam, Alborum & Nigrorum, factionibus. Henricus ſeptimus è familia Luſemburgica, vt Clementi tertio qui Robertum Siculum, rebellem Imperij vaſallum tuebatur, reſiſteret, iuſta contra eum, eiusque factionis homines, arma ſumere adactus eſt. Quod & Ludouicus Bauarus contra Ioannem vigefimum tertium, & alios ſui temporis Pontifices, fecit, hereticus ab eis declaratus, quoniam renunciare, iuribus Imperij in Italia, & ſubiicere Romanæ ſedi Imperium noller. Patrum autem noſtrorum memoria, quid Ludouicus 12. Rex Francorum, quid nuper Carolus quintus Imp. in Pontifices, officij ſui limites, magna audacia, tranſcendentes

dentes, iure & omnium gentium ap-
 probatione egerunt? Ceteris in provin-
 cijs exemplorum plena sunt omnia,
 Principum & Regum qui Prælatorum
 & Nobilium suorum concilio, Pontifi-
 cum ambitionē & improbam cupidi-
 tatem armis represserunt: quos Eccle-
 siam & spiritualem Hierarchiam admi-
 nistrare, alienā messem falce sua nō tur-
 bantes, conuenit. Hinc deformes illæ
 Occidentalis Ecclesiæ ruinæ: & Orien-
 talis miserabilis interitus, in quā, illa
 dissensionū matre ambitioe portas re-
 cludente, lupus irrupit, & gregē Domi-
 ni crudeliter deuorauit, sed reddent
 illi Domino rationem aliquando.

Restat nobis secunda quæstio, ad ne-
 gotiū rectè capiendū, examinanda. An
 Rex Nauarræ hæreticus sit. Aduersarij
 eius, opinionē aiunt, quā sequatur, in
 vltimo œcumenico Cōcilio Tridétino
 damnatā. Respondet Rex, quod illi Cō-
 ciliū vocant, neq; legitimè conuocatū,
 neq; legitimè celebratum esse: quia in
 eo Pōtifex & iudicis & accusatoris par-
 tes functus sit; & eos, qui reformationē
 Ecclesię petebant, auditos non esse: De-
 niq; posse multis modis impugnari, &

xxiiv.

*à Nauarra
 per hereticos*

*Molin. in Cōf.
 supra Cōc. Tri-
 dent.*

multas produci causas, tã in forma & sollēnitate, quã in decretis ipsis & constitutionib, ob quas irritũ & nullũ sit.

Psal. 2. Non pluris itaq; faciendũ quã Conciliũ
Psal. 26. impiorũ, de quo Psalmista, aut Conciliũ *vanitatis*, de quo idẽ alio loco. Maxime cũ

Ioh. 4. B. Joann. dicat, *Nolite credere omni spiritui, sed probate num ex Deo sunt.* Et D. Hieron. docet, *Sp. sancti doctrinã esse, quæ Canonicis litteris est prodita, cõtra quã, si quid statuãt Cõcilia nefas erit.* Et cũ Martianus Imp. in

Actione 3. cõc. Chalc. 2. Volum. Cõc. 1. nemo. C. de sum. Trinit.

Chalcedonẽsi Concilio, vetat in disputationẽ, aut dubiũ reuocari, q̄ in eo benẽ constituta sint, non concedit effrãnatam Cõcilijs, contra verbũ Dei q̄dlibet statuendi, licentiã, loquit enim de ijs q̄ benẽ & legitimẽ, ad Sacræ scripturę normã cõstituta sunt: Aqua veritatis norma, Ecclesiast. in cõciliabulo Tridẽrino cõgregatos, grauiterberrasse, demõstraturos se, q̄ Nauarreni Regis opinionẽ tuent, recipiũt. Et hoc ipsis examẽ, verbo Dei cõcessũ, denegari nõ potest. *Omnia probate*, ait Apost. *& eius quod bonũ fuerit, tenaces estote.* Et certẽ, si cõgregatio illa Tridẽrina, secũ dũ ipsã Christi doctrinã, sepultã veritatẽ eruit, quin veritatis ipsius igni (quo traditiones omnes

1. ad Thess. c. 5.

omnes humanæ examinari debent) proberetur, recusare non potest. Eloquentia Domini munda sunt, quæ nõ verentur igne examinari. Quia, ut inquit Tertullianus, Lex quæ non vult probari, merito suspecta est. Cùm igitur depositis affectibus, libero & generali Concilio partibus auditis, & ex verbo Dei causa ventilata, Regis Navarrae opinio damnata fuerit, tam Catholicus est princeps, tanto zelo & timore Dei præditus, ut liberè & publice, coràm Ecclesia facturus sit, grauitè se errasse, & seductum hæctenus fuisse. Interim dùm legitimum illud Concilium exspectamus, noluit Rex Francorum, noluerunt Curia Parliamentorũ, congregationis Tridentinae decreta, in hoc regnum admittè: neq; à quocquam, nisi ab Ecclesiasticis, Monarchiæ Pontificiæ columnis, obseruantur. Imò Christianissimæ memoriæ Henricus. 2. Rex, legatos Tridentum misit, qui se, nomine suo, congregationi isti opponerent; neq; eam à se probari villo modo posse, profiterentur. Et certè recipi non potest, nisi violatis iuribus, & auctoritate Regis Francorum cõculcata; & sublati veteribus in formam Pra-

gmaticæ Sanctionis, ab Regni ordinibus editis constitutionib. & extinctis, Sacris Ecclesię Gallicanę libertatibus, quibus est hætenus, florētissimi huius Regni maiestas conseruata.

xxv.

Neque in Francia nouum est, Regem & Gallicanam Ecclesiam, Concilium non agnoscere: quoniam studiosè præ omnib⁹, Reges nostri Ecclesiarū suarū libertates & priuilegia conseruarunt; Pontificum aut recentium Conciliorū decretis minimè se obstringentes, nisi quantum ea Ecclesię Catholicę constitutionibus, saluis regni sui iuribus, consentanea iudicarēt. Atq; ita se rem habere ex hoc innotescet, quòd generale Viennense Concilium nunquam omni ex parte, in hoc regno admissū est. Et in Constantiensi libertates, iura, immunitates Ecclesię Gallicanę, secundū declarationē à legatis Maiestatis suę Christianissimę, oblatā, cōprobatæ sunt. Basiliēsis aut cōcilij conclusioni, suos Carolus 7. adesse noluit: & eo finito Biturigib. Ecclesiā suā conuocauit, à qua examinatis Cōcilij decretis, eorū tantū pars probata est, additis tū restrictionibus quibusdam conuenientibus

ribus. Ex quibus deinde Pragmatica
sanctio cōfecta est, in Parlamento pau-
lo post publicata: In ea hæc verba sæ-
pius repetuntur. *Item Synodus nostra decre-
tum, quod sequitur admittit.* nempe vt osten-
dat, non teneri nos constitutionibus
& decretis Pontificis, aut cōgregatio-
nis auctoritate eius conuocatae, quam
Concilium vocant.

Iam hoc, ex rei veritate, fateri cogi-
mur, nullam vnquam istiusmodi con-
gregationem celebratam esse, quæ ma-
gis & apertius Regni nostri præiudiciū
& contemptum moliretur, hac vltima
Tridentina. Nam si penitus introspecta-
mus, maximam decretorum eius par-
tem, Ecclesiarum nostrarum libertatē,
& Regis Christianissimi maiestatem ex
diametro impugnare iudicabimus; &
esse ad eam oppugnandam, decreta il-
la, tamquam machinas, constituta.

Primum quia in ea primus ille hono-
ris & dignitatis gradus, qui inter oēs
Christianos Reges, Regi nostro cōpetit
cuiusque à mille annis controuersiam
passus non est, in dubium reuocatus
est. Itaque si Cōciliabuli illius auctoritate
admitteret, magnū maiestati suæ, præiudi-
cium

*Cōciliū Triden-
tini in Regis
Francorum
maiestatem
vsurpationes.*

*Concil. 418.
vol. 18.*

ciū faceret: quia, vt Baldus inquit, coronam libertatis & gloriæ geret.

2. Secundò, quātum ad politicam morum reformationem & disciplinam Ecclesiasticam attinet (quæ Regiæ coronæ, quasi flosculus quidam semper adhæsit) ablatam eam Regi & ad Pontificem Rom. translata cognoscēt, qui Cōciliabuli Tridētini sessions legēt. Quarto & 7. sessionis septimę decreto statuitur, ad electionem & ordinationem Episcoporum & presbyterorum, consensum populi & auctoritatem magistratus necessariam non esse. Quod cum iure diuino, primitiuæ Ecclesiæ consuetudine, canonibus antiquis, & Caroli M. atque Ludouici Pij constitutionibus directò pugnat: inprimis autem cum trium Ordinum, Aurelianis anno 1560. congregatorum cōstitutione, qua statuitur, è Nobilium numero duodecim, totidem è ciuium corpore, electioni cum Ecclesiasticis adesse debere, vt ita trium Regni ordinū consensu, iusta & legitima electio perficiatur.
3. Item in secūda parte supradictæ sessionis, prælatis tribuitur de redditibus & ædificijs Ecclesiasticis cognitio: cō-

*a. sanctorum. 73.
diff. c. nota ci-
uium. 63. diff.
subari. 93. diff.
a. quanto. 63.
diff.*

tra Regum nostrorū edicta, inter quæ illud est Caroli 6. anni 1385. ad iudices Regios Ecclesiasticorum ædificiorum iurisdictionem pertinere.

Eadem sessione; Episcopis conce- 4.
ditur de Procho trophiorum redditibus partem ad se transferre; nempe ad augendam prælatorum, pauperum dispendio, opulentiam; & emorientibus ouiculis, pastorum luxum fouendum: Contra Regis auctoritatem, & magni eius Eleemosynarij cura, & antiquas & recentes Regum cōstitutiones, Francisci. 1. & Caroli. 9.

Alia iniuria est, quòd monitiones & 5.
excomunicationes, ad amissas res denunciandas & temperandas, introducit; contra infinita supremarum huius Regni curiarum iudicia, quibus monitiones & excomunicationes, in eam rem factæ, damnantur.

Laicos, Episcopis & eorum officia- 6.
libus ad pœnam pecuniariam condemnare, & ad eam exsoluendam, pignorbis captis, venditione bonorum, corporis incarceratione, cogere concedit: quamuis apud nos, ne in Ecclesiasticos quidem, eam vnquam auctoritatem
haa

habuerint: & sit hoc iuri seculari derogare.

7. Vetat magistratū, Ecclesiastici iudicis excommunicationē impedire, aut iactā reuocare: quamuis eo telo grauius Ecclesiastici, & sæpe abutantur.

8. Philippi Pulcri Regis, de duellis constitutionem abrogat, à Parlamento dudum approbatam & in publicas tabulas relatum: & ita Reges, Principes, Duces, Marchiones & alios iure suo spoliatur, quæ, vti supra demonstrauimus, atrox est iniuria.

9. Promotionem ad Sacerdotium, parochias, aliasque dignitates Ecclesiasticas, anno ætatis vigesimo quinto, admittit: cū Franciæ ordinum constitutione, iam antè publicata tricesimus annus requiratur.

10. Professionem anno ætatis vigesimo sexto, completo, factam, recipit: scilicet corrigens eorundem ordinum constitutionem, quæ valere eam, non nisi vigesimo quinto anno expleto in masculis, 20. in feminis, voluit.

11. Episcoporum & Prælatorum promotionem Papæ tribuit, contra antiqua Caroli Magni & liberorum eius edicta,

Abbas lib. 1.
cap. 77.

dicta, & D. Ludouici Pragmaticam sanctionem, quæ in stylo Parlamenti, continetur, & ordinum Aurelianensium constitutionem.

Archiepiscopis & Episcopis dioceses per vicarios visitare permittit, contra quam idem ordinum conuentus statuit.

Pontifici, simplicia beneficia Episcopatibus adiungendi potestatem tribuit, contra Constantiensis & Basiliensis conciliorum decreta, & res in Curijs huius Regni iudicatas, quibus coniunctiones illæ, non nisi in re presenti fieri possunt.

Eodem conciliabulo, indulta, quæ vocant, Parliamentorum Curijs, & quibusdam huius Regni collegijs & vniuersitatibus, Rege petente, concessa, reuocantur: & Ecclesiastici vniuersitatum & priuilegiatorum huius Regni conseruatores abrogantur.

Qui religionem vouerunt, nulla ratione de bonis acquisitis, seu mobilibus, seu immobilibus disponere permittuntur, contra eorundem Aurelianensium ordinum constitutionem, concilio Moguntino, tempore Caroli Magni celebrato, congruam.

16. Mendicantibus, redditus, agros & immobilia bona habere concedit: contra Viennense concilium, anno 1310. celebratum, & infinitas Curiarum sententias.
17. Nominationem Regiam in conuentibus & monasterij regularibus, Abbatissas & Præpositas triennales, ordinū auctoritate constitutas, tollit.
18. Monachorum congregationes & capitula generalia admittit, quæ res in Imperijs periculosa & exempli pessimi. Subtrahunt enim se, eo modo, de Regis & tēporalium magistratum iurisdictione: multis itaq; Curia Parlamenti iudicij damnata sunt.
19. Episcopo novos dies festos instituendi liberam potestatem tribuit: quod & à Parliamentis sæpissimè, & provinciali Senonēsi Concilio anno 1527. damnatum est.
20. Laicorum patronatus rejicit, nisi patroni instrumentis authenticis, quinquaginta annorum continuas præsentationes probent: nullas præterea præsentationes admittens.
21. Ecclesiasticis iudicibus, iuris & possessionis patronatū, quæ fundatione, aut

aut dotatione, aut cōstructione ab añis
40. acquisita sit, cognitionem tribuit:
quæ iuris Regij & magistratuum eius
usurpatione est iniusta.

Nouum iudicium delegatorum or-^{22.}
dinem instituit, quos Apostolicos vo-
cat, qui ab episcopis, in sua quisq; dice-
cesi, absq; Regis auctoritate constituân-
tur: & hoc est novos quodammodo ho-
mines producere, Maiestati suæ, sub
qua viuant, non subiectos.

Denique Conciliabulum illud Pon^{23.}
tificem supra Regem collocat: Episco-
pos submittere se Regibus & Principi-
bus vetat.

Ecclesiasticis omnibus, qui iure con^{24.}
suetudine in prouinciali Concilio sen-
tentia dictione habent, illa sua decre-
ta vt approbent iniungit; obediẽtiam
Pontifici iurent, eumq; Dominum pu-
blice agnoscant.

In vniuersitatibus nequid, nisi decre^{25.}
tis suis consentaneum doceatur, vetat:
& annum sollempne Sacramentũ san-
ctitati suæ præstari iubet.

Omnibus præterea Principibus &^{26.}
Dominis, Canonum suorum obser-
uationem iniungit: iniquas illas om-

nes & tyránicas Bonifacij octaui, alio-
rumq; decretales renouans, in hoc Re-
gno iam olim Regum edictis & consti-
tutionibus, sententijs etiam Parlamen-
torum, & maioris Concilij abrogatas.

27.
*e. si quis episco-
pus. 6. q. 4. c. si
inter episcopos
c. si quis episco-
pus. c. si episco-
pus. 11. q. 3. c.
decernimus. 3.
quasi. 9.*

Episcoporum Franciæ causas ad Rom-
curiam & consistorium Papæ reuocat:
contra Regiæ maiestatis auctoritatem,
& veteres Ecclesiæ Catholiæ Cano-
nes, quibus causæ criminales Episco-
porum, quamuis ob eas dignitate pri-
uandi, aut gradu mouendi forent, ad
prouincia Episcopos, aut Synodum
prouincialem, non autem ad Pontifi-
cem, referuntur: vti Curiaë innumeris
sententijs, secundum generalia Conci-
lia Constantinopolitanum & Cartha-
ginense decisum est. Sed & summo Re-
gis imperio, & iurisdictioni, quam in
Episcopos Regni sui semp habuit, gra-
uis fit iniuria: Exempla in promptu sunt,
Aegidij Rhemensis Episcopi, Pretextati
Rothomagensis, Desiderij Viënsis, & a-
liorum quorum Gregorius Turonensis, Aimoi-
n^o, Ado & Vincetius meminerunt. Et, vt
verbo dicam, Conciliabulum hoc antiquissi-
ma nobis aufert Ecclesiæ nostræ priui-
legia, vt Pötificios abusus tato firmitus
stabiliat. Sed

Sed & matrimonia, alibi quã in Ec-
 clesia Romana contracta, rescindit, &
 p nullis habet. Hoc solũ caput grauif-
 simas pareret & infinitas turbas, lites,
 diffisiones, in plerisq; maximis huius
 Regni familijs, quę approbãte, & con-
 sentiẽte Rege, sub edictorũ eius aucto-
 ritate, matrimonia cõtraxerũt, & libe-
 ros inde pcrearũt. Et hi, si dis placet, il-
 legitimi iudicabũtur, successiõib. pa-
 retũ spoliabũtur; vxores ipse legitimo-
 rum virorũ suorũ concubine & adulte-
 ræ habebuntur. Hoc nẽpẽ est ius omne
 & fas conculcare: hoc est Deo bellum
 inferre; in alieno regno, nouum regnũ
 excitare; & hominũ, qui cõmuni & le-
 gitimo Regis imperio soluti sint, socie-
 tatem inducere; Ecclesiam, Dei spon-
 sam, deformare; Francorum Regem sa-
 tellitem suum, & mādatorum luorum
 exsecutorem facere; eiq; Regni sui ad-
 ministrandi & regendi auctoritatẽ eri-
 pere. Itaque, qui conciliabuli istius pu-
 blicationẽ hodie tantopere efflagitãt,
 mihi nunquam Francos se esse persua-
 debũt: Animo isto certẽ, Pontificiã di-
 gnitatis se propagatores, & negotiorũ
 eius pcuratores, non autẽ Regis sui &

supremi Domini fideles subditos & ministros produunt.

Omniū igitur virorum bonorum & Francorum, verè Catholicorum, qui sub Ecclesiæ Rom. traditionibus piè viuunt, iudicio Tridentina illa cōgregatio, non nisi pro manifesta, in Coronæ huius auctoritatem & dignitatem, & subditorum securitatem, quorū nemo est qui non se læsum sentiat, cōspiratione, & horrenda coniuratione haberi debet. Et magnā hominibus nostris, cuiuscunque conditionis illi sint, iniuriam facimus, si pro hereticis eos habeamus, qui malitiosis & crudelibus Pontificis & exterorū, quos splendor huius regni & fastigiū rodit, consilijs obedire, seq; ijs subijcere, & contra petriā fērire nolūt. Maximè aut̄ hac de iniuria conqueri Rex Nauarræ poterit, quē tāgit res ipsa quā proximè, utpote præcipuū & efflorescentē Regni Frānciæ arboris ramum: ideoq; præ ceteris ad gloriosissimę huius & inuictissimæ Monarchiæ iura, libertatē & dignitatē defendendā & cōseruādā obligatū.

XXVI. Iam quærit à vobis Rex Nauarræ, quo iure eum & quas ob causas hæreticum

ticum & pertinacem existimatis? Hoc enim certū est solum eū hereticū dici debere, qui falsam doctrinam tueatur, sacris veteris & noui testamenti scripturis contrariam: qui fidei nostræ articulū aliquē negat, quales olim Manichæi, Nestoriani, Sabelliani, Arriani & similes fuere. Vt verum dicam, persuadere nobis quidam conati sunt monstrosam esse & horredam eam opinionem, quam Rex Nauarræ sequatur: in sectatores eius tamquam in canes nos irritarunt: familiaritate nos eorū, tamquam infidelium prohibuerunt. Sed expendamus, quæso, fidei eorum Confessionem diligenter. Christianos esse iudicabimus; de fidei articulis nobiscum sentire; eundē Deū adorare; salutem per eundem & in eodē Iesu Christo quærere; patrē nobiscū cōmunem habere; iisdem sacris Biblijs fidem adhibere; in eodē Euangelio, tamquā vni co fidei clypeo, fiduciā ponere; de eadē successione, ex eodem testamento, eodē iure, partē petere. Dissensio omnis in eo est, qd' simplicē illi & purā Euangelij doctrinam, multis additionibus & traditionib. humanis, quæ Ecclesiā

inuaserant, infercitam inuenientes, re-
 purgationē earum & reformationē po-
 stularunt: eaq; nō impetrata, subito se
 ab Ecclesia nostra separarunt, simplici
 illa forma, in primitiua Ecclesia vsitata,
 contenti. Nos salua cōscientia nostra,
 permanere nos vltra posse putauimus
 donec necessaria institueretur reforma-
 tio. Vtrique salutem quærimus, & ad
 eundem scopum tendimus, & eadem
 ratione eundem Dei agrū colimus; per
 vnum & eūdem Baptismū eiusdē fidei
 domestici sumus, eiusdē vineę vites; i-
 mo eiusdem vitis palmites. Quærendū
 ergo est, quare vna potius quàm altera
 pars hēretica sit, cū fidem eādem, li-
 bros eosdem, scopū eundē habeamus.
 Ideò, vt ego qdē iudico, iniuriā sibi fe-
 ri Rex Nauarrę meritò cōqueritur, qd
 hēreticus dicatur, antequam opinio e-
 ius, libero, sancto & legitimo concilio,
 ad quē omnib. securus & liber aditus
 pateat, damnata sit. Nam quod eū pri-
 nacē vocāt, petit à vobis, Cui bono ei per-
 tinacia illa, in hoc, de quo agitur, nego-
 tio esse possit? quā sibi inde vtilitatem,
 quod cōmodū, qd auxiliū, quā requiē
 sperare possit? Comitatus Regis, Dñi
 sui,

fui, reliquit: diu propter aduersario-
rum suorum impudentes calumnias,
extra gratiam eius fuit, quod, inter om-
nia incommoda, tulit grauissimè: Do-
nibus suis & arcibus maxima ex par-
te extorris vixit; semper errans, cum
exiguo sæpè comitatu, hostium suorū
viribus circumdatus, mille periculis
expositus. Cùm aliàs, fauoris & amici-
tiæ maiestatis suæ certus, dignitates
sibi amplissimas, securum otium, & o-
mnia humana commoda certò promit-
tere potuisset.

Quicumq; igitur vel minimū iudicij
habuerit, nunquā sibi psuaderi patiet̃,
Principē hunc, cuius, ceteris in reb. per-
spect hāabemus prudentiā, florē æta-
tis suę, perpetuis in curis, pertinaci cō-
tradictiōis animo, miserè cōsumere vo-
luisse, potius q̃ feruenti ad Dei honorē
zelo, & pio salutis animæ suæ studio.

Iam, præter innumera illa Tridenti-
ni cōciliabuli capita, & grauissimos er-
rores, quæ nullum & irritū eū esse de-
clarant, Notū hoc est, Regē Nauarrę, ta-
lem nō esse, qui legib. & cōstitutionib.
Regni, ipsius Regni successione (si ad
eū fortè deueniret) priuari vllō modo

debeat. Quoniã eiusdẽ religionis ceteri, in hoc Regno sub Regis imperio & auctoritate viuentes, indigni non habeantur, q̄ omnis generis successiones & hereditates iure ad eos naturali aut ciuili spectantes, secundũ in hoc Regno obseruatas leges, capiãt: idq̄; ex ordinũ generalium constitutione, vt nemo ignorat, & ita cottidiẽ in supremis Franciã Curijs iudicatur, ex edictis à viginti annis, sub Carolo 9, & hodiẽ regnante Henrico. 3, editis. Peiorem autẽ Regis Nauarreni, in Regẽ successiõnem, quã cuiusuis priuati hominis, cũ eadem in causa sint, conditionem existimare, & in eo, legẽ generalẽ coartare, venia illorum dixerim, rationi omnino & iuri repugnat.

*l. illud. ff. ad
leg. Aquil.
l. à Titio. ff. de
furt.*

Vt ea in pauca conferã quib. hereticũ se nõ esse, Rex Nauarrã probat, hęc breuiter, sunt eius rationes, quas dilatate cuiq̄; & diffusius cõsiderare, facile erit. Prima, legem & decretum quo inimici eius & calũniatores maximẽ nituntur, cõgregationẽ nempe Tridentinã, plurimis & diuersis rationibus nullitatis argui; quas tamquam præiudicia, primũ decidere oporteat: sustinẽda est interim

interim legis virtus, donec nullitatis
 agatur causa, hac exceptiōe, *Quòd præ-* *l. fundū. l. fun-*
iudicium legi fiat: In Francia maximè, in *di. ff. de excep.*
 qua Regem Christianissimum & supre-
 mas Curias conciliabulum illud nun-
 quam probasse, satis cōstet. Ita vt quā-
 uis nullitates illæ, subsequente concilij
 illius approbatione, testæ quodam-
 modo essent, in hoc tamen regno locū
 id non haberet, quod ipsorum Pontifi-
 cum testimonio, legem ab alterius cu-
 iusvis Principis voluntate, approbati-
 one, sententia, capere non tenetur. Co-
 gant itaque subditos suos Hispanus &
 Sabaudus ad Tridentinorum decreto-
 rum obseruationem. Rex Christianissi-
 mus eiusque Parlamenta, sibi adhuc le-
 gem non dixere. Multo autem minus
 Nauarræ Rex, qui, quamuis Christia-
 nus sit, Rex & Princeps supremus, qua-
 lem eum aduersarij, ipse etiam Ponti-
 fex, agnoscant, neq; ad Concilium vo-
 catus, neq; auditus est. Quæ igitur in eo,
 inuocato ipso & inaudito decreta &
 iudicata sunt, obligare ipsum, vt ea ob-
 seruare teneatur, non possunt. Quartò
 quamuis auditus esset, & esset Triden-
 tina lex legitimè lata, cui tamè vniquā

auditum est, capitis aut alterius suppli-
 cij sententiam, in eos qui in legem &
 constitutiones peccauerāt, exsecutio-
 ni mandatam esse, quin à Magistratu
 prius, legum custode & sacerdote, in-
 terrogati, auditi, conuicti; saltem appel-
 lati, citati, & tribus edictis euocati es-
 sent, aliæque iuris solemnitates obser-
 uatæ? An soletis, obsecro, etiam scele-
 ratissimum latronem, sine vlla proces-
 suum solemnitate, cruci affigere? Vul-
 tisne cæcis affectibus vestris, in magnū
 & Christianum Principem, ea lege na-
 rum, vt vobis imperare aliquando pos-
 sit, frænos laxare? eorumque in eum
 impotentiam exercere? Vultis eum in-
 auditum, non citatum, in dicta causa, iu-
 re, quod ei natura ipsa defert, spoliare?
 Est ne hoc in grauissimis negotijs, mo-
 ris vestri, vt armata manu, per fas per
 nefas, fidē vobis haberi velitis? An vos,
 qui hostes estis, in vitam & bona eius
 armati, iudices esse & in eum sententiā
 ferre æquum iudicatis? An Papam for-
 tasse iudicem datis, in quem agitur cau-
 sa, & de cuius imprimis reformatione
 tractatur? Non, nō, bello & gladijs nū-
 quam ad concordiam perueniemus: si-
 quis

quis in tenebris est, illuminandus, non interficiendus est; si conspurcatus, lauan-
dus, non submergēdus; si ægrotus
curandus, non tollendus. Qui Ecclesię
concordiam restituere vult, eos qui se-
cesserunt, in viam reducere, & eos qui
aberrarunt, reuocare conatur. Vis autē,
& bellum, & seueritas, hoc agit vt tol-
lat eos è medio; non vt redeant, sed vt
amplius non sint. Esset certē remediū
hoc, ipso morbo deterius: & sinistrē de
causa nostra, viri boni iudicabunt, si ra-
tionis & iuris vice, vim amplectamur.
Quid igitur Christiani, si rationis parti-
cipes haberi vultis, faciēdum est? Rex
Nauarrę & eius opinionis homines,
vuis sunt rationibus conuincendi, &
ad hoc, conuocate ecclesiam Catholi-
cam, eiusq; Christianos principes; par-
tes omnes examine; Regem Nauar-
rę præsentem audite; saltim solemniter
& securitate promissa & constituta
citate. Atque ita legitimè conuocato
Concilio, Hæreticum eum declarate,
excommunicatione ferite; & vos in
eum, vti Ecclesię Dei videbitur, gerite.
Adhuc, certē veri latrones estis, Eccle-
się Catholicę hostes, tranquillitatis

Christianæ turbatores, Athei & diuini
numinis contemptores, qui Catholica
Religionem, quam ne hilum quidem
facitis, ambitioni vestræ & sceleri præ-
tenditis.

XXVII.

Hic nobis occurritis, Heretici exter-
minandi sunt: egregium certè, pium, &
Catholicum consilium, & mihi quidè
ita videtur. Sed, obsecro vos Franci, ra-
tiones, effectus, scopum, quem Zela-
tores hi, ecclesiæ columina, fidei cly-
pei, propositum sibi habent, conside-
rate: nempe vi & armis, rebelles, Regè
suum & scepro & vitâ spoliare. Hoc
enim vnum, si fateri verum volumus,
quærent. Pauperibus eleemosynæ dâ-
dæ sunt, sed non diuitibus sua rapien-
da: puniendi sunt scelerati, sed non i-
deo Magistratui, qui ad pœnam lentus
videatur, mors inferenda: subleuanda
est plebs, sed hoc rebellionibus & ar-
mis in Regem sumptis tentare, neque
vos, neque quemquam alium decet.
Insolens non est neque nouum, vt de
nimijs Regum exactiõibus viri boni
conquerantur, sed voluntati se Regum
suorum armis opponendi, nunquam
eam sibi causam esse voluerunt: neque
Eccle-

Ecclesiasticus vniquam vllus inuentus
 est, qui Dei timore ductus, seditioforū
 hominum eam ob causam in principē
 suum insurgentium, buccina & tuba
 militaris esse voluerit. At nostri hi tur-
 batores, Cardinalem obijciunt Borbo-
 nium, Pontificis in Francia legatum, &
 quod pluris faciendum est, è Regia fa-
 milia. *Isaias* Propheta de temporis sui *Isa. 1. 63.*
 exactionibus nimijs grauiter conque-
 ritur. *Ezechiel* in eas inuehitur, princi- *Ezech. 43.*
 pumque vitia deregit: *Amos* oppresso- *Amos. 4.*
 res populi vocat, & calumniam facien-
 tes egenis: *Micheas* diuinum illis iudi- *Mich. 3.*
 cium denūciat, qui pellem populi de-
 super excoriāt: *Sophonias* acriter eos *Soph. 2.*
 vituperat. Numquam se tamen sancti
 illi viri coniuratis iunxerūt, vt eo præ-
 textu in Principem subditos concita-
 rent. Regem oportet, inquiunt censo-
 res nostri, mores suos & actiones refor-
 mare: sed armata manu monendus nō
 est; neq; lingua & manu Maiestati suæ
 iniuria incutienda, eò etiam impuden-
 tiæ prolapsi, vt affectibus eius vim af-
 ferre, & quos amat, odio eum habere
 velint, quasi & ipse homo, humani ni-
 hil pati, neque eos, quos fidos sibi no-

uit, beneuolentia prosequi deberet. Mi-
 fera certè conditione Rex esset, si quæ
 amat, odisse; quæ odit, amare; quæ ne-
 que vult, neque potest, velle; quæ vult,
 nec velle cogatur: affectibus denique
 subditorum suorum, atque alienæ in-
 uidiæ & cupiditatibus seruire eum o-
 porteat. Supra modum ista, quæ neque
 maximè seueris Aristarchis probètur.
 Quærerem ab istis reformatoribus lu-
 bens, vnde tantæ ipsis opes, tantæ vi-
 res, vt bello Regem ipsum petere au-
 sint. Vnde, inquam, nisi ex ipsiusmet o-
 ptimi Regis & prædecessorum eius li-
 beralitate nimia? Qui inter eos primū
 locū tenet, quo obsecro gradu est, aut,
 vt dicam rectius, quo gradu in Francia
 esse debet, nisi Francici nobilis, quales
 & ij sunt quos Rex hodiè beneuolen-
 tia prosequitur? Nōne eorum à Regi-
 bus dignitas cepit? nōne ab iisdem est
 conseruata? Quare igitur, ijs inuident,
 qui & eodem, quo ipsi loco orti, & ea-
 dem, qua ipsi ratione promoti sint?
 Quare diligi à Rege Elpernonium Du-
 cem, aut quempiam alium ægrè ferūt,
 cum & eorum maiores apud prædeces-
 sores Reges pari gratia fuerint? An rerū
 omnium

omnium vicissitudinem esse ignorant?
 ortumque suū omnia, progressum, sta-
 tum & finē habere? Quid à successore,
 quem nominari à Rege volunt, sperare
 amplius possunt? Nihilominus Regio-
 rum subditorū animos, malis artib. ten-
 tant & corrūpunt: eò vsq; vt à recipiē-
 do Regio præsidio dehortētur: & sedi-
 tiosas spargāt voces, superesse, scilicet
 de stirpe deorū heroas, Francorū impe-
 rio dignos, Deniq; verissimum hodie,
 Francisci i. aui Regis nostri, reddunt o-
 raculū: solebat ille, diuino, opinor, spi-
 ritu concitatus, dicere, q. de eius ore fi-
 de digni homines audiūere: Si istorū, q.
 omnia nobis hodiē turbant, posteri sui
 opera vterētur, omnib. viribus conatu-
 ros eos, suos despoliare liberos, popu-
 lūmq; nudū derelinquere. Et, nescio q.
 malo, canes istos ita latrare affueim⁹,
 vt nunc etiā Dominū suum non latratu
 tantū, sed dente quoq; petere audeāt.
 Memineritis, Franci, verissimā D. Au-
 gust. sententiā, conciliū illud sine cul-
 pa esse nō posse, cuius rationes, scopus
 effectus, vitiosi & reprehensione ma-
 xima digni sint. Neq; est quod religiōe
 eos & pietate duci arbitremini: Austra-

ti quodā, pestilenti vento, agitantur, & Hispanico incēsi calore, in rabiē agūt. Et certē VVisigothorū Regi plaris est, Nauarrenum Regē funditus euertere, quacunq; tandem ratione, q̄ inferioris Germaniæ imperiū reciperare. Hac. n. vnica ratione, & prouinciæ illius, & eius Regni Nauarreni partis, quā iniuste per latrociniū occupatū, detinet, quāque lōgo se iā tēpore præscripsisse putat, imperiū sibi in perpetuū cōfirmat: imò Hispaniæ vniuersæ, & ceterarū ditionum suarum certā sibi possessionē reddit, q̄ dubia vacillaret, si aliquando Francorum Regem, certum hostem habent seriō. Itaque non est quōd Rex Christianissimus, & Rex Nauarræ somnia sibi nunc fingant: hoc sciant & Pontificem & Sabaudum eorumque fœderatos statuissē bonam Hispano operam, præstare, ne quod inde damnum capiat. Adde quōd & de Curia Romanæ crumena agitur, quæ Francis aureis, Alpes nunc sæpē, renouatis Tridentino conciliabulo, annatis, transeuntibus. cupidē pascitur: vereturne paullatim in tā lōgo itinere, intercipiatur, vt sæpissimē olim, Regū nostrorū edictis

edictis & supremæ Parliamenti Curia
 iudicio accidisse meminit. Nemo itaq;
 miretur, non lubentem, tam delicata
 maſtea, quæ cœnæ eius caput eſt, Pon-
 tificem priuari. Hoc interim certum
 eſt, homines noſtros & alios huic
 Regno, & Regis noſtri Maieſtati de-
 uinctos: qui cottidie in ipſum Regem
 inſurgunt, instrumenta eſſe & machi-
 nas; quibus Hispanus aurum ſuum,
 in hoc Regnum deſert, ad corruppen-
 dos ſubditorum animos, res noſtras
 turbandas, ſuas promouendas: illis
 eadem ratione, perditis hominibus,
 egregiam occaſionem præbens ſua i-
 pſorum negotia procurandi, & regnū
 hoc ſi ita res ferat, occupandi. Henri-
 ci ſecundi Regis morte, hoc vnum a-
 gunt, in id ſolum, totis incumbunt a-
 nimi & corporis viribus.

Imò & hoc ſuaues nimirū homines
 prædicant, ſatius & commodius eſſe,
 Fræcorum ſibi Regnum parare, quàm,
 Ieroſolymam, tanto itinere, Code-
 fridi Bullionij, petendæ ſucceſſionis
 cauſa proficiſci. Iam Reginam, Regis
 matrem (quam & Hispaniſſantes Fran-
 ci noſtri inuocant) obſecro, ne à ſpe-

Psal. 1.
Non est in ore
eorum veritas
eor eorū vanū
est. Sepulchrū
patens est gut-
tur eorum.

cie coniuratorum amica decipiatur, & hoc certum & fixum habeat, quantumuis melliti & amici sermones eorum videantur, non nisi Regis filij, atque ipsius Reginae matris, vita, & Regno, improbam eorum cupiditatem exsatiari posse. A Deo autē Opt. Max. supplex peto, Regē nostrum Salomonis imitari prudentiam, velit. Is cū ab eo Berſabea mater peteret, vt Adoniae cū Abisai Sumamicide, Davidis senis cōcubina, nuptias probaret: (statuerat eo prætextu Adonias, auxiliantib. Abiathar Sacerdote Ioab & Senai, Regē & vita & Regno spoliare) callidū & impiū consiliū, prudentissimus Rex præsentis, repudiatis Reginae matris precibus, Adoniam, Ioab & Semei morte plecti, Abiathar dignitate sacerdotali priuari iussit.

XXVIII. Sed quis Davidis rabulæ, ad Pontificem & curiam Rom. profectiois causas ignorat? Eius, boni hi discipuli instructionis capita, adamussim insequuntur. Sciunt, qui illa viderūt, an nō tragica hæc exordia, & ea quæ nunc pretendunt, & ad quæ palam aspirant, exacte in ijs perscripta contineantur.

Dispu.

Disputationis autē illius, tribus aut
 quatuor ab hinc annis, ab baccalaureo
 quodam, subornato, in Sorbonā publi-
 cē celebratæ? Inscripterat is theses
 suas Cluniacensi Abbati, Lotharingi
 Cardinalis notho: quibus tuebatur li-
 cere populo, Reges tyrānos, improbos
 hereticos deponere, pellere, interfice-
 re. Quod cū Rex inaudisset, cōmotus,
 quia pessimi & periculosissimi exēpli
 res videbatur, miser ille fœdum Sata-
 næ instrumētum, pro Collegij Sorbo-
 nicivaluis interfectus est, ab quodā, qui
 nuper admodū Hispanico auro, & præ-
 ciosis rebu sonustus, euasit, ne iplo fa-
 tente, parum Christianæ illius do-
 ctinæ auctor proderetur. Nonne no-
 tauimus quales homines Regis fratri,
 nuper defuncto, quam ob causam in-
 sinuarint? quorum præcipuus, fuerat o-
 lim in turbatorum nostrorū schola in-
 stitutus; & nunc factionem eorum se-
 quitur: tūm tēporis hoc agens, vt Prin-
 cipem illum adolescentē, omnis gene-
 ris voluptatibus, luxu & iuuenili calo-
 re, corrumperet, & hoc amplius, Domi-
 num suum Hispaniæ Regi prodebat,
 Hispanum Statibus Belgij vendebat,

Hugonotos, præde omnibus exponebat; ea ratione, vndique faciebat, cum magna famæ, existimationis & vitæ Domini sui iactura. Eadem, tres aut quattuor alij nebulones, eadem ex sentina Celsitudini suæ oblatis, factitabant, vt eum quolibet modo, præcipitem darent, & primo cuique infortunio, quorum illi dies noctesque infinita & varia struebant, perdendum obijcerent.

Usque eò vt cum fratre eum Rege committerent, & instrumētis illis suis Satanicis, quæ apud vtrumque, in eam rem, habebant, mutuam inter consanguineos fratres diffidentiam alerent, quæ tandem alterutrius, aut vtriusque fortasse ruinam produceret, & eadem via Regnum hoc perderet. His artibus intenti, Regis nostri curam non omittebant. Namq; cum eum magno zelo, erga Catholicâ Religionē, prædicum cognouissent, artifices quosdam Hispanicos subornarūt, qui Religionis eū pretextu fascinarent, eo nempe animo, vt eodem eū modo quo nuper Sebastianum Portugalliæ Regē perderent: quē miserū ideò prodiderūt, vt eò facilius, pulcrum

pulcram illam prouinciã Hispanus de-
 glutiret, Satanicis IVSVITARVM Hi-
 spanicorum fraudibus qui Portugalli-
 cis hac in refuere callidiores: aut, quod
 verius est, vtrorunq; nefanda in Regnũ
 miseri illius adolescentis Regis, con-
 spiratione, vt cæco impetu eò se præci-
 pitaret, vnde certa ei mors impederet:
 quod ita factum, defecit Portugalliæ
 Regnum, longo tẽpore, à Deo, in Chri-
 stiani nominis propagationem confer-
 uatum. Idem sibi de Rege nostro polli-
 cebatur: sed, Dei gratia & benignitate,
 prouidentior fuit; & malignos illos à se
 spiritus tempestiuè repulit.

Regi etenim salutare est imprimis
 & necessariũ, verè Christianũ esse, piũ,
 & Catholicę fidei zelatorẽ: sed super-
 stitiosum esse, & hypocritam, & ipsi &
 Reip. perniciosum est. Primũ quod
 superstitione illa excæcatus, veros ami-
 cos à simulatis, & inuidis, & clandesti-
 nis hostib. discernere nequeat: Deinde
 quia præcipuũ muneris sui officiu nõ
 negligit, curã nempe & administrationẽ
 Regni sui, ad quam solam, Rex est, na-
 tatus, electus & obligatus, vt in eã
 Deo seruiat.

N. B.

consentire esse
 vbiq; in bono-
 rum omnium
 ruinam, impiã
 Iesuitarum fa-
 ctionem: quæ
 sola hodiẽ sata-
 ne imperium,
 sub Hispanicæ
 tyrannidis au-
 spicijs, sustinet

Tum quod hoc seculo, quo nasci nos Deus voluit, mentibus hominū subdolis, & fraude mala corruptis, suspectū omnes illum habent, quē externa illa pietate conspicuum cernunt, nec fidem habent: seu quia vnusquisque tā Religiosæ pietati, quam consequi nō potest, inuidet; seu quōd quæ exter- no isto cultu nitent, minus vera plerū- que & sincera sunt.

Vnica restat, veteratoribus nostris, rechina, quæ omnino deregenda & palam facienda est. Hactenus leuiter, quantum crasis corporeis oculis cernimus, ré aggressi sunt. Hoc vnum postulant, Pacificationis edicta rescindi, vt vnus solius in Francia Religionis exercitium vigeat. Sed altius speculari rem oportet. Cupiunt hoc pretextu, Regem in ciuiliū bellorum pelagus immittere, & (quod iam factitarunt aliquoties, cū verebantur ne longa pace, Regni huius vulnera coalescerent) ad pacem frāgendam, & beneuolentiam erga Nauarræ Regē & Reformatæ Religionis homines, cōceptam, deponendam adducere: ita vt sibi ipsi, Regum miserimus, manu sinistra, de-
xtram

xtram amputet. Vnde iandudum con-
 iurata, Regis Nauarreni mors confe-
 quatur: in quem præcipuè, tamquam
 præcipuum scelerum suorum scopum
 armantur. Eo mortuo, si & ipse Rex, cu-
 ius in posterũ opera nõ egebunt, breuĩ
 aut dolore nimio, aut indignatione ex-
 tinctus non sit, multos de Italico fœde
 re artifices habent, q̄rum opa, breui eũ
 expedirũ, in sinum Abrahæ mittat. Tũ
 demũ, tot insignib. & memorabilib. in
 Frãciã meritis, decorati, imperio & co-
 rona Francorũ digni habebunt, scili-
 cet, quàm nunc sint, digniores: quãuis
 iãdudum, per speculatores Hispanicos
 quos habent, in aula Regia, mercede
 conductos, merita sua, clara voce, decã-
 tare cœperint: per quos etiam vulne-
 ra, pro huius Regni dissipatione exce-
 pta, palàm ostentant, veterum Roma-
 norum exemplo, qui nuda, populo
 Romano pectora, ad captanda populi
 suffragia, ambitiosè ostentabant. Itaq;
 cum, artibus suis, Regẽ nostrum, & Re-
 gem Nauarrenum vita exuerint (quos
 duos habent consiliorũ suorum obsta-
 cula) p̄ vnũus anima, venerandũ illud,
 Deprofundis; de alteri⁹ morte, Te Deũ Lat.

damus, cantitari curabunt: quo facto, Curia Rom. absolutione, plumbeo sigillo confirmata, supra cygnum & niuem dealbabuntur. Ceteros namque Principes Regios, ne flocci quidem faciunt; neq; dignos arbitrantur, qui stomachũ sibi moueant, aut de quibus perdundis cogitẽ: tantus est, hac tempestate, Satanę furor. Et hæc est rei ipsius, vera narratio, quam, & qui rebus istorum plurimũ fauẽt, veram agnoscere coguntur. Videmur nihilominus, ad malum nostrum, sensu omni priuati, obdormisse, ad hoc patriæ nostrę miserabile incendium alendum, ligna cõgerere: tantũ abest, vt aquã ad extinguendum, conferamus.

XXIX. Cuius dignitatis, obsecro, aut cuius Maiestatis auctoritas, eos continebit, qui eò crudelitatis deuenerint, vt cõtra Regẽ suum, cõtra pacem publicam, contra Regni, sub quo viuunt, commodum arma sumpserint? Ius ipsum & fas, Regni consuetudines leges, patrię caritas, ciuiũ amor, Magistratuũ reuerentia, ne exiguũ quidẽ, de facie eorũ ruborẽ exprimat, q̄ supremã Regiæ Maiest. auctoritatẽ habuẽre cõtẽptui, & q̄ iustitiam.

iustitiam & honestatem publicã exu-
 entes, barbarum & inhumanum ani-
 mum induerunt, qui sub reformatio-
 nis prætextu, & Catholicæ religionis
 zelo, immortale in Francia bellum su-
 scitarunt, ex quo impietas, iniuria, vin-
 dicta, religionis scilicet germina, pul-
 lulabunt; & potentissimorum regno-
 rum, atq; florentissimorum imperio-
 rû miserabilis insequentur ruina, & hor-
 renda deformatio, &, nisi nostri mise-
 reatur Deus, generalis euersio. Quem
 splendorem inter execrandas blasphemias,
 & sacrilegia bellica, sperare Ec-
 clesia potest? Quod ius, quam auctori-
 tatem, quod lumen à Iustitia iniustis
 flagitiosissimorû hominum armis im-
 pedita, captiua, oppressa expectare
 possumus? Quem honorem, quam di-
 gnitatem, quam obseruantiam Nobi-
 lis sperabit, in cottidianis periculis, vi-
 tæ suæ, liberorum, bonorum, quietis
 & iuris in suos iacturam pertimescēs?
 quam opem, quam utilitatem, quod
 commodum, laboribus fractus agrico-
 la, negotiator audax, opulentus ciuis,
 aut quisquis alius sit huius regni inco-
 la, ex publica omniû ruina expectare

poterit? Præparent se omnes fami, pesti, incendijs, cædibus, rapinis perpetrendis; omnibus deniq; flagellis, quæ exturbis, barbarie, ambitione, & insatiabili eorum hominû cupiditate proueniunt, qui quamdiu, in ipsos Fracos, Francorum viribus pugnabût, nunquã arma deponent, nisi crudeli firmiter constabilita tyrannide, bello ipso, ijs qui supererunt grauiore; aut generali suo & impiorum qui partes eorum sequentur internecione, quæ absq; bonorum virorum, qui nefarijs sese conatibus opposuerint, ingenti clade, euenire nullo modo potest.

Nolite vobis, Franci persuadere, trium aut quatuor tantum mensium hoc malum esse. Nam, si Religionem prætendunt, scitis Reges vestros, ab viginti quinque annis, neque vitæ suæ, neque regno, neq; suis amicorumq; suorum opibus pepercisse, vt graui huic malo mederentur. Sed quid tot cædibus, tot prælijs sparso sanguine profectimus? Putatis eos qui tot annos vires vestras sustinuerût, imperum nunc vestrum non ferentes, tam citò cessuros? Exteros intueamini, qui intentis in
nos

nos oculis, accelerandæ ruinæ nostræ se præparant, si eò dementiæ venerimus, vt in nosmetipsos, crudeles, læuiamus? Coniurationis huius auctores, nunc soli, Potentiores certè non sunt, quàm tùm erant, cùm Caroli noni Regis, & huius nunc regnantis auspicijs, cruentum bellum gerebant, iisdem Hispaniæ, Italiæ auxilijs freti, quibus nunc superbiunt.

Principes tùm Regij concilij exercituum ductores, & vt dicam quod res est, omnium malorum auctores eos fuisse scitis: in Regis animo opinionem alentes, arma instrumenta esse iræ diuinæ placandæ, & in religione stabiliendæ concordiæ: donec Maiestas sua optimo concilio, de effectibus ipsis, & vicinorum suorum exemplo, cõtrarium edocta, sapienter iudicauit, religionis morbum in animis hominũ ita radices agere, vt ferre eum (siquidẽ in fide & Apostolorum symbolo, consentimus) latius sit, quàm Rẽp. in maxmũ periculũ adducere, morbo mederi volẽtes, quẽ leniorem cottidiana efficiet cõuersatio. Est enim non dubium morborũ quorundam eã esse naturã, vt
con-

consultius sit dolorem patienter ferre,
quàm periculosis & dubijs remedijs
morbum irritare, quorũ vsus ipso mor-
bo acerbior, minusq; tolerabilis sit.

Quo consilio verè Regio, & paterno,
principe Christiano & pacifico digno,
homines illi commodi proprij, quã pu-
blici studiosi, grauitèr offensũ, nũc quã
malo animo, quàm mala mente fue-
rint, omnibus produnt, cùm sceleratis
suis consilijs, religionis diuersitatẽ, o-
nera populi, iustitiæ corruptionẽ, di-
gnitatũ iniquã & indignã distributio-
nem, speciosos titulos, prætendunt.
Quamuis ignotum nemini sit, quod vl-
timũ caput attinet, Regis eos in se be-
nificum animũ prædicare potius, quã
de eo, ingrati, conqueri, cùm summas
dignitates, ipsi indigni possideãt. De
reliquis, omnium ipsimet malorũ au-
ctores sunt: bella enim ciuilia, istorum
omnium fontẽ, in hoc regno aluerunt,
ex quo miscendi & turbandi regnum
hoc consilium inierunt. Pietatis enim,
iustitiæ, tranquillitatis matrem esse pa-
cem certum est. Sed neq; Christianissi-
mi & pacis amantissimi Regis nostri,
sanctum & laudabilem animum nega-
re

re possumus, quo, à finitis bellis & stabilita pace, pio operi manum admo-
 uir, siue exemplum consideremus, quo
 nos ad religionem, & pietatem, deuotione
 sua incitat; siue iustitiæ reformationem,
 & subditorum suorum quoad eius fieri potuit, subleuationem. Quid
 igitur restat amplius, nisi vt gladios re-
 condamus, & Deum precibus exoremus,
 ut pacem nobis suam largiatur, & per
 eam, in vnam nos fidem & religionem
 Catholicam vniat? Vt vno consensu,
 Regi nostro fideliter inservire; & cum
 in tanto regundi regni onere, cælitus
 ipsi imposito, obediētia subleuare
 nostra possimus: Ea q̄; ratione diuinam
 Maiestatem, sanctè & quietè, cuique
 in vocatione sua, & laudibus celebrare
 liceat: principe, clementer nos & prudenter,
 quod hactenus, Spiritus sancti gratia
 fecit, gubernante; nobis sumi amantibus,
 colentibus, maiestati suæ obtemperantibus.
 & ex fide, vti sub æternæ damnationis
 pœna tenemur, inservientibus. Sin aliter
 facimus, eos imitabimur, qui in nauis,
 urgente rēpestate, vicinis hostibus, cum
 gubernatore litigant; tandem mercenarijs
 homini-

minibus, ignotis, nauis ignaris, qui pri-
 uata sua utilitate ceterorum salutem
 metiuntur, commisso gubernaculo,
 nauigare coguntur. Ita & nos uiue-
 mus, si adeo impij fuerimus, ut Regem
 nostrum & Sacrum sanguinem Regi-
 um, impij, deseramus: Inimicos, for-
 ris; domi, non conciues solum nostros,
 sed domesticos quisque suos, affines,
 cognatos, fratres, parentes, vxores,
 liberos pertimescemus: Atque ita cum
 exteris bellum, cum ciuibus seditione
 habebimus; cum domesticis diffidentia
 exercebimus; semper dubij, suspicaces,
 miseri, inopes, & melioris vitæ spe de-
 stituti. Boni etem nos, ut auxilio indi-
 gnos, derelinquent; improbi derelictos
 deuorabunt. Quam obsecro, tali ex vita
 delectatione, quam tranquillitate, qua
 felicitatem speramus? Sub eorum nem-
 pe auspicijs uiuemus, qui, ut Satyri, aut
 Simiæ, aut Vrsi, hominum formam, vul-
 tum, gestum, & vocem mentiuntur.
 Lupos certe eos & monstra in hac Re-
 publica nata, educata, nominare meri-
 to possumus: quæ si ultra alimus, vere-
 or ut Dei & naturæ nostræ, quam inso-
 lentium istorum & exterorum anima-
 lium

lium societate corrumpimus iure hostes dicamur.

Sed vt ad hæresim illâ reuertar, Regi Navarrae falsò impositam, quamuis suprà disputatæ rationes gravissimæ & verissimæ sint, vt nihil ad eas, quod momenti sit alicuius, respóderi possit: Attamé, vt Catholicus, qualem me esse professus sum, Regem Navarrae simpliciter oro, vt suum hoc negotiũ diligenter expendat. Etsi enim nihil aliud consideraret, quã tot hominũ pacẽ & tranquillitatẽ (cũm & ei per quẽ scádam lum sit Deus maledicat) Annon diuinã bonitatẽ, suãq; ipsius conscientiã, tot patrię miseris calamitatibus, tot Francorum suorum, quorum conseruationi natus est, cædibus prætextũ & velum præbens, grauius offendit, quàm patrum suorum, & tot seculorum usum præbarum errorem (si error est) amplectens? Iudicet etiam ipsemet, An non Deo, de tot hominum, qui ipsius causa mortem oppetent, vita; de tot blasphemis vocibus, quæ ea occasione emittentur, rationem redditurus sit. Videat ipse an non satius sit mitem imitari patrẽfamilię, qui remissa quãdoq; ætatis

*Sed tu, Regi
optime, verbo
Dei fretus, qua
re primũ re-
gnum Dei, &
iustitiam eius:
& omnia adq;
cientur tibi.
Matth. 6. 33.*

ætatis feueritate, cum liberis suis infantibus colludit; & mansuetudine ista, amoris sui magnitudinem, merendam illis reliquit, puerilem eorum insolentiam & temeritatem excusatus: boni etiam illius & prudentis Atheniensis exemplum insequi, qui inimicis suis, amicè obuiam ibat; & eos ipsos, qui consilijs suis maximè se opponere & ea impugnare constitueret, amicè excipiebat.

Liceat mihi, Maiestati tuæ, Rex serenissime, dicere, viros bonos, veros Francos, veros Catholicos, Maiestati tuæ, & huic regno deuotissimos, humana ratione ductos, miseræ nostræ Franciæ statum, grauiter deplorare, cum vidēt inimicos tuos in sinu ridere; & fortassè etiam, inter Maiestatis tuæ familiares, conductos proditores alere, qui ne larua eorum tollatur, seridò impediunt. Eteñ in potestate tua est, per Spiritus sancti gratiam, Ecclesiæ Dei (cui promouendæ hætenus te bellum gessisse arbitraris) propagationem procurare, tibi que animos omnium conciliare, si pacem in hoc Regno tempestinè constituas; & orbi Christiano, exemplum;

plum; Regi, qui tibi nobisque imperat, eiusque subditis, quorum in te omnium oculi coniecti sunt, securitatem des integræ vitæ tuæ, & clementiæ & conuersationis amicæ, quam ceteris in actionibus tuis, etiam inimici tui agnoscere videri volunt, expeditior via nulla est. Adde, quod certa hæc est, & politica regula, quicquid alij iudicent, non esse Regū, qui tot diuersos & contrarios sensus regere debeāt (quorum etiam tibi Deus, si ita visum ipsi fuerit, inuita Satanæ potentia, & rumpente inuidia, gubernationem saluam conseruare potest) nisi in priuato cubiculo, extremitatum alteri omninò adherere: quoniam iungere eas impossibile futurū sit, hoc maximè seculo, quo, scis, & domesticis exemplis didicisti, esse tibi ceterisque Principibus necessarium, flectere se parumper & populorum ingenijs accommodare, vt in officio facilius contineri possint: & propter subditorum proteruiam, petulantiam & malum animum, ad imperij conseruationem prudentibus opus esse, & reconditis, non vulgaribus artificijs. Sed huic imprimis regno, ar-

res illæ, necessarię sunt, in quo commu-
 nes nostri hostes, à viginti quinque an-
 nis populum continuis bellis agita-
 rum, quasi efferarunt; & stultos (quo-
 rum, malo nostro, magnus est nume-
 rus) maiestatem Regiam ius & fas con-
 temnere docuerunt, eosque sibi adula-
 tionibus subornarunt, arque eorum si-
 bi animos, sub falso religionis prætex-
 tu, adiunxerunt: quos restitui tibi, tui
 cupiunt: Tui, inquam, honoris sui &
 tranquillitatis glorię Dei, pacis publi-
 cę, & Coronę Francicę propagandę
 studiosi: ne totus Christianus orbis,
 aut saltim qui in medio hoc Regno vi-
 uunt, seditiosi homines, ad pulcerri-
 mum Europę oculum, effodiendum,
 florentissimum certè hætenus & no-
 bilissimum regnum perdendum con-
 spirent, valde pertimescentes. Saltim,
 Serenissime Rex, cum magni, simulati
 illius Catholici duces, q̄ se animi cau-
 sa, volentes, aduersarios tuos declara-
 runt, veritatem, & innocentium Fran-
 corum tot cędibus, crudeliter sparsum
 sanguinem (quo tamen adhuc, vti ex
 Panicis, quos nobis ostentant, terrori-
 bus, apparet, exsatiati non sunt) pro
 sym-

simbolo & insigni habeant: Te eti-
 am atque etiã supplicor, vt nobis
 Pelicani loco sis, & magni Alphon-
 si Hispaniæ Regis, à quo prædecesso-
 res tui, Reges Nauarræ, originem tra-
 hunt, symbolum repetas: *Pro lege & gre-*
ge: & factis suis, pacis, clementiæ fidei,
 probitatis & Christianæ pietatis, tam
 te studiosum declares; quam se isti vio-
 lentos, crudeles, perfidos & diui-
 næ iusticiæ hostes o-
 stendunt.

O 2

CAPVT TERTIVM

Summarium.

1. Crimen maiestatis grauissimum esse.
Quas ob causas Regius Princeps, regni suc-
cessionem indignus haberi possit.
Criminis maiestatis abusus.
Coniuratorum in Reformatos calumnia.
2. Criminis maiestatis explicatio vera.
Rex maiestatis suspectum nunquam habuit
Regem Nauarræ.
Pietatis Regis Nauarræ certissimum argu-
mentum.
3. Familia Nauarrenna, ex Francia orta.
Regis Nauarræ auie & maternæ & pater-
næ origo.
4. Capetij & Carolingij, eadem cum Clodo-
ueo & Merouingijs stirpe orti.
5. Capetij & Carolingij eandem originem ha-
bent.
Capetiorum ortus, progressus & genea-
logia.

Tertium

Tertium caput, quo seditiosi nostri, in famosis suis libellis, Regem Nauarræ petunt, hoc est: Reum esse eum maiestatis; atque eorum qui in Regē conspirarunt fauorem & defensorem: ideoq; Reipub. hostem, & qui in ea imperet indignum.

Non ita leuis est hæc obiectio, vt nõ, I. rectè examinata criminis atrocitas, rationem nostram & iudicium superet. Hoc solo enim peccato, mūdum mors inuasit; & Adam paradiso pulsus est. Humanis autem legibus, omnes criminis eius rei, cōuicti & iudicati, quibuscunq; successionibus, Imperiorū maxime, regnorum, aliorumq; dominorum, quamuis naturalis ad ea successionis iure vocetur, vt ad Regnum nostrum, censentur indigni. Etenim si Regij sanguinis proximus, ingratus, & hoc infectus crimine, nõ in Regē solū, Dñm suū, sed in Regnū ipsam & Rép. & Regni ipsius maiestate peccasse con-

*Joan. de Terã.
in tract. contra
rebell. 1. reg.
prim. tract.
conclus. 19.*

vincatur, ipse eiusq; posteritas omnis, ea successiõe iudicatur indigna, cuius ei ius, natura & sanguis acquisierat. Ita Parium Franciẽ sententia iudicatũ est anno, 1457. in vrbe Vindocina, cõtra Ioannem. 2. Alençonij ducẽ, Carolo 7. Rege præsentẽ: quãuis postea, Regis Ludouici 11. restitorijs litteris, à Parlamẽti Curia receptis, approbatis, & in tabulas relatis, conuocatis omnibus Cameris, & Regio procuratore generali consentiente processus ille omnis penitus abrogatus, & rescissa ipsa sententia sit.

Non possum itaque tam grauem, in Nauarrenum Regem accusationem, silentio præterire; criminis atrocitate commotus, quod in Principem, nefariẽ contorquetur, qui Regum nostrorũ & Coronæ huius commodum, utilitatem, honorẽ, dignitatẽ, vita sua cariorẽ semper & antiquiorẽ habuit: meritò, vtpotè quẽ proximè res ipsa spectet, cuiusq; magis quàm alterius cuiusquã interfit, conseruari quàm diutissimè hunc Regni statum, qui iam in eum, tamquam proximum coronæ Regiæ, defixos habet & intentos oculos. A-
gno;

gnosco certè ex tam detestando & calumnioso sermone, miserum & calamitosum Franciæ statum, in qua 25. ab hinc annis, sub Regum nostrorum minoritate, seditiosi illi, discordiarum disseminatores, pro arbitrio & lubitu suo, rebellionis articulos & criminis maiestatis capita, confinxerunt, ut, quemadmodum de Tiberij imperio inquit Tacitus, *Omniū accusationū complementum, Tac. 3. Ann. maiestatis crimen esset: factitata olim ab improbis Principū consiliarijs, pernicio- Tac. 1. Ann. sa insequentibus imitatione. Crimen, Suet. in Tib. hoc, imperante Tiberio, ob causas nihili solitum intendi legimus: veluti si cap. 53. quis venditis hortis, statuas Augusti simul mancipasset; aut si suam altius quàm Cæsarum, collocasset; aut domesticis hanc vsibus applicasset. Cassium inter primos ætatis suæ, deportandum Nero curavit, quod inter imagines Tac. 16. Ann. maiorum, eius etiam Cassij effigie re- Suet. in Ner. posuisset, à quo fuerat interfectus Cæsar. Caracalla eousq; hoc crimè extēdit, ut qui eo loco, in quo erecta esset Principis statua, minxisset, accusaret: Tādē eò licētia hæc deuenit, ut in maiestaté peccasse iudicaret, q corā Imp. statua,*

ferum verberasset; aut vestem mutasset; aut loco eam immundo, & impudico intulisset, veluti latrinæ, aut lupanari. Denique crimen hoc maiestatis, in Imp. secessu, assertorum secreta voluntate decidebatur: vnde apud Iuuenalem.

Sat. 10. Nil horum. verbosa & grandis epistola venit
A Capreis: benè habet, nil plus interrogo.

Idem in misero hoc regno vsurpabatur, cum iurati Regiorum Principum hostes, regni negotia sub Francisco secundo Rege administrarent; & postea cum Carolum nonum Regem quasi captiuum, detinerent, & in magna eum & periculosa de subditis suis diffidentia educarēt. Vnde, tãquam semine, tot tumultus, tot bella ciuilia, tot cædes horrédæ exortæ, quæ, miseri, vidimus; & heu, nimium, ad extremã ferè regni huius incolarum ruinam, passi sumus. Persuadebant incendiarij illi & bellorum faces, Maiestatibus Regijs, partibus Regis Nauarræ addictos, in Reip. statum coniurasse; & obedientiam, diuina lege Regib. debitam recusare. Sæpè itaq; rebelles eos, Maiestatis reos, Reip. hostes declarandos curauerunt.

Præ-

Præterea, vt incurabile hoc malum redderent, cùm ceteris ciuibus, populi indignatione Regis sui afflicti, innocẽtiam, ignotam non esse cognoscerent, seminatis Satanico concilio, nouis discordijs, inuicem eos commiserunt, vt irreconciliabili odio & perpetua diffidentia ex grauissimis iniurijs hinc inde bellorum ciuiliũ licentia, illatis nata, coalescere in vnum & reconciliari nunquã possent: atque ita rebus turbatis, eorum sibi animos adiungerent, quos ad perfidiam suam & proditiõẽ promtiores atque accommodatiores cernerẽt. Eadem ratione populi in Regem amorem imminuebant, imprudentioribus persuadentes, Franciam Regis sui culpa, opratam pacem consequi nõ posse, & hoc prætextu per micipia sua, varios libellos famosos & impios, in famam & existimationem Principis sparsos, euomuerunt, cui interim, callidi impostores persuadebãt, Reformatæ Religionis homines, omnium illorum auctores esse. Sed nodũ nunc omnem, palàm factũ consiliorũ eorum finis, exsoluit, omniumque oculis, veritatem nudam exposuit: cùm

nunc, sub prætextu sese Nauarreno Re-
 gi opponendi, ei quæ vanæ successio-
 nis spei vmbra eripiendi, in Regiam
 maiestatem arma sumere audent; & to-
 rum hoc Regnum, vt eius facilius pos-
 sessionem inuadant, turbare: Somnia
 nobis quædam obijcientes, & imagi-
 naria nescio quæ iura, tam perniciosè
 quàm falsò excogitata, præferentes.
 Vident enim, viri boni eos nunc non
 propter Iesum ad arma conuolasse, sed
 ad inexplebilem ambitionem suâ ex-
 satiandam: quæ quamuis pessimis cõ-
 filijs & exemplis tegatur, erunt tamen
 eius effectus longè deteriores & magis
 detestandi, nisi nostri Deus misereatur
 & populus, atque Regis fideles subditi
 oculos in hoc negotio aperiant, vt hæc
 agnoscant Tragœdiæ catastrophem,
 quæ iam tot annos, in hoc Regno, ab
 istis agitur, sub Catholicæ Religionis
 vmbra, cui inuoluere impudentiores
 conantur, discidium inter eos, & Regē
 summum eorum Dominū, principem-
 que sanguinis Francici, Regem imprimis
 Nauarræ, vtpote Maiestati suæ p-
 ximum, & cuius de ruina agitur, per-
 petuum molientes.

Huic

Huic capiti, vt paucis respondeam, ^{11.}
 hoc solùm ex Modestini Iureconsulti ^{l. 7. ff. ad leg. Jul. Maiest.}
 sententia, dicam: hoc crimen, inquit, à iu-
 dicibus non in occasione, ob principalis maiesta-
 tis venerationem, habendum est, sed in veritate.
 Plinius postquam crimen hoc maiesta- ^{Plin. Panag.}
 tis, singulare & vnicum crimē dixit, eorum qui
 crimine vacarent, his verbis Traianū præ-
 dicat: huius tu metū, inquit, penitus sustulisti,
 contentus magnitudine, qua nulli magis carue-
 runt, quàm qui sibi maiestatem vindicabant. I-
 deoq; & hoc accusationis genus Clau-
 dij, Pertinacis, Alexandri Seueri, alio-
 rumque bonorum Principum tempo-
 ribus sublatum constat, iudicantium
 cetera iudicia publica ad quælibet de-
 licta punienda sufficere.

Sed quicquid sit, Rex Nauarræ ini-
 micis suis liberius in os respondere po-
 test, quàm accusatoribus suis olim, sub
 Tiberio Cremutius Cordus. Is enim ^{Tac. 4. Ann.}
 accusatus quòd C. Cassium Romano-
 rum vltimum dixisset, in Senatu con-
 questus legitur, verba sua, cùm facto-
 rum innocens esset, argui. Hic autem
 Princeps, Dei gratia, neque dicto vm-
 quam, nec facto Regem suum lesit: ne-
 que calumniatores eius, quantumuis

ad confingendum prompti & impudētes, Regis Nauarreni aut factum aut dictum vllum notare possunt, quo rebellionis aut negatæ obediētiae argui vlla ratione possit. Nam quod religionem eius, turbatores isti adducunt in medium, publicata & vulgata Confessione, Principis edictis, alijsque instrumentis publicis, ab huius Regni Parliamentorum Curijs approbatis, omne sublatum est.

Rebellio certè & perfidia, quæ ei merito exprobrari possit, hæc est: quòd admorum iugulo suo gladium, adigipassus non sit; quòd cùm videret se ab inimicis suis modis indignis tractari, modestè se receperit. Quis aliàs, obsecro, dicere, nisi mentiēdo, potest, eum vmquam Regi, Domino suo officium suum, fidem, obedientiam, submissionem denegasse? multò minus, contra Regem conspirasse? aut aliquid deniq; contra publicam Franciæ utilitatem & tranquillitatē tētasse? Vmquam ne, vel nutu saltim, significauit, velle se Maiestatis suæ heredem & successorem declarari? An eum, postquam tristi Alençonij Ducis, Maiestatis suæ fratris vnicini

nici morte, Regi proximior esse cœpisset, aut splendidiore habitu, aut numerosiore comitatu vidistis? Amicos fortè suos cōuocauit, aut Iurisconsultorum sententias exquisiuit, vt sciret, an Regiæ successione proximus esset? Quis probabit vñquam eum opera fœderatorum suorū (quos habere ei, tamquā Regi Nauarrę & Bearnię summo principi, iure licet) nisi ad Regis & Regnū huius vtilitatem vsum esse? Quis tam malignus, tam à communi sensu & natura abhorrens, vt ei in perfidiæ loco ponat, quod conciuuium suorum, Religionem eandem in qua natus ipse & educatus sit, amplectentium, causam suscepit, cū in eadem cum eo nauī nauigarent, tempestate eadē agerentur, eorundem aduersariorum viribus premerentur, qui Regis abutentes auctoritate, vitæ eorum, perfidē insidiabantur: atque ita aduersos excipiens iētus, & vitam suam & conscientię libertatem tutatus sit? Etenim statim, atque Maiestati suæ placuit, pacis eis condiciones, arbitrio suo compositas, offerre, cum suis omnibus, non solū arma posuit, vrbes occupatas restituit;

sed arma etiam ipse & sui in eos vertunt, quorum antea vsi erant auxilio, (testis est Portus Gratiae obsidio) & fœderibus exterorum, quæ securitati suæ fecerāt, renunciarunt, Regis se arbitrio submittentibus: qui acta eorum & probauit & grata habuit; vti edictis suis, & singularibus in ipsum Regem Nauarræ beneficijs, quæ habere se de manu & liberalitate Maiestatis suæ, gratus, agnoscit, sæpissimè testatus est. Permisit autem liberè, publico Regni commodo, sæpius commemoratæ Religionis sectatoribus, liberum Religionis exercitium: quamuis coronæ huius, & Regiorum Principum hostes, suspectas ei omnes nō solūm Nauarreni Regis, sed omnium Borboniorū Principum (qui soli nobis de stirpe Regia, reliqui sunt) reddere actiones conarentur. Cæterū nō dubito quin Rex Nauarræ, si in hoc incūbamus (quod certè debemus) vt in legitima Ecclesiæ Dei congregatione explicatis rationibus, intelligat deceptū se hætenus & praua Religionis opinione imbutum, facile se Ecclesiæ sententiæ, ex verbo Dei late, subiecturus sit, & in viam rediturus. Quid interim

nim sinistri ei imputare possumus, qui in ea Religione, in qua, constitutionib. & edictis Regijs permiffa, à matre altus & educatus est, constans persistit? & in eo, quod fore sibi saluti credit, permanere omni opere studet? Aequune vobis, obsecro Franci, videtur, edicta Regia, improbis hominibus, pro hamo esse ad viros bonos inescãdos, armis perdendos, & fraudibus immanibus atq; barbaris, quos nobis præesse Principes Deus voluit exterminandos? Errant, meo iudicio, & errant graviter, qui de hominum animis sperant se, tollere quicquam, vi & armis posse: maximè quod Religionem attinet, qua virorum bonorum, aut etiam minus depravorum animis, altius quàm aliud quiduis hæret. Arbitror itaq; magnum nos de Rege Navarra benè sperandi argumentum habere, si aliquando ad Regnum pervenerit. Cùm etenim, etiam hostes eius ingratijs, vi adacti veritatis, fateri cogantur, Principem eum esse sapientem, benè institutum, prudentem, iustum, nos constantem eum, in eo, quod rectum esse persuasum à pueris habet, videamus, ad eò vt, timore Dei tactus,

ne armis quidem & vi maiore demo-
ueri de sententiã possit, quamuis tot in
se coniuratas gentes videat, & maxi-
mũ, humano iudicio, Regno maximo,
cuius heres fore præsumitur, periculũ
impendere, præuideat: Certum est &
minimè dubium argumentum amorẽ
Dei & pietatem ei, ante omnia esse. Ra-
tiones igitur ei nostras proponamus,
& inculcemos, siquidem eum capace
illarum iudicamus, vt quod cupimus
& sperare debemus & possumus, impe-
tremus ab eo: neque eum interim odio
prosequamur, lædamus, aut iritemus,
neque iram Dei sparsio, tot fratrum no-
strorum innocentium sanguine, & mi-
sera deuastata patria, vltro in nos pro-
uocemus. Nimis hætenus iniqui &
iniurij fuimus, cùm Nauarrenum Re-
gem, rebellem & Maiestatis reum ap-
pellauimus, quia sicarijs iugulum non
præbuit, & eorum muros inimicis suis
opposuit, qui domi quiescentes, solam
à Rege conscientiarum suarum liberta-
tem, supplices postulabant, vitæ reli-
quum, fideles, sub eius imperio, & le-
gitima obedientia transacturi: quam
certè nõquam detrectarunt. Et si fecis-
serit,

sent, ad auxilium certè & protectionē Regis Nauarræ non confugissent, hostem eum potius, quàm fautorem habituri. Sciunt enim, nihil ei vnquam antiquius fuisse, quàm vt Maiestatis suæ humilis & obediens subditus & esset, reuera, & talem se omnibus declararet. Recti eius & fidelis animi testes sumus oculati, vt pluribus in eam rem argumentis opus nō sit. Hoc vnū à Rege Domino suo petit perijtq; antea, vt pro obedientissimo & humilissimo eū subdito & propinquo sua Maiestas habeat.

Considerent igitur omnes Frāci nostri viri boni, Nauarrenum Regem, Regis Christianissimi, vt & ipsi sint, fidū esse subditum, Christianum esse, timentem Deum, amantem patriæ, vt & ipsi. Itaque mouere nos in eum nullo modo debemus; neque armis eum aggredi, quod quidam incendiariorum istorum furiis acti, faciunt. Domesticus est, filius familiæ est. Non Italus non Hispanus, qui muros vestros, ædes vestras oppugnatum veniat. Verus Francus est, pacis studiosus est, Regi Domino suo, quantum potest, obedientiam præstat; Leges Regni colit, seditiosos

auerfatur; improbos oppugnat, bonos protegit: & hoc inter ceteros Francos præcipuum habet, quod primus est Regij sanguinis Princeps; & Regni, si quid Regi nostro, non relicta prole mascula, contigerit humanitus, certus heres.

Quicquid itaque hostes eius opponunt, meræ calumniæ sunt. Iudicet ipse secum Francorum populus, An nõ Regem Nauarræ & propter naturalem obligationẽ, & propter singularia merita, præ ceteris omnibus (Regis Domini nostri Maiestatem excipio) amare & colere teneatur: cùm tutores sibi, gubernatores, administratores legitimos & Francorum Reges, Serenissimã & Heroicam Capetiorum familiam elegerit: de cuius masculina linea Rex Nauarræ ortus sit, vt supra est à nobis demonstratum, seu paternam eius, seu maternam vtrinque originem consideres. Auia eius paterna Francisca Alençonij, filia erat Renati Ducis Alençonij, eius Caroli qui vltimus decessit, soror: recta linea, per mares, à Carolo Vallesio descendens, qui Alençonij nomẽ & titulum primus sumpsit, cùm esset Philippi Vallesij Francorum Regis fra-

ter,

ter, ambo Caroli Valesij; filij quippe fratererat Philippi Pulcri, & Philippi Audacis, D. Ludouici Regis primogeniti & successoris filius. Iam auia ei mater na fuit Marguarita Francica, Francisci primi soror.

Si auté Reges Nauarræ spectas, quorum hic de quo agimus, propter matrê Ioannam Albretiam Henrici Albretij Nauarreni Regis filiam heredem, successione cepit: Et hi, per filias, quæ Regni Nauarreni successione minimè excluduntur, è familia Francica prodi erunt. Nam Henricus Campaniæ & Briæ comes & propter Blancam matrem, Rex Nauarræ, vxorem habuit filiam Arthesiæ comitis Roberti, qui Ludouici octauo Francorû Regis filius & Diui Ludouici frater erat, quo matrimonio nata est Ioanna Nauarreni Regni heres, Philippi Pulcri Francorum Regis vxor: his procreatus est Ludouicus Hutinus regnorum Franciæ & Nauarræ heres: obiit hic superstitè filia Ioanna, Regina Nauarræ post patruos suos Philippum Longum, & Carolum Pulcrum: nupsit Philippo Ebaronicensi, Ludouici Ebaronicensis filio, qui ipse

filius erat Philippi Audacis Franciæ Regis, & Philippi Pulcri frater. Filium inter alios habuerunt Carolú Regem Nauarræ, cui vxor fuit filia Ioannis Francorum Regis: filius nominis eiusdem eo matrimonio procreatus est, in cuius gratiam Carolus. 6. Rex, terrá de Nemoars erexit in Ducatum: obiit hic duabus filijs superstitis: quarum ei Blanca primogenita successit, quæ nupta Ioanni de Castella, filiam reliquit Eleonorá, vxoré Gastonis Foxij, qui Nauarreni, regni, aliorumq; amplissimorum bonorú successiónē accepit. Ijs ortus Gasto Foxius vxoré duxit Magdalenam Francicá, Ludouici II. Regis sororé, quorú filius Franciscus Phœbus post Eleonoræ auia obitú, Rex Nauarræ; & filia Catharina, quæ fratri Phœbo successit. Nubsit hæc Ioanni Albretio, Henrici Albretij patri, auo Ioannæ Albretiæ, quæ huius Nauarreni Regis mater, Parisijs nuper obiit. Cõstat hinc, vnde cunq; Sereniss. huius Regis maiores intuearis, natiuú eú esse Francú, Regio Franciæ sanguine procreatú. Aures igitur in posterú fabulosis calúnijs occludamus, & ad Deú solú, ardētib. precib. recurramus

recurramus: petētes ab eo, vt si quid sit
in Rege Nauarreno, aut alio nostrorū
principū minus rectū, vt sunt homines
humanis errorib. obnoxij, tangere cor
eorū velit, & errantes in viā reducere.
Pacē persequamur, dissentiones fugia-
mus. Deū, supra omnia, timeamus, Re-
gē quē nobis Deus ipse dedit, honore-
mus; & ab eo, Principes Regios ame-
mus: Malorū & calamitatū, quas ciuiles
nobis dissensiones pepererūt, memine-
rimus. Afflictioēs nobis & oppressio-
nes ob oculos ponam⁹, quas iā iā pas-
suri sumus, si tam impij, tā infideles, tā
perfidī fuerim⁹, vt alienigenas, veteres
hui⁹ Regni hostes, natiuis nostris Prin-
cipib. præferamus, quib. sollēniter co-
rā Deo fidē dedimus, qui tā clementer
nobis, per sexcētos annos præfuerunt.
Quæ certē præscriptio dupla est ad eā,
quæ Israelitici populi iudex Iephtes Am-
monitis opponebat. Volebant hi post
trecentos annos, regionē ab Israelitis
occupatam armis repetere. *Quare tanto
tempore, inquit, nihil super hac repetitione tē-
tastis?* Quod & nos opponere illis pos-
semus, qui Reges nostros, ijs quib. or-
tos se somniāt, & quorum falsa ineptē

superbiunt origine, vsurpasse aliquid, impudentissimè mentiuntur. Sed ad tuendam Regum nostrorum iustissimâ possessionem, argumenta nobis valida & firma supersunt, vt illa exceptione opus non sit.

- IV. Verè n. Rex & noster Borbonij Principes (qui eandem stirpè, Capetiorû habent) verè inquâ, cõfirmare possunt, se reuerà ex Caroli M. agnatione & familia ortos, vt & ipse Carolus M. (ad quem falsò Lotharingorum referunt originè, impostores isti) ex Merouingiorum familia descendebat. Papa Innocentius 3. circa annum 1200. ad Nobiles & Prelatos Franciæ scribens, historiæ veritati testimonium præbet: Philippum Augustum Hugonis Capeti pronepotem, D. Ludouici auû, notum esse omnibus ait à Carolo M. descẽdere. Primû itaq; contra huius Papæ decretalẽ epistolâ in crimè falsi subscribere se oportet. Præterea Regino historicus qui ad illa tẽpora q̄ proximè accedit, Ado Viennẽsis, Otho Frisingẽsis, M. Polonus, Sigebertus, Aimoinus, alij, Robertû patrum Hugonis Capeti, Othonem patruû eius magnû, & Robertû auû Principes

cipes vocāt & duces nobili Frācorū familia oriūdos: itaq; Odo antequā Rex eligeretur Frācię Regū familię arma & insignia gerebat, liliorū népe flores, sine numero, in clypeo azureo, vti ad Calic. tēpora permāserūt: tū enim primū triū liliorū numerus cōstitutus est. Sed hoc certū est Odonē Frācię arma gere non ausum fore, nisi ē familia Regia princeps fuisset, q; & ipsum & hinc necessariō cōuincitur, qđ ab ordinib. Frācię idē Odo, Caroli Simplicis tutor & gubernator nominatus est; quę administratio nemini in hoc regno cōceditur, nisi ad quem eiusdem Regni successio deuenire possit: Vt, post Caroli Pulcri mortem, anno 1327. iudicatum est, pro Philippo Valesio qui, Regina grauida, ventri & postumō qui sperabatur, tutor datus est. Idem etiam post Caroli 5. & Ludouici 11. obitum, accidit, & nostra ætate idem munus, ab Regni ordinibus, defuncto Regi Nauarræ, huius patri deferri vidimus: propter Caroli 9. Regis minorem ætatem. Denique eundem Odonem, communi Francorum consensu Regem declaratum legimus, & inde Robertum fratrem eius,

& postea Rudolphum, hic aut Rudolphus & Hugo Capetus patrueliū erāt filij. Hugo aut ipse Capet^o, familię suę quartus nomē & titulū Regiū habuit; primus tamen sine controuersia tranquille possedit. Itaque cū ex antiquis historiarum nostrarum monumentis sciamus, quanta maiores nostri animi virtute, alienigenis se, nomen suum familię Regiæ inferere uolentibus, opposuerint, uerisimile non est tam tum eos fuisse abiecto animo, tam imprudentes & leues, ut nemine cogente, suffragijs liberis, Capetios potissimum ad Regnum eligerent, nisi è familia Regia, successioni Regiæ capiendæ apti fuissent: ad quos confugisse eos semper, pro successione lege conseruanda, legimus, Religiosissimi nempè legis istius obseruatores, ex qua libertatem suam & Regni dignitatem dependere existimabant. Et uellem certè, ostenderent mihi turbatores nostri historicum, qui unum aliquem fuisse umquam narret, qui de Regia Capetiorum origine dubitarit, aut controuersiam ijs mouerit, tamquam de prædecessorum Regum

gum sanguine non essent, ideoque ad Regni successionem inepti.

Sed vt dubium omne tollamus, Regem nostrum, Borboniosq; Principes, conuincemus, non à Carolo Magno solum, sed à Clodoueo etiam & alijs Merovingijs Regibus descendere, è quorum familia & ipse Carolus Magnus erat: vti optimè vir doctissimus Mattheus Zampinus docuit, ex veritate historica, non falsis instrumentis & suppositis chartis, quibus in Lotharingiæ genealogijs compilandis Archidiaconus Tulensis Rozerius magno scelere, vsus est, quas Nicolaus Vignerius Francicarum imò omnium historiarum vna bibliotheca, in libello de Francorū origine, verè falsi arguit. Proponamus igitur nobis, ex ipsa historia, Dagobertum, Francorū in Orientali Francia Regē aut Ducem, circa annum 306. duos habuisse filios Clodomirū & Genebaldum: his recta linea orti sunt Clodoueus primus Rex Christianus, & S. Arnoldus, Antuerpiēsis S. Imperij Marchio, postea Episcopus Merensis. hoc testantur Chronica Chronicorum, auctor illustrationum Gallię Orientalis,

Robertus Cenalis, Godefridus Viterbiensis, & alij probati auctores quâplurimi. Iam S. Arnoldus antequam ad sacerdotium promoueretur, fuerat præfectus prætorio (maiores domus, seu præfectum Palatii dicimus) regis Clotarii 2. circa annum quingentesimum quadragesimum sextum, qui eum Dagoberto 1. filio suo, tutorem constituit, vt narrant Otho Frisingensis, Aimoinus, Regino, Antoninus, & Vincetius, qui Arnoldum testatur ducatum suum Flandriæ vicinū habuisse, citra Lotharingiam. vxorem eum duxisse Dodam Sigebertus auctor est, quæ deinde Treueris sanctimonialis reddita sit. Superstites eis tres filij fuerunt, Ansegisus, Vualchisus, & Clodulphus: primogenitus, aliàs Anchises dictus, Clodouici secundi præfectus prætorio fuit: vxorem habuit Beggam, Pipini senioris filiam, Grimoaldi sororem, secundum Sigebertum & P. Aemilium. His natus est Pipinus, Caroli Martelli pater, qui ex Childebrandi sorore Aegidium procreauit, Episcopum Rothomagensem, Carlomanum monachum, & Pipinum patrem Caroli Magni. Vualchisus

*lib. 5. cap. 9.
lib. 4. cap. 17.
2. part. hist.*

Sub ann. 640.

*Vgo Gemblac.
lib. 6. cap. 7.*

Sub ann. 649.

fus filiorum S. Arnoldi secundus, filium
 habuit Vuandragisillum: ambo inter
 sanctos relati sunt, vt Sigebertus re- *Sub ann. 692.*
 fert, neque posteros ullos reliquerunt.
 Clodulphus fratrum tertius, alias Flo-
 dulphus dictus, patre mortuo Episco- *Lib. 1. in comp.*
 pus fuit Metensis, secundum Triche- *Sig. ann. 640.*
 mium & Sigebertum: Duxerat antea
 Mariam, Clotarij secundi Regis filiam,
 vxorem, vt quidam volunt; alij Alma-
 bertam vocant filiam Carlomanni Du-
 cis Brabantiae, & ex ea filium suscepit *Sigebert. 687.*
 Martinum, praefectum praetorio Thi- *suppl. Aim. li.*
 derici Regis, cum Pipino Ansegisi filio. *4 c. 45. Aemil.*
 Paulus Aemilius Martinum hunc, Pi- *lib. 1.*
 pini Crassi cognatum vocat; Blondus *Blo. lib. 10.*
 fratrem. Martinus hic filium reliquit *dec. 1.*
 Childebrandum; & filiam Caroli Martel- *lib. 11. ca. 109.*
 li vxorem, vt vult Aemilius. Ideo Gre- *lib. 3. illust.*
 gorij Turonensis appendix, Gaguinus, *Neust. lib. 3.*
 auctor illustrationum Gallie, Childe-
 brandum hunc fratrem vocat Caroli Martel-
 li, propter affinitatem: Nicolaus Aegidi- *Chron. vol. 1.*
 auunculum vocat. Richardus Vuassembur- *lib. 2.*
 gius Lambertum nominat, qui filium habue- *Vuass. lib. 2.*
 rit Theodoricum, alijs Theodoldum, qui
 sub Carolo M. floruit, & cum adolescens
 admodum proelio Ronceuallis interfuisset
 circa

P. Aem. lib. 2. circa annum 780. Saxoniae præfectus est, unde Saxo dictus: & anno 791. exercitus Caroli M. partem contra Hunnos duxit. Caroli M. cognatum vocat P. Aemilius, & alij: quod nisi à Chilibrando ortus sit, constare non potest. Alio loco idem P. Aemilius, hunc Theodoricum refert, quod Regius Princeps esset, Geilonem, Franciæ Constabilem præcedere solitum. Thidericus Vuitichindi, Saxonis Principis paulo antè baptizati, filiam uxorem duxit: ut ea Regiæ familiæ affinitate, in officio & amicitia erga Francorum imperium Vuitichindus contineretur. Quo consilio & Carolus Caluus Godefrido Duci Normannorum, Aegidiâ Lotharrij fratris sui filiam, uxorem dedit: & eodem, erga Rolonem Nortmannum, consilio Carolus simplex usus est.

Caquin. lib. 5.

Sigeb. an. 866.

Otto lib. 6. c. 3.

Regin. lib. 2.

an. 867.

Ex hoc Thiderici cum Vuitichind. filia matrimonio, natus est Robertus. Ideo Urspergensis Abbas, Odonis eius, qui primus è Capetijs Francorum Rex coronatus est, Robertum patrem fuisse, Vuitichindum auunculum matrem ait. Hic Aquitaniæ Marchio, contra Nortmannos constitutus est, à qui-

quibus cum Ranulpho Guyennæ Du-
 ce, interfectus est. Hinc discimus qua-
 re, huius familiæ Principes Saxones
 dicti sint: nempe aut propter Theodo-
 rici in Saxonia præfecturam, aut Vui-
 tichindi Saxonis affinitatem. Et hoc,
 càm ignorarent impostores nostri, oc-
 casionem Capetios, tamquam alienige-
 nas Saxonia oriundos, calumniandi *Regino lib. 2.*
 sumpserunt: quâuis reuerà Regij Fran-
 corum sanguinis Principes essent, Co-
 mites & Marchiones Andegauenses,
 in qua prouincia obiisse Theodoricû,
 octuagesimum, aut amplius, annum a-
 gentem Paulus Aemilius & Andega-
 uenses Annales testatur; & deinde Ro-
 bertum filium: quo defuncto, Hugoni
 cuidam Abbati commissa est comita-
 tus Andegauensis administratio, pro-
 pter minorem ætatem Odonis, Rober-
 ti & Thiderici, Roberti illius filiorum,
 quibus etiam, Hugone mortuo, quem
 Roberti fratrem quidam faciunt resti-
 tutus est.

Thidericus vnus è Roberti filijs, Bur-
 gundiæ comes fuit: filium habuit Ri-
 chardum Ducem Burgundiæ; Richar-
 dus, Rodolphum, qui Hugone Magno
 cogna-

*Nic. Vign. in
 chron. Burg.*

cognato suo auxiliante, Rex Francorū proclamatus est, deposito Carolo Simplicis, eiusdem Capetiorum familiae tertius, qui ante Hugonem, Francorum Regis titulum & nomē habuit, vnanimi & consentiente Nobilitatis Francicæ electione. Et hoc idoneum est argumentū, quo certissimè cōuincamus, Regij sanguinis Capetios fuisse: qđ Frāci, dominationis externæ insensibilissimi semper hostes, in hos præcipuè defixos habuerint oculos, & ad eos, tamquam natiuos Principes suos impellente natura confugerint. Richardus præterea filium habuit Gisilbertum, Burgūdiæ ducem, cui vnica filia fuit, vxor Othonis, fratris Hugonis Capeti, ad quem, eo matrimonio, Burgundiæ ducatus peruenit.

*P. Aemil. lib. 3.
Vgo Gemblac.
lib. 6. c. 19.*

Gag. lib. 5.

Sigeb. an. 890.

Otho Fris. lib.

6. c. 18.

Sigeb. Abb.

Vrsp. Vgo Gemblac.

Supplen. Aim.

lib. 5. cap. 43.

Odo, Roberti secūdus filius, Comes Parisiēsis fuit. Caroli Simplicis tutor & postea Rex Franciæ constitutus, obiit sine liberis. Robertus tertius filius, Conestabilis fuit Frāciæ; & fratre mortuo Rex Francorum habitus: itaq; magnum ei cum Carolo Simplicis odium fuit. Obijt anno 922. Hugone Magno filio superstite, Comite Parisiensi, Duce &

& Conestabili Franciæ, vt P. Aemilius refert. Hic vt patris vlcisceretur necē, Rudolphum cognatum suum, Burgundia ducem, Regem facere conatus est, vt Abbas ait Vrspergēsis: Vxorem duxit Hauidam, Henrici Imp. filiam, Othonis 1. sororem: vnde tres ei filij, Hugone Caperus, qui familiæ suæ primus, Rex Francorum absque controuersia fuit: Otho, qui iure vxoris, Dux Burgundia fuit, & Henricus, qui & ipse post Othonem fratrem, Dux fuit Burgundia.

Hic est vera Regum nostrorum, ab Hugone Capeto descendentiū, origo, & ex rerū vera narratione petita genealogia. Vnde calumniatorū proditur impostura, qui Capetios alienigenas, Regni in Caroli M. posteritatem vsurpatores fingunt: Cuius tñ posteritatis, iam à 580. annis nec volam nec vestigium apparere supra est à nobis demonstratum. Tantum abest vt eam sibi Lotharingia Principes affingere aut possint aut debeant. Neq; fabulæ illi asciticiae, de adoptione nescio qua, ab Rozerio Chronologo illorū & historico, tā falso, q̄ stupido, indocto, iuris ciuilibus igna-

*l. fideicommissu.
ff. de cond. &
demonstr.*

*l. nec enim. l.
nam ita. l. si
pater. ff. de
adopt.*

ignaro, cōficta, fides vlla haberi debet. Scire enim debuit, imaginariam illam adoptionē, qua Carlouingiorum quēdam, eum à quo Lorharingos suos dēducit, adoptasse somniat, in Francorū Regno locum habere nullo modo posse: Cūm successionis iure, quādiu Regij sanguinis Principes exstant, deferatur. Deficientibus præterea naturalibus Regni successoribus, omnino necesse fuisset adoptionem illam, causa ab Regni ordinibus cognita, celebratam sollempniter fuisse. Vti demonstrare pluribus possem, si fabulas omnes illas quas nobis obtrudunt impudenter, vt alienigenarum hostiū nostrorum, prætentationem aliquo modo stabiliant, refutare operæpretium esset. Sed sufficiat nunc Capetiorum ob oculos genealogiam ponere.

CAPE.

Capetiorum Genealogia.

Dagobertus.

Clodomirus quo
ortus est recta li-
nea.

Genebaldus à
quo ordine
descendit.

Clodoucus primus
Rex Christianus.

Sanctus Ar-
nolpus.

Ansegisus.

VValchisus.

Clodulphus.

Pepinus.

VVandragisillus.

Martinus.

Carolus Marcellus.

Childebrandus.

Pepinus.

Theodoricus.

Carolus Magnus.

Robertus.

Thidericus.

Odo electus Rex
Francorum.

Robertus Franco-
rum Rex electus.

Richardus.

Rudolphus Rex Fran-
corum coronatus.

Gisilber-
tus.

Filia nupta Othoni Hugonis
Capeti fratri.

Hugo Magnus.

Hugo Capetus
Fracorum Rex
certus.

Otho Dux Bur-
gundiæ per vxor-
em.

Henricus post
Othonē Dux
Burgundiæ.

2

Videtur igitur quàm illi grauius aut fallantur, aut fallere nos conetur. Mittamus eos itaq; & inter natiuos Principes nostros, affectibus primùm (qui verùm diiudicare non sinunt) liberis, iusta & ciuili ratiocinatione expédamus, quis alteri præponi iure debeat.

Si loci huius esset rationes & regulas referre, alienigenum, tyrannum, Regni vsurpatorem stabiliendi, nemo hominum non horresceret, audiens; quantumuis eorùm, quos in Regni huius tranquillitatem, & Regis Regionumq; Principum dignitatem conspirasse, boni omnes vident, perfidiæ fauens. Monebo saltem omnes, videant & examinent, quo se modo omnes illi gesserint, qui ad hæc vsq; tempora, Regnum aliquod, nullo iure, furiosa tantùm regnandi cupiditate ducti vsurparunt. Tum spero iudicatuos eos, suauem esse, amicam & paternam naturalis Principis gubernationem: Alienigenam dominum diffidentem esse, suspicacem, tyrannum, cui non facta solum & dicta, sed gestus & nutus, virtus etiam ciuium & opes suspectæ sint: imò ad vmbra ipsi suâ, malè conscij horrêt. Veteris illius apolo-

logi

logi meminerimus: quo Colūbas, Palumbum sibi Regem elegisse ferūt, cui amicum eius & suaue imperium, tamquā molle & delicatū nimis, fastidiētes, Miluum subrogarint, is earum aliquam cottidiē aut deuorabat, aut rostro & alis lacerabat: quod ægrē miseræ illæ aues ferentes, prioris sui Regis imperium desiderabant, nequiquam: nam Milui tyrannide pressi, iugum hactenus excutere non potuerūt, hodieq; eandem in eos, Milui successores rapinam exercent. Accidit etiam aliquando, vt naturalis sui Principis, molestē; corrupti Franci, imperium ferētes, Aegidium quemdam Romanum Regem constituerent, cuius, simulatq; gustum cepissent, & satietas eos cepit, experti quā molestū esset, sub eius imperio viuere, cuius externū ingenium, subditorum naturæ non conueniat: Et benētum cum ipsis actum est, quod verus eorum & genuinus Rex, vires habuerit, ad eos recipiendos satis validas.

CAPITULI QUARTI

Summarium.

1. Doctorum auctoritates, quibus patruo fratris filius praefertur.
2. Exempla in eam rem.
3. Argumenta pro fratris filio contra patruum, è iure petita.
Nepos primogenituræ patris, ex persona sua succedit, utpote in defuncti patris sui locum subrogatus.
4. Ius primogenituræ, transmittitur, & perfectum est sola excepta executione.
5. Ius primogenituræ à lege aut consuetudine pendet.
6. Cardinalis Borbonij, in Regis Navarræ, fratris sui filij, nuptiarum gratiam, confessio.
7. Exemplorum pro patruo contra fratris filium, explicatio.
8. Argumentorum pro eodem solutio.
9. Successio familiæ propria, non nisi deficiente familiâ cessat.
10. Tutelle & successione ingenuorum & libertinorum ordo non idem.
11. Regum pueritia ætas, Regni administratione non excludit.
Ut accipi debeat, quod vulgo dicitur, Ius personale, non transmitti.

12. Successiones quæ ex iure civili, & ex consuetudine veniunt, ius primogenituræ agnoscunt, dissimiles sunt.

13. Disputationis huius, conclusio.

14. Ad perturbatores tranquillitatis Franciæ admonitio pia.

15. Ultimò admonentur & Nobiles & ceteri Franci omnes, officij sui, vt Regi suo, stirpiq; Regiæ debitum honorem reddant, reiectis alienigenarum omnium sceleratis & fraudulentis consilijs.

Q 3

Varta obiectione, Nauarre-
no Regi, Cardinalem Bor-
bonium patrum opponūt
aduersarij, tamquam gradu
vno propinquorem, & primogeniti
hodie locum tenentem, defuncto An-
tonio Borbonio, huius Regis Nauarræ
patre.

lit. 62. de
Alodis.

Nobilis est & imprimis agitata que-
stio: neq; ei decidendæ, quicquam Le-
gis Salicæ reliquiæ faciunt. Cuius hæc
nobis verba restant. De terra verò Salica in
mulierem nulla portio hereditatis transt, sed hoc
virilis sexus acquirit: hoc est filij in ipsa heredita-
te succedunt. Sed vbi inter nepotes aut pronepo-
tes, post longum tempus, de alode terræ conten-
tio suscitatur, non per stirpes, sed per capita di-
uidantur. Eius itaque solutio de Docto-
rum commentarijs petenda est: è qui-
bus Accursius, Odofredus, Innocētius
4. Papa, Speculator, Richardus de Ma-
lumbris, Ioannes Andreas, Albericus
Rosates, Bartolus, Baldus, Paulus de
Castro, Angelus, Aretinus, Martinus de
Landa

Landa, Iohannes Faber, Petrus de An-
 car. Barbarias, Felinus, Aufrerius, Gui-
 lielmus Benedictus, Cassaneus, Ludo-
 uicus Bologninus, Matthæus de Affli-
 ctis, Andreas Sículus, Abbas Panormi-
 tanus, Barthol. Socinus, Iason, Alcia-
 tus, Tiraquellus, Ludouicus Charon-
 das, Chopinus, & alij quã plurimi pro
 fratris filio contra patrum, qui à fra-
 tris morte primogeniti se locũ tenere
 arbitratur, in linea seu directã, seu col-
 laterali pronunciarunt, cùm de succes-
 sionibus indiuiduis quæritur, vt sunt
 Regna, Imperia, Ducatus, Comitatus,
 Marchionatus. Imò post Socinum scri-
 bit Philippus Decius, inter Iuris Ciui-
 lis & Canonici interpretes, eos quã por-
 dere, numero & mensura præualent, contra
 patrum semper iudicasse. Tot itaque
 doctorum virorum sententia, Cardina-
 lē Borboniũ Rex Nauarræ iure vincit.

Secundò ad huius quæstionis deci-
 sionem res iudicatæ producẽdæ sunt.
 Baldus in Francia & Anglia semper ita
 obseruatum & iudicatum testatur. Et
 in eam sententiã legem Hispanicam
 Paulus de Castro refert ab Regni ordi-
 nibus sollempni sacramento confirma-

ri solitam. Et insignia exstant vbique & memorabilia in hanc rem exempla.

II. *P. Aem. in Ludouico Crasso.* Primum petemus ex ipsa Francia, & de familia Borbonia. Ludouici Crassi Regis tempore, circa annum 1119, Hanno Arcembaldum, maioris fratris sui filium, puerum expulerat, suum esse Dominiū prætedens, quòd morte fratris, in ius primogeniti venisset: sed patrui fratris filio cedere, Francorum proceres coegerunt, reseruata ipsi, vt qui eiusdem esset familiae, hereditatis portione.

Polyd. in hist. Angl. P. Aem. in Phil. Aug. Secundum exemplum sumptum est de posteritate Henrici secundi Angliæ Regis, cui tres filij erant, Richardus, Cor-leonis, is patri successerat; Godofridus qui Britanniae heredem Constantiam uxorem duxerat & patre vivo obierat, relicta vxore grauida, qua postea natus est Artufus, Arturum alij dicunt, Britannia dux: & tertius Ioannes Sine-terra. Paulo post patris mortem & Richardus sine liberis decessit. Quare Philippus Augustus Francorū Rex, qui circa annum 1141. regnabat, Normannia Ducatum & alia que in Francia Richardus possidebat, Artubo adiu-

adiudicauit, Godefredi filio. Pacem ta-
men deinde Iohannes cum Philippo
fecit, nuptijs Ludouici Philippi filij cū
Blanca, Ioannis sororis, quę Castellę
Regi nubserat, filia, contractis & terris
quibusdam à Iohanne Philippo celsis.
Artusius, nihilominus ius suum perse-
quens, ab Ioāne patruo tandem inter-
fectus est: vnde Rex Franciæ, qui Artu-
sio semper fauerat, prædictas terras, iu-
re confiscandi, causam habuit.

*tit. quib. mod.
fend. amit.*

Tertia sententia de Flandrię comita-
tu, circa annum 1311. Caroli Pulcri Fran-
cię Regis tempore lata est: Nam Ludo-
uicus Comes Niuernensis, à Paribus
Francię Comes Fládriæ declaratus est,
& patruo prælatus, post Roberti Comi-
tis obitum, quòd primogeniti, qui su-
perstite patre obierunt, filius esset. Sed
quia Comitatus possessionem & Co-
mitis titulum ante fidem Maiestati suę
præstitam, ceperat, Lutetiam vocatus,
& in Luparam arcem captiuus conie-
ctus, paucis tamen post diebus libera-
tus est.

*P. Aem. in Ca-
rol. Pulcr.*

*Idem in Phil.
Vales.*

Quarta sententia celebris est, tempo-
re Philippi Valesij, circa ann. 1336. de
Britannię Ducatu, mortuo sine liberis

Ioanne duce, superstitibus Ioanne,
 comite Montisforti, eius fratre tertio,
 & secundi fratris, Lemouicum comitis
 Guidonis filia, tum Caroli Blefensis
 comitis vxore: & anno millesimo tre-
 centesimo quadragesimo quarto Cu-
 ria sententia, Carolo Blefensi, ducatus
 ad iudicatus est, cum valdè cōten-
 diffet, ex Britanniaē consuetudine, suc-
 cessionem primogenito deberi, inde
 secundo, tum tertio: vxorem autem
 suam secundi filiam, secundi personā
 sustinere, & representationis iure, eā-
 dem esse personam. Quod autem po-
 stea familia Montisforti ducatu potita
 fit, factum est transactione quadam, po-
 stea facta, anno millesimo trecētesimo
 sexagesimo quarto, Carolo quinto Re-
 ge Regnum ineunte.

*Res. Chopin.
 de Domar.*

Quinta in Francisci primi Regnum
 incidit anno millesimo quingentesi-
 mo decimo septimo, de Comitatu de
 Foix (Foxesem dixeris, aut Flussatem)
 & alijs eius familiaē terris, inter Odetū
 Foxium dominum de Lantrecto, & Vil-
 lemuro & Henricum Albretium Regē
 Nauarræ, huius Nauarreni Regis auū.
 Habuerat Gasto Foxius, & Eleonora
 Nauar-

Nauarrena duos filios, maiorem Gasto-
nem, & Ioannem Vicecomitem Narbo-
nensem. Obijt Gasto, paréte utroq; su- *Gaviber. in h^o*
perstite, relictis ex Magdalena Franci- *fo. Naua. l^o. 33*
ca Caroli 7. filia liberis Francisco Phœ-
bo, & Catharina. Ioannes Narboné-
sis Vicecomes, patruus, qui Ludouici 12.
sororem vxorem habebat, contra Fran-
ciscum fratris filium se in ius primoge-
nituræ Gastonis fratris morte, venisse
contendebat. Causa in curia agitata,
anno millesimo quadringentesimo o-
ctuagesimo octauo, concilio maturiori
reseruata est, & paullo post à Gastone
Foxio, Duce de Nemours, Ioannis filio
apud Ludouicum 12. auunculum valde
gratioso, repetita. Eo aut in Rauennali
pugna, sine liberis mortuo, cū vnà mor-
tua hæc cōtrouersia videretur, Odetus
Foxius, Dominus Lantrestis, patruelis
eius, qui & eius se heredem gerebat, eā
contra Catharinam Phœbi tū defuncti
sororem, resuscitauit. Tandé anno 1517.
Curię sententia, causa cecidit, comita-
tu & alijs eius familiæ bonis Henrico
Albretio, Catharinæ filio, eiusque po-
steris, è quibus esse Regem Nauarræ di-
ximus, adiudicatis.

*Pol. Verg. in
hist. Angl.*

In Anglia, post Eduardi, 3. obitum anno millesimo trecentesimo septuagesimo octauo. Richardus Eduardi Principis Galliaë filius, Rex coronatus est, & patruis suis prælatus, ducibus Lanclastriaë, Clorestriaë, Clarentiaë & Eboraci. Sed quod depositus est, & subrogatus, ei patruelis eius Henricus Ioannis Lanclastriaë Ducis filius, post viginti demum annos accidit, idque ob vitam eius improbam, & actiones detestandas.

*Philip. Dec.
concil. 443. 2
part. 3. vol. Ni-
col. de Vbald.
in tract. de suc-
cess. ab intest.
nu. 62.*

In Portugallia, Alphonfus quintus Rex, filios duos habuit Ferdinandum, & Henricum: hic cum maior esset, ante patrem obiit, superstiti Ioanne filio: mortuo autem Alphonso, Ioannes dictus (quæ vulgataë historiaë Alphonfi filium falsò dicunt) Regno absq; con-
trouersia potitus est, ab anno 1492. ad annum 1495. quo sine liberis decessit, Emanuele patruale, Ferdinandi filio Regnum excipiente.

*Carib. lib. 22.
Ofor. li. 1. hist.
1. usit.*

Postea etiam Emanuel cum annos regnasset, inter alios, Ioannem 3. qui ei successit, & Henricum Cardinalem filios reliquit: Ioanne 3. natus est eiusdem nominis filius, qui viuo patre obiit,

biit, relicta vxore grauida : peperit ea
deinde Sebastianum, qui auo Ioanni 3.
successit, Henrico patruo magno, Ioã-
nis 3. fratri, prælatus, quamuis pater e-
ius Rex non fuisset, & hoc idem ei ab
Henrico opponi potuisset : Neque ad
Regnum Henricus admissus est, nisi
mortuo, sine liberis Sebastiano. Et est
hoc factum ita nostro simile, inquit Ti-
raquellus, *vt apes apibus.*

*Tiraq. de iur.
primog. qu. 4.
num. 5.*

In Castella Alphonsus 10. filios duos
habuit, Ferdinandum primogenitum,
cui vxor fuit Blanca D. Ludouici filia,
quibus natus est Ferdinandus & Al-
phonsus : secundo genitus fuit Sanctius,
qui primogenitum fratrem suum defun-
ctum cernens, & filiorum eius in Re-
gnum ius agnoscens, nõ expectata Al-
phonsi patris morte, viuo eo, sumptis
armis, declarari se heredem voluit: quod
grauiter ferens bonus ille senex, diris
eum deuouit. Et Francorũ Rex Philip-
pus 3. adolescentium Principum auun-
culus, de prudentium Regni sui virorũ
consilio, exercitum vsque ad Hispaniẽ
limites duxit, vltra processurus, nisi le-
gati Pontificij verbis deceptus fuisset,
& Alphonso ius se nepotem conserua-

turum promittenti credidisset. Qui tamen paullo post, immemor fidei, contrarias litteras, aureo sigillo, cui imago eius erat insculpta, confirmatas, ad subditos suos dedit, quibus, adiuncta vi, Sanctium Secundum filium in Regnum induxit, Orphanis illis non ratione aut iure sed armis succumbentibus, vti ipsa

Iustin. lib. 23.

refert historia. In Siciliae Regno cum eadem hæc controuersia inter Agathoclis iam morti proximi, filium nepotæque orta esset, Deo ita permittente, occiso filio, Regnum nepos occupauit.

Vitich. lib. 2.

Sigeb. sub ann.

942.

In Germania sub Henrico primo potestea sub Othone Magno, referunt historici, convocatos eandem ob causam Imperij ordines, statuisse, duello, quod tum temporis vsitatum erat, decidi controuersiam oportere. Eos autem qui fratris filij, in patris sui locum succedere volentis, causam defendebant, victores extitisse: ordinum itaque sententia, ius ei paternum adiudicatum. Sed omnium longe celeberrima est

Plutarch. in

Lycurg. iust.

lib. 3.

est Lycurgi, sapientiae humanae oraculi, in causa propria sententia: circa 17. Olympiadæ, Numæ Pompilij Romæ Regis temporibus Eunomum filios duos habuisse legimus Polydectem & Lycurgum

gum: primus, viuo patre, decessit, vxore grauida. mortuo Eunomo patre, Lycurgus in Regnum succedit: paucos post menses, in sollemni amicorū conuiuio, prolatum postumum fratris filium, Charilaum nominauit, & sedi Regiæ, ipse Regno cedens, imposuit.

Cui conuenit, quod de Spartano Senatu, scriptum Pausanias reliquit: annos quadringentos & amplius post Lycurgum, Lacedæmoniorum Regem Cleomenem, filios duos procreasse, Cleonymum & Acrotatum, quorum natu maior Accrotatus, patre superstite decesserit, relicto Areo filio. Cumq; inter hunc & Cleonymum patrū nata esset de Regno controuersia, Cleonymum, causa cecidisse: indignatum itaque, Pyrrhum Epiri Regem, Acacidæ filium, aduocasse, & in Lacedæmoniorum agrum introduxisse: ideoque hostem Reip. declaratum.

In Italia Robertus 2. quem Salomonem Doctores nostri vocant, Siciliae Rex, Caroli secundi filius, circa annum salutis, millesimū trecentesimū decimū, cum inter Thomā primogeniti filium, & Iacobum secundogenitum de

Pausan. lib. 3.

Oldr. ad conc.

224. Bal. in l.

liberti. C. de o-

per. liber. loh.

Andr. in addi.

ad Spec. in tiff.

de feud.

comitatu S. Seuerini quæreretur, pro primogeniti filio pronunciauit, ei que Auenione, multis Doctoribus, alijsq; doctissimis viris stipatus, comitatum adiudicauit.

Otho Abbas Frisingensis, Burgundionum consuetudinem inter Gallos semper obseruatam refert: successiorem paternam, primogenito, eiusque liberis adiudicari solitam, quos ceteri, tamquam Dominos suspicere, & honore afficere tenerentur. Meminit etiam

*Dem. ægi
à vris leges.*

Atheniensem legis Demosthenes, quæ fratrum filij, tamquam patri defuncto succrescentes, ad aui successiorem veniebant.

Tot iudicia & sententiæ, Cardinali Borbonio, & ijs qui sub eius nomine, ex Regiæ familiæ cuius, dignitatis sue incrementa moliuntur, rationis loco esse debent: Cum non sine exacta causæ cognitione & matura consideratione lata & vsurpata sint. Rationes autem e iuris Ciuilis & Canonici fontibus, de quibus maximam nos Politicæ nostræ partem sumpsimus, haustas, viris doctis examinandas relinquo.

111. Prima inde est, quod natura, vt inquit Iusti-

Iustinianus, pater & filius, eadē persona esse intelligatur: ita vt pater in persona filij, qui os ex ossib⁹ eius est, & caro de carne eius, renatus quodammodo decessisse videatur. Vnde etiam filius familias appellatur, sicut pater familias, sola nota hac adiecta, per quam distinguitur genitor, ab eo qui genitus sit. Et in Ecclesiastico scriptum est: Mortuus est pater eius & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se. Itaque, post mortem patris, vt est apud Iureconsultum, nō hereditatem percipere videtur, sed magis liberam bonorum administrationem consequitur.

Ideo & causa patris quaelibet, in personā filij transit, quantumuis personalis sit, in heredē extraneū non item: & filius naturali & ciuili iure, in patris locum subrogatus, priuilegijs omnib. & prerogatiuis & iuribus defuncti fruitur.

Confirmatur ciuilis hæc ratio innumeris è media Iurisprudencia exēplis. Primū enim filio, superstitē patre, defuncto, nepotē in defuncti locum succedere notum est; & in aui successione, eodem iure esse, quo esset filius ipse, si in humanis rebus inueniretur. Vti ex Galli Aquilij consilio, & lege Vellea, alijsque iuris mysteriorum capitib. in-

l. fin. C. de imp. pub. l. cum satis. C. de agr. et cens. §. ex. de inuit. stipul. l. in suis. ff. de lib. & post.

Eccles. c. 30.

l. i. C. de prim. dot. l. etiā. ff. solut. matr. l. assiduis. C. qui potior. in pig.

l. vt intestato. C. de suis & legit. l. postumorum. ff. de inst. rupt.

telligere licet. Sed in facto proposito quod de iure patri, tamquam primogenito, in prædecessorum suorum successione acquisito, agitur, nulla afferri ratio potest, quare à recepto iure recedere debeamus. Quâvis enim primogeniti defuncti filius, suam esse iure suo, & propter personam suam, primogenituram probet: nihilominus hoc ita verum est, tamquam in subrogato, in locum & personam patris. Et quâvis nomen hoc, primogeniti, morte patris, sublatum sit, attamen ius, primogeniti nomine succedendi non perijt, quod à primogenitura ipsa separatum, & in filij personam translatum continuatur. Ideo hoc iure utimur ut filio ante patrem defuncto, nepos in ius eius succedat, quoniam etiam conditionem insertam, si sine liberis decesserit, prudenti consilio testatoris, defecisse manifestum est, si nepos ex filio vel filia superfit. Et anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, de Curia sententia, Theobaldide Vitri neptis ex filio primogenito, patris suis, propter ius primogenituræ, in feudis & nobilibus dominijs Theobaldi defuncti, prælata est.

Secundo

Paul. de Cast. conc. 264. in 2. part. Oldrad. conc. 224.

L. Lucius. ff. de hered. instit.

L. 1. C. de cond. infer.

Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 8. gl. 3.

Secundò certū est, inter liberos emā-
cipatos, collationem locū non habuif-
se: & tamē filio, quī in patris potestate
constitutus erat, defuncto, nepote emā-
cipato superstite, superstite, etiam fra-
trib. in potestate patris, nepos collati-
onem q̄ ex persona sua ab patruis in a-
ui successione petere nō poterat, iure
petit, tanquā in patris sui p̄mortui locū
subrogatus. Atq; ita ius collationis, qd̄
filius habebat, nepoti, cui ex persona
sua cōpetere non poterat, adiudicatur.

*l. 9. C. de coll. l.
2. ff. eod. l. 1. ff.
de coniung. cō
emanc. lib.
l. si nepotes. ff.
de collat. bon.
l. 1. §. si sit fili-
ff. de con. cum
emanc. lib. r.*

Item legibus nostris, in successione
defuncti fratris, frater ex eodem patre
& matre progenitus, quibus & mortu-
editus est, ceteris vterinis aut consan-
guineis fratribus præfertur. Ponamus
nunc fratrem vtrinq; coniunctū, vita fun-
ctum, filium reliquisse: hanc dico in pa-
trui defuncti successione, patruis suis
superstitibus præferri, vterinis defun-
cti fratribus aut consanguineis: non iu-
re suo, frater enim defuncti non est, sed
iure substitutionis, quod in locum pa-
tris succedens, ius etiam paternum ac-
cipiat, ita vt nō solum cum patruis vo-
cetur, sed etiā patros excludat, quod
& viuis pater fecisset.

*Novell 118. c. 3.
& nov. 127. c.
1. Auth. cessan-
te. C. de legit.
hered.*

l. que tota. ff. de rei vend.

Nov. 118. §. 1.

Auth. in successione. C. de suis & legit.

Gen. 11. 12.

§. 13.

Nov. 118. cap.

3. §. si autem.

l. dotem quam dedit. ff. de collat. bon.

not. in l. fin. C. de dot. promif.

Præterea quæ de parte dicuntur, de toto etiam intelligenda veniunt: sed in paternæ hereditatis diuisione, nepotes ex filio defuncto, tantam de hereditate morientis partem accipiunt, quantumcumque sint, quãtam eorum parens, si uiueret habuisset, quam successione in stirpes vocauit antiquitas. Quod & diuino iure verum est, ut ex hereditatis Tharæ, inter Abraham & fratris eius filium Lot, diuisione discimus. In collateralis linea, nouella Iustiniani constitutio ait, fratris præmortui filium, tantam ex hereditate percipere portionem, quantam eius parens futurus esset accipere, si superstitis esset. Quare non idem in toto indiuiduo, veluti Regno, Imperio, Ducatu & similibus, quæ vnum solum Dominum recipiunt, obseruabimus? Ita ut nepos in patris locum veniens, patrum excludat, quomodo & pater fecisset, cum vnus tantum in eiusmodi successione admitti possit?

Scimus præterea, quod pater filio præstare tenetur, de eodem in filij descendentes obligari. Ideoq; auus nepti, propter filium, dotem dat; & auus ad dotis dationem, neptis, filij ratione, cogit: quippe officium aui circa neptim, ex officio

officio patris erga filium pendet: inquit Celsus: & nepos eadem in causa esse debet, qua filius esset, si viueret.

Alio loco, Zeno & Iustinian^o Imp^p. *l. 7. & 8. C. de secund. nupt.*
decreuerunt, si quis prioris matrimonij filiorum mortuus sit, filijs à se vel nepotibus, vel pronepotibus relictis, partem eius non ad fratres, sed ad filios, vel nepotes, vel pronepotes eiusdem mortuæ personæ peruenire.

Item Pomponius de libertino quæ *l. si operarum. l. à duobus. ff. de oper. libert.*
rens qui promisit operas duobus patronis: altero ex his mortuo, nihil esse ait, quare non, filio eius, quamuis superstite altero, operarum detur petitio. Quod stare non potest, nisi eius iuris ratione, quod pater defunctus in libertum habebat. Sed minus longum atq; etiã tædiosum esset, omnes paterni iuris in filios cõtinationes recensere.

Et vana est eorum, qui aliter sentiunt, solutio, nimirum quæ à nobis superius relata sunt intelligi de causa & iure ipsi patri iam acquisito, & in eius persona perfecto. Nã & hoc dico, quãuis sola, & fortasse etiam aliquando vana spes sit, licere filio ea, quantum potest vti, eamque persequi. Constat ex

*l. vii. C. de his
qui ante apert.
tab. gl. in l. is
cui. ff. de act. et
obl. l. si quis. C.
de inoff. test.*

eo quod pater hereditatem non aditam, ad quam nullum adhuc ius habet quaesitum, nec actionem, ad liberos transmittit: quinimò & conditionale fideicommissum; querelam inoficiosi non prepatam, iudicium operarum non contestatum, & similia, in quibus vis & ius naturæ consistit, quavis patrum suorum, ipsi filij heredes non sint.

IIII.

Secunda ratio merè civilis est: Dicimus enim primogenituræ ius, patri statim atq; esse cœpit, natum & acquisitum esse. Moyses vocat *primogenitura tua*, pro nomine possessiuo. Interpretes ita describunt, *ius prioris ætatis, honorificum & utile, competens filio, qui primus est in ordine nascendi*. Itaque, à natura est; ideoq; transmittitur. Vnde etiam viuo patre, primogenitus Rex dicitur, Dux aut Comes, pro patris sui conditione: cuius spem etiam vendere, donare, cedere, transferre in alium licet, vti Esau in Iacobum fratrem: maximè si valdè eius interfit, vt hoc casu, propter naturalè patris in filium affectum, & inditum à natura desiderium, filium loco suo constituèdi. Cùmq; primogenitura dignitas sit excellens, & insignis, mors paterna, aut quodlibet aliud accidens, filio præiudicare, non potest.

*Genes. 25. 26.
& 27. cap. 10.
seph. extr. de
verb. signif.
c. quam periculosum. 7. q. 1.*

*Gen. 25.
Decius concil.
443. in 2. parte.
Abb. conc.
85. Andr. Sicul.
conc. 10.
l. emancipati.
ff. de senat. l. diuo. C.
de quest.*

test: cuius hac in re, nō vt defuncti patris heredis, sed vt filij, cui hoc nomine, paterna omnia iura quæ sita & conseruata sint, ratio habetur. Itaq; si accommodatè loqui voluerimus, non transmissiōne dicemus, qua in ius primogeniturę paternę filius succedat, sed cōtinuationē vocabimur, representatiōne & naturalē filij subrogatiōne; separatā tñ à iure & cōditiōne paterna quāuis ab ea productā: Vndè fit vt ex Bartoli, Aretini, Alexandri, & Iasonis doctrina, morte primogeniti patris nō pereat: cū vulgo dicamus, merè personale priuilegiū, cū ipsa persona euanescere: sed si à qualitate quadā & cōditiōne ab ipsa psona separatā & distinctā, quāuis in ipsa subsistētē, veniat, vt ætatis prerogatiua, trāsmitti & acquiri successoribus eius in cuius persona residebat.

*l. vt iurifuran
di. §. si liberu.
ff. de oper.
libert.*

*Paul. de Castr.
conc. 264. in 2.
parte. Oldr.*

*con. 224. Bald.
in l. cum anti-
quioribus. C.
de iure delib.*

*in l. is potest.
ff. de acq. he-
red.*

l. non solum.

*ff. de rest. in
int. l. hered. C.*

*ad Vell. l. mi-
nor. §. fin. & l.*

*seq. ff. de mi-
nor.*

l. si pluribus. ff.

*de ius & le-
git. l. cum anti-*

*quioribus. C. de
iure delib.*

*quioribus. C. de
iure delib.*

Imò hoc casu volūt I. C. nostri ius illud maioris etatis, quoniā acquisitū sit, neq; quicquam ei, præter executionē & plenam possessionē desit, iuri accrescendi & iuri deliberandi comparari, quæ transmitti ad heredes constat.

Tertia ratio ē, prerogatiuā etatis, cōstitutionē esse, aut legalē & cōsuetudinaria iurisdictionē primogenitorū fauore

ductam, eademque constitutione minore fratre, primogenito suo, defuncto succedere. At legem conventionibus & contractibus partium prævalere certum est: quibus tamen quod pure nobis aut sub conditione debetur, ad heredes transmitti & successoribus nostris acquiri potest. Ideò etiam quamvis ius illud, de quo agimus imperfectum esset, neque planè adhuc primogenito acquisitum, uti est, sed conditionem in se contineret aliquam naturæ consentaneam, nihilominus primogeniti filio cum sua conditione acquireretur: cuius lex ipsa non minus rationem habuit, quàm *qui paciscuntur tam heredibus, quàm sibiipsis cauent.* Et hæc est differentiæ ratio, qua id quod nobis ultima aliqua voluntate, conditionaliter debetur, non nisi impleta conditione ad heredes nostros pertinere potest. Quia alij quàm ei què nominatim appellavit donare defunctus voluisse non videtur: Contrahentes autem iura sua videntur ad successores suos transmittere velle. Ceterum visitata illa substitutio, qua primogenitis secundi succedunt, non nisi primogenito sine liberis defuncto

l. non impossibile. ff. de pact.

l. is cui. ff. de obl. & act.

l. pactam. ff. de probat.

l. unic. §. fin aut. m. C. de ca. duc. toll.

functo locum habere cēsenda est: quo-
modo ex Papiniani sententia dicimus
patris substitutionē, filio factam intelli-
gi, si sine liberis hic decesserit.

l. cum auus. ff. de cond. & demonst. l. cū a- carissimi. C. de fideicom.

Quarta ratione dicimus fratris filiū,
vno gradu patruo remotiorē, in patris
sui locū subrogatum, præferri: quoniā
prærogatiua non solum per nos ipsos
nobis acquiratur, sed per ius etiā & per
sonam alterius. Ita vt quādiu ex hac
primogenitura aliquid superest, nemo
se in eius locū insinuare possit. Vt præ-
cedentis tutelæ quamuis exiguæ reli-
quæ, nouā aliam excludunt: ita & hic
filius, qui est portio viscerum patris pri-
mogeniti, excludet secundo genitum.

l. Arist. ff. quæ res pign. obl. poss. l. qui pri- or. ff. qui pot.

l. i. C. de testā. tut. l. si quis sub cōditione. ff. eod.

l. 3. §. vlt. cum seq. ff. de asig. libert.

Quinta ratio ab exemplo patroni su-
mitur, qui vni ex liberis, libertum assi-
gnauit: ei enim liberisq̄ue eius liber-
tus debetur, & illis exstantibus, alteri
locus nō est. Eadem ratione, cum lege,
consuetudine, constitutionibus publi-
cis, primogenitus vocatus sit, eiq̄; ius
regni assignatū: quādiu ipse, eiusq̄; li-
beri, superstites, apti ad successionem
capiendā fuerint, primogenituræ iure
delatam, ceteri omnes excluduntur.

Sexta ratio est, quod eadem quæ in

*s. i. de natur.
succ. feud. c. 1.
de succes. feud.
c. 1. de feud.
March.*

*lib. 2. feud. tit.
11. & tit. 50. et
tit. 26. §. Titi⁹*

*L. ff. si tab.
test. null. ext. §.
1. ff. de success.
Edict.*

feudo vasalli iura seruantur, in Regno
etiam & feudo dominante seruari de-
bent. At indubitati iuris est, in benefi-
cio quod feudū appellant, solū ex filio
nepotē succedere, & demum eo defici-
ente vocari patruum. Quamuis impu-
denti audacia contrarium tueri Auctor
ille noster, ausus sit: & loca citare, quæ
ad litterā, vt dicunt, ipsum impugnāt.
Quare autem, non idem de Regno, à
quo feuda ista pendent, dicemus?

Vltimò certum est ætatis præroga-
tiuam, conditionem esse & qualita-
tem, quæ ad vnumquemque libero-
rum transeat, à primo ad secundum, ab
hoc ad tertium, & sic consequenter: vt
successionis Prætorix capita, de liberis
ad agnatos, & de his ad cognatos: At
verò certum est successionem quæ fit
de gradu in gradum, potiore esse il-
la quæ fit de capite in caput. Itaque
post omnes liberorum gradus, vo-
cantur agnati, post omnes agnatos,
cognati. Eadem ratione, primogeni-
ti primum caput est, cuius gradus
in descenditib. ab eo considerantur:
secundū caput est secūdo geniti, cuius
grad⁹ itidē in posteris eius dignoscūt.
Restat

Restat in hac causa insignis pro Rege v. i. Nauarreno argumētū, q̄ respōsum nulum admittit: Cardinalē Borboniū patrū eius, cū inter dictū Nauarrenū Regem & Margaritā Frāncicam matrimoniū contraheretur, matrimoniū fauore, omnia & singula iura, nomina, actiōes, præsentes & futuras, quæ familiæ Borboniæ nomine cōpetere sibi possent, Regi Nauarræ cessisse, & in eū trāstulisse: verū fratris sui, familiæ primogeniti filiū heredē, successorē, q̄ primogeniti personā, vbiq; & per omnia referret nominatim agnoscēs. Iā velle cōtra renūciationē generali illa primogenituræ Regis Nauarræ declaratione, factā, vanam successiōis Regni spē cōfectari, contra rationē est: quoniā spes fidei commissi & cōditionis incertū remitti potest: maximè cū iusiurandū renūciationi interpositū tale sit, vt obseruari possit, sine salutis æternę dispēdio. Et Canonici decretis, interposito iureiurādo facta renūciatio, reuocari, nullo modo potest. Adde quod renūciatio hæc fecit partē donationis in contractu matrimoniū, qua inter Regem Nauarræ & Margaritam Francicam facilius nuptiæ

*l. 1. C. de pact.
l. de fidei commiss.
so. C. de transf.*

c. cum contingat. extr. de iur. reuoc. ca. licet. eod. in 6. cap. quamuis. de pact. in 6.

conuenerunt. Et eius restitutione liberi eo matrimonio procreati læderentur. Quod admitti non debet, maximè cū circūuentum se fraude aliqua, aut minoris ætatis simplicitate deceptū, aut vi coactum, probare Cardinalis nō possit: aut aliud quid adducere, quo restitutionem impetret, cōtra Regem Navarra, tum adolescentem, & sub ipsius Cardinalis patris sui auctoritate constitutum.

VII. In contrariam partem pro ipso Cardinali producunt viri docti ex eplū Siluij Latinorū Regis, quem Iulo, Ascanij primogeniti fratris sui filio, prælatum aiūt. Sed non eadem est, hoc casu, facti ratio, quia uiuo Aenea patre Ascanius non decesserat vita, sed post eius obitū 38. aut circiter annos regnauerat, & eo mortuo successio Siluio, cui, utpote Lauiniæ matris suæ patrimonium, iure debebatur, restituta est. Etenim in confesso est, Aeneā destructa Troia, in Italiā cū Ascanio appulisse, & ita se gessisse, ut Lauiniā Latini Regis filiā uxore duceret, & in Regnū latini succederet, ex Lauinia aut Siluiū, pcreauit. Vi itaq; & tyrannicè, absq; iusto titulo, Latinis, post

Deon. Halic.
lib. 1.

post Aeneam patrem, imperavit Ascanius: Siluij enim propter Lauiniam matrem, Regnum erat.

Secundò Lacedæmoniorum profuerunt sententiam inter Agefilaum & Pausan. lib. 3. Leotychidem, Agidis primogeniti fratris filium: qua Regnum patruo adiudicatum est. Vellem & rationem attulissent huius sententiæ, ab Pausania commemoratam. Nempe Leotychidem fuisse ab Agide patre spurium declaratum: & patri consueuisse, similibus in causis, Ephoros fidem adhibere. Ut & ex iudicio illo apparet, olim cōtra Demaratum Regem lato, qui, ob verba in Idem in eod. libro. eam sententiam ab Aristone patre prolata, Regno pulsus est: in eius, tamquã indigni locum substituto Leotychide patruele.

Tertium exemplum longè est ineptius: Guntramnum Aureliani Regis, vnum è Clotharij primi filijs, Childeberto, Sigeberti Merensium Regis, fratris sui filio prælatum, in Chereberti Parisiorum Regis successione. Reticēt enim vi armata rem gestam: & Chereberti Regnum, viuo etiam Sigisberto, Childeberti patre, inter fratres diuisum:

sum: postea verò Gruntanno prævalente, & Fredegondæ fraudibus intercepto Sigisberto, Guntramnum obtinuisse: pœnitentia autem paullo post ductum, Childebertum fratris filium adoptasse, qui tandem omnium bonorum eius successionem cepit.

Proc. lib. 3. Quartum est Honorici secundi Gizerici Vuandalorum Regis filij, qui Gondabondo Genzonis fratris maioris filio prælatus sit. Sed & Gizerici ipsius ultimæ voluntatis verba erant producenda, quibus volebat, ut Procopius refert, sibi liberorum suorum seniorem succedere: Edoctus fortasse à

Strab. lib. 19. Nomadib. illis, inter quos narrat Strabo, annorum istam prærogatiuam, religiose obseruatam fuisse. Cuius ratione iudicatum etiam pro Corbi ætate

Liv. lib. 28. maiore legimus, contra Orsuâ patruelem eius fratrem, cuius pater princeps proximè fuerat, causa certamine singulari decisa. In Francia ætatis Regis ratio non habetur, sed ordinis nascendis, cuius ordinis prærogatiuam, filius in locum patris succedens, continua serie excipit.

*Paul. Aem. in
vita Car. M.
Turpin. ibid.*

Idem etiam in Bernardo, Pipini, Caroli

roli M. primogeniti filio obseruatū est:
 qui in suscipiēdo Imperio, Ludouico
 Pio, Caroli M. secūdogenito, posthabi-
 tus est. Sed ad hoc exēplū facilis est re-
 spōsio. Carolus enim pater regna sua i-
 pse inter liberos diuiserat; primogeni-
 to Pipino Italiā dederat, quæ & Bernar-
 do eius filio seruata est: nihil igitur de
 Caroli, qui partem cuique suam assi-
 gnauerat, successione petere amplius
 poterat. Adde quod neque eo tempo-
 re Imperium reuerà successiuum erat.
 Quamuis enim postremo Imperatori
 succedere sanguine proximus soleret,
 titulum sibi tamen Imperatoris, nisi
 pop. Rom. voluntate inunctus & publi-
 cè coronatus, sumere non audebat.
 Multò minus, post constitutos Electro-
 res Principes, sub Othone 3. Imp. è fa-
 milia Saxonica, aut (vt ætatis nostræ *Onuphr. de Ca*
 doctissimi viri iudicant) sub Friderico *mit. Imp.*
 2. successioni obnoxia dignitas Impe-
 ratoria fuit. Sed iniquum est quicquā
 ab Imperio, quod electioni subiaceret,
 ad Regnum hereditarium & verè suc-
 cessiuum trahere.

Quintum exemplū est de Arthesien *P. Aem. in Phil.*
 si, seu Atrebatensi maui, comitatu, tē. *Pulcr.*
 pore

pore Philippi Pulcri Regis controuersio, inter Mathildam Othonis Burgundiae comitis uxorem Roberti Arthesiae comitis eius, qui in Cortracensi praelio caesus obiit, filiam; & Robertum Roberti illius, ex Philippo filio, nepotem: Rex comitatum Mathildae adiudicauit, posthabito fratris filio infante Roberto. Certè aliam huius sententiae, à Philippo Rege, feudi Domino, privato suo arbitrio late, causam historiae nullam adferunt: Hoc solum referunt, latam à Rege de absoluta voluntate, nullo in consilium adhibito: & quod tunc opera Othonis Mathildae mariti, indigeret; à Roberto autem puero nihil, nisi multos post annos, sperare posset: & eo tempore Duce bellicoso opus esset, qui rebellionem assuetos Flandros compesceret. Aetate itaque Roberti motus Rex, consultius tunc putauit, legem & consuetudinem vulgo obseruatam violare. At Dei benignitate, in causa quae hodie inter Regem Navarrae, & patrum eius Cardinalem Borbonium agitatur, extra illud periculum sumus: quinimò ingrauescentem potius, Cardinalis senis gratiam, & imbecillas vi-

res,

*l. i. ff. de resu-
cip.*

res, qui & ordinis sui ratione, lōgè ab armis vitam egit, vereri debemus: florē autem illum ætatis Nauarreni Regis, in armis & gubernatione ciuili educati, securi & alacres amplecti.

Sextum est de Campania comitatu, inter Henricum. 2. Theobaldi comitis minorem filium, & eiusdem comitis, primogeniti filiam, Erardi de Breno vxorem. Sententia Curia Parlamenti Patium Francia, anno 1216. comitatus Henrico patruo adiudicatus est, repudiata primogeniti filia. Huius nodi facilis est solutio: Primogenitus enim Theobaldi comitis, in terram sanctam proficiscens, testamēto disposuerat, vt si absq; masculis liberis in ea expeditione, aut aliās decessisset, sibi in Comitatu frater heres esset, certa pecunię summa, filia suæ, Erardi de Breno vxori, dotis nomine numerata.

*God. Ardois.
de expedit. in
terram sancta.*

Septimum exēplum inter filios Caroli. 2. Sicilia Regis, D. Ludouici fratris filij, qui ex Hungaria herede, vxore sua filios duos suscepit, Carolū Martellum primogenitum, & Robertū: Pater Carolo Martello Hungaria Regnū assignauit, & se viuo coronandū curauit.

*Colletut. in
hist. Neap.*

uit: Id cum per aliquod tempus possederet, decessit superstitite Carolo filio, cui Carolus auus, Hungariæ donacionem patri factam confirmavit: Roberto minori filio Regnum Neapolitanum dedit. Apparet ex historiæ veritate, diuisionem hanc factam à Carolo secundo inter filios suos, quam rescindere non poterant: & certè conquerendi neuter iustam habebat causam. Erat enim Hungariæ Regnum, Neapolitano, iam tum ab Arragonio dilacerato & discerpto, vt ex eius temporis historijs notum est, longè amplius, opulentiùs & potentiùs. Sed breuius interpretes nostri respondent: præpositum fuisse Robertum secundum Martelli fratris sui primogeniti filio, præcipiti Papæ Clementis quinti iudicio, qui in Regnum Neapolitanum, quod feudum esse Ecclesiæ volunt, supremam sibi auctoritatem vindicabat. Addunt etiam nõ esse Regnum illud propriè successiuum, cum Beati Petri sedi subiectum sit.

*Bald. in l. liber
ti. C. de oper. Li
bert. Oldrad.
conc. 224. Pa-
nor. conc. 3. in
3. parte.*

*Guic. lib. 1.
hist. Ital.*

Vltimum exemplum est Ludouici Sfortiæ, qui Ioannis Galeacij filio in Mediolanensi ducatu prælatus sit. Verè

rè dixisset, si sua ipsius sententia prælatum dixisset, & vi possessionem inuasisse, & in orphanū illum miserū, sub administratiōis & tutelæ nomine, exsecranda tyrannide grassatū esse. Ceterū nihil hoc ad negotiū nostrū. Puer enim ille, uti notum est omnib. patris sui ducatu tūm potiebatur, cū tyrannus hic eius auunculus, usurpata dominatione, tā eū nefariè & iniuste interficiendum curauit, quā iusto postea Dei iudicio, in miserabili captiuitate, ipse conscientia sua miserrimus, periit.

Cū exemplis quæ ab istis adducī in medium possunt, abundè satisfecerimus, videamus nunc, an tam validæ eorum rationes sint, ut demouere nos de sententia nostra possint.

Prima est in successiōibus omnib. **VIII.**
 generalem esse definitionem, Ut eius, l. pater filius.
ff. de inoff. §
i. de leg. agn.
succ.
 cuius de successiōe agitur, agnati proximi vocentur: & priuilegio quodam ac singulari concessu, admitti fratris defuncti filios, cū patruo, in bonis ijs dūtaxat, quæ diuisionē recipiāt. Ideò citat Doctor noster Iacob. Butr. in arbore successiōis in sua pract.
tit. de success.
feud. num. 63
 Regni Franciæ his verbis successit ergo illi in sua pract.
tit. de success.
feud. num. 63
 Carolo, in Regno Fræcorū Philipp⁹ filio alteri⁹

Caroli, qui erat ei quarto gradu: nec successit Robertus pronepos comitis Atrebatensis quondam, quia ille erat in octavo gradu: nec successit Robertus nepos Caroli Regis Siciliae & Ierusalem, quia ille erat in septimo gradu: nec successit Ludovicus nepos Beati Ludouici, quia ille erat dicto Carolo decedenti in quarto gradu.

l. filio quem patet. ff. de in iust. rupt.

Cum igitur patruus omnimodo gradu proximus maneat, ratio illa singularis Iustiniani in fratris defuncti liberos, quae eos patruis æquat, in indiuiduis habere locum non potest, in quibus vni tantum locus est: quo casu rationi cōuenientius est naturam, id est patruum, natura ipsa propiorē, nepoti præferre, qui gradu eodē

Bald. l. omnes populi. in 6. q. ff. de iust. & iur. Ioh. Andr. & Archidiaconus in cap. fin. extra. de consuet.

cenferi non potest, nisi fictione illa Iustinianæ cōstitutionis, & vocis proximus interpretatione impropria & coacta, eò magis odiosa, quod veteri prædicatione fraudem facit, quae proximus solus ad successorem admittitur. Exstat simili

l. 3. C. de legit. hered.

specie Decij Imp. ad defuncti sororem rescriptum: Ad te potius, inquit, quæ secundum gradum obtines hereditas pertinet, quam ad fratris tui filios, qui in tertio gradu constituti sunt. Maximè cum in deferenda hereditate immediatam causam, potius quam

l. 3. §. hæc verba. ff. de vulg.

ulteriore admittamus. Secundum id quod

quod dicitur de eo qui filio impuberi
 sub hac formula substituerat. *Quisquis l. viua. C. de*
sibi heres esset. Itaq; non abs re est, inquit bon. matern.
 Theodosius & Valentinianus Impp.
vt in hoc casu deteriores esse nepotibus filij non
stnantur, qui fratris primogeniti filios &
ætate & gradu superat: potiores itaq;
ceteri debet: ita vt quod ad nepoté, ces-
sante causa primogenituræ, effectus quo
que nullus sit. Quinimò casus lege o- *l. commodissi-*
missus, pro omisso iudicandus est. Aliàs, *mè. ff. de lib.*
 ait Doctor ille noster, in hac specie, *& postum.*
 Principis quoq; Condèi filij quattuor,
 cū Cardinali Borbonio, patruo & Rege
 Nauarræ patruale admittendi es-
 sent: eoq; modo in tres portiones Re-
 gnum Franciæ scinderetur.

Huius argumenti prima capita, ve-
 ra essent, si nepotem solū & per se con-
 sideremus; sed eius hoc casu, tāquam *l. fin. C. de im-*
 continua neq; interrupta serie iuri pa- *pub. Bald. in l.*
 terno subrogati, rationē habemus: nō *Gallus. §. &*
 fictione extraordinaria, aut priuilegio *quid si. ff. de*
 aliquo, sed ex vera legis interpretati- *lib. & post. l.*
 one, & humana affectione vobis natu- *vt gradatim.*
 ra insita, qua pater viuere dicitur filio existi- *ff. de muner. et*
 te; & filius appellatur, naturalis portio paterni *honor. Franc.*
 corporis: odiosa itaq; non est interpreta- *Aret. in l. Gal-*
lus. §. institu-
ens. ff. de lib. et
post.

tio: sed à nostris dicitur, extēsiua naturali ratione inducta interpretatio, nūquam prohibita; imò iure ipso admissa, in causis etiā strictè obseruatis, & quæ ne minimā quidē patiantur alterationē. Ideoq; cū in collateralī successione fratris filij nō cōcurrerēt, qđ gradus illos p̄ximitatis quàm minimè violandos veteres cēserent: reputās Iustinianus Imp. subrogationis & cōtinuationis in collateralī eandem esse causam, q̄ esset in directā lineā, & sibi ipsi naturam semper omnibus partib. sui similē esse, iure & secundū naturā in quibuscunq; successiuis lineis, ius paternū successione & subrogatione posteriorū cōtinuauit. Quod & feudorū consuetudines, vt supra docuimus, secutę sunt. Itaq; (ne quid omittamus) ex eo nec prior ætate, nec gradu p̄ximior patronus iudicari poterit: qn̄ & causā successione in nepote conspiciamus, quā & suus statim effectus sequi debet. Neque est quod hunc casum omissum putemus, cū naturali interpretatiōe, alius oriatur primo similis; aut vt verius dicam, idem ipse cum primo, nēpe patrē in p̄sona filij cōsiderantes. Et queri
de

Novell. 118.

*c. ad audiēti-
a m. c. cum dile
ctus. de cler. nō
resid.*

de eo secundus filius nō debet, nō magis quā is, qui vicino suo realē seruitutē cōstituit, quæ ad plures deinde & diuersos heredes peruenerit, quorum qliber ea seruitute utitur in solidū: siq; grauius seruit fundus, tamen hoc pati cogitur seruiētis fundi dñs, quoniam hæc est rei natura. Ineptissima est Iurisconsulti nostri consequentia: si eodem proximitatis, quo patruus gradu Rex Nauarræ esse velit idem & Principis Condæi filios petere posse. Est em̄, vel cuius manifestum, Regis Nauarræ causam nihil cōmune habere cum ceterorum, quā homo ille parū sanus somniat, prætentione: quia Rex Nauarræ primogeniti sustinet personā & primogeniti loco est: itaq; ea subrogatione, nō patruēles solū suos, postgeniti filios, sed patruū ipsū Cardinalē, q̄ illis potior futurus esset, excludet. Atq; ita locus est hīc veteri illi regulæ, *si vinco vincē te, à fortiori vincā te.* Regnū em̄ & Imperiū familię herciscū de iudicio nō subijcitur, neq; Soles duos pati potest.

l. 1. §. ponit ff. de aqua pluuiæ arcand.

l. de accessionibus ff. de diuers. & temp. præscript.

Restat Iacobi de Per. deductio, cui IX. satisfaciendum est: Carolo Pulcro Regi Francorum, neque Roberrū Siciliæ Regem, neq; Ludouicū Ducē, neq; co-

mitem Atrebatensem Robertum suc-
 cessisse: sed Philippū comitem Valesij,
 patrualem, ideò quòd quarto gradu
 esset, Atrebatensis octauo, Rex Siciliae
 septimo. Sed statim suo se ipse gladio,
 miser, iugulat, cùm etiam quarto fu-
 isse gradu Ducem Borbonium fateretur.
 Itaque si isti rationi locus sit, & ad suc-
 cessionem admitti debuit. Non nego
 Francorum Regni successionem defer-
 ri proximiori agnato, sed hoc dico, fa-
 tis à nobis superque probatum esse Re-
 gem Nauarrenū, remotiori gradu quā
 patruū Cardinalē Borboniū, non esse:
 Idq; naturali & ciuili ratione suadete.
 Præterea exéplo ab auctore illo nostro
 p̄ducto, gradus p̄pinq̄uitatē nō fuisse
 iudicij illius, pro Philippo Valesio la-
 ti, rationem: sed quia certum sit, Regni
 successionē, lineæ vni & progeniei se-
 mel q̄sitā, ei coherere; neq; ad aliā, quā
 tūuis p̄pinq̄uā, iure transire posse. Ra-
 tio in p̄roptu est: cùm em̄ regnū, quē si-
 tum est illorū parenti, hi oēs, superio-
 ribus agnatis habentur potiores: ad
 Feudorum exemplum, in quibus ad so-
 los & ad omnes, qui ex illa linea sunt, ex qua de-
 functus fuit pertinet beneficiū, & hoc est quod
 dicitur,

dicitur, ad proximiores pertinere: isti verò proximiores esse dicuntur respectu aliarum linearum, hæc ipsa textus Feudorum verba sunt. Et hæc causa est, quare neque Siciliae Rex, neque Atrebatensis comes ad Regnum Francorū adspirare potuerint, quod D. Ludouico acquisitū, posterius eius, excluderet ceteros illos Roberto Comite Atrebatensi, & Carolo primo Rege Siciliae, Ludouici octauī filijs, & D. Ludouici fratribus, ortos. Neque Borbonij Dux Ludouicus admitti ad Regnum petendū poterat, qui Roberti Francici i. D. Ludouici secundo geniti filius esset, cum iam successio in Philippi tertij Audacis dicti, D. Ludouici primogeniti, lineam deuenisset: Is enim duos filios à se reliquit, Philippum Pulcrum, qui ætatis prerogatiua, Regnum obtinuit, & Carolum Comitem Valesij, patrē Philippi Valesij, legitimi Caroli Pulcri, patruelis sui, Philippi Pulcri filij, successoris: erant enim ambo Philippo Audaci, D. Ludouici primogenito, orti. Idem ius post Caroli 8. mortem seruatū: successit enim Ludouicus duodecimus, Caroli Ducis Aureliani filius, & huic

Franciscus primus, Caroli filius, Ioannis Engolismensis comitis nepos, omnes Ludouico Aureliani Duce Caroli s. sapientis filio, procreati: qui, cum ad Regnum peruenisset, hoc etiam ius posteris suis reliquit, vt semper Borbonijs Principibus, qui iam tum erant, & Alençonijs, recta linea masculina à Carolo Fráncico, Caroli Valesij secundo filio, & Philippi Valesij Regis fratre ortis, præferrentur.

*l. 1. §. proxim9
ff. unde cogn.
L. cum ita. §. fi.
ff. de leg. 2.*

*L. Arethusa. ff.
de stat. hom.*

*L. 3. §. si detra-
ha. ff. de nox.
act. Bald. in l.
2. C. de iur.
ambit.*

Secunda eorum ratio est, Lege Regni proximiozem vocari: proximioze autem habendum esse eum, qui delate hereditatis tēpore, & tūm cūm succellioni locus factus est, proximior sit: vcluti si familiae fideicommissum debeatur, si ad petitionem admittūtur, qui ex nomine defuncti fuerint eo tēpore quo testator moreretur, & qui ex his primo gradu procreati sint. Quo casu prior esse dicitur, quem nemo præcedit: prius enim & postorius consistit in tempore, & qualitas, vt Doctores nostri loquuntur, in coniuncto verbo, debet explicari secūdum tēpus verbi. Maximē quōd eo aliter accipiamus, & ab eo tēpore quo primus natus sit, primogenituram notemus, absurdū inde

inde maximum consequetur: nempe defuncto primogenito, secundū in locum eius nunquā venturum, quia primus se inclusisset ad alterius exclusionē: quod hac in quaestione falsissimū est, in qua indubitati iuris est, morte primi, secundum fieri primogenitum: Reuera enim, par est talem esse, aut ex post facto talē fieri. Neq; vlla ratione primogenituræ conditio in primogenito defuncto, & secundo superstite cōparationem admittit. Vnde sequitur, cū ineptus sit frater defunctus, quia in rerū natura nō sit, idē filium eius obstaculū habiturū, cū ex persona patris successurus sit. Omnes hæ speciosæ rationes, locū haberēt, si primogeniti filius in medio nō esset, neq; cursum remoraretur: namq; per eū & in eo pater primogenitus viuere cēsetur, successione delatæ tēpore: & reuera exstāte nepote, inclusio primogeniti, cōtinet exclusionē secundi, quoniā filius fratris fratri equiparat, & ita succedit, atq; pater, si viueret, ait Iustinian. Et hæc constitutio facta in casu vero extēdit ad alterū vero equiparatū secundū Pauli Castrēsis opinionem, ad Scæuolę sup cōcilio Galli Aglij explanationem.

*l. sed Iulianus.
§. proinde. ff.
ad Maced. l. si.
C. eod.*

*l. in his. §. non
debeo. & l. a-
liud. §. fin. ff.
de regul. iur.*

Nov. 118. c. 53

Ita

L. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg. 1.

L. emancipatū. §. fin. ff. de Se- mat. l. 2. C. li- ber. & cor. li- ber.

L. 3. ff. de in- terd. & releg.

Ita ut pater non omnino extinctus sit filio superstite, licet novus homo sit propter novam animam: nec in totum falsum videri, inquit Papinianus, quod veritatis primordio adiuuaretur. Ideoque quamvis patruus, primogeniti sui iam defuncti ratione, qui in persona sua & per se nullo modo considerandus venit, dici secundogenitus non possit, attamen cum in fratris sui filium, patris sui successorem, paternique corporis portionem, intuebitur, subiectum inueniet, quod primogeniturę suę comparisonem ad patruum secundogenitum admittet.

Neque ad rem facit, quod patrem aiunt morte sua ineptum redditum, & filium pariter ad succedendum ineptū reddidisse. Primū enim regula illa non semper obtinet, neque filios, patris calamitas semper sequitur. Exemplum habem⁹ in eo, qui ante amissam patris dignitatem natus sit. Dicamus deniq; quod nos Alphenus docet patrem nō adimere liberis, quæ à genere à ciuitate, & à rerum natura tribuerentur: quale est ius primogenituræ, quod reuera quidem in persona patris, familiæ primoge-

inogeniti constat, attamen ei, eiusque posteris, lege, consuetudine & morib. Regni conceditur: ideoque transmitti *l. queritur. ff. de bon. libert.* liberis potest. Ceterum admitti aliquo modo posset illorum argumentum, si per filium patri incapaci quippiam querendum foret: non è contra, vt illius exemplo discimus, qui exheredatus liberto patris succedere non potest, eius tamen filius emancipatus non verabitur. Et vt verbo dicam, patris incapaci-*Sup. in rat. nepotis.* tas noceret filio postea nato, non item si antea conceptus fuerit, cui nõ obest parentis calamitas. Itaque cum ius primogenituræ patri viuo integrè & perfectè quæsitum sit, in liberos eius continuatur & transfertur.

Tertia ratione, ius aiunt, nondum *l. unic. §. pro se cundo. C. de ca* quæsitum, in hæredè, quisquis sit trans*duc. toll. l. emã* ferri aut transmitti non posse, Ideò vul*cipata. C. qui* go dici, hereditatem non aditam non *admi. ad bon.* transmitti: vt neque ætas, quæ separa-*pos. l. quoniam. C. de iur. delib.* ri à persona non potest, de qua cū quæ-*l. ea qua. C. de* ritur, successoris potius præsentis, quã *temp. in int.* prædecessoris rationem habemus. Sed *res. l. si p. x-* ius primogenituræ ab ætate pender, *terf. §. fin. ff. de* patris defuncti, qui id tamen non ac-*adop. §. mino-* quisuit, cùm successioni locus nondũ *rem. de adop.*

fuerit: sequitur eius primogeniti filiū petere illud non posse. Neque ius ei annorum suorum pater acquirere potuit, ob quod filij potius ratio quàm patris habenda esset: quomodo Constantinus scribit, *si minor minori successisset, ex illius persona tempus connumerari.*

Ad hanc obiectionem, responsum facile est: supra enim docuimus, ius primogenituræ primogenito perfectè & plenè quæsitum esse ex quo lucem aspiciere, & homo esse incipit. & §. *pro secundo*, qui contra nos citatur, de eo loquitur quod nondum quæsitum est, ne spe quidè, sed quod sola eius, cuius de bonis agitur, voluntate mutari potest, quæ ad mortem vsque mutabilis est.

*Tiraq. in trac.
primogen. nu.
199.*

Hic autè non quærimus de vitæ defuncti, aut annorum eius in filium transmissione, sed de iure & dignitate, quæ primogenitura ei contulit, quæ ipsa cū in ipso sit, in posteris eius, vti antea demonstrauimus, continuatur.

*l. Gallus. §. 1.
ff. de liber. &
post. l. heredes
mei. §. si. ff. ad
Trebel.*

Quarta obiectio ex vulgari sumitur obseruatione, in communib. priuatorū dispositionib. vsitata, vt filios primū suos, inde nepotes, & deinceps ceteros seruato naturæ ordine vocent: quod in
Galli

Galli Aquilij consilio manifestum est,
 & clarius etiam in Papiniani responso,
 duobus locis docetur: quibus agnoscit l. cum pater. §.
 inter liberos ordine gradus fideicomis pen. ff. de leg. 2
 si præscriptos, ex ordinata affectiõe de-
 functi, quæ inter personas sub eadem
 alternatione comprehensas cadit.

Certè difficilior esset huius argumẽ-
 ti solutio, si fratris filium in sua tantum Paul. de Castr.
 intueri persona & ex causa sua, vellem cof. 164. Oidr.
 sed iam dictum est sæpius, eum iure suo conc. 224.
 quidẽ, sed per patrẽ successiuè, ius pri-
 mogenituræ cõtinuare, qd̄ pater eius
 habuerit; vt eo tãquam primogenitus
 primum successiõnis gradum teneat.

Quintum argumentum inde petunt, x.
 q̄ ijdem in successiõne gradus, q̄ in tu- §. 1. de leg.
 tela deferẽda, seruẽtur: Constitutũ aut̄ agn. tut.
 esse, filio & ex altero filio nepote ad li- l. 3. §. si duo. ff.
 berti paterni tutelam concurrentib, vt de leg. tut. l. li-
 filius solus, non aut̄ ex iam defuncto fi- bertinus. §. si
 lio nepos, tutelam administret. Ideo libertus. §. pen
 & idem in vtriusq; succedendi iure ser- ff. de bo. liber.
 uandum esse cõcludunt. Sed Doctores l. vlt. ff. de ope.
 illi nostri, in hac, quam nobis obijciũt,
 specie, non notant, primũ fauore ne-
 potis hoc introductum, ne onere tute-
 læ grauetur; secundò singularem esse

Panorm. conf.
5.2. part.

Paul. de Castr.
& Panorm. in
conc. sup. all. l.
1. C. de hered.
tut.
l. si libertus &
1. ff. de bon. li-
bert.

Christo. Ca-
stallion. in d. l.
si libertus. Ti-
raqu. in tract.
de iur. primog.

l. si libertus &
fin. ff. de bon.
liber.

tutelæ rationem ad pupilli commodū
 & vtilitatem, vt eorum qui ad succes-
 sionem vocari possunt, maior nata tu-
 telam solus administret. Præterea, tu-
 telæ munus procurationi aut præferē-
 tiæ simile est, quæ ad heredes, cuiusli-
 bet conditionis sint, non transmittun-
 tur. Vnde & hoc, quod alio modo tenē-
 tur tutores, alio heredes ipsorum, con-
 ueniri solent. Denique cum in ipsa li-
 bertinorum successione ordo ille ser-
 uetur, iustum erat & eundem in tutela
 deferenda teneri. Scribit enim Iulian⁹,
 si libertus intestatò decesserit, relictis
 patroni filio, & ex altero filio duobus
 nepotibus, nepotes non admitti, quā-
 diu filius esset. Sed in ingenuorum suc-
 cessione, aliud obtinet: ius enim pa-
 tronatus merè personale esse, itaq; non
 transmittitur: at verò in ingenuis, pa-
 tris in filium naturalis affectio, aut au-
 in nepotem, hanc in linea recta repræ-
 sentationem primùm introduxit, quæ
 in collateralis postea ex constitutioni-
 bus Principum, eadem æquitate locū
 habere cœpit. Sed & liberti defuncti
 bona in capita diuidi inter patroni ne-
 potes videmus, contra iuris, in inge-
 nuorum

huorum successione: quorum nepotes, ad aui successione, in stirpes, patrum defunctorum ratione, vocantur.

Sextum argumētum est: sepius com-
memorati Cardinalis administrationē
Regno magis necessariam esse, quē se-
necta ætate & rerum usu & prudentia
& civili scientia præstare verisimile sit.
Sed hæc ab annis petita coniectura, sæ-
pe fallax, iuri alterius derogare nō de-
bet, maximè cum alter ille, cuius de iu-
re quæritur, & ipse rationis & iudicij
pariceps sit: qualis est Rex Navarra,
qui trigesimum tertium hodiè ætatis
annum attigit. Imprimis autem ab hu-
ius regni successione argumentum il-
lud exulat, & à moribus nostris abhor-
ret. Tantùm enim abest vt numero an-
norum successione ius æstimemus, vt
infantes etiam ad Regnum admitta-
mus. D. Ludouicum anno ætatis nono,
aut decimo consecratum scimus. Et
Ioannem Ludouici Hutini filium po-
stumum, quindecim dies natum, cum
Rhemos ad consecrationem ducere-
tur obijisse accepimus: & Carolum octa-
uum puerum coronatum audiuimus;

XI.

*l. cum pater &
plurib. ff. de
leg. 2. c. quib.
20. dist. c. fin.
84. dist. c. sciē-
dum. 26. q. 3.*

*P. Aemil. in Lut
douic. 9.*

idem in Hut.

*Ab hoc regulari-
ter. 78. dist. 4.
Reg. c. 4. &
21. & 22. li. 2.
Paralip. c. 33.
& 34.
Procop. li. 1. de
bell. Goth.*

*Proc. ibid. &
Iornand. de
reb. Goth.
Proc. lib. 3.*

*Herod. lib. 4.
Iustin. lib. 7.*

*s. licet. extr.
de vot.*

Carolus autem nonum ipsi vidimus. Idem in omnibus successione Regni religiose seruatum legimus. In Iudæorum & Hierosolymorum regno Dauid, Salomon, Azarias, Iosias pueri in Reges inuncti sunt. Augustulus iunior, quamuis infans, Orientis Imperium accepit, unde ei ut auctor est Procopius, Augustuli nomen. Athalaricus no- uem natus annos, sub Amalafunthæ matris administratione, in Gothorum regnum successit. Baldarus, cum in cunis adhuc esset, Rex Longobardorum receptus est. Persarum Rex, Sapor cum adhuc in materno utero latitaret, declaratus est. Aeropum Macedonum Regem, refert Herodotus, cunis inuolutum in castra contra Illyrios delatum, tantum militibus suis animum addidisse, ut victoriam potiti, regno hostes pellerent. Agathias denique veteris Fræcorum legis meminit, qua infantes etiam ad Regnum vocabantur.

Septimum argumentum ex Innocentij. 3. Papæ rescripto desumptum est, quo Andreae 2. Hungariæ Regis Be læ tertij filio, minatur, nisi votum à patre, de adeunda terra sancta factum, im-

impleat, ad seruandum eius fratrem, se
Regnum translaturum: Cui mandato
Andreas diligenter obedierit, vnde
Hierosolymitanus postea dictus sit,
quod Babiloniæ Sultanum cæcidisset.
Sed nullus hic primogeniti Andree
fratris filius apparet, qui secundo se
fratri opponere potuisset. Itaque de-
cretalis ista, præter rem est: vt & alia

*dem. pastor
lis. de re iudic.*

Octauum Doctoris nostri argumen- *l. 68 ff. de reg.
iur.*

tum petatum est è regula iuris antiqui,
qua dicimus, *vbi personæ conditio locum fa-
cit beneficio, ea deficiente, illud quoque perire.*
Sed ætas & primogenitura priuilegi-
um Antonio Borbonio Regi Nauar-
reno largiebatur: Idem itaque ius com-
petere filio eius non potest, cum con-
ditionem eandem non habeat. Et si-
quid lex filio tribuit, ultra non proce-
dit: quomodo vulgò dicimus, tutorem
filio datum, nepotibus ordinatum
non censerit.

*l. quod si ne-
pos. ff. de test.
int.*

Hæc ratio idè, quod superiores con-
tinet:

tinet: hoc tamē specialiter ad eā respō-
dendum restat: veram futuram, si sola
persona priuilegij causa esset, vt de ex-
emplis à Iureconsulto nostro adductis
iudicare licet. Sed iam antea diximus,
non tam primogeniti personam, quam

*l. non solum. ff. de restit. in in-
tegr. l. 9. §. si
minor. ff. de iu-
riur. l. quod si
§. non semper.
ff. de minor. l.
heredes. C. ad
S. C. Vell. l. si fi-
liusfam. ff. de
vulgi. l. tem-
pus. ff. de re iu-
dic. l. etiam. ff.
solut. matr. l.
25. ff. de reg.
iur. l. bonorū. l.
meorum. ff. de
verb. signif. l. si
vero. §. dabit.
ff. solut. matr.
l. cum pater. §.
surdus. ff. de
leg. 2. l. magis.
§. fundum. ff.
de reb. cor. l. si
partem. ff. que
admod. seruit.
amitt.*

derari, per quam causa ei & ius succe-
dendi acquisitum sit, quod cum perso-
na ipsa non extinguitur, cum iam cau-
sæ eiusq; bonis cohereat. Quomodo
dicimus, eam rationem esse, quare re-
stitutiones in integrum, adolescenti-
bus concessæ, heredibus eorum com-
petant, quia læsionis occasione mino-
ribus indulgeatur: eadem ratione Vel-
leiani S. C. exceptio successoribus quo-
que prodest. Item actionis funerariæ
priuilegium heredi ac ceteris successo-
ribus non denegatur: & tempus iudi-
catis datum, heredibus proficit. Itaq;
cum conditio illa primogenituræ, ius
& causam succedendi defuncto patri
perfectè quæsierit, ipse pater ius illud,
quod in bonis habebat, transmisisse ad
filium videbitur: qui etiam ad priuile-
gium, personæ patris artius colligatū,
admitteretur. Namq; iuris dispositio-
ne,

ne, si quid est in actionibus, petitionibus, persecutionibus & iure, hoc bonis connumerabitur. Itaque in hac hypothesis, cum ius & causa apud patrem perfecta & absoluta fuerit, ut nihil præter executionem deesset, absurdum non erit, si dicamus ad eum ius illud peruenisse dici, ut in lege Julia verbum illud *peruenit*, Ulpianus accipiendum putat. Quamuis enim ad primogeniti personam numquam deuoluta sit successio, nihilominus, viuum eum iuris & causæ successiuæ possessorem lex facit: ita ut & ignorantibus & insciis quoque ius ei illud acquisierit, quod à legis auctoritate manas, transmittitur, & tamquam causæ rei que coherens ad filium transfertur, qui pars est & portio viscerum patris, uti supra pluribus docuimus. Vnde consequitur primogenitum ius illud non ex persona sua tantum habuisse, verum idem illud in persona eius resedisse, ab ea tamen diuersum & separatum. Atque hoc idem est ac si non *liberorum. ff. de verbor. signif.* filio, id est certæ personæ lex ipsa detulisset, sed liberis id est generi & cognato primogenito datum fuisset. Et hoc ad textum in contrarium allegatum,

loco responsi esse potest de eo qui filio tutoré dederat, vt nepoti dedisse non videatur.

XII.

*§. fin. de sa-
pi dat.*

*§. placebat. de
legit. agnat.
succes. Nouell.
118. & 127.*

*l. 2. ff. de suis et
leg. her. l. 2. ff.
de succes. ed.
Vlp. tit. 26. No
uell. 84. l. fi. C.
comm. diuid. l.
1. ff. eod. §. fi. de
cap. dimun. l.
9. ff. de leg. tu.
l. 2. §. 2. ff. de si
is & legit. tut.
§. si plures. de
leg. agn. succ.*

Ultima ratio petitur è textu consue-
tudinis Parisiensis, quæ cum sit huius
Regni caput, ad eam, tamquam nor-
mam, constitui vniuersi regni status de-
bet. Sed ea representationem in linea
collaterali expressè tollit, præterquam
inter fratrem & fratris filium in diuisi-
one bonorum fratris & patru. Ne-
que oblitus est auctor noster addere,
idem iure Rom. obtinere ex antiquis
Impp. cõstitutionibus, ante quas, vere-
ri lege Decemuirali, nulla erat in colla-
terali linea repræsentatio.

Ad ea, duplicem differentia rationem
afferre possumus: Prima ius ciui-
le concernit: nempe nullam indiui-
duæ hereditatis speciem, quæ diuidi
inter successores non possit, conside-
rasse; neque primogeniti rationem vl-
lam habuisse: sed pari gradu, pariter
agnouisse, & ad successionem dela-
tam admisisse. Vnde sequitur, cum è
contra Reipublicæ nostræ constitutio,
mores, & gentium fere omnium insti-
tuta, duas hasce condiciones in Regni
acquis

acquisitione requirant, vt vnus tantum, & ille proximior quidem, sed inter eosdem qui pari gradu sunt, primogenitus proferatur: potuit eadem lex & consuetudo. & debuit in ea successione perpetuum repræsentationi locum seruare, quod & fecit, vti supra multis rationibus docuimus. Itaque ab conditionibus hereditatis ciuilibis & Romanæ, ad politicam nostram, ab illa prorsus mutatam, argumentum trahere, cum venia dixerim, absurdum prorsus & ineptum est.

Secunda differentię ratio ad caput ^{c. 1. §. præterea} consuetudinis Parisiensis pertinet: ^{ducatu. de} Nempe trahi illud ad regni successi- ^{proh. feud.} onem non debere: quoniam in hac ^{alien. vbi} proximus regni successor, non tam- ^{Bald.} quam Regis defuncti heres vocatur: vt ideo vulgò vsitatę successionum regulę obtinere debeant: sed eius est regnū iure communis legis Regni, qua Regij sanguinis proximus, masculini sexus succedere debet, non iure postremi regni possessoris, sed iure natiuitatis sue, quāuis in ijs quę cōmodū & vtilitatē ^{Alexand. cons.} publicā spectāt, prædecessoris sui actis ^{124. Bald. in l.} & conuentionibus obligetur, qua sola ^{digna. C. de} legib.

in re, regis defuncti cui successit, iure heres dici potest.

Atque hæc sunt eorum qui nostræ contrariam sententiam amplectuntur, validiora argumenta, quæ illustravi pluribus quàm auctor ille noster, ne quid fortè, doctis Iurecòsultis (ad quos præcipuè postremæ huius disputationis spectat oratio) dissimulasse aut omisisse videar, quod produci ad impugnandam veritatem posset: quam mihi hac nostra disputatione egregiè explicatam & illustratam reddidisse videor. Nemo enim non videt expeditam esse istarum, parùm certè implicitarum, obiectionum, solutionem ex ipsis iurisprudentiæ fontibus, qua propugnare sententiam suam utrique videri volunt. Hoc vnū superest, ut Franci nostri, si quando eò res deuenit, ut seriò agendum sit, eam amplectantur & animosè tueantur sententiam, quæ Regi Nauarreno, primogeniti filio, fauens, à natura ipsa & ratione profecta, tot clarissimorum & eruditissimorum Canoniorum atque ciuiliū Doctōrum iudicijs approbata, imprimis ab illustribus illis duobus iuris vtriusque
lumi.

luminaribus, Innocentio quarto Papa, Canonorum principe, & Bartholo iuris Rom. Coryphæo defensa est: Ut nihil nūc clarius & certius esse possit, & qui dubitet, claro meridie lucem caligantibus oculis quærere videatur. Certè qui hanc hodiè controuersiam mouent, homines improbi, hoc agunt, vt parte vtraq; miserè consumpta, Dominum nobis & tyrannum alienigenam in hoc regnum introducāt; quod si fit (sed tu Deus, propitius, quæso, auertas) & regni huius dignitas pessum ibit; & ipse ille Tyrannus, Satanæ creatura, qui tantum audebit nefas, peribit cum perfidis mancipijs suis omnibus, miserè,

Itaque, Regni huius turbatores, si, non dicam Christiani, sed si homines sunt, rationis humanæ & humanitatis participes, ponāt sibi, obsecro, ob oculos, nō Iusticiam illā, infractæ ciuilibus societatis vindicem, sed solum illud periculum, in quod se vtrò & manifestò præcipitant; existimationem suam, opes, dignitates, vitam, animam in certum & præsens exitium adducentes. Videbunt certè, nisi cæcos simulant,

eos qui coniuratis, quorum hodie, scelerata consilia bonis vbique omnibus & patefacta & abominanda sunt, eos inquam qui optimam illis operam præstiterint, grauiori etiam casu ruituros ita vt calamitosi & afflicti magis sint, quàm toties ab illis ipsis vexati & conculcati miseri agricolæ & rustici: his enim vita saltem supererit, & bene conscius animus, & propitius eis atq; in eorum vindictam armatus Deus: Illi gratiam Dei, vitam & existimationem amittent, posteris execrabilis, quòd Regum, Principum & ciuium suorum sanguine manus suas polluerint, vt tyrannis, conscientiarum excarnicatoribus, & beneficiorum à Regibus suis & Regijs principibus acceptorum, ingrati oblitis, veluti mancipia scelerè inferuissent. Reuocent in memoriam Absalonis & eius in Dauidem Regem consiliarij, Achitophelis, Adonia, Athaliae & aliorum similium miserabiles exitus, qui miserè omnes & breui cum impijs consilijs suis, perierunt.

xv. At vos, Frâci nobiles, producere vitam vestram vultis vt nefaria illa consilia

lia

lia, florentissimum liliorum sceptrum
 de Regis vestri & Regionū Principum
 manib. eripiēdi, nō videatis solum ori-
 osi, sed adiuueris etiā & acceleretis ar-
 mati? Regis dico, & Principū Regionū,
 quib. opes vestras, dignitates, vitā, non
 ex humanitatis officio, sed ex obliga-
 tione, cōscientijs vestris à Deo imposi-
 ta, debetis. Egregiam illam fidei & ob-
 seruantiae in Reges vestros, eiusq; Prin-
 cipes, laudē, quæ vobis, præ ceteris om-
 nibus, omnium gentium consensu da-
 tur, non deserere solū, sed insigni e-
 tiam in omnem memoriā perfidia con-
 taminare vultis. Operam ijs vestrā præ-
 stabitis, eorumque promouebitis con-
 filia, qui Regnum, conatibus impro-
 bis vsurpare student, vobisq; indelebi-
 lem perfidiae maculam inurere? Non vi-
 detis eos, qui corrūpere vos tentāt, de-
 fendēdis vobis pares non esse, qđ vires
 nullas habeāt, nisi ab inimicis vestris
 concessas, quibus & illi ipsi & nos præ-
 dae postea futuri sitis? Quid iuris, ob-
 secro, in Regnum habent? aut quare ad
 illud aspirant, cū Regem nobis De-
 us dederit, de quo (absque affectione
 loquor, neq; enim Maiestati suæ notus
 lum,

sum, neque ea mihi priuato vllō beneficio cognita est) iustam conquerendi causam nullus eorum habet? Iam, si eum nobis Deus rapiat, an non legitimus vobis eius successor notus est? Nonne sub legitima & Christiana monarchia viuitis, quæ statutas super ea re leges habet? Vixistis adhuc, vt Regni huius fundamentum euersores dicimini, quibus & per quæ maiores vestri Nobilium sibi nomen, dignitatem & titulum, vobis relictum, quæsiuerunt? Quod de vobis posteritatis erit iudicium, cum scriptum leget, aut narratum audiet, Francorum Nobilitatem impia in Regem suum arma sumpsisse, vt ei inuito, successorem daret, eumque hoc prætextu, auctoritate sua spoliaret, & debitam maiestati eius etiam ab eo quæ successorem lex Salica constituit, obseruantiam violaret: Neque huic legitimo successorī: proposita iuris sui ratione, incendiariū huius temporis opera est defutura, qui Regi eum opponere conabuntur, vt Maiestatis suæ splendorem, horrenda nobis eclipsi, tollant.

Principum autem Christianorū, quæ
erit

erit de fide vestra opinio, cum vos, neglecto Sacramento, contra Regem, & sanctas regni leges, regni inimicis sociatos intelligent? Hoc ne agitis, ut inter Regem, & eum quem successorem nominari vultis (qui fortè superbiens, Domini Regis sui censorem agere volet) diffidentiam & ex diffidentia inimicitias generetis? Nunquam enim duos soles mundus tulit. Quid amplius ab alienigenis, ignotis hominibus, quàm ab legitimis vestris principibus, quos præesse vobis Deus voluit, sperare potestis? An hec vobis non sufficit, quòd homines nati, quòd Christiani, quòd Franci, & inter Francos, nobiles estis? Non cernitis Cardinalem istis Borbonium pro larua esse, qua rebellionem suam & insatiabilem ambitione regere & exsequi possint? Scilicet naturæ & rationi consentaneum est, hominem sexagenarium, caducum, decrepitum, Regi iuveni, sano, valido, in exercitationibus suis & victu moderato, successorem nominare? Idque contra ius & fas, contra leges, non huius tantum regni sed omnium, quæ fuerunt umquam, benè constituta.

constitutorum imperiorum, quibus
 infinitis vobis & firmis supra demon-
 strationibus, proprium hoc Regi
 Nauarreno ius esse. Vultis vobis, cum
 Cicerone de Cæsare & Pompeio lo-
 quente, vno verbo dicam quod res est?
 Statuâ vobis Cardinalis Borbonij offe-
 runt, suam erigere volunt: armant se
 bono illo sene; & sibiipsis regnū quæ-
 runt: diligere eum supra omnes vide-
 ri volunt, & præ illo reuerà seipso a-
 mant: idque cum ingenti famæ vestre,
 vitæ & existimationis periculo, nisi
 tempestiuè vobis caueatis. Sed Deum
 permitturum spero, vt post tot cædes,
 incendia, rapinas, & ipsi miserè meritò
 pereant. Ceterum vt tot nobis ex ciui-
 libus bellis, quorum iaciuntur semina,
 impendentia effugiamus mala, ad De-
 um supplices confugiamus: & ab eo
 petamus vt corda nostra, secundum vo-
 luntatem suam vanimiter regat; vt Re-
 gem primùm nostrū, vti debemus, am-
 plectamur, & agnoscamus, cui, post De-
 um, nosmetipsos, omniaque debemus
 nostra, & qui nobis post Deum, omni-
 um loco esse debet. Deinde ex officio
 esse nostro intelligamus, eum obserua-

re, quem ad fastigium Regium suscipi-
endum, & nobis imperandum (si Rex
noster, quod abominor, absque prole
mascula, vita defungatur) nasci Deus
voluit: Et cum eo quem sibi in matris
utero delegit, cuiq; nobis ad salutem,
benedixit, vno ore atque affectu, voce
sublata dicamus: *Pax, pax super nos; glo-
ria in altissimis Deo & in terra pax homi-
nibus bonae voluntatis.*

Fiat, fiat.

Feliciter.

Psal. 36, 14.

*Gladium euaginauerunt peccatores;
intenderunt arcum suum: vt deiciat pau-
perem & inopem; vt trucident rectos cor-
de. Gladius eorum, intret in corda ipso-
rum; & arcus eorum confringantur.*

RERVM IN HAC APOLO-
gia Memorabilium

I N D E X.

	A	
A driana de Tota-villa am- plissima & opulētissi- ma familie heres.	39	perpetua Regni consue- tudinē. 20
aduersarij hodierni exteros introducere & promoue- re contra Regis dignita- tem volunt.	71	agnes Burgūda Caroli Bor- bonij vxor. 29
aduersarij Regem Nauarræ non posse succedere di- cunt, quia non potest co- ronari & consecrari mo- re solito.	92	albertus à Godofredo Go- thelonis filio interfe- ctus. 9
aduersarij quid facturi sint vbi Regem Francorum, & Nauarrenū vita exue- rint.	199. & 200	alborum & Nigrorum fa- ctiones in Italia, à quo excitatae. 166
Aegidius quidam Romanus Francorum Rex electus.	243	alexander 3. Papa, Frideri- ci expressam effigiem ad Aegypti Soldanum, con- tra quem ille bellum ge- rebat, misit. 164. Im- perij proditor, & Chri- stianæ fidei hostis decla- ratus est. 165
affectibus Regis aduersarij viam afferre volunt.	189	alexander 3. Fridericū Bar- barossam Imp. pedibus calcauit. 124
agnatus proximus in Regno Francorū succedit citāsi millesimo gradu sit, ex		alexandri Seueri dictum de periurio. 135
		alphonsi Hispaniæ Regis symbolum. 211
		anasta-

INDEX.

Anastafius Imp. antequā coronatetur fuit Euticianus. 96, & 61	tor constitutus. 232
Andegauenfis familiæ origo regia est. 7	Antonius Ferradi filius, Caroli Isabellæ patris frater. 7
Anna Borbonia Ducis Bauariæ vxor. 34	Apollinis oraculum ad Troezenios quomodo intelligatur. 52
Anna Britanica Imp. Maximiliano nupta. 54	apologus de colūbis. 243
Anna Delphina, nupta Ludouico Borbonio. 29.	Apostolicorum nouus ordo. 177
annales veterum & exempla de subditis erga Dominos excommunicatos. 150, & 151, 152, 153, 154, 155, 156	Apostoli curnihil vnquā possidere voluerūt 80
Antigonus quomodo filio persuaserit vt Philam anum duceret. 52	appellatio tamquam de abusu, quæ. 84
Antipapæ tres Romæ de positi. 163	Archiepiscopus Rhemensis consecrat Reges Galliæ. 55
Antonia Borbonia nupta Claudio, auo Ducum Mainæ & Guisæ. 11, & 12	Arriani, impp. multi fuerunt. 69
Antonius Borbonius rege Ioānam Albretiā ducit, 53, Caroli 9. tit	auctoritas Ecclesiastica merè spiritualis est. 158
	Augustini responsum de imperatoribus hereticis. 140
	aulæ præfectura antea Momoranciorum erat. 12
	Author huius libri Catholicus. 101

B

Baldus de successione hu-
ius Regni scripsit. 19
Bearnenses nunquam pe-
tierunt Religionē Ca-
tholicam. 110
Beatrix, Archēbaldi Bor-
bonij filia et heres nu-
psit Robert. D. Ludo-
uici minori filio. 27
bella ciuilia vnde orta
204
benedictus 8. Pontifex
Robertū Hugonis Ca-
peti filium legitimum
Franciæ regem decla-
rauit. 6
blanca Castellæ Regis v-
xor. 28
boleslaus, Rex Poloniæ
seipsum interfecit. 155
borbonia familia, Regni
heres. 20
borbonij dominium au-
ctū ducatus titulo. 28
bulla Bonifacij 8. in Phi-
lippum Pulcrum Re-
gem Francorum. 152
bullionij nomē vnde, 10

C

Canonicorum decisio-
nes de matrimōio. 48
capetiorū familiæ prin-
cipes cur Saxones di-
cti sint. 237
capita quatuor quæ Re-
gi Nauarreno obijcia-
untur. 45
Cardinalis Borbonius
Archiepiscopus Ro-
thomagensis. 39. Pos-
tificis in Francia lega-
tus. 189. illū tamquā
clypeū causæ suæ ad-
uersarij prætendunt.
19. eo abutuntur tan-
quam sceleris sui pro-
pugnaculo. 18 eius æ-
tati illudunt. 72 Na-
uarreno Regi ante-
ponitur. 276 omnia
Nauarrēo cedit. 267
in Carolo defecit prima
Borboniæ domus ma-
sculina linea. 35
carolus Magnus primus
in Occidente conse-
cratus. 97

Castri

INDEX.

- Casimirum ducem, con- collatio religionis papi-
iuratores in suas par- sticæ cum reformatâ,
tes pertrahere volue- quam vocant. 181
runt. 76
clodoveus primus Rex
catharina Medicea Re- Christianus. 233
gis hodierni mater o- comitatus Montpenserij
riunda ex Ioanne de auctus ducatus titulo.
Turre comite Bolo- 33.
niæ. 37
consilium Basiliense. 12
causa vera cur Carolus concilium Tridentinum
Borbonius se à Regis 64. quid vetet et cõ-
sui obedientia subtra- stituat. 177. 178 179
xerit. 32 nullitatis arguitur.
christianus nullius est ho 184 cur non legiti-
stis. 141 mum. 167 à quibus
christus Ecclesiæ funda- obseruetur. 169 fa-
mentum. 64 ctum est in præiudi-
christus Regibus terræ cium Regis Fræc. 172
se subiecit. 130
coniuurationis huius au-
chrysanus, duos tantum ctiores, Catholicæ Re-
panes ad diurnum vi- ligionis zelo non du-
ctum sibi defumebat. cuntur. 72. 77
81
coniuuratores, reforma-
claudia Caroli Borbonij tos partibus suis ad-
soror, Antonio Lo- iungere tentarunt. 75
tharingiæ duci nu- constantinus, Magni Cõ-
psit. 33 stantini filius, Arria-
claves Regni cœlorum q̄ nus fuit. 61
nam veræ sint. 137
constantinus Magnus

INDEX.

custos & distributor honorum Ecclesie fuit. 82	tur. 192
Constantius tertius & quintus, cum Imperiū sumerent, hæretici e- rant. 104	D Dagobertus Rex Fran- corū excōmunicatus, à suis tamen reiectus non est. 151
Cōstitutiones Ecclesie de posteritate Regū 106	Dauidis Rabule ad Pon- tificem & Romanam curiam profectiois causæ. 194
Controuersia nunquam mota est de Regia Ca- petiorū origine. 232	decreta Concilij Triden- tini examinata. 172
coronatur & cōsecratur Rex, quia Rex est, nō quia coronatus sit, Rex est. 93	Demetrius, ex persuasi- one Antigoni patris, Phillam anum in vxorē duxit. 52
Coronatio nihil aliud est quā honoris declara- tio & publicatio. 92	Deodoricus Euerardi fi- lius Mosellanā ab Im- peratore accepit. 9
creatio & coronatio Im- peratorū & Regum Christianorū à quib. conferatur. 95	Deus interdū ad populū suum castigādum dat Reges tyrānos et stul- tos. 60
creatio Regū quare po- stca in Ecclesie con- gregatione facta fue- rit. 96	dispensatio Papæ, scē- cunda bellorum ma- ter. 159
curia Romana Francicis aureis cupidè pasci-	disputatio de successione Rege uiuo improba- ta. 17
	dispen-

INDEX.

- dissentio Religionis Pa-*
pisticæ, & Reforma-
tæ qua in re consistat
 181, & 182
diuitiæ & opes verum
sunt & unicū Eccle-
siæ venenū. 79
D. Ludouicus Aurelia-
nis coronatus fuit. 95
Doctores qui de Franci-
ci Regni successione
scripserunt. 120
domestici Regis Nauar-
ræ magna ex parte
Catholici sunt. 115
duellorū constitutio ab-
rogatur à Concilio
Tridentino. 174

E

Ecclesiæ auctoritas Ioã-
ne Albreticæ liberam
quò vellet nubēdi po-
testatem concessit. 54
Ecclesiæ dignitas qua in
re sita sit. 80
Ecclesiæ militantis effe-
ctus, qui? 67
Ecclesiæ prima ætas vi-
xit absque ceremonijs
postea introductis. 101
Ecclesia in legitimos suc-
cessores nihil mouit
vnquam 104.
Ecclesiastica bona non
sunt Ecclesiasticorū,
sed pauperum. 79
Ecclesiastici cur olim bo-
na administrarent. 81
Ecclesiastici cur hodie
bellum gerant aut so-
ueant. 80
Ecclesiastici reditus olim
in quatuor portiones
diuisi. 89
Ecclesiasticorum descri-
pti mores. 68
electores quando primū
constituti fuerint 271
episcopi aut presbyteri
cur non debeāt de hæ-
reticorum poenis co-
gnoscere. 135
error in Religionis do-
ctrina est spiritualis
animi morbus. 66
Euerardus Alsatus, Dux
Lotharingie factus. 9
excōmunicatio quæ sub-

INDEX.

- ditos à sacramēto de-
bito liberat, est con-
tra Dei legem. 157
nō mutat, nec minuit,
non habet capitis di-
minutionē. 146. quid
propriè sit. 147
- excommunicatio Regis
legitima, an ideò sub-
ditos sacramento de-
bito liberet. 156
- excommunicatus iniuste
querelā instituere po-
test. 143
- exempla ex biblijs, de
Regibus, quos Deus,
ad castigandum popu-
lum suum dedit. 60
- exempla insignia de ne-
pote patruo praelato.
248. & 249.
- exempla Pontificum qui
se se Imperatoribus et
Regibus subiecerunt.
132. & 133
- Ezechiel de prophetis
sui, & nostri tempo-
ris. 63
- Fabule vārie spāse de
Regibus qui necessita-
te vrgēte de nimio Ec-
clesiasticorum luxu ad
vsus Regni necessa-
rios transtulerunt. 89
- fabula serpentis ingra-
ti. 5
- filius est portio viscerū
patris. 265
- foedus coniuratorum, nō
sanctum, sed sangui-
nolentum potius est.
117
- formula satisfactionis à
veteri Ecclesia excō-
municato præscri-
pta. 148
- franci adulterini nostri
seculi. 15
- francie Reges, quamvis
ipsti Imp̄. aliquando
fuerint, non tamē hoc
Regnum imperio vn-
quā subiecerunt. 128
- francisci de Anguien o-
pera memorabilis illa
ad Serizollam victo-
ria par̄ta est. 39
- francis

INDEX.

- Francis quid acciderit quòd repudiato suo legitimo Rege, Aegidium quendam Romanum elegerint. 243
- Francorum Rex, & Princeps Borbonij sunt reuera ex Caroli Magni origine orti. 230
- Fridericus 1. intellecta superba Adriani Alexandri 3. & Victoris Pontificum conclusione septies Italiam armatus intrauit. 164
- G
- Gallicana Ecclesia Pontificum decretis minime se obstringit. 170
- Gallicanae Ecclesiae libertas. 86
- Gasto Foxius dux de Nemours in Rauennali pugna sine liberis obiit. 251
- genealogia Borboniorum 33. & sequent.
- genealogia Capetiorum. 241
- genealogia regum Francorum. 25
- generationis tempus in feminis anno 50. in masculis 70. finit. 52
- Godofredus Arduenna Comes: captus à Frisonibus. sine liberis obiit. 8
- godofredus gibbosus in Lotharingiam restituitur. 10
- godofredus, què alij Guilielmum vocant, origo familiae Lotharingicae quae hodie est. 12
- gradus iidem in successione seruantur, qui in tutela deferendi. 287
- grauitas criminis Maiestatis demonstratur. 213. & 214
- guisiani non alio gradu sunt in Gallia quam Francici alicuius nobilis. 190
- H
- Hereseos cognitio seculari Magistratui semper reseruata est. 128

INDEX.

heretici exterminandi sunt.	188	uarra, vt tempori de quãdiu inserviat. 207
hereticorum verorum exempla.	181	hostes Regis Nauarreni cum missam frequentare sparserunt. 114
hereticus quis proprie dicatur.	181	Hutinus regnorum Frãcie & Nauarræ heres. 227
hereticus an iure successionis quod ei debetur priuari debeat.	56	I
Hericus comes Lemburgensis homo nequã, & quare?	10	Iacobus Armaniacus sub Ludouico 11. capite punitus est. 36
Henricus secundus, Imper. Lotharingiã dedit Godofredo, Godofredi Arduennæ Comititis, filio.	8	Iacobus Borbonius Rex Neapolis. 35
henricus 2. Rex Franc. legatos Tridentum misit, qui se nomine suo congregationi isti opponerent.	169	Ianua adis B. Petri Romæ, locus erat sollempnis publicãdis Imp. Christianorum constitutionibus 132
heraclius Imp. fuit Monothelita.	61	iephthes quam præscripti onem Ammonitis opposuerit. 229
homines fratri Regis nuper defuncto quales, & quam ob causam dati.	195	Ieremiæ Prophetia de Doctoribus nostri tẽporis. 63
hortatio ad Regem Nauarræ,		ignis olim ante Imperatores latus. 94
		Imperator solo Deo minor. 141
		Impera-

INDEX.

- Imperatores & Reges Carolū Hispanū. 24
 infiniti hæretici fuerunt. 60
 Imperatorum Germanicorum ex Caroli M. constitutione insignia 95. à quibus conferantur. ibid.
 Imperium, tempore Caroli M. successuum erat. 271
 impostura est referre Lotharingorum originē ad Carolum M. 5
 inepta nuptijs ætas uxorem illegitimam reddidit. 48
 insolēs non est de nimijs Regis exactionib. con-
 queri. 188
 inuectio in Episcopos, Sacerdotes, & Doctores. 62, & 63
 Ioanna Neapolis Regina, & Iacobum Borbonium & Regē Aragoniæ decepit. 39
 Ioannes Borbonius Fræciæ Conestabilis post
 Carolū Hispanū. 24
 Ioannes 12. Papa, ab Episc. depositus. 163
 Iurisconsultorū sententiæ de matrimonio. 47
 iurisdictio duplex. 131
 Iustinianus primus Eutychianus fuit. 61
 ius patronatus merè personale est. 288
 ius Regni non hereditarium est, sed familiæ proprium. 19
- L
- Lege huius Regni nunquam deficit Rex. 59
 Leges Dci non sanctiones, sed instructiones sunt. 129.
 leonina societas ab Episcopis hodiernis obseruatur. 89
 lex Christi manca nō est aut imperfecta. 134
 Lex Salica, vnicum Fræciæ nostræ oraculum vnicū dignitatis Francorū propugnaculū. 15. eius legis verba ex

INDEX.

tit. 62. de Alodis. 246 eius verba de exclusi- one foeminarum. 13. origo eius ante Iustin. tempora. 14. ex ea nō filie tantum, sed ex fi- liabus descendētes ma- sculi, ab Regni succes- sione remouentur. 13 ea nunquam vsi sunt Lotharingi principes 13. & 12. ab Pharamū do vsq; religiosissime serper obseruata fuit. 13. & 15	cur minus fideret Io- anni Borbonio 39 M Magistratui auctoritate sua abutenti resistere licet. 161 magistratui non licet a- liquid iniuriose face- re 161 Margarita Austria à Ca- rolo 8. quare separa- ta. 54 Maria Borbonia, rapta à Roberto de Cruce. 34 mirabilis est quinquage- nariae partus 52 modus concordiam in Ecclesia restituendi. 187 modus procedendi con- tra Principes hereti- cos. 145 Montpenserij Dux & e- ius filius, cur coniura- toribus suspecti sint. 73 N Natura mulorū que. 12
libri editi Lotharingie principum genealo- gias continentēs. 4 lotharingi principes nō sunt à Francis orti, quia lege Salica non vtuntur. 15 Ludouicus Bauarus, cur hereticus declaratus est. 166 Ludouicus nonus Fran- corum Rex canonisa- tus. 25 Ludouicus vndecimus	Natura mulorū que. 12 N4-

INDEX.

- Nauarra Rex, an hereticus dici possit.** 56
- Regi fidus** 225. **an reus Maiestatis.** 213. **eius genealogia.** 226. 227. 228. & 229. **reformatus.** 113. **eius domesticus catholici** 115. **non cogit subditos ad mutandam religionē.** 107. & **quare** 108. **nunquam se heredem regis nominauit.** 220. **cur sua successione priuari non debeat.** 184. **eius incommoda propter suam religionem** 183
- Neapolitanum Regnum, cur non sit propriū successiuum.** 274
- nepos in patris locum veniens, patrum excludit.** 260. **in eadem causa esse debet, qua filius si uiueret.** 261
- nomades annorum prerogatiuam religiosè obseruarunt.** 270
- ©
- Opinio Regis Nauarra concilio Tridentino damnata.** 167
- oraculum Fracisci i. nūc verum redditur** 191
- ordines & pares regni regi curatorem constituunt.** 59, & 60
- orientalis Ecclesie interitus, & occidentalis ruinæ vnde proficiantur.** 167
- P
- Pacificationis edicta rescindi cur aduersarij postulent** 198
- papa iudex de cōtrouersa Regis Nauarra esse non debet.** 186
- pater & filius eadē persona esse intelliguntur** 257.
- philippus Valesius Caroli Pulcri filius 25. dominium Borbonij auexit ducatus titulo.** 28
- Phylla anus demetrio iuueni nupsit.** 52

I M D E X.

pontifex Rom. in prima Ecclesiæ etate impe- rium nunquam recu- savit. 131 pontificis potestas merè spiritualis est. 139 Portus galliæ obsidio cu- ius rei testis sit. 222 pragmatica sanctio. 86. quando & cur conse- cta. 171 protestatio Regis Nauar- reni in Synodo Mon- talbanensi facta de- fensua tantū est. 112 puerilis etas quare ma- trimonio non sit apta 52 R Ratio constitutionis Le- gis Salicæ. 13 rebellio & perfidia Re- gis Nauarræ, quæ nã sit. 220 Regi aut Principi an li- ceat de excommunica- tionis sententia tam- quam de abusu appel- lare. 160	regni Francici successio- res cur in tyrānos nō facilè degenerēt. 22 regni Francici titulus nō est hereditarius sim- pliciter patrimonial- is aut feudalis. 19 Regnum Christi non est de hoc mundo. 130 regnandi ambitiosa cupi- ditas ad omnia scele- ra cogit. 118 regum Persarum veteres consuetudines. 94 reipublicæ cum Familia comparatio. 150 religio Catholica in in- feriori Nauarra libe- ra exercetur. 110 religionem reformatam professi ad quaslibet hereditates admittun- tur. 110 religionis morbus quo- modo sanandus. 203 Rex Francorum legiti- mum nō agnouit Cō- cilium Tridentinum. 65. præter Deum, su- periores

INDEX.

- perioiorem nemine agnoscit. 144. in Ecclesiasticos omne summum ius habet. 84. electus est ad Regnum ex quo natus est. 60. tantum tutor, aut curator, seu fructuarius Regni est. 119. Navarrenum Regem amat. 121
- S
- Sacerdotis officium quodnam sit. 137
- Salicam legem Regi abrogare non licet. 119
- Salomō Bersabeæ matris consiliū repudiat. 194
- Semen bellorum civilium in Gallia. 216
- solemnitas consecrandi Reges cur introducatur. 99
- Spartianus Senatus 255
- Speculatores Hispanici quid in aula faciant. 199.
- Subditi an propter heresim Principum suorum sacramento ipsis naturaliter debito liberari possint. 145
- Subditi in Reges nullum ius habent. 57. Principibus suis, quales quales sint obedire et inservire debent. 58 & 157.
- Successio electioni præstat. 21
- Successio quæ fit de gradu in gradum, potior est illa quæ fit de capite in caput. 266
- de successione hodie disputare, est Regi iustam suspicionis causam præbere. 23 et 24
- Successor in causis feudilibus, ipso etiã prædecessore viuo habetur pro domino. 93
- Successio huius Regni ad Borbonios rectè pertinet. 16
- Susanna filia unica Petri Borbonij nupta vni ex Principibus eiusdem

INDEX.

- iustem familiae ad ui-
tandas controuersias
de eius paterna suc-
cessione. 31
- Synodus Montalbani cō-
uocata. 111
- T
- Theodoricus, aliàs The-
odoldus Saxonie præ-
fectus est, vnde Saxo
dictus. 235. & 236
- tituli speciosi quos aduer-
sarij prætendunt. 204
- tragœdiæ à Papis exci-
tata. 126
- traianus grauitatem cri-
minis maiestatis &
metum sustulit. 219
- tutela Regum Franciæ
quibus committatur.
231.
- tyrauni iustitiæ diuinæ
- executores. 61
- V
- Valens, Valentiniani præ-
mi frater, Arrianus
fuit. 61
- Vindocina familia coriæ
qui hodie supersunt
Borboniorum prin-
cipum origo. 28
- Viperis similes qui 31
- Virgilius Salisburgensis
Episcopus hæreseos
damnatus quòd Anti-
podas esse dixisset. 102
- Z
- Zeno hereticus, imperio
quod ad se ex iure de-
uoluebatur successit.
104.
- Zeno leonis gener, Arri-
anus fuit. 61

FINIS.